

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

7'nci Toplantı

28 Şubat 2022 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız'ın, Komisyonun bugünkü gündemine, dünyadaki enerji talebine ve enerji yatırımlarının önemine, nükleer enerji faaliyetlerini düzenleyici kurumlara ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, (2/4222) esas numaralı Kanun Teklifi'yle ilgili teknik çalışmalarını yapabilmeleri için Komisyon toplantısının uygun bir zamana ertelenmesini talep ettiğine ilişkin açıklaması

2.- Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan'ın, (2/4222) esas numaralı Kanun Teklifi'nin eksiklikleri ve teknik detaylarını ele alabilmek için alt komisyon kurulmasını önerdiğine ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve 87 Milletvekilinin, Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi (2/4222)

7'nci Toplantı
28 Şubat 2022 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu, saat 16.08'de açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız, Komisyonun bugünkü gündemine, dünyadaki enerji talebine ve enerji yatırımlarının önemine, nükleer enerji faaliyetlerini düzenleyici kurumlara ilişkin açıklama yaptı.

İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu, (2/4222) esas numaralı Kanun Teklifi'yle ilgili teknik çalışmalarını yapabilmeleri için Komisyon toplantısının uygun bir zamana ertelenmesini talep ettiğine;

Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan, (2/4222) esas numaralı Kanun Teklifi'nin eksiklikleri ve teknik detaylarını ele alabilmek için alt komisyon kurulmasını önerdiğine;

İlişkin açıklama yaptı.

Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve 87 Milletvekilinin, Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi (2/4222) görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 04.48'de toplantıya son verildi.

28 Şubat 2022 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.05

BAŞKAN: Ziya ALTUNYALDIZ (Konya)

BAŞKAN VEKİLİ: Fahri ÇAKIR (Düzce)

SÖZCÜ: Ahmet ÇOLAKOĞLU (Zonguldak)

KÂTİP: İffet POLAT (İstanbul)

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Değerli arkadaşlar, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Her zaman olduğu gibi, inşallah, hayırlı, verimli ve keyifli bir çalışma diliyorum.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, Komisyonumuza katılan saygıdeğer milletvekilleri, Değerli Bakan Yardımcılarım, Nükleer Düzenleme Kurumunun Değerli Başkan ve Başkan Yardımcıları, kamu kurumlarımızın değerli temsilcileri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonumuzun 20'nci Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, görüşmelere başlıyoruz.(*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız'ın, Komisyonun bugünkü gündemine, dünyadaki enerji talebine ve enerji yatırımlarının önemine, nükleer enerji faaliyetlerini düzenleyici kurumlara ilişkin açıklaması

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bugün Komisyonumuzun gündeminde Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve 87 milletvekilimiz tarafından 24/2/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça aynı tarihte tali komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna, Adalet Komisyonuna ve Çevre Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi yer almaktadır.

Gündemimizde yer alan kanun teklifiyle ilgili ilk imza sahibi milletvekilimiz, maddelere ilişkin detay değerlendirmelerini sizlerle paylaşacak. Ancak, bundan önce, birkaç hususu sizlerle paylaşmak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, kıymetli katılımcılar; hepimizin malumu olduğu üzere, dünyada enerjiye olan talep gün geçtikçe artıyor, enerji yatırımlarının önemi giderek daha fazla anlaşıyor. Bu alanda yapılan çalışmalara baktığımızda, enerji talebi ile ekonomik aktivite arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisi olduğunu görüyoruz; öyle ki enerji talebindeki yüzde 1'lik bir artış, ülkelerin büyüme oranına yüzde 0,59'luk katkı sunuyor. Uluslararası Enerji Ajansı, 20'nci yüzyılın ikinci yarısıyla beraber enerji talebindeki artışın önümüzdeki dönemde de süreceğini öngörüyor. Ajansın verilerine göre önümüzdeki yirmi yıllık dönemin sonunda enerji talebindeki artış yüzde 48'i bulacak.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Tüm dünyada enerjiye olan talep hızla artıyor, bir yandan da tüm insanlığın ortak sorunu olan iklim değişikliğiyle mücadele noktasında temiz ve sürdürülebilir bir çevre için gerekli enerji yollarının önemi artıyor. Çevreyi, toplumu ve gelecek nesilleri göz önüne alan, güvenilir, ucuz, sürdürülebilir ve erişilebilir enerji kaynaklarına olan ihtiyaç, diğer alternatiflere göre nükleer santralleri bir adım öne çıkarıyor.

Bugün dünyanın toplam enerji ihtiyacının yüzde 10'unu karşılayan 30 farklı ülkede 439 nükleer reaktör hâlen işletme hâlinindedir. Elli yıl önce OECD ülkelerinde nükleer reaktörlerden karşılanan enerjinin oranı 1,3 iken bu oran, 2020 yılı sonu itibarıyla yüzde 9,6'ya yükselmiş durumda. Söz konusu oran Fransa'da yüzde 70, Belçika'da yüzde 40, Finlandiya, İsveç, Güney Kore ve İsviçre gibi bazı gelişmiş ülkelerde yüzde 30'a kadar yükselmektedir.

Nükleer güç santralleri, enerji etkinliği konusunda da diğer enerji üretim tesislerine kıyasla öne çıkıyor. Örneğin, dünyanın en büyük güneş enerji santrali, Hindistan'daki Bhadla Solar Park'ta. Değerli arkadaşlar, toplamda 5.700 hektarlık bir alana yayılan Bhadla Solar Park, 2021 itibarıyla dünyanın en büyük güneş enerji santrali. Bhadla'nın toplam kapasitesi 2.245 megavat. Ülkemizde yatırımı devam eden ve ilk ünitesi 2023 yılında hizmete girecek olan Akkuyu Nükleer Güç Santrali ise her biri 1.200 megavat kapasitedeki 4 üniteden oluşuyor ve toplam üretim kapasitesi 4.800 megavat.

Değerli arkadaşlar, dünyanın her yerinde yaşanan, insanların mücadele etmek zorunda olduğu ortak bir sorunun adı, demin de ifade ettiğim gibi iklim değişikliği. Son otuz yılda tüm dünyada yaşanan afetlerin sayısının hızla artmasına, insanların, hayvanların, bitkilerin yaşamlarının risk altına girmesine, eğer gidişata dur diyemezsek dünya ekonomisine maliyetinin trilyonlarca dolara ulaşmasına sebep olacak iklim değişikliğiyle mücadelede enerji üretiminin sağlıklı ve sürdürülebilir bir şekilde tesis edilmesi büyük önem arz ediyor.

Küresel sera gazı emisyonlarına baktığımızda, enerji sektörünün toplam emisyonunun yaklaşık yüzde 70'ten tek başına sorumlu olduğunu görüyoruz, yüzde 70. Dolayısıyla, tüm dünyanın enerji sektöründe, temiz, yeşil ve sürdürülebilir bir paradigma dönüşümüne ihtiyacı var. Bu bağlamda, nükleer enerjinin küresel emisyon azaltım hedefleri doğrultusunda etkinliğinin altını çizmek istiyorum.

Uluslararası Atom Enerjisi verilerine göre, 1971-2018 döneminde nükleer enerji, toplam 74 milyar ton karbondioksit salımına mâni olmuştur, 74 milyar ton. Bu da 2013-2018 arası tüm emisyonlara denk gelmektedir değerli arkadaşlar. Mevcut nükleer enerji, karbondioksit emisyonlarını tüm dünyada yılda 2 milyar ton oranında azaltmaktadır, 2 milyar ton. Bugün AB ülkeleri bir araya gelerek, 10 AB ülkesinin AB Komisyonuna sunduğu nükleer enerjinin yeşil ve sürdürülebilir bir enerji kaynağı olarak kabul edilmesi için hazırlanan tasarı, AB Komisyonunca kabul edilmiş durumdadır. Yani AB Komisyonu, nükleer enerjiyi "yeşil enerji" olarak değerlendirmektedir. Yani Avrupa Birliği, nükleer enerjiyi 2050 yılı karbon nötr hedefi için artık "yeşil enerji" olarak kabul etmiş durumdadır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın işaret ettikleri 2053 yılına kadar net sıfır emisyon hedefimiz doğrultusundaki yeşil kalkınma devrimi vizyonumuz, yüce Meclisimizde her partiden milletvekilinin oy birliğiyle kabul edilen Paris Anlaşması kapsamındaki kararlılığımız çerçevesinde Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin dünyaya örnek teşkil eden iklim değişikliğiyle mücadeleimize önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum.

Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin tüm üniteleri devreye alındığında ülkemizde her yıl 40 milyon tonun üzerinde karbondioksit salımının önüne geçilmiş olacaktır. Diğer bir deyişle, TÜİK verilerine göre yıllık sera gazı emisyonunun yaklaşık yüzde 10'una tekabül ediyor bu rakam. Tamamlandığında

toplamda -ifade ettiğim gibi- 4.800 megavat kapasiteye ulaşacak olan ve ülkemizin enerji alanındaki en büyük yatırımı olan Akkuyu Nükleer Güç Santrali, Türkiye'nin toplam enerji ihtiyacının yüzde 10'unu tek başına karşılayacak kapasitede.

Burada teknik bir detayı sizlerle paylaşmak istiyorum, nedir bu teknik detay? Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nde kullanılan -kısaltılmış teknik ibaresini sizlerle paylaşacağım- VVER-1200 tasarımı, dünyanın Fukuşima'da yaşanan kaza sonrasında edindiği tecrübeler ışığında belirlenen gereklilikler göz önünde bulundurularak geliştirilen, aktif ve pasif güvenlik sistemleriyle beraber uzun süre doğrulanmış mühendislik çözümlerinin güvenliğini bünyesinde birleştiriyor. Bu tasarım ayrıca, altmış yıllık hizmet ömrü, yakıt ikmali yapılmaksızın on sekiz ay çalışma imkânı gibi özellikleriyle de öne çıkıyor.

Değerli arkadaşlar, tüm dünyada iklim değişikliğiyle mücadelede etkili adımlar atılması gereken bu dönemde, sera gazı emisyonuna etkisi diğer enerji kaynaklarına kıyasla minimumda olan nükleer güç santralinin güvenli ve emniyetli şekilde işletilmesinde en önemli husus, hiç kuşkusuz ki bu düzlemde denetleyici ve düzenleyici kurumlara da ihtiyaç bulunmasıdır.

Nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin yürütüldüğü ülkelerde insanların ve çevrenin korunması, bu tesislerin güvenliğini denetleyen sağlam bir düzenleyici çerçevenin varlığına bağlıdır. Nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin düzenleyici kontrolünü operasyonel ve etkin bir şekilde, bağımsız bir düzenleyici kurumun yapıyor olması, bu alandaki sürdürülebilirliğin sağlanması açısından son derece önemli hâle gelmektedir. Düzenleyici kurumların düzenleyici sorumluluklarını ve işlevlerini yerine getirebilecek yeterli kaynaklara, uygun niteliklere ve yetkin personele sahip olmaları da bu işin olmazsa olmazı olarak öne çıkıyor. Bununla birlikte ülkemizin de taraf olduğu Nükleer Güvenlik Sözleşmesi de ayrıca, sözleşme taraflarına yasal ve düzenleyici çerçeveyi oluşturmanın yanı sıra bağımsız bir düzenleyici kurum kurulması görevini de yüklemektedir. Dünya örneklerine baktığımızda nükleer enerjiye ilişkin faaliyetler üzerine düzenleyici kontrol yetkisini haiz düzenleyici kurumların varlığını ABD, Fransa, Finlandiya gibi ülkelerde de görebiliyoruz. Bu bağlamda kanun teklifi hem nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı sırasında çalışanlarımızın, halkımızın, çevremizin ve gelecek nesillerimizin olası zararlı etkilerden korunması hem de bu alandaki uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesi için Nükleer Düzenleme Kurumuna düzenleyici ve denetleyici faaliyetleri yürütme görevini vermektedir.

Bugün gündemimizdeki kanun teklifiyle ayrıca nükleer hadiselerden kaynaklanan nükleer zararlar hakkındaki hukuki sorumluluk bölümüne yer verilerek ülkemizde ve dünyada Ocak 2022 itibarıyla yürürlüğe giren 1960 tarihli Paris Sözleşmesi'ni değiştiren 2004 Protokolü'yle taraflar, taraflara yani devletlere getirilen yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve iç hukukta takdir yetkisi verilen hususların altı çizilmekte ve sağlanmaktadır.

Ülkemizin enerji arz ve tedarik güvenliğinde önemli bir eşik olacağına inandığım nükleer enerji alanında hukuki sorumluluğa ilişkin ilkelerin kanun seviyesinde düzenlenerek yürürlüğe giriyor olması ya da sizlerin katkısıyla bu çalışmayı gerçekleştiriyor ve yüce Meclisimizin Genel Kuruluna gönderiyor olmamızın son derece büyük önemi olduğunun altını çizmek istiyorum.

Bugün Komisyonumuzun değerli üyelerinin, sizlerin ve Meclisteki diğer milletvekili arkadaşlarımızın katkılarıyla müzakere edeceğimiz kanun teklifinin kanunlaşmasıyla birlikte ülkemizde nükleer enerjiye ilişkin düzenleyici kontrolün sürdürülmesinin sağlanacağına, ülkemizin nükleer enerji alanındaki hukuki sorumluluk rejimi bütünüyle tesis edileceğine yürekten inanıyorum.

Bu aşamada teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyor ve teklif hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – ...ilk sözü teklif sahibi Çorum Milletvekili Sayın Oğuzhan Kaya'ya vermek istiyorum.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, tümüne geçmeden önce...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu arada söz talebi var, buna ilişkin olarak...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Önce Ali Bey'e verin Sayın Başkan.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey'e bir söz veriyorum.

Buyurun Ali Bey.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, (2/4222) esas numaralı Kanun Teklifi'yle ilgili teknik ça-lışmalarını yapabilmeleri için Komisyon toplantısının uygun bir zamana ertelenmesini talep ettiğine ilişkin açıklaması

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sizleri ve Komisyon üyesi arkadaşlarımızı, katılımcı vekillerimizi ve tüm hazırunu selamlıyorum.

Ben usul konusunda söz hakkı istedim çünkü bu konu şöyle: Kanun önemli, kanun bize 25 Şubat Cuma günü yani geçtiğimiz cuma günü saat on bir sıfır beşte gelen bir maille bildirildi. Yani bizim kanundan, kanun taslağından ve toplantının yapılacağından, gündeminden cuma günü saat on bir sıfır beşte haberimiz oldu. Dolayısıyla araya cumartesi, pazar girdi hem milletvekili olarak seçim bölgelerimizdeki daha önceden planlanmış çalışmalara katılma zorunluluğumuz vardı, diğer taraftan da çalışma arkadaşlarımızın çok doğal olarak izin günleriydi. Dolayısıyla bu kadar... Ve bugün de sabah saat onda Çevre Komisyonunda bu kanunun görüşülmesi için davet edildik, aynı zamanda saat onda Çevre Komisyonuna katıldık. Bütün bu süreç içerisinde bizim milletvekilleri olarak çalışma arkadaşlarımızla birlikte bu kanun teklifi hakkında herhangi bir inceleme, irdeleme, bununla ilgili olarak bir çalışma yapabilme imkânımız teknik açıdan da mümkün değildir.

Bu anlamıyla bir taraftan da şöyle bir şey vardı. Bize geçen hafta bildirildi ve Akkuyu Nükleer Santrali'nde gezi yapacaktık biz Komisyon olarak. Hepimiz hazırlandık, programlarımızı organize ettik -gidişimizi, gelişimizi- ondan sonra oradan nereye geçeceğimizi, seçim bölgemize nasıl geçeceğimizi falan ve bir anda, son bir gün öncesinden bu gezinin de iptal edildiği söylendi. Bu kadar önemli bir kanunu yani nükleer gibi bir meseleyi konuşmadan önce iyi planlandığını düşünmüştük, iyi bir şey... Yani bununla ilgili bir kanun geleceği söylenmişti çünkü bize ancak bütün bunlara ilaveten usul açısından da bizim bu kanuna, buna bir çalışma imkânımız, daha detaylı inceleme imkânımız varsa sorularımızı oluşturma ve kamu kurumlarından bu konuda teknik olarak bilgi alma da mümkün olamadı. Dolayısıyla ben Komisyon üyelerimizi düşünerek, Komisyon üyelerinin bu zor durumunu dikkate alarak sizin Komisyon Başkanımız olarak Komisyon toplantısını uygun bir zamana ertelemenizi talep ediyorum.

Diğer taraftan da bu kanun, Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş bir kanundur. İptal gerekçeleri de dâhil olmak üzere tümüyle bunun öncelikle Anayasa Komisyonunda tartışılması ve ondan sonra bizim Komisyonumuza gönderilmesi gerekiyor. Bu yönüyle de toplantıyı ertelleyip bu kanunu Anayasa Komisyonuna göndermenizi ve daha da önemlisi, bizim bu kanun üzerinde çalışma yapabilme zamanını bize tanımanızı talep ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim Ali Bey.

Buyurun Tahsin Bey.

2.- Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan'ın, (2/4222) esas numaralı Kanun Teklifi'nin eksiklikleri ve teknik detaylarını ele alabilmek için alt komisyon kurulmasını önerdiğine ilişkin açıklaması

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekili arkadaşlarım; bildiğim kadarıyla bu yılın ilk kanun metni çalışmamız olacak, hayırlı olmasını diliyorum. Sayın Başkan, biz de Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak alt komisyon kurulmasını öneriyoruz. Nükleer zararlar gibi konuları da kapsayan, teknik düzenleme içeren kanun metni... Komisyonumuzda bu konuyla ilgili uzman milletvekilleri yok. Olmadığı için... Bu kanunu inceledik; kanuna baktığımız zaman, iyi çalışılmamış bir kanun, eksikleri oldukça fazla. Bir kurum kuruluyor ama yapısal bakımdan eksikleri var. Aynı zamanda, KHK'deki düzenlemelere dahi kanunda yer verilmemiş. Cumhurbaşkanlığı kararnamesindeki düzenlemelere baktığımız zaman, orada daha geniş çaplı çalışılmış bir kanun metni hazırlanmış ama burada o metnin yarısına yer verilmemiş. Kurumda görev yapacak personele dair kadro cetveli dahi kanunda yok. Tüm bu eksiklikleri ve teknik detayları ele alabilmemiz için alt komisyon kurulmasını öneriyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bunları not aldık. Şimdi müsaadenizle Oğuz Bey sunumunu yapsın, gelişimine göre bütün bunları değerlendireceğiz. Arkasından, Zafer Bey kanuna ilişkin teknik bir sunum yapacak. Bütün bunlardan sonra eğer hâlâ bilgi eksikliği varsa birlikte değerlendireceğiz.

Teşekkür ederim.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bunun bu aşamada karara bağlanması gerekmiyor mu? Teknik olarak soruyorum Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu aşamada değil, hayır.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve 87 Milletvekilinin, Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi (2/4222) (**)

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; teklif sahibi olduğum (2/4222) sıra sayılı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin geneli üzerinde söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizin nükleer enerji alanındaki çalışmalarını 1956 yılında Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının kurucu üyesi olmasına dayanmaktadır. Bir yıl sonra, 1957 yılına gelindiğinde, bugün görüştüğümüz kanun teklifinin, görüşeceğimiz idari ve hukuki altyapının temelleri atıldı ve Atom Enerjisi Komisyonu oluşturuldu.

Atom Enerjisi Komisyonu; 1960'lı yıllarda araştırma, reaktörlerimizin kurulumu, Akkuyu ve Sinop dâhil olmak üzere nükleer santrallerimizin kurulacağı sahalara seçimi, insan kaynağımızın oluşturulması için eğitim altyapımızın kurulumu gibi pek çok önemli çalışmaları hayata geçirdi. 1982 yılına gelindiğinde, dönemin idari ve hukuki ihtiyaçlarını karşılamak, temelleri atılan nükleer enerji altyapımızın gelişimini sağlamak ve nükleer güç santrallerini kurmak için Atom Enerjisi Komisyonu yeniden yapılandırılarak Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, kısaca TAEK kurulmuş oldu. TAEK, 1982'den

**

(2/4222) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

2018 yılına gelinceye kadar hem nükleer enerji alanında AR-GE yapan radyoaktif atık yönetimini gerçekleştiren ve araştıran, reaktörlerimizi işleten hem de nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyon alanında düzenleme ve denetleme yapan bir kurum olarak faaliyetlerini gerçekleştirdi. TAEK, gerek hukuki çerçeve gerek AR-GE ve gerekse altmış beş yıllık hayalimiz olan bir nükleer güç santralinin kurulumu için çok önemli çalışmalara imza attı.

1956 yılından günümüze kadar gelen tüm çalışmalar; küresel barışın tesisi, ülkemizin menfaati ve vatandaşlarımızın refahı, faydası gözetilerek yürütüldü. Bu dönemdeki tüm faaliyetlerimiz, taraf olduğumuz anlaşmalar gereği uluslararası denetçilerle denetlendi. Barışçıl amaçlarla yürütülen faaliyetlerimiz bu denetçilerce de teyit edildi. 2018 yılında ise uluslararası alanda kabul gören son dönem nükleer güvenlik standartlarını idari yapımıza aktarmak, taraf olduğumuz anlaşmalardaki yükümlülüklerimizi yerine getirmek ve nükleer enerji alanında ülkemizdeki hukuki çerçeveyi bir adım daha ileriye taşımak için nükleer enerji alanında yeni bir düzenleme yapma ihtiyacı hasıl oldu. Bu bağlamda, TAEK'in düzenleyici-denetleyici fonksiyonu ile nükleer enerji ve radyasyon uygulamaları alanındaki faaliyet gösteren yapısının birbirinden ayrılması gerektiği görüldü.

Böylece, gerek nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı sırasında çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin iyonlaştırıcı radyasyonun zararlı etkilerinden korunması gerekse bu alanda uluslararası gereklilikleri de dikkate alınarak nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetler üzerinde düzenleyici ve denetleyici faaliyetlerde bulunma yetkisi ve göreviyle donatılan Nükleer Düzenleme Kurumu, 2/7/2018 tarih ve 702 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle kuruldu. Radyoaktif atık yönetimi, AR-GE faaliyetleri ve diğer radyasyon faaliyetleri ise TAEK bünyesinde kaldı. Sonrasında yapılan bir dizi düzenlemeyle de TAEK, Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu, kısaca TENMAK adı altında yeniden yapılandırıldı. Ancak malumunuz olduğu üzere, Anayasa Mahkemesinin 30/12/2022 tarihli kararıyla 702 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yi iptal etmiştir. Söz konusu iptal kararı, 9 Mart 2021 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonrasında yürürlüğe girecektir.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; nükleer güç santralleri uzun soluklu projelerdir. Bu nedenle, bu projeler; güçlü ve istikrarlı yönetim, sağlam hukuki çerçeve ve yetişmiş insan gücüyle yapılır. Ülkemizde kurulan geçmiş bütün hükümetler son altmış beş yılda nükleer enerjiden barışçıl amaçlarla faydalanmayı bir devlet politikası olarak uygulamışlardır. Sayın Cumhurbaşkanımızın önderliğinde AK PARTİ hükümetlerinin gösterdiği çabayla nükleer enerji hedefimizin gerçekleşmesine geçmişte hiç olmadığımız kadar yakınız. 2010 yılına gelinceye kadar yapılan 4 büyük uluslararası proje yarışmasında nükleer santral kurma hedefini maalesef gerçekleştiremedik. 2010 yılında geçmişten ders alarak Rusya Federasyonu'yla Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projemiz için bir anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşma kapsamında ilk reaktörümüzün temeli 2018 yılında Sayın Cumhurbaşkanımız ve Putin'in katılımıyla atılmıştır. Şu anda 4 ünitede de inşaatın devam ettiği Akkuyu Nükleer Güç Santrali, dünyanın en büyük nükleer santral şantiyesidir. Akkuyu Sahası'nda 20 binden fazla çalışan bulunmaktadır. İnşallah, Akkuyu Nükleer Güç Santrali, ilk ünitesini Cumhuriyetimizin 100'üncü yılında işletmeye alacaktır. Birer yıl arayla diğer üniteler de işletmeye alındığında Türkiye'nin toplam elektrik talebinin yaklaşık yüzde 10'u Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nden karşılanmış olacaktır. Akkuyu'nun yanında Sinop ve Trakya bölgelerinde kurulacak 2 yeni nükleer santral için de çalışmalar devam etmektedir.

Nükleer enerji işletme sırasında karbon salımı yapmaz. Küresel iklim krizini yakından hissettiğimiz bu dönemde nükleer santraller, enerji sektöründen kaynaklanan sera gazı emisyonlarını önlemede ön plana çıkmaktadır. Bugün, Avrupa'da 11 ülkeden; Fransa, Polonya, Macaristan, Çekya, Bulgaristan, Slovakya, Romanya, Kırgızistan, Hırvatistan, Slovenya ve Finlandiya'dan nükleer enerjinin yeşil ve

sürdürülebilir bir enerji kaynağı olarak kabul edilmesi için Avrupa Birliği Komisyonuna bir tasarı verilmiştir. Avrupa Birliği Komisyonu da bu tasarımı kabul etmiştir. Yani Avrupa Birliği, nükleer enerjiyi 2050 yılı karbon nötr hedefi için hem yeşil hem sürdürülebilir bir yatırım olduğunu kabul etmiştir.

Fransa, geçtiğimiz haftalarda 14 yeni nükleer reaktör yapacağını açıkladı. ABD, Rusya, Çin, İngiltere ve Güney Kore gibi ülkeler yeni nesil nükleer reaktörlerin tasarımlarında AR-GE kaynağı açıklıyorlar. Şu an dünyada 440 nükleer reaktör işletmede, 52 reaktör ise inşa hâlinde. AK PARTİ olarak hedefimiz, ülkemizin güçlü, rekabet edilebilir, güvenilir ve sürdürülebilir bir enerji altyapısına sahip olmasını sağlamaktır. Nükleer santral projelerimiz de bu hedefi gerçekleştirmede önemli bir adım atmamıza vesile olacaktır.

Değerli milletvekilleri, nükleer enerji, ülkemiz için bir tercihin çok ötesinde bir anlam ifade etmektedir. Millî bir hedef olan nükleer projemizin tüm hızıyla sürdüğü şu günlerde nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyonun güvenli, emniyetli kullanımını sağlamak için hukuki düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur. Nükleer enerji ve radyasyon sektöründe çalışanların, bireylerin, toplumun, gelecek nesillerin ve çevrenin tüm dünyada olduğu gibi korunmasını sağlamak adına yeni bir nükleer düzenleme kanun teklifi hazırlanmış ve bu vesileyle 702 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin iptaliyle doğacak olan hukuki boşluğun giderilmesi hedeflenmiştir. Bununla birlikte, 1961 yılından bu yana tarafı olduğumuz 1960 tarihli Nükleer Enerji Sahasında Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşme'yi değiştiren 2004 Protokolü, 4 Ocak 2022 itibarıyla ülkemiz ve dünyada yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. 2004 Protokolü'yle önemli ölçüde değişikliğe uğrayan Paris Sözleşmesi, taraf devletlere bazı hususlarda düzenleme yapma konusunda birtakım yükümlülükler getirmekte veya birtakım hususları da ülkelerin takdirine bırakmaktadır.

Bu bağlamda, kanun teklifimiz genel itibarıyla söylemek gerekirse üç ana esasa dayanan bölümlerden oluşmaktadır. İlk esasa göre kanun teklifimizde, Nükleer Düzenleme Kurumumuzun yetki ve sorumlulukları ile nükleer düzenlemeye tabi hususlar, yetkilendirme konuları, idari ve cezai yaptırıma ilişkin hükümlerin yer aldığı ayrı bölümler bulunmaktadır. İkinci kısımda ise nükleer enerji alanındaki hukuki sorumluluklarla ilgili hükümleri içeren düzenlemeler kanun teklifinde ayrı bir bölümde yer almaktadır. Bu bölümde, işletenin münhasır, kusursuz, miktar ve zaman açısından sınırlı sorumluluğu, sigorta ve teminat yükümlülükleri, nükleer zarar tespit komisyonu hükümleri düzenlenmiştir. Son olarak da radyoaktif atık ve işletmeden çıkarma yönetimine ilişkin hükümler içeren bir bölüm yer almaktadır. Bu bölümde ülkemizin radyoaktif atık politika ve stratejisi belirlenmekte, yetkilendirilen kişilerin ve devletimizin sorumlulukları yer almakta, radyoaktif atıklara ilişkin özel hesaplar düzenlenmektedir.

Komisyonumuzda bugün görüşmelerine başlayacağımız kanun teklifinde nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin yürütülmesinde esas alınacak genel ilkeler belirlenmiş, bu ilkelerin belirlenmesinde ülkemizin ve Avrupa Birliği uyum süreci kapsamında uygulanmakta olan Avrupa Birliği 2013/59 sayılı İyonlaştırıcı Radyasyonun Neden Olduğu Tehlikelere Karşı Temel Koruma Standartları Direktifi, Nükleer Güvenlik Sözleşmesi, Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesine İlişkin Anlaşma, Nükleer Denemelerin Kapsamlı Yasaklanması Anlaşması gibi uluslararası anlaşmalar dikkate alınmıştır. Teklifte, ülkemizin statüsüne taraf olduğu Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı tarafından oluşturulan ve uluslararası terminolojide “güvenlik” “emniyet” ve “nükleer güvence” kavramları özel olarak tanımlanmış ve kapsamları belirlenmiştir. Ülkemizin de tarafı olduğu ve Anayasa’da öngörülen usule uygun olarak yürürlüğe giren bir kanun hükmü niteliği taşıyan Nükleer Güvenlik Sözleşmesi’nin 9’uncu maddesi “Her âkit taraf, bir nükleer tesisin güvenliği için asıl sorumluluğun ilgili lisans sahibine ait olmasını temin edecek ve her lisans sahibinin sorumluluklarını yerine getirmesini temin etmek için uygun tedbirleri alacaktır.” hükmünü amirdir. Nükleer enerji

alanında bir faaliyeti yürütmekle yetkilendirilen kişilerin o faaliyete ilişkin asıl sorumlu olmalarına dair bu yasal prensipten hareketle, teklifte, nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyon alanındaki faaliyetleri göstermek üzere Nükleer Düzenleme Kurumundan yetki alan kişilerin yükümlülükleri düzenlenmiş, bunun yanı sıra Nükleer Düzenleme Kurumunun bahse konu faaliyetler üzerinde düzenleyici kontrolünün çerçevesi de çizilmiştir.

Nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin Nükleer Düzenleme Kurumuna bildirimde bulunulmadan veya Nükleer Düzenleme Kurumundan yetki alınmadan yürütülemeyeceği hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, Nükleer Düzenleme Kurumu tarafından bahse konu faaliyetlerin yürütülmesine yönelik olarak verilecek yetki kalemleri de belirlenmiştir. Nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetleri yürütenlerin Nükleer Düzenleme Kurumu tarafından denetleneceği de düzenlenmiştir.

Hazırlanan kanun teklifiyle radyoaktif atıklara ve kullanılmış yakıtlara ilişkin hükümler ihdas edilmiş, Türkiye Cumhuriyeti egemenlik alanı dışında yürütülen bir faaliyet sırasında ortaya çıkmış olan radyoaktif atıkların Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisine sokulması yasaklanmıştır. Ülkemizde yürütülen faaliyetler neticesinde ortaya çıkan radyoaktif atıkların bertarafında Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (TENMAK) yetkili kılınmıştır.

Radyoaktif atık yönetimine ve işletmeden çıkarmaya ilişkin kurulacak özel hesaplar, bu hesaplara yapılacak katkı payı ödemelerinin nasıl belirleneceği ve bu hesaplardan yapılacak katkı payı ödemelerinin neler olduğu, hesapların gelirleri ve işleyişine ilişkin hususlar da kanun teklifi marifetiyle düzenlenen konular arasında yer almaktadır. Bahse konu özel hesapları yönetmekle görevli Hesaplar Yönetim Kurulunun oluşumuna ilişkin düzenlemeler de nükleer düzenleme kanunu teklifi marifetiyle ihdas edilmiştir.

Teklifte, tarafı olduğumuz Nükleer Enerji Sahasında Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşme ve Paris Sözleşmesi 2004 Protokolüyle getirilen değişiklikler de dâhil olmak üzere Paris Sözleşmesi'ne paralel olarak nükleer enerji alanındaki hukuki sorumluluk rejimine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Nükleer santral işletenin nükleer tesisinde ya da nükleer maddenin taşınması esnasında meydana gelen bir nükleer hadiseden kaynaklanan zararlardan kendisinin, personelinin ve tesisle ilgili teknoloji, mal, hizmet sağlayanların herhangi bir kusurunun olup olmadığına bakılmaksızın münhasıran sorumlu olacağı; esası, miktar ve zaman açısından belirli sınırlar dâhilinde kabul edilmiştir. Sorumluluğun sigorta veya diğer mali güvencelerle teminat altına alınması zorunluluğu da öngörülmüştür.

Teklifte ülkemiz iç hukukunda bir kanun hükmünde olan Paris Sözleşmesi'nin kurduğu hukuki sorumluluk rejimindeki norm ve ilkelere bütünüyle sadık kalınmış, Paris Sözleşmesi'nin iç hukuka düzenleme bakımından takdir yetkisi verdiği alanlarda da kamu yararı gözetilmiştir. Kanun teklifinde, işletenin hukuki sorumluluğuyla ilgili olarak ilkeler ve istisnalar düzenlenmiş, nükleer zararlara ilgili olarak öncelikle bu kanun hükümlerinin kanunda hüküm bulunmayan hâllerde ise Paris Sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür. Nükleer tesis işletenin kusursuz sorumluluğu ilkeleri düzenlenmiş olup işletenin kusurunun olup olmadığına bakılmaksızın sorumlu olacağı ile işleten dışında herhangi bir kişinin sorumlu olmayacağı öngörülmüştür.

Kanun teklifiyle uluslararası nükleer sorumluluk hukukunun temel prensiplerinden bir diğeri olan “işletenin sorumluluğunun miktar bakımından sınırlandırılması” ilkesi de kaleme alınarak işletenin bir nükleer hadiseden doğan nükleer zararı için hukuki sorumluluğunun miktarı kanunla sınırlandırılmıştır.

Teklifte, sigorta ya da başkaca bir mali güvence altına alınmadan nükleer risk taşıyan faaliyetlerin gerçekleştirilmesinin önüne geçilmesi amacıyla, işletenin, Paris Sözleşmesi rejiminin bir diğer prensibi olan “zorunlu mali güvence” ilkesi kapsamındaki işletenin yükümlülükleri düzenlenmiştir. Böylelikle, nükleer zarara neden olabilecek faaliyetler daha yürütülmeye başlamadan önce risklerin nükleer tesis işletenler tarafından mali teminat altına alınması da sağlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyetinde kurulacak ve işletilecek nükleer tesisler ve bu nükleer tesislere ilişkin nükleer maddelerin taşınması faaliyetleri için yeterli sigorta veya teminatın bulunmaması yahut mevcut sigorta altyapısının miktar ve kapsam bakımından kanun teklifi kapsamındaki sorumluluk miktarını teminat altına almada yetersiz kalması gibi olasılıklar dikkate alınarak, ülkemizdeki nükleer tesis ve taşıma faaliyetlerinin kanun teklifinin şart koştuğu şekilde sigortalanabilmesi için bir nükleer sigorta havuzu kurulması düzenlenmiş, işletenin mali güvence sağlamaya yönelik yükümlülüğünü nükleer sigorta havuzundan da karşılayabileceği hüküm altına alınmıştır.

Bir nükleer hadiseden doğan nükleer zararın ve tazminat miktarlarının belirlenmesi ve işletenin sorumlu olduğu toplam tutarın zarar görenler arasında adilane ve ivedi bir şekilde paylaşılması hususunda nükleer zararın tespiti ve tazminatın belirli bir öncelikle sıralamasına göre paylaşılmasıyla ilgili sürecin belirlenmesi için Nükleer Zarar Tespit Komisyonu kurulması ve bu Komisyonun işleyişine ilişkin de hükümler yer almaktadır.

Hem işletenin hem sigortacı ve diğer mali teminat verenler ve devletin yaptıkları ödemeler için nükleer zarara kasıtlı olarak sebep olan gerçek kişiye karşı rücu hakkına sahip olduğu, işletenin bir sözleşmeden doğan rücu hakkının koşul ve kapsamı ve sorumluluğuna ilişkin tazminat talepleriyle ilgili zaman aşımı sürelerine de yer verilmiştir.

Paris Sözleşmesi kapsamındaki bir diğer önemli ilke olan “münhasır yargılama yetkisi” ilkesi doğrultusunda hangi hâllerde Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinin yetkili olduğu, Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinin yetkili olduğu hâllerde ise Ankara mahkemelerinin kesin yetkili mahkeme olacağı düzenlenmiştir. Bu mahkemeye, nükleer hadiseden zarar gören 3’üncü kişinin iddiasının haklılığını gösteren inandırıcı kanıtlar sunması ve ekonomik durumunun da gerektirdiği hâllerde istem üzerine davalının yani nükleer tesisi işletenin davacıya yani zarar görene geçici ödeme yapmasına karar verebilme yetkisi tanınmıştır.

Kanun teklifiyle, Nükleer Düzenleme Kurumunun görevlerini yerine getirirken ihtiyaç duyacağı her türlü analiz, danışmanlık, gözetim, inceleme, araştırma, muayene, test, kontrol, eğitim ve sertifikalandırma gibi teknik destek hizmetlerini sağlamak amacıyla paylarının en az yüzde 51’i Nükleer Düzenleme Kurumuna ait olmak üzere, NÜTED’in -Nükleer Teknik Destek Anonim Şirketinin- kurulması da öngörülmüştür.

Teklifte nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin hapis cezaları, adli para cezaları ve idari para cezalarına ilişkin düzenlemelere yer verilmiş, düzenlenen ceza hükümlerinde ülkemizin taraf olduğu Nükleer Terörizmin Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme ile Nükleer Maddelerin ve Nükleer Tesislerin Fiziksel Korunması Sözleşmesi’yle ülkemizin üstlenmiş bulunduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacı kapsamında ulusal mevzuatta suç olarak düzenlenmesi gereken fiiller ile Kurum tarafından yetkilendirilen faaliyetlerin yetkisi olarak yürütülmesi durumları suç olarak düzenlenmiştir.

İlaveten, suçların örgütlü şekilde işlenmesi gibi durumlar da suçun ağırlaştırıcı unsuru olarak düzenlenmiştir. Çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin iyonlaştırıcı radyasyonun zararlı etkilerinden korunmasının sağlanması amacıyla nükleer tesis, radyasyon tesisi ve radyoaktif atık

tesisini yetkisiz işletmek, radyasyon uygulamalarını yetkisiz yürütmek, nükleer maddeyi, radyoaktif kaynağı veya radyoaktif atığı sahipsiz kalacak şekilde terk etmek gibi fiiller suç olarak tanımlanmış ve etkin caydırıcılık özelliği olan cezalar öngörülmüştür.

Teklifle nükleer güç santrallerinden dış muayenehanelerinde kullanılmak üzere dış röntgeninden dış cihazlarına kadar farklı sektörlerde, farklı büyüklüklerde ve farklı alanlarda etkisi birbirinden çok farklı pek çok hususta düzenleyici kontrolün etkinliğinin sağlanması gerektiğinden idari para cezalarının belirlenmesinde faaliyetlerin özellikleri, radyasyona maruz kalma olasılığı ve maruz kalan radyasyonun büyüklüğüyle orantılı bir yaklaşım esas alınmıştır. Ayrıca, yetkilendirmenin iptali, kısıtlanması, askıya alınması da Nükleer Düzenleme Kurumu tarafından uygulanacak idari yaptırımlar arasında düzenlenmiştir. Nükleer enerji gibi çok önemli ve kendine özgü riskler barındıran bir alanda uygulanacak idari para cezalarının tahsilatının yargı yoluna başvurulmasının, ilgili vergi dairesine idari para cezasına ilişkin banka teminat mektubu verilmesi durumu hariç, tahsilatı durdurmayacağını düzenleyerek, caydırıcılığın sağlanması amaçlanmıştır.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; kanun teklifimiz bugün sabah Çevre Komisyonumuzda da görüldü, orada da gerek iktidar gerekse muhalefet milletvekillerimiz önemli katkılarda bulundular, herkese teşekkür ediyoruz. Kurum yetkilileri orada da sorulan sorulara gerekli cevapları verdiler. Burada da inşallah hep beraber katkı sunacak milletvekillerimize şimdiden teşekkür ediyoruz.

Teklifimizin milletimiz için hayırlı olmasını diliyor, teklife vereceğiniz katkılardan dolayı da şimdiden hepinize teşekkür ediyorum.

Komisyonumuzu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teklif sahibi Sayın Oğuzhan Kaya’ya verdiği bilgiler için teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sistem çalışmıyor, usul hakkında...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Müsaadenizle, vereceğim, ben konuşuyorum bu arada.

Değerli arkadaşlar, tali komisyon olarak Çevre Komisyonundan gelen rapor üyelerimize dağıtılmıştır.

Bu arada, Başkanlığımıza ulaşan bir yazılı bir de sözlü önerge var, onları okutup oylarınıza sunacağım.

Buyurun.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu teklifinin görüşmelerine başlamadan önce, enerji krizinin tartışıldığı bu dönemde, böylesine önemli bir kanunun uzmanlar, bilim insanları, konunun ilgili tarafları ve sivil toplum örgütlerinin de dinlenmesine olanak vermek açısından bir alt komisyon kurulmasını arz ve teklif ediyorum.

Ali Kenanoğlu

İstanbul

Muazzez Orhan Işık

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Söz mü istiyorsunuz Ali Bey?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun Ali Bey.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, Sayın Başkanım, öncelikle, yani bu alt komisyonun kurulmasına gerek kalmadan, sizden Komisyon toplantınızı uygun bir zaman dilimi sonrasına erteleme talebimiz var. Bu talebi karara bağlamınızı talep ediyoruz tekraren.

Eğer bu talebimiz konusunda böyle bir ret olacaksa alt komisyon için yazılı önergemiz okunduğu için ifade etmek istiyorum: Sonuçta önemli bir kanun ve yapmış olduğumuz ya da yapacağımız kanunların kalıcı olması gerekiyor bu kurul açısından, düzenleme kurulu açısından da ya da herhangi bir kanun açısından da. Tabii, burada, tüm kanunları yaparken -bu kanunda da sanırım aynı şekilde- sadece kamu kurumları çağırılıyor ya da ilgili şirketler varsa o şirketlerin temsilcileri çağırılıyor. Örneğin, Sayın Başkan, burada, bu salonda şu anda bu kanunu görüşürken ya da görüşmek için toplandığımız şu aşamada bu konuyla ilgili toplumsal düzeyde temsiliyeti olan sivil toplum kuruluşu var mıdır? Çağrıldı mı ya da herhangi bir sivil toplum kuruluşu?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Akademisyenler çağrıldı.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet.

Yani şu anda odalar, bu konuyla ilgili sivil toplum örgütleri, bu konuyla ilgili çevre örgütleri, Nükleer Karşıtı Platform -oldukça etkin bir sivil toplum kuruluşu yani Mersin’de var, Sinop’ta var, nükleer santrallerin kurulduğu alanlarda- bunlar da kendi cephesinden bu meselelere yönelik görüş bildiriyorlar. Yani olumlu, olumsuz, bizim hoşumuza gider, gitmez, başka bir mesele ancak buna kafa yoran insanlar var ve bu konularda uluslararası deneyimlere sahipler; inceleme yapıyorlar, istatistik topluyorlar, veriler topluyorlar. Şimdi, bunların gelip bu Komisyonunda bulunması gerekiyor. Bu Komisyonunda şu anda buraya çağırılmamışlar, bu da bunu gösteriyor. Dolayısıyla, bir alt komisyon kurulması, oraya bunların çağırılması, dinlenmesi, uzmanların görüşlerinin alınması ve bir taraftan da bizim ertelenen Akkuyu Nükleer Santrali’ne Komisyon üyeleriyle yapacağımız gezinin de alt komisyon olarak yapılması talebimiz var. Bunun gerçekleştirilmesini talep ediyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, çok teşekkür ederim açıklamalarınız için.

Şimdi, Tahsin Bey, siz söz almak istiyor musunuz?

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Hayır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Değerli arkadaşlar...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Benim talebim var.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu konuyla mı ilgili?

KADİM DURMAZ (Tokat) – Yani ben az önce de usul hakkında söz istedim ama...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu konuyu bitireyim müsaade ederseniz, hemen vereceğim Kadim Bey.

Değerli arkadaşlar, Ali Bey’in ve Tahsin Bey’in aynı nitelikteki önermelerini oylarınıza sunuyorum, yani önerge şu: Tali komisyona... Ali Bey diyor ki: “Önce ertelensin, değilse tali komisyona...” Tahsin Bey de “Tali komisyona gönderilsin.” diyor, daha doğrusu “Alt komisyona gönderilsin.” diyor.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – 2 ayrı oylama yapmanız lazım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu teklifi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir değerli arkadaşlar.

Dolayısıyla, tali komisyon önergesi kabul edilmedi.

Şimdi...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – O zaman erteleyin Başkan. Başkan, siz inisiyatif kullanın.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Şimdi Kadim Bey’e bir söz vereceğim.

Dur bakalım, Kadim Bey ne diyecek, bir dinleyelim.

Buyurun Kadim Bey.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakanlık ve diğer kurum ve kuruluşlardan gelen kıymetli bürokratlar, basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Sayın Başkanım, sizi de dinleyemedik. Öyle evraklar geliyor ki bize, mesela, Çevre Komisyonunun raporu geldi, ne teklif sahibini dinleyebildik ne konuşan arkadaşları. Önergede olduğu üzere, herkesin şöyle elini vicdanına koyup şunları sağlıklı bir değerlendirebilme adına... Anayasa Mahkemesi kararı vermiş, bu karar elinize herhâlde cuma sabah gelmedi. Yani biraz bir yasa tekniğini... Bu Meclise saygınlık kazandırarak gerçekten kalıcı bir yasa yapmak istiyorsak, gerekli komisyonlardan geçirilip, olgunlaştırılıp, görüşülerek bu ülkeye yaraşır ve yakışır bir şey yapmamız lazım. Bu noktada yine sakat bir doğum gibi görünüyor. Bizler hepimiz bu ülkede ortak yaşıyoruz, katkı sunmak istiyoruz. Parlamenterlerin dışında da katkı sunmak isteyen çok saygın sivil toplum örgütleri var, onların da olması lazım. Kaldı ki sizin göndermiş olduğunuz şeyde çağrılan birtakım kuruluşların da burada olmadıklarını gördüm. Katılımcı listesi istedim, burada yok. Bu noktada da eksiğimiz var. Onun için, bunun ortak bir anlayışla bir süre ertelenip -yine söylediğiniz makul tarihe yönelik çalışma yapılmak üzere- yani sayısal çoğunluğa dayalı değil; akli, bilimi, ortak akli kullanarak doğru bir yasa yapmamız lazım. Benim söyleyeceklerim... Bu anlamda da önergeyi kıymetli buluyorum, gerekiyorsa yeniden bir değerlendirerek bir sonuca ulaşmamız lazım. Bu şekilde olmaz, hiç kimse yeteri kadar hazırlanamadı.

Hepinize soruyorum arkadaşlar: Cumartesi, pazar alanda olağan planladığı işlerin dışında zaman ayırma fırsatınız oldu mu sevgili kardeşim? Olmamıştır, gerçekçi olalım, hiçbirimizin olmadı.

Süremiz var Sayın Başkanım, makul olanı yapalım. Sayısal çoğunluğun insana bazen getireceği kazanımlar da olmuyor.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Kadim Bey, çok teşekkür ederim.

İsterseniz şöyle bir yol izleyelim: Şimdi, teknik olarak bilgi eksikliğimizi gidermesi adına -varsa tabii ki, yoksa bir şey diyeceğim yok- varsa Zafer Bey’e bir söz vereceğim, bir sunum yapması için.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Çevre ve Şehircilik Bakanlığından kimse yok burada Sayın Başkanım.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Bir cümle kurabilir miyim? Hukuki anlamda...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sanayi ve Ticaret Bakanlığından yok, Kamu İhale Kurumundan yok burada. Bir tane çevreci kurum demiyorum, Avrupa Birliği Uyumdan yok.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Avrupa Birliğinden var mı?

KADİM DURMAZ (Tokat) – Dışişleri Bakanlığından yok.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Bu konunun içeriği değil ama özellikle teklifin 12’nci ve 21’inci maddeleri hukuki sorumlulukla ilgili, Türk Borçlar Kanunu’na atıf yapılıyor, tazminat düzenlemeleri yapılıyor. Bir Adalet Komisyonu üyesi olarak Adalet Komisyonuna tali komisyon olarak mutlaka gönderilmesi...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gönderdik, gönderdik.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Oradan gelmiştir “Bizi ilgilendirmiyor.” diye ama bal gibi de ilgilendiriyor, bazı hukuki aksaklıklar da var.

Ben bunu özellikle arz ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum bu açıklama için.

Zafer Bey, buyurun.

NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU BAŞKANI ZAFER DEMİRCAN – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli milletvekilleri, değerli hazırun; hepinizi Kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Bugün Nükleer Düzenleme Kanunu Hakkındaki Kanun Teklifi’imizi teknik anlamda sizlere arz etmeye çalışacağım. Bu kanuna neden gerek var, bu kanun nasıl hazırlandı, bu kanunun içeriğinde neler var, nükleer alanda neden böyle bir kanuna ihtiyaç duyuldu, hazırlanma süreçleri gibi çok hızlı, vakti de efektif kullanmak adına hızlı bir sunum yapmaya çalışacağım.

Biliyorsunuz, Türkiye’de nükleer tarihi, ilk 1956 yılında Atom Enerjisi Komisyonunun kurulması, Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasında Barış İçin Atom Anlaşması’nın imzalanmasıyla başlayan bir süreç. Bu, 1982 yılına kadar, Türkiye Atom Enerjisi Kurumuna dönüştürülene kadar devam etti. Tabii, bu arada Atom Enerjisi Komisyonu önemli uluslararası sözleşmelere katkı sağladı ve Türkiye taraf oldu nükleerle ilgili önemli uluslararası sözleşmelere. 1982 yılından 2018 yılına kadar Türkiye Atom Enerjisi Kurumu hem düzenleyici fonksiyonları hem uygulayıcı fonksiyonlarıyla birlikte AR-GE de dâhil olmak üzere nükleer sektörde ve radyasyon sektöründe önemli katkılar sağladı. 2018 yılına gelindiğinde kanun hükmünde kararnameyle Nükleer Düzenleme Kurumunun kurulması gerçekleştirildi. 2018’den bugüne kadar da Nükleer Düzenleme Kurumu önemli düzenleyici fonksiyonlarını yerine getirirken TAEK, araştırma geliştirme ve teknoloji kurumuna dönüştürüldü, daha sonra diğer kurumların birleştirilmesiyle de “TENMAK” dediğimiz Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu kurulmuş oldu.

Neden bu kanuna ihtiyaç var? Çünkü nükleere giriş yapan ülkelerin uluslararası sözleşmeler kapsamında düzenleyici ve hukuki çerçevenin oluşturulması, bağımsız düzenleyici bir otoritenin varlığının sağlanması anlamında taahhütleri var. Biz de biliyorsunuz, 2018 yılından itibaren artık önemli ölçüde nükleere giriş yapan bir ülkeyiz. Bu kanunla kamu kesimi de dâhil olmak üzere özel-kamu ayırmaksızın tüm tarafların yükümlülüklerini, sorumluluklarını belirlemeye çalışıyoruz. Aynı zamanda radyoaktif atıkların yönetilmesi anlamında yeni bir mekanizma öngörüyoruz. Aslında bu kanun hükmünde kararnamede var olan bir mekanizmanın yenilenmiş hâli. Özel hesaplar yönetim sistemini getiriyoruz. Yine, Paris Sözleşmesi’nin 2004 tarihli ek protokol değişikliklerini bu kanunla iç hukukta düzenlenmesi öngörülen hususları gerçekleştiriyoruz ve Anayasa Mahkemesinin iptalinden kaynaklı olarak bu süreci çalıştırmaya gayret ediyoruz.

Düzenleyici kontrol, bu kanunun temel felsefesi. Düzenleyici kontrol ne demek? Özellikle nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyonda faaliyet gösterecek olanların ciddi anlamda düzenlemeye tabi tutulması lazım. Bu düzenlemenin ilk aşaması yetkilendirme ki biz bu kapsamda faaliyet gösterecek tüm tüzel ve gerçek kişilerin lisans, izin, onay gibi süreçlerden geçirilerek faaliyetlere girmesini istiyoruz. Yine değerlendirme süreci düzenleyici kontrolün bir parçası. Bu süreçlerde de yapılan faaliyetin her türlü güvenlik analizinin, mühendislik yaklaşımının ve teknik olarak doğrulanmasını istiyoruz.

Yine süreçler devam ederken ekipman imalatından inşaatın tamamlanmasına, inşaatın tamamlanmasından da işletme süreçleri dâhil tüm nükleer faaliyetlerde denetim mekanizması kuruyoruz bu kanunla. Bu denetim mekanizması kapsamında yapılacak tüm işlemlerin uluslararası standartlara

uygunluğunu sağlamaya çalışıyoruz. Yaptırımlarımız var. Mevzuata aykırılık arz eden hususlarla ilgili olarak idari ve yine cezai hükümleri olan yaptırımlarımız var. Biz bütün bu entegre sisteme düzenleyici kontrol sistemi diyoruz. Neleri düzenliyoruz? Nükleer tesis ve radyasyon tesisleri, radyoaktif atık tesisleri, tesislerin radyasyon uygulamaları da dâhil olmak üzere birçok faaliyeti düzenliyoruz ve bu faaliyetlere ilişkin çeşitli tesis, cihaz, maddeler düzenleme kapmasına giriyor. Bunun içerisinde nükleer santraller, hızlandırıcı tesisleri, ışınlama, nükleer tıp uygulamaları, nükleer maddelerin taşınması, radyoaktif maddelerin taşınması da dâhil olmak üzere ki burada ölçüm laboratuvar, dozimetre hizmetleri veren diğer kurumlar da dâhil olmak üzere hepsi düzenleyici kontrol kapsamında yer alan kişi ve faaliyetler oluyor.

Hızlı geçmeye çalışıyorum Sayın Başkanım, vakti efektif kullanmak için.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Lütfen.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Acelesi yok, dinliyoruz.

NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU BAŞKANI ZAFER DEMİRCAN – Teşekkür ediyorum.

Nükleer enerji alanındaki en önemli projelerden biri Akkuyu, biliyorsunuz. Şu anda resmini gördüğünüz saha Akkuyu'nun bir hafta on gün önceki durumunu gösteriyor. Nükleer tesislere ilişkin sadece enerji anlamında değil, araştırma reaktörleri de dâhil, tesislerin yetkilendirilmesi, lisanslandırılması süreçleri, tesislere ekipman imalatı gerçekleştirecek kişiler de dâhil olmak üzere bunların yetkilendirilmesi ve bu ekipmanların denetimi de dâhil olmak üzere o sürecin kontrol edilmesi, yine sahada üçüncü taraf bağımsız yapı denetim firmaları, yapılan işin uluslararası standartlara uygun olduğunu, denetleyen ve raporlayan firmalar var, biz bu firmaların da yetkilendirilmesini yapıyoruz. Aynı zamanda nükleer tesislerde bazı personel, önemli personel ya da anahtar personel dediğimiz personeldir. Bunların da belirli vasıfları taşıması, bu operatörlerin işlerinde ehil olmasını sağlamak anlamında kurumumuz bu kişileri de yetkilendirme kapsamına alıyor.

İyonlaştırıcı radyasyon, günlük hayatımızda hemen hemen hepimizin bir şekilde temas ettiği bir nokta. Dış hekimlerinden nükleer tıp uygulamalarına, görüntüleme merkezlerinden başlayan geniş bir portföyde radyasyon uygulamalarını görebiliyoruz. Bunların içerisinde hızlandırıcı tesisleri, ışınlama tesisleri gibi değişik amaçlara hizmet eden tesisler var. Yine, bunların en önemli unsurlarından bir tanesi radyoaktif atık tesisleri ki bu tesislerin yetkilendirilmesi kurumumuz tarafından yapılmakta.

Kurumumuzun önemli üç fonksiyonundan bir tanesi de emniyet ve güvenceye ilişkin işlemlerimiz; bu uluslararası sözleşmeler kapsamında biliyorsunuz, nükleer silahların yayılmasının önlenmesi anlamında her ülkenin angajmanları var. Biz nükleer maddelerin trafiğini kontrol ediyoruz; ihracat, ithalat, transit geçişlerini kontrol ediyoruz ve bunların bir bir kısım izinlerini veriyoruz. Aynı zamanda nükleer tesislerin, radyasyon tesislerinin, radyoaktif atık tesislerinin fiziksel emniyetinin sağlanması anlamında da Kurumumuz yetkilendirme yapıyor ve denetim yapıyor.

Kanunumuzun amaç maddesine baktığımızda, bu kanunun en temel amacı, nükleer enerji ve yoğunlaştırıcı faaliyetler sırasında çalışanların, halkın ve gelecek nesillerin radyasyondan korunmasına yönelik olarak alınması gereken tüm tedbirlerin alınmasını sağlamaktır ve bu kapsamda, bizim ülke çapında radyasyon uygulamalarında çalışan -biraz önce de söylediğim gibi, geniş bir portföy, 40 bine yakın lisanslı dış hekiminden nükleer tıpa kadar geniş bir alan- herkesin radyasyondan korunması için gerekli olan ölçütlerin belirlenmesi, bunların aldıkları dozların takip edilmesi, ulusal merkezi doz kayıt sisteminin takip edilmesi. Şu an ülke çapında yaklaşık 65 binin üzerinde dozimetre, 440 binin üzerinde de doz veri kayıt sistemi Kurumumuzca takip edilmekte.

Yine, ulusal radyasyon izleme sistemimiz var. Türkiye'nin yaklaşık 211 değişik noktasında, Türkiye'deki atmosfer açık olan bir sistem ve tümüyle ülkedeki radyasyon seviyesini gerçek zamanlı olarak takip etmekteyiz. Radyasyon acil durumları olması hâlinde de AFAD'la iş birliği yaparak bu süreçlerin yönetiminden sorumluyuz.

Düzenleyici kontrolün en önemli unsurlarından bir tanesi de denetim. Denetimi biz iki alanda gerçekleştiriyoruz. Nükleer tesislerin denetimi ki nükleer tesislerde kullanılan her türlü malzeme, yapılan her türlü inşaat işlemleri, imalat işlemleri hem Kurumumuz hem Kurumumuz adına yetkilendirilmiş hem de üçüncü taraf bağımsız denetim firmaları tarafından yapılmakta. Geçen yıl itibarıyla, Kurumumuz, nükleer yapı denetimi kapsamında 2 bin adam/günün üzerinde kendi kaynaklarına 1.100 adam/günün üzerinde ekipman imalat denetimlerinde bulundu. Yaklaşık 55 bin adam/gün üzerinde üçüncü taraf denetimi gerçekleştirildi.

Yine, “radyasyon güvenliği” dediğimiz radyasyon uygulamalarının bulunduğu alanların denetimi ve gözetimini de yapıyoruz. Yaklaşık 5 bine yakın tesis, cihazda biz geçen yıl denetimlerimizi tamamladık.

Sayın Başkanım, değerli hazırun; şu an Türkiye'deki nükleer ekosistemi görüyorsunuz. Bu nükleer ekosistem, düzenleyici kurumun bünyesinde oluşturduğu bir ekosistem. Bakanlığımız hem enerji üretiminde -nükleerden enerji üretiminde- hem de atık yönetimi kapsamında bir pozisyon alırken diğer yetkilendirmeye ilişkin Akkuyu'yla başlayan irili ufaklı tüm uygulamaları da içeren yetkilendirmeye ilişkin hususlar Nükleer Düzenleme Kurumunun yetki alanında. Türkiye çapında yaklaşık 50 bine yakın radyasyon uygulaması şu anda yetkilendirmemiz dâhilinde.

Yine, Nükleer Düzenleme Kurumu olarak diğer tüm kamu kurumlarıyla ilgili koordinasyonu yürütmekteyiz. Millî Savunma Bakanlığından, Jandarma Genel Komutanlığımızdan, İçişleri Bakanlığımızdan, AFAD'dan Sağlık Bakanlığına, Dışişleri Bakanlığıyla alakalı tüm koordinasyonu yürütüyoruz. Ayrıca, uluslararası sözleşmeler kapsamında, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı başta olmak üzere birçok uluslararası platformla olan ilişkilerimizi yürütüyoruz. Diğer düzenleyici kurumlar ve kuruluşlarla da çalışmalarımız devam ediyor.

Tabii, bu kanun taslağı Anayasa Mahkemesinin kararı akabinde hızlı bir şekilde hazırlandı. Diğer tüm kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alındı, üzerinde birkaç sefer çalışmalar yapıldı, tamamlandı; hemen hemen gelen tüm öneriler dikkate alınarak hazırlanan bir kanun teklifi oldu. Taslağımız dokuz bölüm 29 maddeden oluşuyor. Birinci bölüm, klasik amaç ve kapsam, tanımlar bölümü. İkinci bölüm, genel ilkeler bölümü. Üçüncü bölüm yetkilendirme yani bu düzenleyici unsurların en önemli hususlarından biri olan yetkilendirmeyi, yetkilendirilen kişinin sorumluluklarını ve bunların denetimini düzenliyor; kurum denetimini, kurum denetçilerinin vasıflarını, yetkilendirilmesini de ayrıca düzenliyor. Dördüncü bölüm, radyoaktif atıklarla alakalı kurulan mekanizmayı sağlıyor. Burada özel hesaplar, radyoaktif atıkların durumu gibi hususlar... Beşinci bölüm, tümüyle Paris Sözleşmesi ve Paris Sözleşmesi'nin 2004 Ek Protokolü'nün iç hukuka aktarılmasıyla alakalı maddelerimiz. Burada işletin sorumluluğu, sorumluluk sınırları, teminat miktarları, nükleer zarar, nükleer sigorta havuzu gibi bu sistemin parçalarını düzenliyoruz. Altıncı bölümde Nükleer Düzenleme Kurumunun kurumsal yapısı ve personeli...

Yedinci bölümde ise hemen hemen dünyadaki tüm nükleer düzenleyici kurumlarda yanlarında muhakkak “teknik destek ofisi” dediğimiz bir yardımcı yapı bulunur. Biz de burada, Türkiye’de “NÜTED” dediğimiz Nükleer Teknik Destek Anonim Şirketinin kuruluşunu sağlıyoruz.

Sekizinci bölüm, cezai ve idari yaptırımlar... Hem adli hem de mevzuata aykırılık açısından idari yaptırımlara matuf olacak konular ve bunların cezai durumlarını düzenliyoruz.

Dokuzuncu bölümde, bu kanunun uygulanmasında diğer kanunlarda yapılacak olan değişiklikler ve uyum maddelerini içeriyor.

Çok hızlı olmakla birlikte... Genel ilkelerimiz, dünyanın da radyasyon ve nükleerde kabul görmüş, kabul etmiş olduğu genel ilkeler. Bu, özellikle tüm dünyada temel prensip olarak kabul edilen ilkeler, her hâlikârda radyasyondan olmazsa olmaz korunmanın temel ilkeleri; uluslararası sözleşmelere uyulması, güvenlik ve emniyetin önceliği gibi hususları ikinci bölüm 3'üncü maddede değerlendirdik.

Yine, üçüncü bölümde yetkilendirme; yetkilendirilen kişinin sorumlulukları ve yetkilendirme türleriyle birlikte onay mekanizmalarımızı düzenledik. Burada, lisans izin ve yetki belgeleri ve dereceli yaklaşımla hangi faaliyetin hangi yetkiye matuf olması gerektiği de bu maddelerde belirlendi.

Kurum denetimi ve denetçinin yetkilendirilmesi hususları, biliyorsunuz, yine düzenleyici kurumun en önemli unsurlarından bir tanesi, düzenledikleri faaliyet alanlarını sıkı bir denetime tabi tutması. Biz, burada da kurum denetçilerine önemli yetkiler tanıyoruz; her türlü bilgi, belgeyi alıkoymak, almak, değerlendirmek dâhil her türlü tesise girişi, giriş yetkisini veriyoruz.

"3'üncü taraf gözetimi ve nükleer güvence denetimi" dediğimiz hususlara da bu maddelerimizde yer veriyoruz.

Radyoaktif atıkların yönetilmesi, tüm ülkeler için, nükleerde bulunan tüm ülkeler için ciddi bir konu. Bunu da 9'uncu maddemizde Ulusal Radyoaktif Atık Yönetim Planı kapsamında, Bakanlığımızın koordinasyonunda oluşturduğumuz yapıyla yapıyoruz. Bunu yönetmek için "özel hesaplar" dediğimiz bir sistem kuruyoruz, hem radyoaktif atık hem de işletme, çıkarma özel hesapları ve bunlarla ilgili yönetimi oluşturuyoruz.

Beşinci bölümde, özellikle Paris Anlaşması'nın ve ek protokolünün iç hukuka aktarılmasıyla ilgili hukuki sorumlulukları çalıştırıyoruz. İşletenin sorumluluğu, işletenin sorumluluğun sınırları, teminat gösterme zorunlulukları, nükleer sigorta havuzları, nükleer zararın tazmini, doğrudan talep ya da dava hakkı gibi hususlar ile Nükleer Zarar Tespit Komisyonu rücu hakkı, zaman aşımı ve yetkili mahkemeye ilişkin hususlar bu bölümde değerlendiriliyor.

Altıncı bölümümüzde düzenleyici kurum olarak, Nükleer Düzenleme Kurumunun kuruluşunu sağlıyoruz. Bu kuruma hiçbir şekilde düzenleyici faaliyetleri zafiyete uğratmayacak ve engelleyecek yükümlülüklerin verilemeyeceğini düzenliyoruz. Kurumun personeliyle ilgili düzenlemeler de bu bölümde.

Yedinci bölümde, biraz önce bahsetmiş olduğum teknik destek, düzenleyici kurum ve kuruluşlara yaptığı çalışmalarda, düzenlemelerde ya da denetimlerde ihtiyaç duyacağı ihtisas konularında daha derinlemesine analiz yapabilme yeteneğine sahip çok, daha uzman kişilerin oluşturduğu, bulundurulduğu bir kurum olarak NÜTED'i kuruyoruz.

Sekizinci bölümümüz idari yaptırımlar ve cezai hükümler... Özellikle nükleer malzemelerle alakalı ya da radyasyon uygulamalarıyla alakalı kanuna aykırı davranışların olması durumunda yapılan adli ve idari cezaları düzenliyoruz.

Dokuzuncu bölüm, Sayın Başkanım, değerli hazırun; bu kanunun uygulanmasında diğer kanunlarda yapılacak olan değişiklikler, geçiş hükümleri ya da mülga edeceğimiz diğer mevzuatla alakalı düzenlemelerimizi sağlıyor.

Geçici bir maddemiz var; bu maddede de personelimize ilişkin ve NÜTED'in mevzuatıyla alakalı geçiş hükümlerini saklı tutuyoruz.

Sayın Başkanım, değerli hazırun; dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Zafer Bey’in bu kapsamlı sunumundan sonra, şimdi sözü Bakan Yardımcımız Alparslan Bayraktar Bey’e veriyorum.

Buyurun Alparslan Bey.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Sayın Başkanım, çok kıymetli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olarak.

Efendim, hem Sayın Vekilimiz hem de Kurum Başkanımız oldukça detaylı olarak aslında bu kanuni düzenlemeye neden ihtiyaç duyulduğunu ifade ettiler, dolayısıyla ben tekrar etmek istemiyorum ancak temelde nükleer enerjiyle ilgili ülkemizdeki hukuki ve idari altyapının güçlendirilmesi için bu kanuni düzenlemeye ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz. Burada, özellikle ekim ayında, Ekim 2021 tarihinde Meclisimizden geçen ve artık iç hukukumuzun bir parçası olan, taraf olduğumuz Paris İklim Anlaşması kapsamındaki hedefler, hemen arkasında Sayın Cumhurbaşkanımızın Türkiye’nin 2053 yılında net sıfır emisyonlu bir ekonomi ve bir ülke olma hedefi doğrultusunda, nükleerin olmazsa olmaz olduğunu düşünüyoruz. Nükleer enerjinin mutlaka Türkiye’nin enerji “mix”i içerisinde, enerji karışımı içerisinde yer alması gerektiğini düşünüyoruz.

Zatinaliniz de katıldılar, geçen hafta Konya’da İklim Şûrası toplandı; ilk iklim şûramızdı ve çok önemli kararlar alındı, politika kararları alındı. Bizler de Sera Gazı Azaltım 1 Komisyonunda bu kararları hep birlikte gerek akademik camia gerek sivil toplum örgütleri hep birlikte, “Enerji” başlığı altında “Enerji, Ulaştırma, Sanayi Politika Kararları” altında bazı kararlar aldık. Bu kararlardan sadece bir tanesini müsaadeniz olursa burada ifade etmek istiyorum: İklim Şûrası’nda politika kararlarından bir tanesi, 2053 net sıfır emisyon hedefleri doğrultusunda, kaynak çeşitliliği ve enerji arz güvenliği perspektifinden, emisyon azaltıcı alternatif yakıtlardan nükleer, doğal gaz başta olmak üzere benzeri alternatif yakıtlardan elektrik üretiminin artırılması değerlendirilmelidir şeklinde çok önemli bir politika kararımız var İklim Şûrası’nda alınan. Dolayısıyla, bu çerçevede nükleerin ülkemize de kazandırılması, nükleer enerjinin ülkemize kazandırılması anlamında bu hukuki düzenlemeye fevkalade önemli ihtiyaç var. Malumunuz olduğu üzere, nükleer enerji diğer konvansiyonel enerji kaynakları gibi değil. Bizim de taraf olduğumuz, ülkemizin de 1950’li yıllardan beri taraf olduğu birçok anlaşmaya, uluslararası anlaşmaya da uyum icap ediyor; buradaki düzenlemelere de uyumlu hâle gelmemiz ve bunları iç hukukumuzla aktarmamız gerekiyor. Asıl itibarıyla, bugün, bu Komisyonunda, sizlerin Komisyonunda ve ümit ediyorum Genel Kurulda da taslak metin kanunlaşırsa bunları yapmış olacağız.

Bu anlamda yapılan hukuki düzenlemenin ülkemize hayırlı olmasını, yapılacak düzenlemenin hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygıyla tekrar selamlıyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Bayraktar’a özellikle İklim Şûrası veya konuya ilişkin, esasa dönük, altını çizmeye dönük konuşması için teşekkür ediyorum.

Şimdi, Yasin Bey’e söz vereceğim.

Buyurun Yasin Bey.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim, sağ olun.

Ben, özellikle Bakanlık yetkilisi ve Kurum Başkanımızı da dinledikten sonra söz almayı tercih ettim. Nihayetinde hukuki ve idari altyapısını Nükleer Düzenleme Kanun Teklifi’yle yapmaya çalışıyoruz. Zaten sizin de gerekçelerinizde belirttiğiniz gibi, önümüzdeki yıllarda dünyada enerjiyle ilgili, enerji alanında bir hâkimiyet mücadelesine şahit olacağız. Bunun bir ayağı da nükleer tesisler ve

bu nükleer tesislerle beraber düzenleme yapılması da elzem fakat bu kanun teklifine çok daha önemli bir öneriyi de ben getirmek istiyorum: Özellikle nükleer tesislerle ilgili, ülkemizde Akkuyu Nükleer Santrali zaten uzun süredir, hepimizin sorun olarak gördüğümüz bir mevzu.

Enerjide dışa bağımlıyız. “Enerjide dışa bağımlıyız.” falan diyoruz ama aslında enerjide Rus’a bağımlıyız. Yayılımcı bir politika izleyen Rusya’ya bu kadar bağımlı olduğumuz bir ortamda, ileride oluşabilecek en ufak bir krizde bile büyük bir sıkıntıyla karşı karşıya kalabiliriz. Özellikle şu Ukrayna’yla ilgili mevzuyla birlikte, birçok ülke Rusya’ya yaptırım çerçevesinde gerek bankalar arası “SWIFT” anlaşmalarıyla gerek hava sahasını kapatmakla gerek oligarkların hesaplarını dondurmakla ilgili yaptırımlar uygulamış durumda. Bu doğrultuda bizim verebileceğimiz en güzel, en büyük cevabın Akkuyu Nükleer Santrali’nin millileştirilmesi olacağını düşünüyoruz. Zamanlama açısından böyle bir dönemde bu kanun teklifinin gelmesi aslında bir fırsattır, aynı zamanda millî güvenlik ve beka meselesidir. Bu konunun da gündeme getirilmesini -bu kanun teklifinin içine- Akkuyu Nükleer Santrali’nin de millileştirilmesi gerektiğini parti olarak düşünmekteyiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Teşekkür ederim Yasin Bey.

Tahsin Bey, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, kıymetli milletvekilleri, sayın bürokratlar, sektör ve sivil toplumun çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, bugün, burada gündemimizde olan yasa da yine kötü yönetimin, “Biz yaptık oldu.” anlayışının bir sonucudur çünkü 2018’de Anayasa değişikliği yapıldığında, Cumhurbaşkanlığı -Anayasa uyum düzenlemelerinde en önemli öncelik Nükleer Denetleme Kurumunu kurmakmış gibi-yine yetkilerini aştı ve kanun hükmünde kararnameyle bu kurumu kurmaya kalktı. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak Anayasa Mahkemesine gittik, yüksek mahkeme dedi ki: “Senin yetkin Anayasa’ya uyumla sınırlı, sıfırdan kurum kuramazsın.” Bu karar, 9 Mart 2021’de Resmî Gazete’de yayımlandı ve Anayasa Mahkemesi, kurum mevzuatsız kalmasın diye bir yıl süre verdi. Bu bir yıl sürenin dolmasına dokuz gün var, üç yüz elli altı gün geçmiş, yumurta kapıya dayanmış; bir yıllık uykunuzdan uyanıp kanunu apar topar Meclise getirdiniz ama ülkede yangın var. Yirmi yılın sonunda hortlayan enflasyon canavarının altında ezilen halkın önceliği, öncelikli sorunu Nükleer Düzenleme Kurumu imiş gibi bizleri sıkıştırıyor, cuma günü verdiğiniz kanunu pazartesi görüşmemizi istiyorsunuz.

Değerli arkadaşlar, yasama ciddi bir iştir. “Bu ‘yeni sistem’ dediğiniz Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde bu ciddiyetten uzaklaşıyor.” diyoruz, Meclisin ağırlığı, yasama faaliyetlerinin önemi göz ardı ediliyor. Burada alelacele geçirilen düzenlemelerin neticesini enine boyuna değerlendirmedikimizde, bir-iki hafta sonra, daha yeni yapılan kanunlarda değişikliğe dair düzenlemeleri konuşuyoruz. Biz, bu Komisyonunda sizi her uyardığımız, “Böyle yapmayın.” dediğimiz konularda haklı çıktık. Bunun en son örneği, yaşadığımız enerji krizidir. “BOTAŞ’a ihale yapma yetkisini vermeyelim.” dedik, siz dediniz ki: “Spot piyasadan alacaklar doğal gazı, LNG’yi kısa sürede ihale yapmadan alacağız.” Rusya’yla olan uzun süreli sözleşmeden vazgeçtiniz, ülkede sanayi çarklarını ilk kez durdurdunuz. Siz üreticiye elektrik ve doğal gaz veremediniz, bu da size nasip oldu, üretimi durdurdunuz. Ben bu durumu siz içinizi sindiriyor musunuz diye merak ediyorum, vicdanlarınız gerçekten rahat mı?

Arkadaşlar, bu kanun gelmeden önce “Saha ziyareti yapacağız, yerinde inceleyeceğiz.” demiştiniz, “Buna da ihtiyaç var, olabilir.” dedik ama şimdi kanun geliyor, yoğun olunacak diye geçtiğimiz cuma ve cumartesi için planlanan ziyaret iptal edildi. Bu, milletvekillerine, “Siz tesisin inşaatını yerinde görmeyin, bilmeyin, kanunu bu şekilde değerlendirelim.” demektir. Milletvekillerinden neyi, nerede kaçırdığınızı bir türlü anlayamıyoruz.

Enerjide Rusya’ya göbeğimizden bağlandık, nükleer santralde de ortağımız Rusya. Şimdi ülkesi işgal edilen Ukrayna’nın da yanında yer alamıyorsunuz çünkü nükleer enerjimizi de Ruslara teslim ettiniz. Nükleer santrali yap-işlet-devret modeliyle değil, yap-sahip ol-işlet esasıyla Ruslara verdiniz. Tesis Türkiye’ye devrolmayacak, tüm sistemi Rusya yapacak, sahibi olacak ve de işletecek. Biz bu işin neresindeyiz? Ruslardan başka kimse tam olarak sistemi veya güvenlik önlemlerini bilmiyor çünkü Ruslar tesisleri de kendi toprağı gibi kabul etmiş. Bu yönüyle, Akkuyu, egemen bir devletin sınırları içinde olup da bir başka devlete ait olan ve o devlet tarafından işletilen ilk ve tek NES olma özelliğini taşıyor. Üstelik, 2021’de yapılan YEKA GES-3 Yarışması’nda kilovatsaat başına verilen alım garantisi 2,5 ile 3,5 dolar sent arasında iken Akkuyu Nükleer Santrali’nde üretilecek elektrige verilen alım garantisi ise kilovatsaat başına 12,35 dolar sentle rüzgâr ve güneş gibi kaynakların yaklaşık 3-4 katı tutarında. Daha öncesi, böyle bir zamanda, biz, Rusya’nın Ukrayna işgaline dair millî güvenliğimizi, ekonomimizi, ticaretimizi de yakından ilgilendiren konular hakkında yürütmenin Meclise bilgi sunmasını talep ederken Rusya’nın lokomotif olduğu nükleer enerjiye dair kanunu apar topar görüşmeye çalışıyoruz ama Ruslar ne yapıyor? İnşaatta çalışan işçilerin ücretlerini savaş bahanesiyle vermiyorlar, istedikleri zammı da ödemeyeceklerini açıkladılar.

Değerli arkadaşlar, Rusya-Ukrayna savaşının ortasında, enerji krizinin içinde bu teklifin görüşülmesi hatadır. Orada mahsur kalmış daha binlerce vatandaşımız var, aileleri burada endişeli bekleyişi sürdürürken Akkuyu’da Rusya’ya yıllarca tanınan hukuksuz ve öngörüsüz imtiyazların, pahalı enerjinin ve çevresel risklerin gölgesinde, bir de savaş ortamında, bu kanun habersizce, STK’lerin ve uzmanların görüşlerini almadan, bizlere de bunun için yeterli süre tanımadan görüşüyoruz. Dünya Rusya’ya yaptırım uygulamaya başlarken Erdoğan “NATO Ukrayna’ya sadece nasihat çekiyor.” diyor, sessiz ya da çekimser kalanları eleştiriyor ama Akkuyu’da Rusya’ya karşı radikal karar almak yerine, tam tersine nükleerin yasal zeminini savaş günlerinde Meclise dayatıyor. Nedeni belli: 9 Mart 2022’de kanun yürürlüğe girmezse AYM’nin, Yüksek Mahkemenin KHK’yi iptal kararı gereği Nükleer Düzenleme Kurumu ve NÜTED AŞ’yle birlikte nükleer piyasasına dair tüm mevzuat silinip gidecek. Komisyonumuzun tüm üyeleri çok değerli. Bu teklife Komisyon üyesi 6 arkadaşımız da imza atmış -isimlerini saymayacağım- ancak aramızda bu konuda yetkin olduğunu söyleyebileceğimiz bir kişi yok. Zaten Şahin Tin her yere imza atıyor yani burada da galiba uzman, buraya da imza atmış. Kendisi de yok, inşallah gelir açıklamasını yapar.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Şahin Bey’e söz hakkı doğru.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Evet.

Nükleer enerji konusunda uzman kişileri dinlememiz ve görüşlerini almamız gerek. Bu amaçla bir alt komisyon kurulmasının uygun olacağını değerlendiriyoruz, söyledik ama reddedildi. Nükleer platformu, STK’ler, uzman kuruluşlar uyarıyor; İklim Şurası toplanıyor, Mecliste iklim değişikliğiyle ilgili araştırma komisyonu rapor veriyor ama nükleerde geri adım atmak yerine, tam tersine kanunu getiriyorsunuz.

Teklifi görüşmek üzere bugün saat onda alt komisyon olarak Çevre Komisyonu da toplandı; oradaki arkadaşlarımızın değerlendirmelerini de bugün, bu Komisyonunda almamız gerekir. Onların yazdığı rapor da konunun çevreyle de doğrudan ilişkisi olması bakımından önemlidir değerli arkadaşlar. Bu

görüşmemizde o raporu da değerlendirmemiz gerekir ama süre yok, “Neden?” deyip geçiyorsunuz çünkü bu teklifi hazırlayacak olanlar derin bir uykudaydı. Anayasa Mahkemesinin tanıdığı bir yıllık sürede çok daha önemli işleri vardı ki son bir hafta kala teklifi Meclise sunmayı akıl edebildiler. Otomatik işlediği için Meclis, alışmışlar, “Hemen götürelim, imzalsın ve geçirsinler.” diyorlar. Bu, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin kilitlendiğinin ve sonuna gelindiğinin en büyük göstergesidir.

Değerli milletvekilleri, “nükleer enerji” deyince bizim süten ağzımız yanmış, yoğurdu üfleyerek yiyoruz. Bilim insanlarını dinleyelim, uyarılarını dikkate alalım, tarihi ve geçmişte yaşananları unutmak değil ders almak gerekiyor. Nükleer santral konusu, ülkenin en çok tartıştığı konudur. Bu ülke, Çernobil yaklaşık 2 bin kilometre ötede de olsa onun doğaya, çevreye, tarıma, hayvancılığa ve insan sağlığına nasıl zarar verdiğine en yakın tanık olmakla kalmadı, tüm bu zararları birer birer yaşadı. O dönem “Çay radyasyonsuz.” deyip içerek ispatlamaya çalışan bakanlar vardı; tarih onları kara bir leke olarak yazacaktır. Karadeniz’de artan kanser vakaları, sakat doğumlar Çernobil etkisine bağlandı; bunları unutmamak. Bunları Ruslar da unutmamış olacak ki yeri biz veriyoruz, parayı biz veriyoruz, onlar da ülkelerinde risk almamak için bizde santrali kuruyorlar. Her şeyi biz verdiğimizize göre kendi ülkelerinde kursaydılar, ne fark ederdi? Bakın, yanı başımızda bir işgal var. Rusya’nın Ukrayna’yı işgalinde dahi Çernobil ana gündem oldu. Biz bu nedenle diyoruz ki nükleer enerji için iyice düşünüp tartışalım, alternatif enerji kaynakları yeni gelişen teknolojilerle daha risksiz, daha verimli, daha sağlıklı mümkün ise gelin o enerji kaynaklarına yönelelim, bu konuyu bilimle ve akılla tartışalım “Biz yaptık, oldu.” inadıyla adımlar atmayalım.

Değerli arkadaşlar, bu kanun teklifi yine baştan sakat. Bir düzenleyici kurumun kanunda olması gereken tüm ana özellikleri kanunun başında belirlenmesi gerekirken buna uyulmamıştır, daha önce kanun hükmünde kararnamede yer verilen teşkilat yapısı, kadro sayısı, özlük hakları gibi hususlar teklif metninden çıkarılmıştır. Anayasa madde 123’te “İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. Kamu tüzelkişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur.” denilmektedir. Anayasa madde 106’da ise Cumhurbaşkanının hangi konularda kararnama çıkarabileceği sıralanırken bunlar arasında düzenleyici ve denetleyici kurumlar hakkında düzenleme yapabilmesi öngörülmemiştir. Dolayısıyla teşkilat, görev, yetki ve personele ilişkin düzenlemeler açıkça bu kanun teklifinde yazılmalıdır, Cumhurbaşkanlığı kararnamesine bırakılmamalıdır. Kanun hükmünde kararnamede olan kadro cetveli de bu kanun teklifinde yok. Kurum kuruluyor, kaç çalışanı olacak, kadroları ne olacak, belli değil. Daha önce kanun hükmünde kararnamede yer aldığı hâlde teklifte Nükleer Düzenleme Kurumunun teşkilat ve görevleri ile personelin özlük haklarına neden yer verilmemiştir? Nükleer Düzenleme Kurumu için bir kanun teklifi hazırlanıyor, personele ilişkin hükümler de dâhil olmak üzere 10 ayrı konuda hazırlanması öngörülüyor, yönetmelik hazırlanması öngörülüyor, o zaman biz bu kurumu kanun teklifiyle mi kurmuş oluyoruz? 10 tane ayrı yönetmelik hazırlanacak bu kanun teklifini biz çıkardıktan sonra, e, ne anlamı vardı? Göstermelik bir kanun teklifiyle aslında her düzenlemeyi yönetmeliğe bırakıyoruz değerli arkadaşlar, bu kanun teklifini hazırlayan arkadaşlar.

Bir de kanun hükmünde kararnamede olduğu hâlde bu kanun teklifinde olmayan çok kritik bir düzenlemeye dikkat çekmek istiyorum. Daha önce kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasına ilişkin düzenleme neden teklifte yer almamaktadır? O düzenlemede tek tek hangi kurum neyle görevli yazılmıştı, şimdiki düzenlemeye bakıyoruz, bir Nükleer Düzenleme Kurumu var, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı var, bir de Cumhurbaşkanlığı var, İçişleri Bakanlığı nerede? Dışişleri, Ulaştırma, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Sağlık, Millî Savunma Bakanlıkları, MİT, Emniyet, kuvvet komutanlıkları; bunların hepsine tanımlanmış roller vardı kanun hükmünde kararnamede, şimdi bunlardan vazgeçildi mi? Santrallerin güvenliğinden kim sorumlu olacak? Nükleer maddelerin taşınacağı yollarla ilgili olarak düzenlemeyi kim yapacak? Saha içi, saha dışı acil durumlardan kim sorumlu olacak? Nükleer

Düzenleme Kurumunun görev ve yetkileri eksik. Radyasyon, nükleer sonrası bertarafın nasıl yapılacağı yani alandaki yükün tam olarak nasıl temizleneceği netliğe kavuşmamış. Gelecek kuşaklar ve bugünün tarımı, hayvancılığı, barınması ve insan yaşamı için genel ilkelerle, güzel sözlerle bir iyi niyet beyanı formatında kanun yazılmış.

Nükleerde patlama olursa, madde taşınırken sızarsa ve sigorta miktarı bunu karşılayamazsa, komisyonun belirleyeceği zarar kanunda yazan milyon avroların çok üstünde çıkarsa ne olacak? Maddeye şunu yazmışlar: Cumhurbaşkanı eksik kalan tazminatlar için gerekli tedbirleri alır, usul ve esaslarını belirler.” Âdeta padişah yetkisiyle nükleer işini de yönetmeye kalkıyorsunuz. Her şeyden anlayan bir Cumhurbaşkanımız var, nükleerden de anlıyor. Tazminatlar nasıl karşılanacak? Hep bugünü düşünüyoruz, yarını düşünmüyoruz. Değerli milletvekilleri, nükleer işi tek adamın kararlarına bırakılmayacak kadar önemli ve hayatidir. Hani hep “Dünya 5’ten büyüktür.” diyorsunuz ya, onun gibi, nükleer enerji de tek adamdan büyüktür. Fakat teklif metninde kritik konularda 7 ayrı yerde Cumhurbaşkanına yetki verilmiştir. Nükleer tesisi devlet işletirken bir zarar meydana gelirse buradaki zararın devlet tarafından ne şekilde tazmin edileceğine dair usul ve esasları Cumhurbaşkanı belirleyecek. Nasıl belirleyecek, neye göre belirleyecek, belli değil. Nükleer Zarar Tespit Komisyonuna dair her hususu da yine Cumhurbaşkanı belirleyecek. Komisyonla kimler yer alacak, zararlar nasıl tazmin edilecek, tazminde öncelik, acil ekonomik tedbirler gibi birçok hususta yine Cumhurbaşkanı yetkili. Tazminatlarda sorumluluk miktarı aşıldığında ne olacak? Nükleer sigortada belirtilen teminatın eksik kaldığı hâllerde ne olacağını belirleme yetkisi yine Cumhurbaşkanının elinde. Sözleşmeli çalışacak personelin ücretlerindeki tavan ve sayı kanunla belirlenmiş ama gerisi yine Cumhurbaşkanına bırakılmış, ücretlerini dahi Cumhurbaşkanı belirleyecek. Bu yetkileri bir kişiye vermenin ülkeyi getirdiği noktaya dair en basit örnek bu yasa teklifinin bizzat kendisidir. Tek adamın “Ben yaptım, oldu.” kanun hükmünde kararnamesiyle kurulan Nükleer Düzenleme Kurumu için, Anayasa Mahkemesi “Öyle ‘Ben yaptım, oldu.’yla olmuyor bu işler.” deyip kanun hükmünde kararnameyi iptal etmiştir. Şimdi o hatayı düzenlemek için bu kanun teklifi önümüze geldi. Bir nükleer kaza olduğunda verilen nükleer zararın tazmini konusu, bu alanda görev alacak yabancı ve Türklerin hangi şartlarda çalışacağını belirlemek, Cumhurbaşkanının “Ben yaptım, oldu.”larına bırakılmayacak kadar önemlidir değerli arkadaşlar. Bu kararlar bir kez alınır çünkü kaza olduğunda artık dönüşü yoktur.

Değerli arkadaşlar, bakınız, bugün nükleer santral inşaatı devam ederken biz “Nükleer Düzenleme Kanunu”nu görüşüyoruz, ne acı, değil mi? Yani ihale önce yapılmış, inşaat başlamış ama bu konuda yetkili olacak kurum yeni kuruluyor.

Bizim Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak tavrımız nettir. Sizin tamamen ters mantıkla yürüttüğünüz işleri biz düzene koyacağız. 2010’daki Akkuyu’la ilgili anlaşmaya karşı şerhimizde duruşumuz nettir. 2019’da radyoaktif atıklarına karşı uyarılarımız Komisyon şerhinde açık. 2018 seçim bildirgelerimizde ilkelerimiz belli, mevcut nükleer enerji teknolojisine dayalı, sorunlarını gidermemiş riskli santrallerin ülkemizde kurulmasına izin vermeyeceğiz. Nükleer ve kimyasal silahların bölgemizde ve dünyada yayılmasını önlemek için etkin mücadele vereceğiz. Bu ülkenin doğasını, tarımını, hayvancılığını, geleceğini hiç kimseye peşkeş çekmeyeceğiz. Bugünümüz ve geleceğimiz için en temiz, en çevre dostu ve yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ülkemize, milletimize en iyi ve en uygun koşullarda enerjiyi sağlayacağız.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tahsin Bey, teşekkürler.

Şimdi Ali Kenanoğlu söz alıyor.

Buyurun Ali Bey.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Tekrar hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Tabii, usul yönünden eksikleri dile getirdik ve öncelikle, sizin Komisyon Başkanı olarak bu toplantıyı ertelemenizi talep ettik; maalesef, bu konuda kanaat dahi belirtmediniz. Alt komisyon kurulması gerektiğini ifade ettik, alt komisyon kurulması da reddedildi. Oysa bu Komisyondaki kanun -tekrar ifade etmem gerekiyorsa- 25 Şubat saat 11.05'te bize iletili, bir maille toplantının gündemi, zamanı ve kanun taslağı gönderildi. Dolayısıyla, bizim, cuma günü içerisinde, o kısa zaman içerisinde apar topar bu kanunla ilgili bir inceleme yapmamız söz konusu değildi, açıkçası kanunu okuyamadık bile yani o kadar... Zaten planlı bir programımız da vardı. Haberdar olduk ve bu şekilde, pazartesi günü önce saat 14.00 için toplantı saati, günü bildirildi, meğer saat 10.00'da da -bugün için- Çevre Komisyonunun alt komisyon olarak toplantısı varmış ve dolayısıyla 14.00'e yetişmeyeceği düşünülerek saat 16.00'ya ertelendiği ifade edildi ve saat 16.00'da bu toplantıya girdik.

Şimdi, sabah da Çevre Komisyonu toplantısına katıldık, tabii orada da görüşlerimizi ifade ettik. Arkasından, tabii Komisyon bir oylama yaptı, bir rapor düzenledi filan. Şimdi, biz, bu toplantı esnasında Çevre Komisyonunun raporunu gördük yani bize gönderildi. Dolayısıyla, bizim Çevre Komisyonunun raporunu okuma, bu Çevre Komisyonunun raporu üzerinden bir değerlendirme yapma imkânımız dahi olmadı yani, bu ortadan kaldırıldı. Şimdi, burada, Çevre Komisyonundaki parti gruplarının temsilcilerinin ya da vekil arkadaşların şerhleri var, o şerhleri de Komisyon raporunun akabinde bu toplantı esnasında biraz önce getirildi, onları okuma fırsatımız olmadı yani Çevre Komisyonu bu kanuna nereden itiraz ediyor ya da işte, şerh koyan arkadaşlar neyi söylüyorlar, hangi hususlarda itiraz ediyorlar, bunu da hani inceleme imkânımız olmadı yani ne bizim ne de sizlerin bunu da okuma imkânı olmadı. Şimdi, bütün bu çerçevede toplantı gündemi devam ediyor, yani işte, hızlıca çıkaralım bu kanunu, buradan bir an önce Genel Kurula gönderelim eğilimi var.

Şimdi, mesele önemli yani nükleer düzenleme kanunu görüşüyoruz. Aslında öncesinde Akkuyu Nükleer Santrali'ne bir gezi yapacaktık, bu çok kıymetliydi. Ben Komisyonun gezilerine çok katılamıyorum; işte, vekil sayımızın düşüklüğü, iş yoğunluğu... Yani vekil arkadaşlarımızla bölgeleri paylaşıyoruz, sadece kendi seçim bölgemizde değil onun dışındaki bölgelerde de, vekilimiz olmayan illerde de çalışmalara katılıyoruz filan derken çok takip edemiyoruz ancak nükleer santralle ilgili, Akkuyu'yla ilgili, çok istiyordum gitmeyi, görmeyi ve yerinde incelemeyi, "Ertelendi." denildi, bilmiyorum, olacak mı, olmayacak mı; ayrı bir konu ancak bu tekliften önce gidilmiş olsaydı ya da gidildikten sonra bu kanun düzenlemesi getirilseydi daha yerinde olacaktı, çok daha iyi olacaktı.

Şimdi, burada hep eleştirdiğimiz konulardan bir tanesi, çağrılan kurumlar. İşte, nükleer düzenleme kanunu teklifini konuşuyoruz, 17 tane kurum çağırılmış buraya, bu 17 kurumun tamamı kamu kurumu yani kamu kurumları temsilcileri buraya çağırılmış ve teklifi biz onlarla görüşüyoruz. Oysa, bu teklifi ilgilendiren toplumsal yapılar var, o bölgelerde yaşayan yani nükleer santrallerin inşa edildiği alanlarda yaşayan, Mersin'de yaşayan, Sinop'ta yaşayan ve çevre illerde yaşayan insanlar var ve bu insanların bu nükleer karşıtı oluşturduğu platformlar var, sivil toplum kuruluşları var; bunlar ne diyorlar bu nükleer meselesiyle ilgili genel olarak, özelde bu teklife ilişkin bir görüşleri var mı; bütün bunları dinlememiz gerekiyordu. Ayrıyeten, bu konuda çalışma yapan uzmanlar var, akademisyenler var; bunları dinlememiz ve görüşlerini almamız gerekiyordu. Bu amaçla, hiç olmazsa bir alt komisyon kurulsun ve bu eksikleri gidersen dedik ancak sayısal çoğunluğa güvenilerek bu alt komisyon da reddedildi.

Tabii, bunun acelesi nedir? Acelesi belli, 9 Martta süre doluyor yani Anayasa Mahkemesinin iptal süresi doluyor ve bu, 9 Martta Resmî Gazete'de yayımlanacak şekilde, hızlı bir şekilde çıkarılmaya çalışılıyor. Sayın Bakanlık temsilcisi de "Zamanın darlığı" falan dedi. Ne zamanın darlığı arkadaşlar?

Bir yıl öncesinden bu belli yani iptal kararının verildiği tarih yeni mi? Zaten “Bir yıl yürürlükte kalsın.” diyor Anayasa Mahkemesi ve bu bir yıl içerisinde bu kanunla ilgili ve bu Mecliste bir çalışma yürütülüyor, buraya bir teklif getirilmiyor, bu teklifin yeniden düzenlenmesi gerektiği, Mecliste yasalaşması gerektiği bilinmesine rağmen herhangi bir teklif getirilmiyor buraya; son ana yani neredeyse son dakikaya kadar tutuluyor, bekletiliyor ve o dakikada getiriliyor.

Şimdi, burada şuna sığınıyorsunuz anladığım kadarıyla: Teklif tartışılmasın, çok fazla konuşulmasın yani “Kanun iptal edildi, yürürlükten kalkacak, dolayısıyla mecburuz.” deyip bir baskı oluşturalım. Hem belki sizin de üzerinizde bir baskı unsuru oluşturuyorlar yani iktidar vekilleri üzerinde de Komisyon üyesi arkadaşlar üzerinde de belki böyle bir baskı unsuru oluşturuyorlar hem de bizler üzerinde de böyle bir baskı oluşturuluyor ve konu tartışılmadan, derinlemesine incelenmeden, teklif hakkında herhangi bir çalışma yapmadan bu teklifi bu şekilde görüşmek mecburiyetinde bırakıyoruz ve biz de derlediğimiz, topladığımız, kısa zaman içerisinde biriktirdiğimiz bilgilerle, dokümanlarla konuşmaya ve görüşlerimizi aktarmaya çalışıyoruz.

Şimdi, önümüzde duran kanun teklifinin gerekçesinde şöyle yazıyor, diyor ki: “Nükleer enerji alanının, düzenleyici ve denetleyici kurum işlevleri ile icrai işlevlerinin birbirinden ayrılması zorunluluk arz ettiğinden, bu görevlerin birbirinden ayrılması suretiyle düzenleyici ve denetleyici görevleri yerine getirmek üzere 2/7/2018 tarihli ve 702 sayılı Nükleer Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Nükleer Düzenleme Kurumu kurulmuştur.” Yani Nükleer Düzenleme Kurumu 2018 senesinde bir KHK’yle kuruluyor. Çevre Komisyonunda da dile getirdik yani esasında bu, Meclisin itibarına, milletvekillerinin saygınlığına aykırı bir durumdur yani bütün bunları ortadan kaldıran bir durumdur. Şimdi, bir kurum bir gecede KHK’yle Cumhurbaşkanının imzasıyla kuruluyor ve bütün bu işlerde şöyle bir uyanıklık yapılıyor -zaman zaman kanun tekliflerini konuşurlarken de yapılıyor bu- “Ya, Anayasa Mahkemesine itiraz hakkınız var.” Şimdi, şöyle bir şey olabilir mi yani Anayasa Mahkemesine itiraz hakkımız var diye kanuna uygun olmayan yasa çıkarılır mı? “Varsa orada düzeltilir.” Yani “Varsa düzeltilir.” diye bir bakış açısı olur mu? Biz yasama organının üyeleri olarak böyle bir şeye nasıl girişebiliriz? Yani bunu hakikaten inceleyip yasaya aykırı bir şey varsa orada düzeltmeden “Ya, biz kanunu çıkartalım; siz gidin, Anayasa Mahkemesine başvurun; aykırıysa Anayasa Mahkemesi iptal eder.” Böyle bir şey olabilir mi, böyle bir kanun yapma yöntemi olabilir mi? Ama maalesef, böyle yürüyor, ondan sonra Anayasa Mahkemesi ne yapıyor? Bu kararname Anayasa Mahkemesinin 30/12/2020 tarihli kararıyla iptal ediliyor. Söz konusu kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi hakkı da hüküm altına alınıyor. Yani 30/12/2020’de bu yasanın, bu kararın bir yıl geçerli olduğu, bu kanun düzenlemesinin bir yıl geçerli olduğu belli. Son dakika getirilmesi iyi niyetli değildir; tamamen konuyu kamuoyundan kaçırma, milletvekilleri üzerinde bir psikolojik baskı oluşturma, tartışmadan, konuşmadan “Bir an önce biz bunu istiyoruz, siz çıkartın.” demekten başka bir şey değildir. Bu, en başta bu Komisyon’daki üye arkadaşlar, iktidarıyla, muhalefetiyle tüm arkadaşlarımız açısından da saygınlığını ortadan kaldıran saygısızca bir yaklaşımdır. Yani bizim, öncelikle milletvekillerinin saygınlığını, Parlamentonun saygınlığını, halkı temsil eden en yüksek kurum olan Meclisin saygınlığını ortaya koyabilmemiz açısından bu şekilde kanun getirilmesine, önümüze konulmasına itiraz etmemiz gerekir “Ya, bu böyle olmaz.” dememiz gerekir yani bunu kabul eden... Biz zaten muhalefet olarak söylüyoruz ama iktidardaki arkadaşların, vekillerin buna itirazlarını yüksek sesle dile getirmesi gerekir çünkü bu, tümüyle milletvekillerinin ve Meclisin işlevini de ortadan kaldıran bir durumdur. Bu doğrultuda Nükleer Düzenleme Kanunu hazırlanarak 2018 tarihli Nükleer Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin Anayasa Mahkemesinin 30/12/2020 tarihli kararıyla iptal edilmesiyle doğan hukuki

boşluğun giderilmesi amaçlanmıştır yani bu amaçla bu kanun getiriliyor, hukuki boşluğun giderilmesi. Kanunla kurulması gereken kurumları, Meclisten yasa çıkartılarak kurulması gereken kurumları kanun hükmünde kararnamelerle kuran bir ucube sistemle karşı karşıyayız. Planı ve projesi çizilmiş yani sarayın odalarında kimi insanlarca hazırlanmış ve KHK'lerle imzaya açılmış gecekondur kurumlar oluşturuyoruz yani bu şekilde böyle... Yani bu, sizin döneminizde size nasip olan bir iş herhâlde, gecekondur kurumlar. Şimdi, Meclisi baypas etmekten öte bir şey değil. Şu anda, örneğin, ben size birkaç gecekondur kurum açıklayayım: Anayasa Mahkemesi, 2021 Haziran ayında yine yapılan başvuru üzerine aldığı kararla, Cumhurbaşkanlığına bağlı İletişim Başkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı, Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığının Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle genel bütçe kapsamına alınmasını Anayasa'ya aykırı bularak düzenlemenin kanunla yapılması gerektiğine hükmetti. Yani bu 4 kurumun kanunsuz olduğunu ifade ediyor. Anayasa Mahkemesinin aldığı bu karar üzerine, AKP Grubu, bu 4 kurumla birlikte farklı Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle ilgili kanuna eklediği toplam 11 kuruma ilişkin kanuni düzenleme yapmak amacıyla, Genel Kurulda görüşülmekte olan torba kanuna önergeyle madde ekleme teklifini muhalefet partilerine sunmuş ancak hatırlanacağı üzere bir netice alınamamış ve teklif görüşülmek üzere ekim ayına ertelenmiştir. Bu görüşmenin henüz yapılmadığını, dolayısıyla ilgili kurumların kanunsuz, gecekondur kurumlar olduğunu da bu vesileyle hatırlatmış olalım. Oldukça problemli olduğunu düşündüğümüz bu tarzdan vazgeçilmesi gerekmektedir. KHK'yle kurum kurma alışkanlığı hukuktan geri dönmektedir çünkü kanunsuzdur. KHK'yle yapılan işlemler, kamunun tartışmadığı, uzmanların fikrini belirtmediği kurumlar olarak kalmaktadır. Komisyonunda tartışılmayan, Mecliste müzakere edilmeyen, kamuoyundan gizlenen bu tür teklifler ülkeye büyük zararlar vermektedir. Nitekim, eğer bu kanun teklifi, kurulması planlanan Nükleer Düzenleme Kurumu KHK'yle değil de daha önce bu şekilde Komisyona gelmiş olsaydı, toplumsal ve siyasal muhalefetin tazyikiyle belki de geçmeyecekti.

Şimdi, Anayasa Mahkemesinin reddettiği ve yayımı tarihinden itibaren bir yıl süre tanıdığı, apar topar Komisyona getirilen ve daha tartışmaları yapılmadan birkaç gün içinde kanunlaşmasını bizden bekliyorsunuz ya da bunu talep ediyorsunuz ya da sizden böyle istenmiş. Tabii, bunu niye bir hafta kala yapıyoruz? Bunu ifade ettik, kamuoyu çok fazla bu konuyu tartışmasın, bunun üzerinde bir tartışma yürütülmesin diye bu yapıyor.

Anayasa Mahkemesi, bildiği gibi 702 sayılı Nükleer Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin tümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir. AYM, nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyon faaliyetlerine ilişkin konular ile bu alanda yetkili bir kurum kurulmasının, Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlamak amacı kapsamında olmadığı, dolayısıyla dava konusu KHK kurallarının KHK çıkarma yetkisi, amaç ve kapsamı içerisinde değerlendirilemeyeceğini vurgulamıştır. Söz konusu kararda “Çevre ve insan sağlığıyla doğrudan ilgili olan nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi sırasında ilgililerin korunmasına yönelik temel ilke ve esaslar ile tarafların sorumluluklarının belirlenmesi ve bu faaliyetler üzerinde düzenleyici kontrol yetkisini haiz Nükleer Düzenleme Kurumunun kurulması” şeklindeki amacın, Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlanması kapsamında değerlendirilemeyeceği açıktır.” demiştir. Ancak mahkeme, KHK'nin tümünün ve 7164 sayılı Kanun'da değiştirilen ve eklenen kuralların iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluğun kamu yararını ihlal edeceği nitelikte gözüktüğü gerekçesiyle iptal hükümlerinin, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. AYM kararıyla nükleer santral gibi çevre ve insan sağlığını doğrudan etkileyen konularda Cumhurbaşkanı KHK'leriyle tek elden her türlü kararın verilmesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu da vurgulamıştır.

Maalesef, nükleer mevzuatımız yapboz tahtası durumunda. Bilindiği üzere, 24 Haziran 2018 seçimlerinden hemen sonra, 9 Temmuz 2018 tarihinde, ülke tarihimizin en derin döviz kuru, faiz, enflasyon sarmalı içerisinde boğuşurken Nükleer Düzenleme Kurumu KHK'si, Cumhurbaşkanlığı yemin töreninden önce ilk çıkartılan KHK'ler arasında yer almıştır. Bu düzenlemeyle, nükleer enerji gibi son derece riskli ve hayati bir konu, kamu denetimi ortadan kaldırılarak tamamen ticari bir konu hâline getirilmiştir. Ayrıca, enerji üretim amaçlı radyoaktif atıklardan Nükleer Düzenleme Kurumu adına kilovatsaat başına 15 sent bedel kesilerek bir fon oluşturulmasıyla yeni bir kamusal para havuzu oluşturulmuştur. Nükleer Düzenleme Kurumu düzenlemesi, nükleer enerjiyi sadece ticari bir mesele olarak görmektedir. Ortalama 4.500 megavat kurulu gücündeki bir nükleer santralin elektrik üretiminden bu fona yılda yaklaşık 50 milyon dolar para aktarılacaktır. İşsizlik Fonu'nun amacı dışında talan edilmesi yakın zamanda yaşanmış bir örnektir, bu fonun da nükleer atık bertarafı yerine başka amaçlarla kullanılması olasıdır. Bu konuda derin endişelerimiz ve yaşadığımız pratikler var.

Nükleer Düzenleme Kurumu kurulurken eksik bırakıldığı düşünülen konular, altı ay sonra torba kanun usulüyle değişiklik yapılarak düzenlenmeye çalışılmıştır. 7 Aralık 2018 tarihinde, Nükleer Düzenleme Kurumunun görev ve teşkilat yapısında değişiklik içeren 5 madde, AKP döneminin yasa yapma usulü olan, içerisinde birbirinden farklı 12 kanunun yüzlerce maddesinin yer aldığı torba yasa teklifiyle Genel Kurula getirilmiş; nükleer enerji gibi milyonda bir risk analizlerinin bile akademik düzeyde, bilimsel yöntemlerle defalarca değerlendirilmesi gereken bir konu, ciddiyetten uzak ve emir komuta anlayışı içerisinde TBMM Genel Kurulunda, 600 vekilin 250'sinin katıldığı ve toplam yirmi dakika süren bir oylamayla, 36 ret oyuna karşılık kabul edilmiştir. İşin daha vahim tarafı da Nükleer Düzenleme Kurumu teklifi TBMM Genel Kurulunda kabul edilmeden önce üyelerin yenilenerek göreve başlamaları, Türkiye Büyük Millet Meclisinin işlevinin ve saygınlığının hiçe sayılması olmuştur. AYM'nin iptal kararı, bu anlamda TBMM'nin saygınlığını hatırlatması bakımından da önemlidir. Bu anlamıyla, Nükleer Düzenleme Kurumu... Yani öncelikle nükleer santrallerin, bu projelerin derhâl durdurulması ve bu kurumların derhâl ortadan kaldırılması gerekiyor. Yani bizim nükleer piyasasına, nükleer enerji meselesine doğrudan bakışımızın bu olduğunu ifade etmek isterim.

Akkuyu Nükleer Güç Santrali inşaatı, kamuoyundaki büyük tepki ve temelde çatlaklar oluştuğuna yönelik haberlerle toplumda oluşan endişe ve kuşklara rağmen ısrarla sürdürülmektedir. AYM kararı, santralin 3'üncü ünitesinin temel atma töreninin hemen öncesine denk gelmiştir. AYM kararıyla birlikte, bilim insanlarının uyarıları ve kamuoyunun görüşü dikkate alınarak nükleer santral projesi iptal edilmelidir. Ayrıca, AYM kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesinin öngörülmesi doğru bir karar değildir; aslolan, Nükleer Düzenleme Kurumunun bir an önce kapatılmasıdır.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bu Akkuyu Nükleer Santrali'yle ilgili çok iddialar var. Şimdi bunlarla ilgili de birkaç bir şey söyleyeceğim. Akkuyu Nükleer Santrali, Türkiye ile Rusya arasında 2010 yılında yapılan devletler arası anlaşmaya göre, santralin yapımı ve yirmi yıl boyunca işletilmesi Rusya Nükleer Atom Kurumunda olacak. Bununla beraber, yirmi yılın ardından da Akkuyu'nun ve hisselerinin yüzde 51'i yine bunlarda kalmaya devam edecek. Yani esasında yüzde 51'i elinde tutmak demek tümüyle sahibinin kim olduğunu ortaya koyan bir yaklaşımdır.

Şimdi, diğer taraftan, bu nükleer santral Türkiye'nin elektrik ihtiyacının ne kadarını karşılıyor? Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı verilerine göre, Türkiye'de 2019'da 290 milyar 445 milyon 456 bin kilovatsaat elektrik tüketilirken bu sayı 2020'de yüzde 0,14 artarak 290 milyar 856 milyon 21 bin kilovatsaate çıktı. Talep artışı dikkate alındığında, santralin tam kapasiteyle faaliyete geçeceği 2026'da tüketimin 452 milyar kilovatsaat olması bekleniyor. Bu durumda, toplam 35 milyar kilovatsaat üretim

yapacak olan santral tüketicinin yalnızca yüzde 7,7'sini karşılayacak, zaman geçtikçe santralin payındaki düşüş devam edecek. Örneğin, santralin 4'üncü yılında yani 2030 yılında elektrikteki üretim payı yüzde 6,3'e, 2040'ta ise yüzde 3,9'a gerileyecek.

Peki, santral devreye girince elektrik üretimi yani elektrik fiyatları ucuzlayacak mı? Vatandaş ilgilendiren kısmı bir taraftan bu. Elektrik fiyatlarında kullanılan yöntem, bunun maliyeti, garanti edilen alım ve anlaşmalarda belirtilen tarifelerle belirleyicidir. Yani Akkuyu Nükleer Güç Santrali Anlaşması incelendiğinde şu bilgileri görüyoruz: Türkiye Cumhuriyeti Devleti Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt AŞ yani TETAŞ aracılığıyla satın alma garantisi verilen miktardaki elektriğin her bir kilovatsaat için 12,35 sent fiyatla alacak yani 12,35 sente bu üretilen elektriği alacak. Ayrıca, TETAŞ ile proje şirketi arasında mutabakata varılan tarife kademelerinde elektrik fiyatlarındaki artış Akkuyu Projesi'nin geri ödenmesinin sağlanması amacıyla fiyat 15,33 sent / kilovatsaat tavan fiyatına kadar proje şirketi tarafından belirlenecek; Resmi Gazete'de yayımlanan, 6 Ekim 2010. Bu bilgi ışığında, santralden gelen elektriğin kilovat saat başına 12,35 -15,33 sent aralığında olacağı yani ücretin bu şekilde olacağı anlaşılıyor. Burada dikkat çekici olan fiyatın dolar cinsinden olmasıdır. Dolar kurunun durumu dikkate alındığında ucuza elektrik kullanımından söz etmek mümkün değildir, zaten şu anki bu bahsedilen fiyatın kendisi de ucuz bir rakam değildir.

Peki, nükleer enerji güvenliği konusunda da sözler söylendi yani “çok güvenli” falan denildi. Nükleer enerjinin güvenliği tartışmalı bir konu, kaza sayısı az olsa da riski çok büyük; olası bir kazanın yalnızca ekonomik olarak değil insan ve çevre sağlığı açısından da maliyetini hesaplamak için ekonomi biliminin sınırlarının dâhi buna imkân tanımadığını ifade etmek isterim.

Örneğin, 1980'de patlayan Çernobil Nükleer Santrali'nin dolaylı etkileri hâlâ sürüyor. Birçoğumuzun etrafında bu Çernobil'den etkilenen insanlar mutlaka vardır, benim de ailemde bu Çernobil nükleer kazasından kaynaklı olarak hastalıklara yakalanan akrabalarım, yeğenim var.

Benzer biçimde, 2011'de Japonya'da meydana gelen Fukuşima Nükleer Santrali patlamasının doğrudan ve dolaylı etkileri de doğa ve canlılar üzerinde uzun süreli etkisi devam ediyor. Bu noktada, nükleer enerji kaza sayısı az olmakla birlikte riski çok yüksek.

Tabii, dahası şöyle bir şey de var: Santral kazası çalışırken bile yani hiç kaza yapmadı, hiçbir şey yok, böyle çalışırken bile çevreye radyoaktif toz saçacağı için, Mersin'de yetişen çilek, muz gibi gıdalara “Radyoaktif atık içerir” etiketi getirilecek. Yani buradaki tarım alanları ve Mersin'in önemli üretim yani tarımdaki üretim malzemeleri de ciddi anlamda sıkıntıyla karşı karşıya kalacak.

Peki, niye tercih ediliyor bu Türkiye açısından? Türkiye, enerji konusunda, geleneksel kaynaklar, petrol, doğal gaz ve kömür açısından enerji fakiri bir ülke, bununla beraber Türkiye'nin güneş, rüzgâr, su gibi kaynakları açısından zengin bir potansiyeli var. Su tartışmalı tabii yani. Bu noktada, riski yüksek ve 22 milyar dolara mal olacak bu projenin yani nükleer enerjinin neden tercih edildiği de açıkçası soru işareti olarak duruyor.

Tabii, burada, yenilenebilir enerji tartışmaları yapıldı hem daha öncesinde hem de çeşitli kanunlarda da. Şunu ifade etmek isteriz ki şu anda Türkiye'nin ürettiği elektriğin, yenilenebilir enerji kapsamındakilerin büyük çoğunluğu hidroelektrik santrallerinden elde edilen elektrik. Artık şunu çok net ortaya koymamız gerekir yani bizim şunu kabul etmemiz gerekir: Hidroelektrik santraller yenilenebilir bir enerji kaynağı değildir. Yani başlangıçta böyle düşünülmüş olsa bile, bu kapsama alınmış olsa bile, geline nokta, su sıkıntısının çekildiği, su kıtlığının yaşandığı, iklim değişikliğinin ve kuraklığın yaşandığı bir ortamda, artık bu akarsulardan, derelerden, çaylardan HES'ler aracılığıyla elektrik elde

etmeye çalışmak da doğru bir tercih değil. Diğer taraftan, HES'ler bir beton yatırımı, tümüyle beton yapılaşmasından ibaret yatırımlardır. Dolayısıyla, HES'ler, "Yenilenebilir enerji kaynaklarımızı şu kadar artırdık, bu kadar artırdık." diye ifade etmeyi çok karşılayan bir durum değil.

Bir diğer soru da nükleer atıklar meselesi. Yani diyelim ki nükleer santral çok iyi çalıştı, hiçbir sıkıntı yok, hiçbir kaza yapmadı ve benzeri bir şey yok; bütün bunlara rağmen nükleer atıkların ne olacağı, bu da başa bela ciddi bir durum. Nükleer santralle elektrik üretimi sonrasında ortaya çıkan atıklar var. Ciddi düzeyde zararı olan bu atıkları dünyada henüz ortadan kaldıracabilecek bir teknoloji ve imkân yok. Bu noktada ülkeler bu atıkları ya kendi ülkelerinde ya da üçüncü bir ülkede depoluyorlar. Akkuyu Nükleer Santrali'nde ortaya çıkan nükleer atığı Rusya almayacak tabii ki, Türkiye'de kalacak. Şu ana kadar konu hakkında net bir açıklama yapılmıyor olsa da atıkların Akkuyu'daki su depolarında ya da Toroslarda kalacağı tahmin ediliyor ki bu da başa bela bir durum yani.

Şimdi, bu Akkuyu Nükleer Santrali henüz faaliyete geçmeden can almaya başladı arkadaşlar. Geçen gün işçi servisinin kaza yaptığını hepimiz duyduk, okuduk. Yani netice itibarıyla, burada iş güvenliği konusunda da ciddi zafiyetler söz konusu.

Diğer taraftan, burada çalışanların beyanları var yani "drone"larla takip ediliyorlar. 10 bine yakın işçinin çalıştığı şantiye, bir ucundan başka ucuna yürüyerek gidilemeyecek devasa bir şantiye ama işçilerin çok ilkel koşullarda çalıştırıldığı bir şantiyeden söz ediliyor. Henüz gezip görme imkânı yok buraya. Söylediğine göre... Demin, vekil arkadaş ben konuşurken buradan laf atıyordu, dedi ki: "Orası Rusya toprağı, sen nasıl gideceksin ki?" İşin ironi tarafı burası yani orada ne olup ne bittiğini de açıkçası bilemiyoruz, böyle bir durum da söz konusu. Şimdi, burada işçi ölümleriyle ilgili iddialar var arkadaşlar, bunların araştırılması gerekiyor Akkuyu Nükleer Santrali'nde.

Diğer taraftan, Akkuyu Nükleer Santrali'nde bir patlama meselesi vardı; yarıklar, çatlaklar ve benzeri şeyler. Bununla ilgili birçok arkadaşımız soru önergeleriyle konuyu gündeme taşıyıp cevaplar almaya çalıştı. Şimdi, bana şöyle bir cevap geldi bu soru karşısında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından. Bir taraftan deniliyor ki: "Akkuyu Nükleer Güç Santrali sahasında yürütülen faaliyetler sırasında, ihtiyaç duyulan alanlarda mevzuat uyarınca, izin verilen sınırlar çerçevesinde planlı patlamalar yapılmaktadır." Yani izin verilen çerçevede planlı patlama ve devam ediyor cevap: "Sorumlular hakkında idari soruşturma ilgili kurumlar tarafından başlatılmış olup..." Ya, bir dakika, neyin sorumluları? Şimdi, sen "İzin verilerek patlama yapılıyor." diyorsun, arkasındaki paragrafta da diyorsun ki: "Sorumlular hakkında idari soruşturma ilgili kurumlar tarafından başlatılmış olup soruşturmanın yakın zamanda sonuçlanması beklenmektedir."

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Bir suç oluşmuş.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yani ortada bir suç var demek ki, söylediğiniz gibi değil demek ki. Yani verdiğiniz cevap burada, bu sizin gönderdiğiniz cevap bize, benim soru önergeme vermiş olduğunuz, Fatih Dönmez, Bakan imzasıyla verilen cevapta böyle deniliyor. Bir taraftan "izinli patlama" deniliyor, öbür taraftan da "Sorumlular hakkında inceleme başlatıldı." deniliyor. "Bölgede yerel yetkililer tarafından hasar tespit çalışmaları yapılmakta ve vatandaşlarımızda oluşan zararlar proje şirketi tarafından giderilmektedir." filan diye birbiriyle çelişen cevaplar içeriyor. Bu da bize şunu gösteriyor: Orada hakikaten kapalı kapılar ardında bir şeyler oluyor yani garip bir şeyler oluyor ve biz burada da ne olduğunu bilmiyoruz.

Şimdi, bir de işin tuhaf tarafı şu: Ya, insanlar buna itiraz ediyor, bir sürü sebepten dolayı itiraz ediyor. İşte, işçi diyor ki: "Benim iş sağlığım söz konusu değil." Ondan sonra, çevre örgütleri diyor ki: "Ya, burada baş ucumuzda böyle bir sıkıntı istemiyoruz, böyle bir nükleer santral istemiyoruz." Tarım üreticileri diyor ki: "Bizim tarım faaliyetlerimiz engellenecek, ürünlerimizi satamayacağız ya da defolu

ürün hâline gelecek -açıkçası- onun üzerine o etiketi yapıştırdığın zaman.” Şimdi, bütün bunlardan kaynaklı itiraz ediyor ve bununla ilgili basın açıklamaları yapıyorlar, zaman zaman işte toplantı yapıyorlar filan. Şimdi, peki, Hükûmetiniz ne yapıyor? Mersin’de Akkuyu Nükleer Güç Santrali’ne karşı, açıklamaya karşı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na muhalefetten dava açılıyor yani vatandaşın, insanların, siyasi partilerin, kurumların, örgütlerin, derneklerin, vakıfların buradaki yapılan işe yönelik itirazlarını dile getirmesine de tahammül yok ve bunlara karşı da bir dava süreci çalıştırılıyor.

Şimdi, burada enerjiyle ilgili olarak çok konuştuk yani “Çok konuştuk.” derken geçmiş toplantılarımızda konuştuk.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, bu toplantıda da geçerli olabilir söylediğiniz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yok, yok bu toplantıda daha konuşmadık, daha yeni başladık yani.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkürler.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Daha yeni başladık.

Şimdi, önceki toplantılarda konuştuk...

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Lolosu var bir de.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Daha bunun lolosu da var hani, dediğin doğru.

Şimdi, enerji meselesini konuşurken hep şöyle deniliyor ya: “Ya, bu gelişmiş ülkeler nükleer santralleri yaptılar, bunlar nemalandı, işte büyük menfaatler elde ettiler. Ne yapalım yani biz de şimdi yapmayalım mı? Biz de şimdi yapalım.” Bunu Çevre Komisyonunda da dile getirmiştım, bir örnekle burada da dile getireceğim. Şimdi, şöyle bir şey yok: Yani insanoğlu hafızayı aktarabilen bir canlıdır. Dolayısıyla, birtakım hataları doğrudan bizim yapmamız gerekmiyor, bizden önce yaşayan insanların yapmış oldukları birtakım işlerden sonuç çıkartmamız ve tecrübe etmemiz gerekir yani tecrübe böyledir. Bizim yaşamımız boyunca oluşturduğumuz şeylerden ibaret değildir tecrübe, bizim dışımızdaki insanların da, ülkelerin de, toplulukların da yaşadıkları olaylar bize bir tecrübedir. Biz bundan sonuç çıkartırız ve buradan iyi sonuçlar çıkartmamız gerekiyor yani “Onlar yanlış karar aldılar, onlar bu hatayı yaptılar, çevrenin içine ettiler -tabiri caizse- e, şimdi biraz da biz yapalım bu işi.” Ya, böyle bir şey yok. Sonra ne oluyor? Şimdi, örneğin, konuyla ilgilenenler haberleri görüyordu; ülkeler -yani kim bunlar; Çin, İngiltere ve benzeri- yapay güneş denemeleri yapıyorlar ve nükleer füzyondan enerji üretme peşindeler. Bunu şunun için söylüyorum: Yani biz birtakım enerji adımlarını yirmi yıl, otuz yıl ya da teknolojik adımları yirmi yıl, otuz yıl geriden takip ediyoruz. Yarın öbür gün de şunu diyeceğiz: “Ya, bu füzyonu biz de kuralım. Belki bu füzyonda kötü bir şey olacak ama onlar yaptılar, otuz sene sonra biz de alalım, bunu uygulayalım.” Şimdi, bu işlerin öncülüğünü yapamıyoruz; bununla ilgili yeterli bilimsel çalışmaları, bilim kurullarını, bağımsız üniversiteleri, bilim insanlarını yetiştiremiyoruz, yetiştirdiğimiz gençlerimizin hepsi yurt dışına gidiyorlar. Dolayısıyla, buradan kaynaklı olarak da bütün bu gelişmelerin gerisinde kalıyoruz, sonra da diyoruz ki: “Aman canım, onlar yaptı, dünyayı kirlettiler, e biraz da biz kirletelim.” Şimdi, bu doğru bir yaklaşım değil arkadaşlar ve kabul edilebilir bir yaklaşım da değil. Bu anlamıyla, sonuçta nükleer santrallerin birçok yerde kazaları oldu, işte anlattık Çernobil’i, Fukushima’yı, bunun dışındaki ülkelerde de kazalar var ve çok ciddi bir şekilde... Bu kazalar şöyle değil yani arkadaşlarımız şöyle örnekler veriyorlar, sabah Komisyonda söylemişlerdi: “Canım, uçak da kaza yapabiliyor, araba da kaza yapabiliyor ve insanların yaşamlarını etkileyebiliyor.” filan. Şimdi, bu böyle değil yani bu, sadece o andaki kaza yapan insanı etkileyen bir şey değil. Şimdi, sen araba kullanıyorsun, kaza yaptın, seni ve o anki yaşam içerisindeki durumu etkiliyor ama bu nükleer santrallerdeki oluşan kazalar, bizden sonraki nesilleri etkiliyor yani. Sadece

bizimle sınırlı değil, bu bizim hatamızdı, cezasını da biz çekelim, kurtulalım diyebileceğimiz bir şey değil. Bizden sonraki nesilleri de etkileyen ve onların da ciddi bir şekilde sağlıklarını, yaşamlarını etkileyebileceğimiz bir tercihtir bu yani bir hata da değil. Bizim açımızdan bu bir tercihtir; siz, bunu tercih ediyorsunuz, bu şekilde yapmayı tercih ediyorsunuz ve bunu söylerken de biraz da biz bu dünyayı kirlitem, ne yapalım, biz de biraz da bu yolla zengin olalım mantığını ortaya koyuyorsunuz, genel olarak yaklaşım böyle. Yani Karadeniz'deki kanser vakalarının artışından bahsetmeye gerek yok, bunu hepimiz biliyoruz, en azından yaşamımızdan biliyoruz.

Değerli arkadaşlar, şöyle notlarıma bakayım hızlıca, Başkan bayağı yoruldu dinlemekten herhâlde.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sıkıntı yok da hani biraz değişiklik olsun, bir arkadaşımız söz alsın, tekrar size geçelim mesela.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Öyle mi? tekrar söz verecek misiniz?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – O zaman şöyle tamamlayayım: Şimdi, arkadaşlar, sonuçta bu enerji meselesi bir bütün olarak bizim eleştirdiğimiz işte elektrikle ilgili sıkıntılar yaşadık, doğal gaz ve benzeri şeylerde sıkıntılar yaşadık. Biz bütün bu enerji işinin devlet eliyle yürütülmesi gerektiğini savunuyoruz. Dağıtımından, üretiminden, iletiminden, bütün aşamalarıyla enerji, maden gibi meselelerin devlet eliyle, kamu eliyle yapılması gerekiyor çünkü bunlar ticari mantıkla bakılabilecek şeyler değildir. Dolayısıyla bunlara ticari bakamayız, bunlar hayati önem taşıyan konulardır ve ülkelerin temel politikaları içerisindeki konulardır.

Şimdi, dolayısıyla, bu Paris İklim Anlaşması'nda şöyle bir şey ifade ediliyor yani bunlar övünerek, övünülerek anlatılıyor falan, böyle değil arkadaşlar. Paris İklim Anlaşması'nın kendisi zaten tartışılan bir şey de apayrı bir konu ancak onun dışında bizim Paris İklim Anlaşması'nı Meclise getirmemiz yani sizlerin Meclise getirmesi ve bunun kabul edilmesi meselesi öyle çok çevreciliğinizden falan olan şeyler değil yani yapmayın bunu. Burada bu Komisyon'da bu itiraf edildi, burada konuşuldu. Bu mesele sizin sadece o ticari masada yani o Paris İklim Anlaşması'ndan kaynaklı olarak oluşan bir ticari sistem içerisinde masada nasıl otururuz derdiyle Meclise getirilmiş ve kabul edilmiş bir şeydir yani.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, Meclisin iradesini sorgulamayalım. Meclis bunu kabul etti.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yok, yok. Ben kabul oyu verdim ve hepimiz kabul oyu verdik, oy birliğiyle geçti hatırlıyorsanız yani hiçbir tane hayır oyu yoktu. Ben Meclise getiriliş meselesini söylüyorum. Çünkü yıllarca bekletildi bu ve biz hep çıktık kürsülerden dedik ki: “Paris İklim Anlaşması'nı niye getirmiyorsunuz, niye bekletiyorsunuz, niye onaylamıyoruz?” dedik, dedik siz en sonunda -şimdi yeri hatırlayamadım- o toplantıda, Paris İklim Antlaşması'nı imzalamak koşuluyla katılınlabilecek o uluslararası toplantıda, masada yer edinebilmek için o yasayı getirdiniz ve biz Mecliste onayladık ve evet oyu verdik.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – “Glasgow” demek istediniz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, evet, aklıma gelmedi, Glasgow. Yani Glasgow'daki ticari anlaşmalarda yer alabilmek için gelmiş bir şeydir. Yani bize “Biz Paris İklim Anlaşması'nı Meclise de getirdik, onaylattık, böyle çevreciyiz, şöyle çevreciyiz.” demeyin arkadaşlar. Bu Komisyon'da konuşuldu, bütün sebebinin ticari mesele olduğu, yine kâr olduğu burada anlatıldı yani burada itiraf edildi. Bunu da size tekrar hatırlatıyorum ve şunu ifade edeyim: Biz her şeyden önce -bitiriyorum Başkan- bu kanunların bu şekilde gelmesinden rahatsızız arkadaşlar. Milletvekilliğinin saygınlığı, milletvekilinin bir işe yarayıp yaramama meselesi... Yani tekrar olsun istemem, önceki Komisyon

tutanaklarında var. Ancak kanunları biz hakikaten tartışarak... Ki bizim teknik bir komisyon burası yani siyasi bir komisyon değil, konuştuğumuz konular da daha çok teknik konular oluyor. Dolayısıyla bu konuları müzakere edebiliriz yani hepimizin hayrına işler bunlar, bunları müzakere edebiliriz. Bunları müzakere imkânı tanınması gerekiyor buradaki milletvekillerine ve dolayısıyla bu müzakerelerle bu kanunların çıkarılması gerekiyor. Bakın, bu Komisyondan çıkan ve Genel Kurula giden kanunlar da oy birliğiyle geçiyor genelde, biliyorsunuz yani. Ya, itiraz etmiyoruz, burada eksiklerimizi söylüyoruz. Zaman zaman da -gerçi sizin döneminizde hiç olmadı Sayın Başkan ama Sayın Elitaş döneminde oluyordu- itirazlarımız karşısında kimi maddelerde değişiklik yapılıyordu, kimi maddeler çıkarılıyordu, vallahi daha size hiç nasip olmadı, onu söyleyeyim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Biz de ihtiyaç olduğunda yapıyoruz Ali Bey.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yok, yok, yapmadınız, daha hiç görmedik.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sağlıklarla ilgili yaptılar...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Dolayısıyla biz de hani esasen bunun doğru bir yöntem olmadığını, bunu buraya getirenlerin, -hani sizler açısından Komisyon üyelerimiz, Komisyon Başkanımız açısından söyleyemiyorum arkadaşlar- netice itibarıyla bu dayatmayı, bu psikolojik baskıyı, zaman doldu, bitiyor, ne yapalım meselesinin psikolojik baskısını bu Meclise yaşatanların doğru yapmadığını ve Meclisin saygınlığını gerçek anlamda düşürdüklerini ifade etmek istiyorum ama bu bir daha tekrarlanmasın. Bu anlamıyla, belki sırf bu nedenle bir nükleer konusundaki itirazlarımızı dile getirdik. Bugün bu kanuna elimizden geldiğince muhalefet edeceğiz; 29 maddede 29 tane önergemiz var, her birine önerge veriyoruz, her birinin de gerekçelerini detaylıca açıklayacağız, hepsini ifade edeceğiz. Vallahi size “Ne yapalım getirdik, haydi gidelim.” kabul etmiyoruz yani bunu söyleyeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, tabii ki konuşma hakkınızı her zaman bu Komisyonda kullandınız, kullanmaya devam edeceksiniz, sıkıntı yok.

Şimdi, Müzeyyen Hanım’a söz veriyorum.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Değerli katılımcılar, son iki yüz yıllık insanlık tarihinde tabii ki sanayi devrimiyle beraber enerjiye ihtiyaç artmıştır. Dünyada enerji elde etmek üzere paylaşım savaşları yaşandı ve günümüzde de hâlen yaşanmaya devam ediyor. Tarihsel süreçte baktığımızda, 1939 yılında ABD Başkanı Roosevelt’e Albert Einstein bir mektup yazar ve uranyum silahı yapabileceğini ifade eder; keşke yazmasaymış. Ve 1945 yılında tarihin en büyük trajedilerinden ikisi peş peşe yaşanır. Japonya’nın Hiroşima kentine biri, diğeri de üç gün sonra Japonya’nın Nagazaki kentine, atom bombaları atılır. Anında ve daha sonra radyasyon etkilerine maruz kalan yüz binlerce insan ya yaşamını yitirir ya da kanserle mücadele etmeye devam eder. Tabii, dünyada nükleer enerjinin çirkin yüzüyle ilk karşılaşma bu iki atom bombasıyla oluşmuştur.

Birleşmiş Milletler, nükleer enerjinin barışçıl olarak kullanılması amacıyla 1955 yılında ilk toplantısını Cenevre’de gerçekleştirir. Nükleer enerjiden elektrik elde edilen ilk nükleer reaktör de 1957 yılında kurulur. Ancak nükleer enerji barışçıl olarak kullanılmaya başlansa da 1979 yılında, Mart ayında Three Mile Island, 1986 yılında Çernobil, Mart 1997’de Tokaimura ve en son olarak da Mart 2011’de Fukuşima faciaları sonucunda yüz binlerce insan radyasyona maruz kalır, yaşamını yitirir. Bunun yanı sıra, hayatta kalanlar da ne yazık ki yaşamları boyunca hastalıklarla mücadele etmek durumunda kalır.

Bu kazalar üzerine pek çok Avrupa ülkesi ömrü tamamlanan nükleer reaktörleri devre dışı bırakma kararı almıştır. Hâlen dünyada toplam 450 reaktör bulunmakta olup elektrik üretimi için en yüksek payı nükleer reaktörler karşılamakta. Günümüzde Türkiye’de inşaatı sürmekte olan Mersin Akkuyu Nükleer Santrali dışında tabii ki Sinop ve yeri henüz belli olmayan 3’üncü bir nükleer reaktörün daha kurulmasıyla ilgili düşüncelerin var olduğunu biliyoruz. Türkiye’nin yenilenebilir enerji kaynaklarına ağırlık vermek yerine hâlen dünyanın eski teknolojilerini kullanma eğilimi elbette anlaşılabilir bir tutum olarak karşımızda durmakta. Örneğin, Japonya 2010 yılında yüzde 26 olan nükleer payını 2020 yılında yüzde 20’ye düşürmüştür. Japonya’nın Fukuşima faciasından önce yüzde 33 olan nükleer payını 2035’te yüzde 15’ler düzeyine indirmeye ilgili bir tasarrufu vardır; Japonya’nın yeni hedefi budur.

Yine, reaktörü olmayan ya da yeni nükleer reaktör inşasını yasaklayan ülkeler arasında Almanya, İspanya, İsveç, Norveç, İrlanda, Danimarka, Yunanistan ve Avustralya’yı sayabiliriz. 2030 yılına kadar 400 reaktör için anlaşma imzalamış olan Siemens firması -Rosatom’la imzalamış yani ilginç olan o- yaşanan nükleer kazalardan sonra nükleer enerji sayfasını kapattığını açıkladı ve Siemens “Bundan böyle asrın projesi bizim için yenilenebilir enerjiye dönüştür.” diye bir açıklama yapmıştır.

Nükleer santrallerin maliyetleri yüksektir, işletme güvenlikleri yoktur, nihai atık sorunlarının çözümüne dair bir yöntem belirlenmemektedir. Her ne kadar, işte “On yıl havuzlarda bekletilecek, daha sonra bunlar camlaştırılacak ve bin metre derine gömülecek.” gibi söylemler varsa da uygulamalar varsa da nihai atık yok edilememekte, dünya da bu sorunun altında kalmakta. Bunu hepimiz biliyoruz arkadaşlar, böyle bir şey yok yani nihai atığın yok edilmesi diye bir şey söz konusu değil radyoaktif atıklar için.

Yine, ülkemizde inşası planlanan çok farklı sorunlara rastlıyoruz. Israrla nükleer enerji santralleri sevdasından vazgeçilmiyor. Ülkemiz de enerjide dışa bağımlı olmaktan kurtulamamakta, âdeta nükleer çöplük hâline getirilmenin önü açılmaktadır. Maliyetinin yanı sıra, olası bir kazada çevre faciası, insan ölümleri, tarım topraklarının yok olması, suların kirlenmesi, hayvan nesillerinin bitmesi, denizlerin kirlenmesi, akarsuların kirlenmesi ve yüzlerce yıl izi kalacak hastalıkların boyutunu göz önünde bulundurmak zorundayız.

Fukuşima kazasının 800 kilometrekarelik bir alanı kapsayan radyasyon etkisiyle tarım arazileri, kentler, iş yeri, ev ve mülk kayıplarının sayısı ve niteliği tam olarak bilinmemekle birlikte, ekonomik kaybın yaklaşık 500 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Yarattığı çevre felaketlerinin izleri hâlen silinmemekte, kanser vakaları azalmamaktadır. Günümüzde bu kaza nedeniyle yüz binlerce insanın kanserle mücadele ettiği bilinmektedir.

İnşaatı devam eden Akkuyu Nükleer Santrali’nin ham maddesinden inşasına, işletmesinden atık yönetimine kadar her aşamasının yüzde yüz Rusların kontrolünde olması gerçekten bizce bir ulusal güvenlik sorunudur. Bugün yaşamakta olduğumuz Rusya-Ukrayna savaşı bunun en önemli göstergelerinden biridir. Rusya’nın Ukrayna’ya açtığı savaşın hemen başında Çernobil Nükleer Santrali’ni abluka altına alması herkesin hafızasına kazınmalıdır.

Ayrıca, Akkuyu Nükleer Santrali, Ecemiş fayına... Arkadaşlar -Ecemiş fayı üzerinde ilk yapılan etütlerde Ecemiş fayı henüz saptanmadığı için bu görülmüyor ama- şu anda Ecemiş fayının Sivas’tan başlayıp Anamur’a kadar 700 kilometrelik bir kırık sistemi oluşturduğu bilinmekte yeni yapılan incelemelerde ve doğal olarak burada geçmiş deprem periyotlarına bakıldığında 7,9 büyüklüğüne varan yıkıcı depremlerin olduğu da bilinmektedir. Deprem kayıtlarına -bildiğiniz gibi sadece yüz yıllık kayıtlara bakılmaz; bin yıllık geçmişte, tarihsel süreçte kayıtlar mutlaka önem taşımaktadır- bakıldığında, milattan sonra 526’da, 1303’de ve 1514’te yaşanmış depremler kayıtlarda bulunmakta, bölgenin depremselliği de kanıtlanmış durumda. En son, bildiğiniz gibi, 11 Ocak 2022’de Kıbrıs

açıklarında meydana gelen 6,4 büyüklüğündeki deprem de bunun en önemli kanıtlarından biri. Tabii, yerin 36 kilometre derinliklerinde ve deniz içerisinde olduğu için çok fazla belki karaya etkisi olmadı ama bilinen şu ki Eceözü’te 1717 ve 1835’te 2 büyük yıkıcı deprem Anamur’a kadar uzanmış ve üç yüz, beş yüz yıllık bir periyodik süreci var bunun ve bulunduğumuz yüzyılda olası büyük ve yıkıcı bir deprem beklendiği de bilim insanları tarafından ifade edilmektedir.

Tabii bu bilimsel yaklaşımlar önemli. bu depremsellik ve doğanın sürekliliği göz ardı edilmemeli, doğaya karşı savaş açılmamalı, çevreyle ve doğayla inatlaşılmalıdır.

Akkuyu Nükleer Santrali’nin bulunduğu bölge, sanayi ve benzeri hiçbir atığın olmadığı, turkuaz rengi denizi ve doğasıyla bacasız sanayi olarak adlandırılabilir çok önemli bir altyapıya sahipken bu bölgenin nükleer enerji santrali olarak seçilmiş olması Türkiye turizmi açısından da çok büyük bir kayıptır; yöreyi bilen, orayı da gezen Adana Milletvekili olarak bunu söyleyeyim. Aynı zamanda, tabii İller Bankasıdayken harita tahditlerinde yer almış bir mühendis olarak da buranın turizm açısından, bacasız sanayi olarak ifade edilen turizm açısından da çok büyük bir kayıp olduğunu burada ifade etmek isterim.

Evet, Akkuyu Nükleer Santrali’nde inşa edilecek toplam 4 ünitede on beş yıl süreyle Rusya’ya geniş yetkiler sunulmuş, ekonomik olarak büyük kayıplara yol açacak imzalar atılmıştır. Ülkemiz, buradaki 4 üniteden 2 ünitenin üretiminde yüzde 70’ini, diğer ünitenin ise on beş yıl süreyle tamamını, kilovatsaati 12,35 ila 15,33 sentten satın alma garantisi vermesi ülkemizi ekonomik olarak Rusya’ya bağımlı kılmaktadır, bunun başka bir anlamı yoktur.

Dünyada henüz tam olarak çözünmemiş olan nükleer atıkların nasıl depolanıp, nasıl çözüleceğine ilişkin yanıtların bulunamamış olması ülkemiz açısından da büyük risk taşımaktadır. Tüm dünyada ÇED’le ilgili çok önemli çalışmalar yapılırken maalesef ülkemizde hukuk sürekli arkadan dolanılarak “ÇED gerekli değildir.” raporları alınarak âdeta bir tiyatro oynanmaktadır ve ne yazık ki bu kuralızsızlık gelenek hâline geldi AKP hükümetleri döneminde.

Evet, değerli milletvekilleri, değerli hazırlar; TAEK yani Türkiye Atom Enerjisi Kurumu 2018’de değişikliklerle uhdesinde barındırdığı düzenleyici ve denetleyici yetkilerden ayrılmış, nükleer alanda araştırma geliştirmeden ve radyoaktif atık idaresinden sorumlu bir devlet kurumu hâline gelmiş ve 28 Mart 2020 tarihli değişikliklerle de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bir bağlı kuruluşu statüsünde çalışmalarını sürdürmüştür. Anılan tarihte Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 57 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca TAEK kapatılmıştır. Türkiye’nin ilk nükleer güç santrali olacak Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi’ne ilişkin olarak EPDK tarafından 25 Haziran 2015 tarihinde Akkuyu Nükleer Anonim Şirketine otuz altı aylığına ön lisans verilmiştir. Söz konusu ön lisans, elektrik enerjisi üretim faaliyetinde bulunmak isteyen tüzel kişilere üretim tesisi yatırımlarına başlamaları için gerekli onay, izin, ruhsat ve benzerlerinin alınabilmesi için verilen izin anlamına gelmektedir. EPDK tarafından 15 Haziran 2017 tarihinde aynı şirkete kırk dokuz yıllık elektrik üretim lisansı verilmiştir. Elektrik üretim lisansı ise lisans sahibine elektrik üretim tesisini kurma, işletme, üretilen elektrik enerjisini satma veya ihraç etme gibi haklar tanımaktadır. Türkiye’nin nükleer enerjiye ilişkin hukuki ve düzenleyici çerçevesi Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan ilerleme raporu ve ülke raporlarında öteden beri eleştirilmektedir. Buna karşın Avrupa Komisyonunun bu yöndeki eleştirilerini haksız olarak değerlendirmemek gerekir. Yine, bu kanun teklifinin aynı zamanda Avrupa Birliği Uyum Komisyonuna da gönderilip onların da görüşünün alınması gerektiğini buradan ifade etmek isterim. Komisyonun 2019 yılında yayınladığı ülke raporunda bir önceki yıl içerisinde ulusal nükleer mevzuatta yapılan değişiklikler ve bu çerçevede bulunan NDK hakkında değerlendirmeler yer almaktadır. Avrupa Birliği raporunda özellikle bağımsız ve özerk, kurumsal yapı sağlamak önerilmektedir. Bu maddelerin birçoğu

yönetmelige bırakılıyor “Yönetmelikle bu güvence sağlanabilecek mi?” diye sormak isterim buradan. Avrupa Komisyonu, Türkiye’deki nükleer enerji, nükleer güvenlik ve radyasyondan korunmaya ilişkin makul ilerlemeler olduğunu belirtmiş, 2018 yılı içinde kurulan yeni düzenleyici kuruma dikkat çekmiştir. Bununla birlikte, NDK’ye ilişkin KYK ve Cumhurbaşkanlığı kararındaki düzenlemelerde yapısal boşluklar olduğu, personel ve koordinasyon konularında Euratom mühtesebatına uygun ek düzenlemelere ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak Akkuyu NGS’nin 2023 yılında işletmeye alınması yönündeki plan doğrultusunda Türkiye’nin kurumsal ve yasal mevzuatının hızlı bir şekilde Avrupa nükleer mevzuatına uyumlu hâle getirilmesi gerektiği Avrupa Birliği tarafından not edilmiştir.

Evet, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; bir nükleer çalışma yapılıyorsa böyle bir düzenleme mutlaka yapılmalı ama şunu da sormak isteriz: 2010 yılında ve 2019 yılında Cumhuriyet Halk Partisinin vermiş olduğu şerhlerde düzenleme olmadan sözleşme yapılmasına ilişkin nasıl bir sözleşme imzalıyorsunuz? Yani bir ülkenin nükleerle ilgili herhangi bir düzenleyici kurumu olmadan bu sözleşmeler neden imzalanıyor? Buna ilişkin Cumhuriyet Halk Partisi defalarca, 2010 yılından beri uyarılmış olmasına rağmen, şimdi günümüzde bu son bir yıllık süre içerisinde yani 9 Marta geline süreçte, on yıl beklenip sonra da bu düzenlemenin bir hafta kala yapılıyor olması gerçekten düşündürücüdür. Hani, kabile devletlerinde bile görülmeyecek şekilde önce sözleşme yapılıyor, ihaleye çıkılıyor, iş başlıyor; biz düzenlemeyi sonra yapıyoruz. Yani bu gerçekten kara mizah gibi bir şey, bunu kabul etmek mümkün değil.

Yine, yapılan tüm üretimler, her türlü enerji kaynağı insan içindir, bu, hepimizin bildiği gibi, insanların yaşamını kolaylaştırmak üzere kurgulanmıştır. Bunu söylerken hukukun üstünlüğünün benimsenmesi gerektiğini de aktarmak durumundayız. Hukukun tüm kurum ve kurullarıyla tam anlamıyla insan için, insan odaklı ve insanı yücelten bir yapıda olması gerektiği de unutulmamalıdır.

Değerli milletvekilleri, tabii, yine “Denenmemiş bir teknolojiyi burada Ruslara vermiş olmak ülkeyi âdeta bir denek olarak kullanmak değil midir?” diye sormak isterim. Evet, söylendiği gibi de ucuz bir yatırım değil oldukça pahalı bir yatırım. Soğutma suyu olarak Akdeniz kullanılacak, zaten sıcak bir denizdir Akdeniz. Marmara’da yaşamış olduğumuz müsilağ... Zaten bu soğutma sularıyla istilacı türlerin çoğalması sonucu Marmara’da bir müsilağ felaketi yaşandı, benzer bir felaketin Akdeniz için de olması olasılığına burada dikkati çekmek isterim yine.

Yine, bütün maddelerde Cumhurbaşkanlığı kararıyla birçok şeyin belirlenmesi kabul edilebilir değil; kanunla belirlenmesi gerekiyor her şeyin.

Alt komisyon kurulmasına ilişkin grubumuzun vermiş olduğu teklif maalesef kabul edilmedi yani işte tam da böyle savaş nedeniyle ülkelerin nükleer enerji üzerinden birbirini tehdit ettiği bir süreçte, tam da bu savaş anında bu kanun taslağının önümüze getirilmesi gerçekten düşündürücüdür.

Sağlıklı, dengeli bir çevrede yaşamak hakkı ve tabiat varlıklarının korunmasıyla ilgili madde 17, 56 ve 63’üncü Anayasa hükmü, yine, yönetmelikle değil kanunla düzenleme yapılması gerektiği, Cumhurbaşkanlığı kararıyla değil kanunla düzenleme yapmak gerektiği, yasama yetkisinin devredilmezliği ve idarenin kanuniliği ilkesi Anayasa’da 2, 7 ve 123’üncü maddelerde bu hükümler olmasına rağmen hep arkadan dolanarak bu tarz şeylerin yapılıyor olması kabul edilebilir değil.

Dünyanın her yerinde enerji çatışmalarını ve son örnekte olduğu gibi Rusya’nın Ukrayna’ya karşı enerji savaşını göz önüne aldığımızda, yanı başımızda yer alan ve tüm dünyaya verdiği zararlar anılan, bu zararın etkisi günümüzde de görülen pek çok nükleer kazanın bir savaş tüm dünyanın gündemindeyken âdeta bir oldubittiyle önümüze konulması ve yasal sürenin bitimine bir hafta kala komisyonlara gelmesi bir yasak savmadır. Hâlbuki, dediğim gibi, on yıla sarıh bir çalışma yapılması gerekirken ve iki yıllık süre zarfında bile getirilebilirken daha düzenli, tüm alanları kapsayan, sivil

toplum örgütlerinin katıldığı, tüm bileşenlerin görüşünün alındığı bir yasa teklifi hazırlanabilecekken, geleneksel hâle geldi artık, AKP hükümetleri tarafından apar topar getiriliyor, önümüze konuluyor ve kabul edilmesi bekleniyor. Bu kadar önemli, gerçekten ülkenin millî güvenliğini de ilgilendirebilecek kadar önemli bir kanun teklifinin, bu kadar aceleye getirilerek son bir haftada, tam anlamıyla hiçbir milletvekilinin, ben imza koyan milletvekillerinin dahi inceleme fırsatı olmadığını düşünüyorum. Getirilip önümüze konulması gerçekten bir AKP klasiği hâline döndü ne yazık ki.

Son olarak da şunu özellikle belirtmem gerekiyor: Akkuyu Nükleer Santrali ve diğer nükleer santraller egemen bir ülke topraklarında yabancı bir ülkenin sahibi olduğu -özellikle Akkuyu için söylüyorum- ilk ve tek nükleer santraldir ve bizim millî güvenlik sorunumuzdur diyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR - Teşekkür ediyorum Sayın Şevkin.

Komisyon üyelerimizden Ayhan Bey, buyurun.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

Değerli Başkanım, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, Bakanlığımızın değerli temsilcileri, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben değerlendirmelerimi iki grup hâlinde yapacağım. Birincisi, teknik değerlendirme, teknik açıdan; ikincisi de biraz siyasi açıdan çünkü nükleer konusu tamamen teknik bir konu değil, işin siyasi yönü de var tabii ki.

Şimdi teknik olarak şunu söyleyelim: “Bir ülkede enerji talebi artıyorsa bu, bir gelişmişlik göstergesidir.” Sayın Başkanımız da biraz önce söylediler. Bu söz artık eskiyor, onun yerine daha az enerjiyle daha çok üretim yapmak öne çıkıyor. Dolayısıyla, biz enerji talebinin artışıyla her zaman övünüyoruz ama o biraz daha eskiyor gibi. Onun için önümüze bakmalıyız, enerjiyi verimli kullanabiliyor muyuz, ona bakmalıyız.

Şimdi ikincisi; bizim Akkuyu’da yaptığımız santral, Ruslarla yaptığımız santral ve Sovyetler Birliği zamanında çevremizde yapılan santraller, dünyada eski teknolojilerle yapılan santraller, hep bizim çevremizde; Bulgaristan’da var, Ermenistan’da var. Özellikle Ermenistan’daki Metzamor Nükleer Santrali bizim çok itiraz etmemiz gereken bir konu, hele hele şu anda, Ermenistan’la görüşmelere başlıyoruz, bunu mutlaka söz konusu etmeliyiz, Türkiye için çok büyük risk, bunun kapatılması lazım. Yıllar önce kapatılma kararı alındı hatta Avrupa Birliği de bir miktar para verdi Ermenistan’a, para vermeyi taahhüt etti fakat Ermenistan o parayı yeterli bulmadı “Benim ihtiyacım var.” dedi. Süreyi de sürekli uzatıyor, 2026’ya kadar uzatmıştı, 2036’ya kadar da uzatıyor bildiğim kadarıyla. Bu konu, Türkiye açısından çok ciddi bir risk, buna Bakanlığımızın özellikle eğilmesini Türk halkı adına istirham ediyorum, talep ediyorum. Olabilecek bir zarardan hepimiz sorumluyuz, Bakanlığımız da özellikle sorumlu olacaktır.

Şimdi, biz, Akkuyu Santrali’ne gelmeden önce, nükleer enerjiye sahip olmak için girişimlerde bulunduk. Ben 1981 yılında Amerika’ya ilk gittiğimde Stanford Üniversitesinde 2 Türk mühendis vardı, o zamanki Türkiye Elektrik Kurumundan, kırk bir sene önce nükleer santralleri incelemeye gelmişlerdi. Ama o kırk bir yıl içinde uzun süre işler yapılamadı, sonunda birkaç kere ihaleye çıktı Türkiye, iptal etti, sonunda Batılı şirketler Türkiye’ye teklif vermekten vazgeçti. Bakanlığımız burada, eğer yanılsam düzeltsinler. Türkiye’ye teklif vermediler, sonunda biz Ruslarla anlaşma yapmak zorunda kaldık ve yüksek fiyatla yaptık ama bir anlamda mecbur kaldık diyebiliriz. Fakat burada önemli olan

bir konu var, o da şu: Teknoloji transferi yok, Ruslarla yaptığımız hiçbir şeyde teknoloji transferi yok, S-400'lerde de yok teknoloji transferi, bu çok büyük bir eksiklik. Bakın, bugün Fransa'nın kaç nükleer santrali var? 50 küsur, 56 galiba?

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – 54.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – 54 mü?

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Evet.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – 54 santralden ilkinin 1971 yılında Amerikalılar yapmış, geri kalanların hepsini Fransızlar kendileri yapmışlar. Biz şimdi nükleer teknolojiye sahip olalım istiyoruz ama hiçbir teknolojik bilgimiz yok, hiçbir transfer konusuna da eğilmemiştir. Bakın, nükleer enerji mühendisliği kaç üniversitemizde var? 2 üniversitemizde var, biri Hacettepe, biri Sinop; ikisinin de kontenjanları dolmamış. Ne kadar ciddiye aldığımızı buradan görüyoruz. Yani biz bu şekilde teknoloji transferi nasıl yapacağız? İşten anlamayan kişilerle denetimi nasıl yapacağız? Ayrıca, işte, “Denetim elemanları girdiği zaman içeriye bütün kapılar açılacak.” filan deniliyor, hiç öyle değil, pratikte hiç öyle değil. Ben TEİAŞ'a danışmanlık yaptım daha önce, ENKA Doğal Gaz Santrali'ne gittim, daha santrale girmeden hepinize bir güvenlik eğitimi veriliyor, ayrıca sınav da yapılıyor, soru da soruyorlar “Dinlediniz mi?” diye, güvenlik gerekçesiyle. Ancak o eğitimden sonra içeriye alınabiliyorsunuz; haklı. Dolayısıyla, bizim müfettişimiz girecek oraya, istediği zaman istediği kapıyı açtıracak, bunlar hayali şeyler, gerçekçi değil. İşten anlayan kişiler olması lazım. En kilit noktalar neresi, oralara eğilebilecek kişilerin olması lazım, o yetkinlikte olması lazım. Biz, Rusya'ya aslında öğrenci gönderdik, bu ilk anlaşmayı yaptıktan sonra. Fakat biliyorsunuz, uçak krizi oldu, Rusya o öğrencilerin hepsini kovdu, Türkiye'ye geri geldiler. Daha sonra gidenler olmuştur, inşallah daha da fazla sayıda gitmiştir. Bizim bu teknolojiyi öğrenmemiz lazım, bu işi çok ciddi tutmamız lazım.

Bir diğer konu atıklar meselesi. 9'uncu maddeden ben yanlış anlamıyorsam, Türkiye'ye atıkların sokulması yasak, peki. Ama Türkiye'de örneğin uranyumu ürettiniz, bu uranyumu ihraç ettiniz, başka bir ülke kullandı ondan sonra atık olarak geri almak zorundasınız, geri almak durumundasınız diye anlıyorum. Yani “Menşe ülkeye geri göndermek şartıyla ihraç edilmişse o zaman atığı alacaksınız.” diyor. Ya, biz dünyanın çöplüğü müyüz? Yani uranyum ihraç edeceğiz ama karşı ülkeye şunu da veriyoruz: Biz ihraç edelim ama atığımızı da geri kabul edeceğiz. Bu şartla veriyoruz ki satabilelim diye herhâlde? Ya, bu tamamen sömürgecilik yani kendi ülkemizi sömürge durumuna sokuyoruz, bu kabul edilemez bir şey. Yani buna nasıl izin veriyoruz? Eğer doğruysa -ben böyle anlıyorum- bu konunun derhâl düzeltilmesi lazım.

Bir başka konu da devletimizin genel durumunu gösteren bir şey. NÜTED Anonim Şirketi niye kuruluyor? Kurum kendisi yapamıyor mu? Yapamıyor. Nedenini de söyleyeyim: Türkiye'de devlet kurumunun verdiği maaşlar nitelikli mühendis çalıştırmasına yetmiyor. Savunma sanayisinde de böyle. STM niye kuruldu? Ya, bu devletimiz adına aslında ayıp, nitelikli personel çalıştıramıyor devletimiz. Buna acilen çözüm bulması lazım. Nasıl bulacak, onu bilmiyorum, Yani Cumhurbaşkanlığı bunun yolunu buluyor herhâlde iki maaş, üç maaş vererek ama orada da nitelik sorununu artık tartışırız, onu bilemem ama yani bunu böyle şirket kurarak yapıyoruz. Tamam, bu bir çözümdür fakat bu, ülkemizdeki bir kanayan sorunun da göstergesi. Bunun da bir an önce çözülmesini talep ediyorum, diliyorum, inşallah olur.

Şimdi, siyasi olarak bakacak olursak bir hafta öncesine kadar bu yasa teklifi önemliydi. Bence bugün itibarıyla önemsiz. Çünkü bugün, Rusya inşaata devam edebilecek mi? Ben çok sıkıntılı görüyorum, karamsar olmak istemem ama Rusya'nın buraya para göndermesi, burada inşaata devam edebilmesi, işçilere para vermesi... Ambargolar gittikçe artıyor, çok sıkıntılı bir süreç giriyoruz, bu iş uzayacak gibi görünüyor, belki de hiç olmayacak.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Hocam, Avrupa Birliği de belki ambargo uygulayabilir.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Tabii, yani Batı'nın genel olarak tavrı bu. Özellikle, Putin'in nükleer silah seçeneğini masaya koyması Batı ülkelerini çok ürkütmüştür. Bundan sonra kolay kolay hiçbir ülkenin nükleer konusuna yaklaşmasına müsaade etmeyecekler. Türkiye'ye güven de az, bunu da söyleyeyim. Neden az? Yani siz şimdi "Lozan'ı gerekirse tartışmaya açabiliriz." dersiniz, "Montrö'yü gerekirse tartışmaya açabiliriz." dersiniz, yok, işte, bir hafta, on beş gün sonra, bir ay sonra "Montrö'yü de uygulayacağız." dersiniz, o zaman kim size güvenir? Türkiye bir an önce güvenli bir ülke olduğunu ispat etmelidir, aksi hâlde bize nükleer teknoloji vermezler. Onun için, hayal kurmayalım yani bu koşullarda Türkiye'nin nükleer teknolojiye sahip olması için bir hafta öncesine göre çok daha fazla zorluk çıkacak. Çevreciler açısından olumlu bir tarafı da olabilir, ona bir şey diyemem ama ben nükleer teknolojinin Türkiye'nin öğrenmesi gereken bir teknoloji olduğunu düşünüyorum; buna sahip çıkmalıyız.

Şimdilik genel olarak söyleyeceklerim bu kadar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Teşekkür ederim Ayhan Bey.

Komisyon üyesi arkadaşlarımızın söz talepleri herhâlde karşılandı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Hayır, hayır, ben varım.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Göremedim Vehbi Bey.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Biz sonra konuşalım, misafirler konuşsun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Öyle mi?

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Bizimki saklı kalmak üzere arkadaşlarımız konuşsun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ednan Bey istemiş, Ednan Bey konuşsun.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Vehbi Bey, sizin görüşlerinizi alalım, sonra arkadaşların taleplerini karşılayalım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ednan Bey biraz rahatsız, ben söz hakkımı ona veriyorum.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Peki.

Buyurun Sayın Arslan.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli Bakanlık yetkilileri ve bürokratlar, basın mensupları; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, tabii, mesele enerji ama enerjiden daha ziyade, yani yapıp işletmekten daha ziyade önemli olan tarafı ise bence atık bertaraf konusu. Bu çok iyi düzenlenmeli ve yönetilmelidir çünkü yönetemediğiniz zaman başınıza çok büyük işler alabileceğiniz bir mesele. "Enerji" diyoruz, "Dışa bağımlılığı azaltalım." diyoruz, baktığımız zaman, bu santralin dışa bağımlılığı azalttığı falan yok çünkü santral bizim değil, "yap, işlet, sahip ol" modeliyle Rusya'ya ait bir santralden bahsediyoruz. Sabah, Çevre Komisyonunda da konuşurken Sayın Bakan Yardımcımız "Ya, 12,35 dolar-sentten bu iş 20-22 milyar, o da onun kurulumu." falan dedi ama Sayın Bakan Yardımcım, benim yapmış olduğum

hesaplamalarda, eğer 12,35'ten yaparsak 35,5 milyar dolar yani sekiz bin yedi yüz elli saat çalıştırıyoruz -7/24 çalışacağını söylediniz siz bu santralin- eğer diğer yani bir 15,33 dolar-sent olan bir üst sınırı da var orada bildiğim kadarıyla, eğer öyle olursa da 48,3 milyar dolara çıkıyor bu santralin on beş yılda bize maliyeti; bize maliyeti bu. Yani sonuç itibarıyla bir santral kuruluyor bizim ülkemizde, birileri o santrali işletecek, bize elektrik satacak, para kazanacak, bize bir avantajının olması lazım bu işin. 2 milyon metrekare alan tahsis etmişiz, vermişiz adamlara, bu işin bize bir avantajının olması lazım; ya alacağımız elektrik çok ucuz olmalı ya on beş sene sonra bu santral bizim olmalı ya bu işin teknoloji transferinin olması lazım. Nitelikli personel konusunda ciddi sıkıntılar var, Rusya'ya gidip gelen arkadaşlar, bildiğim kadarıyla, bize elektrik satmak için o şirketin bünyesinde çalışacak olan arkadaşlar. Yani burada böyle güzel resimler de var, bakın, proton hızlandırıcı tesisi falan, bizim ülkemizde şu ana kadar yapmış olduğumuz nükleer çalışmalarda 15-30 megaelektronvoltluk bir işlem yapabildik şimdiye kadar. Peki, bir füzyon sırasında bu iş ne oluyor? 190 ila 210 megaelektronvolta kadar çıkıyor, bu korkunç bir şey bu füzyonda. Peki, bu füzyon gerçekleştikten sonra ne olacak? Ortaya bir takım ürünler çıkacak, plütinyum gibi, farklı izotoplar çıkacak, farklı ürünler çıkacak, her seferinde aynı ürün çıkmayabilir. Ama, peki, bu plütinyumu kim kullanacak? Bu plütinyum sonuçta bir nükleer değer, teknolojisi de kullanılıyor, atom bombası teknolojisinde kullanılıyor, nükleer silahlarda kullanılıyor, başka işlerde kullanılıyor. E, bunu da anladığımız kadarıyla Rusya alıp götürecektir, sonra onu farklı işlemlerden geçirdikten sonra da posasını, atığını da bize gönderecek. Ne gibi? Sezyum gibi. Biz şimdi neden bunu yaparız ki? Elektrik ucuz mu? Değil. Tesis bizim mi? Değil. Nükleer olarak biz burada teknoloji transferi alıyor muyuz? Yani bu işi geldik, parasını verdik öğrendik, "Teşekkür ederiz, bundan sonraki nükleer santrali biz kuracağız." diyecek bilgi, deneyim, tecrübe ve teknolojiye sahip olacak mıyız? Hayır, o da yok. Yani biz ülke olarak 10 gramdan daha fazla uranyumu yok etme deneyimi olmayan bir ülkeyiz. Bakın, burada yıllık 30 ton civarında bir uranyumun yakıt olarak kullanılmasından bahsediyoruz ve biz burada 10 gram kadar uranyumu ancak bertaraf etmişiz. Şimdi bu atıkları aldık, bence elektrik üretmekten, tesisi kurmaktan daha önemli olan şey bu atık işini yönetme işi, bertaraf etme işi ki nihai bir bertaraf da -Hocam da bilir, Ayhan Bey- nükleer atıklarda böyle bir şey yoktur yani nihai bertaraf nereden çıktı? Siz o santrali kapatsanız, sökseniz, gönderseniz, o atıklar orada olduğu sürece onun başına bekçi dikmek zorundasınız, onu son teknolojiyle korumak zorundasınız, periyodik ölçümlerini yapmak zorundasınız, radyoaktif sızıntı olup olmadığını sürekli kontrol etmek zorundasınız. Ondan sonraki işin maliyeti bize çok daha ağır, çok daha fazla. Siz bu teknoloji transferini yapmıyorsunuz, çıkan izotopları da alıp götürüp kendi teknolojinizde kullanacaksanız atıkları niye bize gönderiyorsunuz, biz niye alıyoruz bu atıkları geriye? Biz neden bu atıkları saklama...

Peki, bu kuruluşun gezisi varmış iptal edilmiş, TENMAK falan diyor ki: "On beş yıl boyunca orada tesisin bünyesinde saklanacak." Tesisin bünyesinde böyle bir şey kuruldu mu ya bunu saklamak için? Yani biz bununla ilgili uluslararası deneyimi olan ülkelerden "Ya bu iş nasıl yapılır?"la ilgili bir bilgilendirme yaptık mı yoksa her şey Rusya'ya emanet mi? Yani Rusya geliyor, kuruyor, bize atığı nasıl saklayacağımızı da öğretiyor, her şeyi bize öğretiyor; biz onların bize öğrettiği kadarıyla mı bu işi götüreceğiz? Bu bence çok sıkıntılı bir iş, özellikle atık yani gelecek nesillerimizin bile hayatını, çevreyi, çevre sağlığını, insan sağlığını tehlikeye atacak bu atık meselesinde çok daha ikna edici bir şeyler yapıyor olmamız lazım, öyle söyleyeyim en azından. Ama şimdiye kadar gördüğüm kadarıyla burada bu kanun teklifinde bu tür şeylere pek yer verilmemiş.

Mesela, bir başka şey daha var, işte 9'uncu maddede Türkiye Cumhuriyeti sınırlarına muafiyet getiriyoruz, diyoruz ki: "Menşei bizde olmayan bir radyoaktif ülkemize gelemmez, sokulamaz." Ama menşei bize ait olan -Hocam da söyledi- ya da çıkan izotopların -Rusya tarafından ya da şirket tarafından

götürölüp bir başka ülkeye de satılabilir bu- kullanıldıktan sonra atığın bize iade edilme meselesi... Atık yükümlülüğünün üzerimize bırakılmaması gerekiyor ve bu işin de gerçekten bu tekliften derhâl çıkartılması gerekiyor diye düşünüyorum ben.

Mesela bir sigorta havuzundan bahsediyoruz. İhalesi yapılmış bir iş, bir şirket gelmiş santral kuruyor, sigorta yapmamış bu şirket yani arabayı bile trafiğe çıkarırken bir sigorta yapar insan ya. Sigortan yoksa araç trafiğe çıkamaz; biz koca nükleer santrali kuruyoruz, bununla ilgili bir sigorta, sigorta havuzundan bahsediyoruz. Bu işi yapan ya da yetkilendirilen şirketin bu işi yapıp yapamayacağına sonradan mı karar vereceğiz? Yani bu işi baştan yapsak, bu yasa baştan çıkmış olsa... Yani biz sanki arkadan yetiştiriyor gibiyiz bu işi, bu da çok sıkıntılı bir şey.

Bir diğer konu da mesela EPDK gibi, BDDK gibi, Sermaye Piyasası Kurulu gibi bir kurum kuruyoruz, en azından yılda bir sefer Türkiye Büyük Millet Meclisine veya ilgili komisyonlara gelip bir bilgi versinler. Yani ne yapıyoruz, ne yapacağız, ne yaptık, nasıl olacak bu işler ya da oluyor ya da kafamızda olan sorular nedir? Bunlara birtakım cevaplar verilse iyi olur diye düşünüyorum.

Bir de burada geçici 1'inci madde vardı, o geçici 1'inci maddede de ilginç bir şey var. Mesela "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla mahrecine iade edilemediği için gümrüklü sahalarda bekletilen radyoaktif madde içeren eşya hakkında 9 uncu maddenin dördüncü fıkrasının (f) bendi hükmü uygulanır." Ya bizim gümrüklerimizde bekleyen bir radyoaktif madde mi var? Niye bu madde burada var? Yani bizim gümrüğümüzde radyoaktif bir şey var, biz bu geçici maddeyi de işin içine sokarak onu da bünyemize mi alacağız? Yani biz radyoaktif madde çöplüğü müyüz? Buna da ben itiraz edilmesi gerektiğini, ülke menfaatleri açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

Bu konuda şimdilik söyleyeceklerim bu kadar, herkese teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Teşekkürler.

Sözü Murat Çepni'ye veriyorum, Sayın Vekilimizin bir mazereti var.

Buyurun Murat Bey.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Teşekkürler Başkan.

Ben de bütün katılımcı arkadaşları selamlıyorum.

Biz sabah Çevre Komisyonunda aynı konuyu görüştük, keşke o Komisyonda bu sorunu çözseydik ve buraya gelmek zorunda kalmazaydı, böyle hayırlı, olumlu bir iş yapmış olsaydık. Fakat ezberlerimiz devam ediyor, makus kaderimiz sürüyor. Yani yasalar, düzenlemeler bir taraftan emrediliyor, Meclisin de bunu emir telakki edip yerine getirmesi bekleniyor. Çok acı bir tablo tabii bu. Hele de nükleer gibi bir mesele konuşulurken hele de hem insan ve doğa sağlığını, bugününü, yarınını ve geleceğini doğrudan belirleyen meseleler konuşulurken bunların yaşanması çok daha acı.

Şimdi, bu nükleer santral meselesi Türkiye'de enerjiye ihtiyaç tartışmasına bağlı olarak gelişiyor. Bir taraftan "Türkiye'de enerjiye ihtiyaç var, cep telefonu kullanmayalım mı, televizyon kullanmayacak mıyız?" ve benzeri komik edebiyatlar üzerinden temellendirilmeye çalışılıyor, bir taraftan da dışa bağımlılık meselesi üzerinden temellendirilmeye çalışılıyor. Şimdi, bu dışa bağımlılık meselesini arkadaşlar son derece net ortaya koydular. Ortada dışa bağımlılığı engelleyen herhangi bir proje değil; tam tersine, bağımlılığı artıran bir proje olduğu çok ciddi biçimde temellendirildi.

Şimdi, bu enerji ihtiyacı meselesine ben biraz değinmek istiyorum. Aynı zamanda tüm dünyada da enerjiye talebin arttığı söyleniyor. Burada bazı ezberleri değiştirmek lazım. Nasıl düşünürseniz öyle konuşursunuz, bir süre sonra da konuştuğunuz gibi düşünmeye başlarsınız. Kavramlar böylesine önemlidir yani önce kavramlar esir alınır, içi boşaltılır ve böylece nasıl düşüneceğiniz, nasıl

konusacağınız, nasıl eyleyeceğiniz de buna göre şekillenir. Şimdi, enerjiye ihtiyacın artması demek iyi bir şey değil dünya açısından, bu kötü bir şey. Yani dünyanın bir şantiyeye dönmüş olması demektir, dünyanın bir çöplüğe dönmüş olması demektir, işte okyanusların bir çöplüğe dönmüş olması demektir, kırların, köylük alanların tasfiye edilip kentlerin bir beton mezarlığına dönüşmesi demektir. Dolayısıyla bu iyi bir şey değildir. Aynı zamanda, küresel ısınma tartışmalarının yapıldığı günlerdeyiz yani fosil yakıtlardan kaynaklı küresel ısınma bugünün sorunu, 2030 ortalamasında ısınmanın 1,5 derecenin altında tutulmadığı koşullarda dünya yok olma tehlikesiyle karşı karşıya, bu çok somut. “Enerjiye ihtiyaç var.” dememiz aynı zamanda bu yok oluşu da temellendiren bir şey. Dolayısıyla, enerjiye ihtiyaç duyan bir dünya yok olmaya doğru giden bir dünya. Dolayısıyla, siyaset yapanlar, insan hakları savunucuları, akademisyenler, bilim insanları bu tartışmayı bu düzlemde yapıyorlar. Bugüne kadar ne yaptıysak yani kapitalist gelişmenin, emperyalist gelişmenin, kapitalist kalkınmacılığın insanlığı getirdiği durum. Pandemi sürecinde bunu çok çarpıcı bir şekilde gördük yani bütün dünyada muazzam bir gelişme yaşanırken pandemide milyonlarca insan öldü. Muazzam bir teknolojik gelişme yaşanırken bazı ülkeler aşırı buldular fakat aşırı ücretsiz dağıtmayı bırakın patenti alarak büyük bir dünya nüfusunu da aşısız bırakmayı göze alabildiler. Böylesine bir kapitalist barbarlıkla karşı karşıyayız. Demek ki neymiş? Gelişmeye, enerjiye ihtiyaç duyma meselesi insanlığın yok oluşu meselesi. Birilerinin uzayda yaşam arama çalışmaları sürerken birilerinin Türkiye gibi ülkelerde elektrik faturalarını ödeyemez hâle gelmeleri, barınacak ev bulamamaları, yarınını düşünemez hâle gelmiş olmaları demektir, bir kere bunun altını çizmek lazım.

Şimdi, bir diğer mesele şu: Türkiye’de de enerji ihtiyacı tarifi yapılıyor; işte, AKP’nin en çok yaptığı edebiyat budur her zaman yani “Biz büyüyoruz, geliyoruz, kalkınıyoruz fakat birileri, solcular, sosyalistler falan, bunlar muhalefet, biz ne yaparsak bunlar karşı çıkıyorlar.” diye böyle bir hamasi edebiyat peşindeler fakat gerçekler yine ters yüz ediliyor.

Şimdi, Türkiye’de enerji ihtiyacı var mı, yok mu meselesi... Türkiye’de enerji ihtiyacı yok, Türkiye’de ihtiyaç olandan fazla bir enerji üretimi var; bunun bir kez daha altını çizmek istiyorum yani “Türkiye’de enerjiye ihtiyaç var.” edebiyatı kocaman bir yalandır.

Türkiye’de kurulu güç 99.819 megavattır yani -100 bin diyelim- 100 bin megavattır, enerji üretimi 320 bin megavattır, en yüksek puant da 56.300’dür. Bu, şu demektir herkesin anlayacağı üzere: Neredeyse 3 katı fazla bir üretim var değerli arkadaşlar. Bu anlamda, somut olarak bir ihtiyacın olmadığını altını çiziyoruz. En yüksek puant 56 bindir.

Şimdi, yenilenebilir enerji meselesi bu tartışmalarda çok önemli bir yer tutuyor. Evet, biz de yenilenebilir enerjiyi sağlıyoruz. Yerinde ve yerinde bir yenilenebilir enerji; yani fosil yakıtlardan kurtulmanın da çaresi tam olarak bu fakat bunun nasıl olması gerektiğini de söylüyoruz. Bir, kamusal olmak zorundadır, özelleştirilmemelidir, sermayeye peşkeş çekilmemelidir yani şöyle söyleyeyim: Siz Türkiye’yi, bir ülkeyi boydan boya, baştan sona yenilenebilir enerjiyle doldurabilirsiniz ama bunları eğer AKP’nin etrafında kümelenmiş, “5’li çete” diye dediğimiz kan emici sermaye gruplarına vererseniz hiçbir sonuç alamazsınız yani dünyanın en verimli, en faydalı aracını bu dediğimiz gruplara vererseniz, kan emici şirketlere vererseniz hiçbir sonuç alamazsınız. Yenilenebilir enerji meselesi teknik bir mesele değildir, başından sonuna siyasi bir meseledir. O anlamda, yenilenebilir enerji meselesini böyle tartışıyoruz. Mesela burada da yine AKP bir kafa karışıklığı yaratıyor. HES’ler yenilenebilir enerjinin en büyük oranını karşılıyor ve düşünün ki Türkiye’de bütün ekoloji mücadelesini... Yani Karadeniz’den Ege’ye bütün köylüler -bu köylülerin çoğu da büyük oranda AKP’ye oy vermiştir, onu da söyleyeyim- ormanlarını, derelerini, sularını devletten korumaya çalışıyorlar, ne için? HES’lerden korumaya çalışıyorlar. Neymiş o zaman? Demek ki HES’ler yenilenebilir enerji değildir, HES’ler bu

statüden derhâl çıkarılmalıdır; bu konuda önergelerimizi de vermiş olduk. Dolayısıyla, yenilenebilir meselesini de yerinde, yerinde ve kamusal biçimde örgütleyemediğimiz koşullarda buradan hiçbir sonuç çıkaramayız.

Şimdi, bakın, Türkiye'nin aralık ayında elektrik tüketimi dağılımı var, burada birkaç rakam vereceğim: Aydınlanma yani kent aydınlanmaları vesaire yüzde 2-2,5'u kapsıyor; mesken aydınlanmaları yüzde 24'ü kapsıyor; sanayi yüzde 45'i kapsıyor; tarımsal sulama yüzde 2-2,5'u kapsıyor; ticarethaneler de yüzde 25'i kapsıyor. Burada da yine o büyüme dediğimiz şey var ya "Büyüyoruz, büyüyoruz..." Yani mesela meskenler yüzde 24, tarımsal sulama yüzde 2,5 ama aynı yerde, bakın, Türkiye'de 500'e yakın AVM var ve ortalama bir AVM'nin aylık tüketimi 15 bin haneye bedel. AVM'ler yapılıyor ya her tarafta, böyle mantar gibi türetiliyor, bizim büyük kalkınmamızın bir işareti olarak yansıtılıyor ya AVM'ler -bir taraftan küçük esnafa yaptığı zulmü, onları açlığa, iflasa sürüklemesini geçiriyor; o başka bir tartışma konusu- bir AVM'nin 15 bin hanenin tükettiği elektrik bedeline bedel olduğunu görüyoruz. Demek ki ne yapmamız lazım? AVM politikasını değiştirmemiz lazım yani AKP eşittir süper projeler ama her zaman olduğu gibi, projeler büyürse, binalar büyürse insanlar küçülür aynen Türkiye'de yaşandığı hâliyle.

Şimdi, bakın, ben birkaç tane daha rakam vermek istiyorum değerli arkadaşlar: Türkiye, OECD ortalamasında, kayıp kaçak, iletim hatlarındaki zafiyetler hesaba katıldığında bu kayıp elektrik enerji oranı, OECD'nin ortalamasının 3 katı yani Türkiye'de böyle 3 katı bir kayıp var. İletim dağıtım hatlarının iyileştirilmesiyle Akkuyu'nun 4-5 katı elektrik elde edilebiliyor, 4-5 katı elektrik elde edilebiliyor. Sadece iletim hatlarının tamir edilmesi, yenilenmesiyle de bütün HES'lerin sağladığı elektrik oranında elektrik elde edilebilir. Yine, Atatürk ve Keban Barajı... Bakın, neredeyse yüzde 30-35 kapasiteyle çalışan barajlar bunlar. Bunların kapasitesini sadece 50'ye, 60'a çıkarttığımızda dahi, bütün bu projeler var ya, ülkenin dört bir tarafını talan eden bu projelerin hiçbirine ihtiyaç kalmayacağını görebiliriz. Yine, bu kompakt ampul kullanımında bile Akkuyu'nun 2 katı elektrik elde edebiliriz. Yani mesele halktan ve doğadan yana bir enerji politikası uygulamak olduğunda çözüm son derece müsait, mümkün. Yani bu, aynı zamanda Türkiye'de yaratılan bu düzeye tüm dünyada dünyaya da örnek olunabilir fakat siz, tüm dünyadaki o kapitalist sistemin kendisini örnek almayı bir marifet olarak görürseniz... Onların kötü yanlarını almayı marifet görüyorsunuz fakat iyi yanlarını da almıyorsunuz mesela. Bir de böyle bir durum var, o da ayrı tartışma konusu. Dolayısıyla, birincisi, Türkiye'de enerji ihtiyacı yoktur, ihtiyaçtan fazla üretim vardır. İkincisi, zaten bu dediğimiz düzenlemelerle, çok basit düzenlemelerle yani sadece şirketleri hortumlamadan, hortumlamayı düşünmeden, şirketleri palazlandırmayı düşünmeden; bu kan emici şebekeleri yani onları palazlandırmayı düşünmediğiniz, hortumlamayı düşünmediğiniz koşullarda, kârı düşünmediğiniz koşullarda, halkı ve doğayı düşündüğünüz koşullarda bu sorun pekâlâ çok rahat çözülebilir.

Şimdi son olarak bir şey daha söyleyeceğim ve bitireceğim. Sabah da söyledim. Değerli arkadaşlar, bakın, nükleer santralin yaratacağı tahribatların, kaza risklerinin telafisinin mümkün olmadığını arkadaşlarımız defaatle iletiler. Evet, dünyada da yok bunun telafisi, sadece Türkiye'de değil. Yani bu konuda teknoloji en gelişkin Japonların bile yaptığı ortada, yaşanan Fukushima örneği ortada. Bilimsel olarak söyleniyor; bunların, bu yakıtların ortadan kalkması mümkün değil. Türkiye, dünyada en çok çöp ithal eden ülkelerden bir tanesi yani dünyanın çöplüğü hâline gelmiş durumda, nükleer çöplüğü hâline gelmiş durumda. Dün sabah da sorduk Bakanlığa, yanıt henüz gelmedi; aylardır soruyoruz hatta vekillüğimizin başından itibaren bugüne kadar sorduk. Bakın, İzmir Gazimir'de, Gazimir'in merkezinde, terk edilmiş bir fabrikanın bahçesinde nükleer atıklar var arkadaşlar. 100 bin tondan fazla -bir açıklamaya göre 500 bin ton da deniyor- nükleer atık olduğunu devlet bizzat kendisi tespit etmiş; ben etmedim yani devletin kendisi. Şimdi, bu 100 bin tondan fazla radyoaktif atık...

Yani bunlar nükleer çubuklardan oluşuyor. Şimdi, nükleer çubuk dediğimiz bu nükleer santrallerde, “NGS’lerde kullanılan çubuklar Türkiye’ye nereden geldi?” soruyorum mesela. Türkiye’de henüz bir nükleer santral yok. Nereden geldi bunlar? İşte, bunlar, muhtemelen kapalı devrede yapılan bir anlaşmayla buraya getirildiler. Yani işte, bu asbestli gemilerin Avrupa’da sökülümünün yasaklanması ama Türkiye’de asbestli gemilerin sökülümüne izin verilmesi gibi. Yani Türkiye böyle bir ülke. Yani AKP akıllı, AKP’nin o “halkçı” dediği siyasetinin gerçekleri bunlar değerli arkadaşlar. Şimdi, bakın, bu çubuklar gelmiş Türkiye’ye, on beş yıldır, bakın, on beş yıldır bu nükleer çöplük zehir saçıyor ve Gaziemir’de, o fabrika etrafındaki yerleşim yerlerindeki insanlar şu anda kanserle boğuşuyorlar. Bizzat gittik, insanlar kanserle boğuşuyorlar, evlerinde hasta durumdalar, korkunç bir trajedi yaşanıyor. Fakat biz bugüne kadar herkese sorduk; ya, devletin hiçbir kurumu bu konuda adım atmadı; o ona atıyor topu, o ona atıyor ve ortada hiçbir sonuç yok. Hâlâ şu anda, en az on beş yıldır bu konuda hiçbir gelişme yok. Şimdi soruyorum: İzmir’in merkezinde, Gaziemir’de bir fabrikanın bahçesinde gömülü bulunan 100 bin tonun üzerindeki nükleer atığı temizleyemeyen bir ülkede, bir iktidar, bir devlet şimdi 2 tane nükleer güç santrali yapıyor ve bunu bile bize güvenli olarak sunuyor. Ya, bunu gerçekten nasıl söyleyebilir bir insan, nasıl söyleyebilir bir parti, nasıl söyleyebilir bir yönetim; böyle bir şey olabilir mi, böyle bir şey olabilir mi? Hâlâ şu anda oranın ne olacağı belli değil. Şimdi, durumumuz gerçekten bu kadar fecaat, bu kadar trajikomik, bu kadar korkunç. Dolayısıyla burada ne bir ihtiyaç var ne buna gerek var ne de bunun tarif edildiği gibi bir mantığı var, yani hiçbir mantığı yok. Ben şunu sorayım size: Yani bu HES’ler ne kadar mantıklıysa, Ege’deki JES’ler neyse... Yani bunların da hiçbir mantık yok, bakıyorsunuz, anlatılabilir, açıklanabilir hiçbir mantığı yok bunların ama tek bir mantığı var; şimdi, biz genel olarak “devlet” deyince, devletlere baktığımız zaman bir mantık ararız yani üç aşağı beş yukarı diyelim ki bir solcu, bir sosyalist eleştirir, halkçı temelde eleştirir, bir başkası, bir burjuva diyelim ki kendi sermaye çıkarları açısından eleştirir, bunun bir mantığı var, bizim klasik kitapta yazdığı üzere bir mantığı var, fakat bunun, yaşananların bir mantığı yok. Çok basit, sarayın etrafında kümelenmiş bir saadet zinciri daha çok kâr etsin diye bir ülke yok ediliyor arkadaşlar, yok ediliyor bir ülke, geleceğimiz yok ediliyor, bugün de yok ediliyor. Böylesine ağır bir travma, tabloyla karşı karşıyayız. Bu nükleer meselesi ve enerji meselesi böyle bir meseledir.

Sabah da söyledim, bunu tekrar söyleyerek bitiriyorum. Bu kararları, bu kanunları çıkartan arkadaşlar isterse emir almış olsunlar, isterse hiçbir hâkimiyetleri olmamış olsun ama şunu söyleyeyim: Yarın açısından, gelecek açısından, ülkenin ve halkların geleceği açısından bir suça ortak oluyorlar, buna “evet” diyenler bu suça ortak oluyorlar. Hiç kimse yarın şöyle diyemeyecektir, bak, bunu açık söylüyorum: “Biz emir geldi uyguladık. Bilmiyorduk, kandırıldık.” Böyle bir şey olamaz. Nesiller söz konusu, gelecek nesiller söz konusu. O yüzden bir eğitim politikasını değiştirebilirsiniz, bir sağlık politikasını beş senede değiştirebilirsiniz ama bu yaşanan tahribatların telafisi mümkün değildir, neredeyse mümkün değildir. O anlamda bir kez daha düşünmenizi öneriyorum.

Bu yasaya, doğadan ve halktan yana bir tutum alarak “hayır” demenizi ve bunların tümünden yasaklanmasını... Biz bu konuda bir kanun tasarısını da bugün Meclise sunduk; aynen bunların, bütün bu NGS projelerinin iptal edilmesi, yasaklanması, nükleer atıkların Türkiye’ye girişinin yasaklanması kapsamında bir kanun tasarısı da verdik. Umarız bu da gelir, bunu tartışırız. Buradan bir kez daha bu çağrımı yeniliyorum ve teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Teşekkürler.

Sayın Bakırlıoğlu, söz talebiniz devam ediyor mu?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Evet.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Arkadaşlar, 19.30’da kırk beş dakika ara vereceğiz, 19.30’a kadar toparlayalım.

Buyurun Sayın Bakırloğlu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – 19.30’a kadar toparlamaya çalışacağım.

Çok Değerli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; uzun zamandan beri tartışıyoruz. Bildiğiniz gibi, Çernobil ve Fukuşima felaketleri sonrası nükleer enerjiye rağbet azalmaya başladı, dünyada öyle bir eğilim var. 1972-1985 arasında nükleer santral inşaatı sayısı ciddi bir şekilde pik yapmış durumdayken 1979’da Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşanan nükleer kazadan sonra bir milat olmuş durumda. Bu kaza sonrasında, nükleer enerjinin ne gibi tahribatlara yol açabileceği ilk defa görülmüş ve âdeta bir milat olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri’nde bu tarihten sonra yeni inşaatlar iptal edilmiştir ve işletme süresi dolan tesisler de kapatılmaya başlanmıştır. 2011 yılında bildiğim kadarıyla ancak yeni 1 tane nükleer santralin yapılmasına izin verilmiştir. Daha sonra, hepimizin bildiği gibi 1986 yılında Çernobil faciası sonrası dünyadaki nükleer santral yapım sayısı gün geçtikçe azalmaya başlamıştır, fiyatlar artmıştır ve işletme maliyetleri de artmıştır. Ayrıca, nükleer enerjinin dünya elektrik üretimi içindeki payı da her geçen gün azalmaktadır. En son olarak da Almanya otuz yıldır aktif olarak işlettiği 3 nükleer santralini kapatmış ve son 3 tane nükleer santralini de bu yılın sonuna kadar kapatacağını beyan etmiştir. Almanya’nın hedefi elektrik enerjisinin yüzde 80’ini yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlamak ki Almanya, Avrupa Birliği’nin bildiğiniz gibi en büyük ekonomisine sahip olan ülkesi konumunda.

Komisyon Başkanımız, Avrupa Birliği Komisyonunun nükleer enerjiyi “yeşil yatırım” olarak sınıflandırmak istediğinden bahsetmişti. Evet, doğrudur, özellikle, elektrik enerjisinin yüzde 70’ini nükleerden sağlayan Fransa’nın başını çektiği bazı ülkeler, bunun “yeşil yatırım” olarak sınıflandırılmasını istemektedir fakat orada da büyük bir tartışma söz konusudur. Özellikle, Almanya, Avusturya, Lüksemburg, Danimarka, Portekiz gibi ülkeler buna şiddetle karşı çıkmaktadırlar. Gerekçeleri de var, haksız da sayılmazlar çünkü “Korkunç çevre felaketlerine sebep olabilecek bir enerji şeklinin sürdürülebilir olması kesinlikle kabul edilemez.” denmekte. Hatta, Avusturya, eğer bu sınıflandırma gerçekleşirse kesinlikle dava açacağını da belirtmiş durumda. Yani geri dönüşü mümkün olmayan çevre felaketlerine sebep olduğu acı tecrübelerle yaşanan, yüksek riskli çok yüksek riskli artık atık yönetimi zor olan nükleer enerjinin iklim krizine çare olarak sunulmasına burada şiddetle itiraz ediyorum.

Sayın Başkanım, Türkiye 2053 yılında karbon nötr hedefini ortaya koymuş ancak bu konuda ne gibi adımlar atacağını henüz kamuoyuyla paylaşmamıştır. En son, biraz evvel konuşmalarda da geçtiği gibi, İklim Şûrası’ndan bahsedildi. İklim Şûrası’na bakıldığı zaman, İklim Şûrası’ndan da nükleer enerji çıktı. Karbon salımını azaltmanın bilinen en önemli yolu -çok basit esasında- termik santralleri kapatmak ve kömürden çıkmak. Kömürden çıkmak konusunda en ufak bir planlaması olmayan ülkemizin, nükleer enerjiyi karbon salımını azaltacak bir eylemiş gibi sunması bizim kabul edeceğimiz bir şey değildir. O zaman haklı olarak şu soruyu sormamız gerekiyor: Termik santraller çalışırken, hatta yeni termik santrallerin açılması söz konusuysen karbon salımını biz nasıl azaltacağız? Yani Akkuyu Nükleer Enerji Santrali faaliyete girdiği zaman, biz termik santralleri kademeli olarak kapatacak mıyız? Bu şekilde bir planlama var mıdır? Onu da öğrenmek istiyorum.

Akkuyu Nükleer Enerji Santrali’nden bahsettiğimiz zaman biraz açmamız lazım bu konuyu. Burada, esasında gerekçede de belirtildiği gibi 2018 tarihli 702 sayılı Nükleer Düzenleme Kurumu Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname’nin Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilmesiyle doğan hukuki boşluğun giderilmesi için toplanmış bulunmaktayız. İptal edilen bu kanun hükmünde

kararnameden önce 2007 tarihli 5710 sayılı Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun var esasında; yürürlükte bildiğim kadarıyla bu kanun. Bu kanunda nükleer güç santrallerinin kurulmasında bir yarışma yapılacağı, yarışmada aranacak şartların ne olduğu, şirketlerin yer tahsisi, lisans bedeli, seçim süreci, yakıt temini, atık yönetimiyle ilgili detaylar verilmekte ve denetleyici ve düzenleyici kurumların da önümüzdeki günlerde, önümüzdeki yıllarda kurulacağı söylenmekte. Kanunla ilgili o günkü Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler bu rekabetçi yarış modeliyle ihale edilecek olan tesisin dünyada teknolojik olarak en üstün model olacağından bahsetmiş, AR-GE'ye ağırlık verileceğinden bahsetmiş, nükleer teknolojiye sahip olmak için çalışmalar yapılacağından bahsetmiş ancak iktidar, ortada bir yasa olmasına rağmen, 5710 sayılı Yasa olmasına rağmen bu yasayı baypas ederek Rusya Federasyonu'yla uluslararası bir anlaşma yaptı 2010 yılında. Üstelik Türkiye Büyük Millet Meclisi, ilgili komisyonlar ve mahkemelerin iradesi yok sayılarak bu işlem yapıldı. Yani düşünabiliyor musunuz, 2010 yılında uluslararası bir anlaşmaya imza atılıyor, dediğim gibi Türkiye Büyük Millet Meclisi, komisyonlar ve mahkemenin iradesi yok sayılarak bu yapılıyor ve 2023'te de üretime başlayacak bu tesis ancak biz bugün yasal düzenleme yapıyoruz; bu da yasamanın -ne derecede- içinde bulunmuş olduğu durumu bize göstermekte. 2010 yılında Rusya Federasyonu'yla yapılan anlaşma da esasına bakılırsa tam bir fiyaskodur. Elimde Cumhuriyet Halk Partisinin o günkü yapılan uluslararası anlaşmayla alakalı bir muhalefet şerhi var, muhalefet şerhinin altında Şükrü Elekdağ ve Onur Öymen'in imzaları var; onlar çok ciddi eleştiriler getirmişler, okuduğumuz zaman da hak vermemek elde değil. Şöyle diyorlar: "Anlaşmadaki taraflar, Rusya Federasyonu adına Rusya Federasyonu Devlet Atom Enerjisi Kurumu (Rosatom), Türkiye adına ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıdır; kuruluşa karşı Bakanlık muhatap edilmiştir. Santrali kuracak şirketin seçimi konusunda yetki Rosatom'a verilmiştir ve santrali yapacak şirket belli olmadan sözleşme yapılmıştır. Teknolojik olarak VVER-1200 tipi reaktör seçilmiş ancak bu reaktör henüz ne Rusya'da ne de diğer dünya ülkelerinde kurulmamıştır. Oysaki bu konuda daha önce çıkartılan Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin 5710 sayılı Kanun'da kurulacak santralin daha önce kuracak şirketin ait olduğu ülkede kurulması ve en az beş yıl denenmiş olması şartı getirilmişti. Bu duruma göre, Hükümet kendi yaptığı kanuna ters düşen bir anlaşmaya imza atmış ve bu kanunu hiçe saymıştır. Santralin kurulacağı arazi ve Türkiye devletine ait ilave arazi, proje şirketine bedelsiz olarak tahsis edilmiştir. Santralin yeri konusunda Akkuyu belirlenmiş, yerin seçimi otuz yedi yıl önce ruhsata bağlanmıştır." deniyor. On yıl önce olduğuna göre, demek ki kırk yedi yıl önceki durumdan bahsediliyor. "Oysaki otuz yedi yıl önce ruhsatlanan Akkuyu bölgesinde deniz suyu sıcaklığı değişmiş, yerleşim oranı 7 kat artmış, turizm kapasitesi 12 kat artmıştır. Ayrıca, bölgede 2 büyük deprem meydana gelmiştir. Bu nedenle yeniden lisanslandırılma yapılması zorunluluk hâline gelmiştir." denmekte. Devam ediyor; işte, biraz evvel konuşmacıların da bahsettiği, 12,35 sentlik alım garantisinden bahsediliyor, 2'nci, 3'üncü ve 4'üncü reaktörler devreye girdiği zaman bu rakamın 15,33 sent olacağından bahsediliyor. Evet, şeyden bahsetti, bu da önemli: "Santral yap-işlet-devret santrali değil, yap-işlet santralidir." denmiş. Ve önemli bir şeyden bahsediliyor burada: "Rusya'yla yapılan bu anlaşma sonucunda Rusya'ya bağımlılığın daha çok artması söz konusu olmuştur. Doğal gazda yüzde 64 olan Rusya'ya bağımlılığımız, elektrik enerjisi üretiminde yüzde 50'ler düzeyindedir. Nükleer santral tamamlandığında, bu bağımlılık elektrik enerjisi ve yakıtlar düzeyinde yüzde 70'e kadar çıkacaktır." diyor. "Rusya'ya bağımlılığın artması Türkiye açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Tüm bu gerekçelerle, Rusya'yla yapılan bu anlaşmaya muhalefet ediyoruz." demiş 2010 yılında Şükrü Elekdağ ile Onur Öymen. Esasında, sene 2010; bugün 2022 yılındayız, bugün tüm dünya, Rusya ile

Ukrayna savaşını takip ediyor ve Rusya, elindeki doğal gazı, doğal kaynakları ve nükleer gücü bütün dünyaya bir koz olarak sunmakta; on yıl önce, on iki yıl önce yapılan eleştirilerin ne kadar doğru olduğunu burada görmekteyiz.

Bir başka husus ise -hakikaten de burada bütün arkadaşlarımız söyledi- biz gerçekten nükleer enerjiye mahkûm muyuz, muhtaç mıyız, başka alternatifimiz yok mu? Biraz evvel söylendi; işte, 2021 yılında puant talep 56 bin megavat, bizim kurulu gücümüz ise 100 bin megavat yani yüzde 50'ye yakın bir arz fazlamız var ancak buna rağmen ne yazık ki elektrik kısıntılarıyla, kesintileriyle karşı karşıya gelmekteyiz. Burada baktığımız zaman, çok açık bir şekilde, iktidarın elektrik ve enerji politikalarının iflas ettiğini ne yazık ki görmekteyiz.

Çernobil'de 100 bin kişinin öldüğü söyleniyor, 100 bin kişiden bahsediyoruz ve Ukrayna'da 2 milyon kişinin, bütün Avrupa'da da 8,5 milyon insanın radyasyona maruz kaldığı bilinmekte. Türkiye'deki insanlarımız da maruz kaldı ne yazık ki buna ve bundan dolayı, özellikle Karadeniz Bölgesi'nde çok ciddi kanser vakaları ve ölümler yaşandı.

Benzer bir facia Fukuşima'da yaşandı 2011 yılında. Burası önemli, özellikle iktidar milletvekillerinin dinlemesini istiyorum; kaza sonrası Japonya Parlamentosu tarafından hazırlanan soruşturma raporundan sizlere bir iki şey okumak istiyorum. Şöyle diyor raporun bir yerinde: "TEPCO Fukuşima Nükleer Güç Santrali kazası Hükûmet, düzenleyiciler ve TEPCO arasındaki danışıklıktan ve bu tarafların yönetim eksikliğinden ortaya çıkmıştır. Onlar fiili olarak ülkenin nükleer kazalardan korunma hakkına ihanet etmişlerdir. Bu yüzden kazanın insan eseri olduğu sonucuna varıyoruz. Kökteki nedenlerin herhangi bir kişinin kabiliyetiyle ilgili olmadığına, yanlış kararların alınmasını ve yanlış fiillerin yapılmasını özendiren örgütsel ve düzenleyici sistemlerde yattığını görmekteyiz." Yani Japon Parlamentosunun soruşturma raporuna göre kazanın nedeni insan, kazanın nedeni yanlış kararların alınmasını ve yanlış fiillerin yapılmasını özendiren örgütsel ve düzenleyici sistemler. Yani denetlemesi gereken kurumlar yeterince görevlerini yerine getirmemiş, hükûmetler görevini yerine getirmemiş ve böylesi bir faciayla karşı karşıya kalmışız.

Biz bugün burada bu örgütsel ve düzenleyici denetleyici, kurumların hukuki altyapısını oluşturmak için bir araya gelmiş durumdayız. Yani günün sonunda bu Komisyon bir karar verecek, eller kalkacak ve inecek; esasında o eller büyük bir vebale kalkacak, inecek; bunun vebalı çok fazladır arkadaşlar. Yani Japon Parlamentosu soruşturma raporunda diyor ki: "Bunun sorumlusu Hükûmettir, bunun sorumlusu düzenleyici kurumlardır ve bu düzenleyici kurumların doğru işlememesinden kaynaklanmaktadır." Oysaki burada böylesine önemli bir konuda alelacele, apar topar, adamakıllı konuşmadan, tartışmadan bir karar verilecek ve büyük ihtimalle de bu Komisyon da şu elimde görmüş olduğunuz bu kanun teklifi noktasına virgüline dokunulmadan da geçecek. Yani çok önemli bir kararı vereceğiz, bunun vebalı vardır.

Mesela, özellikle, düzenleyici ve denetleyici kurumların öneminden bahsediliyor. Biz bakıyoruz bu kanun teklifine, bu kanun teklifinde bu görevi yapacak olan Nükleer Düzenleme Kurumunun bağımsızlığıyla alakalı herhangi bir şey yok, herhangi bir şey getirilmiyor benim bildiğim kadarıyla. Esasında, daha muhalefet edebileceğimiz bu ve buna benzer birçok şey var, onları da maddelere geçtiğimizde tekrardan dile getireceğiz.

Özetle söylemem gereken şey: Vebalı yüksek olan, vebalı çok fazla olan bir konuda bu parmaklar kalkacak, inecek. Ben bütün milletvekillerinin bu vebalin farkında olarak, konunun hassasiyetinin farkında olarak karar vereceğine inanıyorum, en azından öyle umut ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Vehbi Bey’e teşekkür ediyoruz.

Şimdi Cihat Bey’e söz veriyorum.

Buyurun Cihat Bey.

MEHMET CİHAT SEZAL (Kahramanmaraş) – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, başlamadan, muhalefetteki bazı milletvekillerimizin dilinin çok sert olduğunu düşünüyorum. Yani “kabile devleti” benzetmesi yapıldı, “Türkiye güvenilirliğini yitirmiştir.” gibi söylemler söylendi. Muhalefetin, sayın vekillerimizin bu söylemleri kullanırken bence daha hassas olması gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi, 2011’de 9 bin aday arasında 50 tane kardeşimiz burada çalışmak için devreye alınmış. Beş buçuk yıl lisans ve üzerine yüksek lisans eğitimi almışlar. Birkaç tanesinin kısaca söylemlerini aktarayım: “Bu projenin hem ülkenin nükleer amacına ulaşabilmesine -orada çalışan bir mühendis kardeşimiz- hem de teknolojik alanların geliştirilmesine önemli katkısı oldu. Kendi alanımda daha da profesyonel olup ülkemizi dünya çapında temsil etmek istiyorum. Akkuyu NGS’de çalışmak bizim için önemli. Ülkemizin nükleer rüyasını gerçekleştiriyor olmak tarif edilemez bir gurur. İlk ünitemizin 2023’te tamamlanması planlanıyor. Biz de o zamanki çalışmaya yönelik kendi altyapımızı hazırlıyoruz, gerekli ekipmanlar sipariş ediyoruz, kontrolleri gerçekleştiriyoruz.” Burası önemli: Kullanılan programları geliştirmek için mühendislerimizin çalıştığını orada çalışan bir kardeşimiz söylüyor. Diğer bir mühendis kardeşimiz diyor ki: “Diğer yenilenebilir enerji kaynaklarıyla karşılaştırıldığında küçük bir alanda çok yüksek derecede enerji elde edebilirsiniz. Evler, hastaneler ve altyapılar her zaman kesintisiz enerjiye ihtiyaç duyar. Bunu da en iyi sağlayan nükleer enerjidir. Şu an buradaki ilk beton atımını hatırlıyorum, büyük heyecan duymuştuk. Akkuyu NGS’de çalışmak gurur verici. Halkımız da büyük heyecan içerisinde, onları doğru bilgilendirdiğimiz için şu an korkusuzlar, çok istekliler. İnsanları, doğru kaynaklardan doğru bilgiler vererek bilinçlendirdiğimize inanıyorum. Çalıştığım departmanda kariyer basamaklarını atladıktan sonra, Türkiye’de bilgilerimi, tecrübelerimi herhangi bir üniversitede nükleer alanında öğrencileri geliştirmek ve onlara aktarmak amacıyla çalışacağım. İlk hedefim, bu alanda ülkemizin gelişmesi için çalışmalar yapmak. Daha sonra ise Uluslararası Atom Enerjisi Kurumunda nükleer güvenlik departmanında çalışmayı hedefliyorum.”

Şimdi, Türkiye’nin son zamanlarda savunma sanayisinde gösterdiği kabiliyeti görürsek eğer, genç mühendislerimizin önümüzdeki yıllarda Türkiye’nin gelişimi ve atılımı için çok güzel basamaklar çıkacağını da kabul etmemiz lazım. Sanki, burada, gençlerimizin bu santralde hiçbir faydası olmadığı ya da yeni gençlerin yetişmediği gibi bir algı oluşturuluyor; bunu çok doğru bulmuyorum. Türkiye’nin önü açık ve özellikle gençlerimizin yurt dışına gitmesinden şikâyet edenlerin, yeni nesilde yetişen gençleri de görmezden gelmelerini çok anlamıyorum.

Ayrıca, bir bilgi daha vereceğim: Şimdi, dünya genelinde toplam 443 reaktör elektrik üretiminin yüzde 10’unu karşılıyor, dünyadaki elektrik ihtiyacının yüzde 10’unu karşılıyor. Bu kulvarda 94 nükleer reaktör ABD’de, 56 tane Fransa’da var. Atom Enerjisi Ajansı, Uluslararası Enerji Ajansı, Dünya Nükleer Birliği ve Avrupa İstatistik Ofisi verilerinden derlenen bilgilere göre 33 ülkede 443 nükleer santral ve 400 bin megavat seviyesinde üretim var ve ilk sırada ABD ve Fransa var. Ayrıca, Fransa Cumhurbaşkanı’nın önümüzdeki yıllarda yeni nükleer santraller kuracaklarını söyleyen açıklamaları var. Arkasından, bu ülkeleri 47.498 megavatla Çin, arkasından Rusya, arkasından Japonya ve arkasından Güney Kore takip ediyor.

Yani özellikle, Rusya'nın savaş ortamı yarattığı bu dönemde, önümüzde, ülkemizin aşırı enerji ihtiyacını karşılamak adına sadece nükleer santrallerin değil, enerji üretimine sebep olacak bütün çalışmaların Türkiye'yi enerji noktasında bağımsız hâle getireceğini kabul etmemiz lazım. O yüzden, sadece olumsuz taraflarını konuşmanın, Türkiye'de yapılan yatırımların olumsuz taraflarını ortaya çıkararak konuşmanın çok anlamlı olmadığını düşünüyorum. Türkiye önümüzdeki yıllarda AK PARTİ iktidarıyla daha bağımsız, her alanda daha bağımsız, daha güçlü bir hâle gelecektir ve bu gelişmelerin de gençlerin yetişmesi hususunda Türkiye'ye çok büyük katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Cihat Bey'e çok teşekkür ediyorum konuşmaları için.

Şimdi, arkadaşlar, saat 19.38...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Komisyon üyesi olan son konuşmacıyı herhâlde, beş dakika da bana verin, toparlayayım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Peki o zaman, buyur, sana da verelim.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Kısa bir konuşma yapacağım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Sevgili arkadaşlar, yaklaşık dört saate yakın bir zamandır konuşmalar yapılıyor, zaman zaman sertleşmeler oldu, esprilerle ben biraz yumuşatayım isterseniz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tacettin Bey, her zaman yumuşatma kabiliyetinizi...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Şimdi, enerji meselesine buradaki arkadaşlarımızın hiçbirisi karşı değil, enerjiyi tüketiyoruz ve bu bize lazım; biz bunun farkındayız. Burada sadece, ayrıştığımız nokta galiba biz dışa bağımlılıktan şikâyetçiyiz yani dışa bağımlı olmak istemiyoruz; en önemlisi bu. Yani ben kendi adıma söyleyeyim, ben torunlarımın aydınlık günlerde, gece kitap okurken ışığının yanmasını istiyorum ama nükleer sızıntıdan da korkmasını istemiyorum, böyle bir endişem var yani hem ışığı istiyorum hem de nükleer sızıntıdan çocuklarımın, torunlarımın rahatsız olmasını istemiyorum; konu bu.

Şimdi, burada, bu santralin atıkları beni çok rahatsız ediyor; nasıl gidecek, nasıl gelecek, geri dönüşüm var mı; bu gerçekten kesinlikle aydınlatılması gereken bir konudur. Hele hele Gazîmir'deki şu andaki nükleer atıklara mevcut iktidarın da yıllardır seyirci kaldığını düşünecek olursam, bu nükleer santralle ilgili bir kazayı düşünmek bile istemiyorum. İzmir'de örneği var, Gazîmir'de, duman çıkıyor; insanlar her cuma günü orada eylem yapıyorlar, basın açıklaması yapıyorlar. Buyurun, ben sizi İzmir'e götüreyim, görün. Yani, neden bu sorunu çözmeziz? Orada, etrafında binalar var, çocuklar oynuyor. Arkadaş “fabrika bahçesi” dedi, fabrika bahçesi falan değil, normal bir arazi orası; etrafını telle çevirdiler insanlar girmesin, zarar görmesin diye.

Şimdi, ben, yıllardır ticaret yaparım, yap-işlet-devret modelini biliyorum ama burada ilk defa farklı bir model görüyorum: “Yap-işlet-devretme-senin olsun.” Vallahi güzel(!) “Arsa benim, arazi benim, risk benim, kobay benim; yap, senin olsun, sen enerjini sat, para kazan, bana ver elektriği.” Ne güzel, çok güzel bir dünya(!)

Şimdi, vekil arkadaşımız, sunum yapan vekil arkadaşımız, tasarımı getiren arkadaşımız ve sonraki genç arkadaşımız da bir şey söyledi; biri “440 santral var.” dedi, biri “443 santral var.” dedi, “Fransa 14 tane yapacak.” dedi, “52 tanesi inşaat, devam ediyor.” dedi. Şimdi, ya biz farklı yerden bir şeyler dinliyoruz ya siz farklı bir yerden dinliyorsunuz. Bizim dinlediğimiz, gördüğümüz ne? Bu

işe kalkışanların çoğunun inşaatları durdurduğu, yatırımdan vazgeçtiği. Biz mi yanlış yerden kitap okuyoruz, siz mi yanlış yerden okuyorsunuz? Bu konuda Amerika'nın yatırımlarının büyük bir bölümünü durdurduğunu biliyoruz. Yani, bunun hangisi doğru, bunu da öğrenmemiz lazım.

İşin doğrusu, siz iktidar olarak ne kadar güçlü devlet olmak isterseniz ben de o kadar güçlü devlet olmak isterim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bravo.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Bir kere burada ayırmamız yok, güçlü devlet olmayı hepimiz isteriz ama bu güçlülüğü nükleerden alacaksam ben o güçlülüğü istemiyorum çünkü o nükleerin bu dünyada, Japonya’da, Rusya’da yaşattığı kötü hatıralar var. Böyle güçlü devlet olacaksak olmayalım bence, biz oradan çıkaracağımız enerjiyi bir başka yerden çıkarırız.

Şimdi, şeytan avukatlığını yapıp aklıma geliyor: Ya, Rusya bu teknolojiyi bu kadar iyi kullanıyor da neden Türkiye? Bunu niye Rusya’da yapmıyor da Türkiye’de yapıyor?

Şimdi, sizin kafanızı karıştıracak başka bir şey söyleyeyim: Biz, cumhuriyet kurulduğundan bu yana Rusya’nın komşu ülkelere gerçekten büyük kıyaklarını gördük. Seydişehir Alüminyum Tesisi, Ereğli Demir ve Çelik, İskenderun Demir ve Çelik, limanlar; gerçekten bize birçok güzelliği oldu Rusya’nın. Hatta, biz 1980’li yıllarda bunu anlatırken bize “komünist” yaftası vuruldu 1980 ihtilalinde, biz komünist olduk o zaman. Aslında biz milliyetçiydik, biz ülkemizi ve ülkemizin çıkarlarını savunuyorduk; Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Cumhuriyet Dönemi’nde bu ülkeye kazandırdığı o fabrikaları anlatmaya çalışıyorduk.

Şimdi, burada, biz... Tabii, bir şey daha söyleyeceğim, biraz kızdıracam sizi, kızdırmak istemezdim: O Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarının yaptığı, Ruslarla beraber yaptığı o Seydişehir Alüminyum Tesisi, Ereğli Demir ve Çelikler sizin iktidarınızda satıldı ne yazık ki.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Cengiz İnşaatı.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Şimdi, ister istemez insanın aklına şu soru geliyor: Ya, siz bu Akkuyu’yu yapacaksınız da, sonra satacak mısınız yoksa? Yoksa satacak mısınız?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Olmayan bir şeyi nasıl satalım?

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Zaten bizim değil, satma şeyi ne? Başta satıyoruz, başta; başta satıyoruz zaten.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Hiçbir zaman bizim olmayacak.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Başta satılıyor zaten yani bu sefer satmaya da gerek yok, baştayken satılıyor.

Şimdi, burada aslında mesele Rusya meselesi falan değil. Yani burada arkadaşlarımız ne bu tesise ne şeye karşı... Bizim bütün düşüncemiz: Burada alacağımız bu tarihi karar için ilerde torunlarımızın “Ya, dede sen nasıl böyle bir karara imza attın? Nasıl buna ‘evet’ dedin?” sorularına nasıl cevap vereceğim ben? Burada çevreci örgütten gelen, sivil toplum örgütünden gelen 1 insan yok, çağırılmamış; bunlar dinlenebilirdi. Yarın, bu olay gündeme düştüğünde belki sokaklara insanlar yığılacak; diyeceksiniz ki: “Siz yığdınız.” Vallahi biz yığmayacağız; bizim öyle bir derdimiz yok, sokağa insan yığmak gibi bir derdimiz yok.

Neyse, şimdilik bu kadar, keseyim ama merakımdan soruyorum: Dünyada yapılmış, çalışan başka 1.200’lük örneği var mı bu tesisin? Yani deneme yanılma mı yapıyoruz? Yani bir uçak yapıyorsunuz, çok farklı bir şeyde uçacak, havada kalacak ama hiç denenmemiş; garanti edebilir miyiz?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu notları alalım, yanıtlayacaklar.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Yani evet, bunların yanıtını almak isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, 20.30’da toplantımıza tekrar başlamak üzere yemek arası veriyoruz.

Kapanma Saati: 20.45

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 20.31****BAŞKAN: Ziya ALTUNYALDIZ (Konya)****BAŞKAN VEKİLİ: Fahri ÇAKIR (Düzce)****SÖZCÜ: Ahmet ÇOLAKOĞLU (Zonguldak)****KÂTİP: İffet POLAT (İstanbul)**

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Komisyonumuzun 20’nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Söz sıra İstanbul Milletvekili İbrahim Kaboğlu’ndadır.

Buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Oğuzhan Bey yok Sayın Başkan, teklif sahibi yok.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Teklif sahibi gelmemiş.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam, “İç Tüzük’e göre zorunlu değil.” diyor arkadaşlarımız. İsterseniz bekleyelim, isterseniz...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yok ama önemli, teklif sahibinin olması önemli.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – İmza sahiplerinden biri gelse olur mu?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teklif sahibinin olmasının özel bir anlamı var.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bir başka arkadaşımıza söz verelim mi?

Hocam, Ahmet Bey’e söz verelim.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Başkanım, benim mikrofonum açıldı.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam, size söz vereyim.

Alpay Bey, buyurun.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, değerli bürokratlar; önümüzde bir yasa teklifi... Aslında üzerinde çok yoğun düşünülmesi ve çalışılması gereken bir yasa teklifi olduğunu düşünüyorum ama ben bir Mersin Milletvekili olarak, Akkuyu’yla ilgili Mersin Nükleer Karşıtı Platformda Dönem Sözcülüğü yapmış bir hukukçu olarak size özellikle Rusya ile Türkiye Cumhuriyeti arasında 12 Mayıs 2010 tarihinde yapılan anlaşmadan da bahsederek, çevreyi de anlatarak bir konuşma yapmak istiyorum.

Şimdi, Akkuyu Mersin’in cennet bir koyu ve bu koya girdiğiniz zaman bu koy içinde, içeride saklı bir koy daha var ve Akdeniz foklarının yaşam alanı idi burası. Şimdi, burada, çevresel olarak düşündüğümüzde, ileride bir -inşallah, böyle bir kaza olmasın- nükleer kaza olmasa dahi bu nükleer santral bittikten sonra çevreye radyoaktif sızıntı yapabilir veya doğaya salacağı gazlar olacak, karbondioksit vermeyecek belki, sıvı emisyonu olacak ama radyoaktif maddeler yayacak doğaya bunu öncelikle bir söylemek gerekiyor. Ve burada, bu 4 tane reaktörün maliyeti yaklaşık 30 milyar dolar, inanılmaz bir maliyet ve daha 1’inci reaktör bitmedi, 2023’te tamamlanması hedefleniyor ama on yılda bitirilebilecek bir nükleer santrali beş yılda bitirmek için işçilere çok ciddi, yoğun çalışma baskısı

yapıldığı için orada birçok işçimiz yaralandı, hayatını kaybetti, trafik kazaları oluyor ve dinamitler patlatılırken çevreye de çok büyük zararlar verildi. Ama Akkuyu Nükleer Santrali'nin çevreye vereceği en büyük zarar Akdeniz'de olacak; denizden alacak reaktörlerin soğutma suyunu ve 5 ila 7 derece arasında ısıtarak bunu tekrar Akdeniz'e deşarj edecek. Burada, o deşarj suyuna karışacak kimyasallar Akdeniz'deki, o bölgedeki hayatı olumsuz etkileyecek ama özellikle -zaten Akdeniz'in suyu sıcaktır- Akdeniz'in suyunu en az 2 derece daha ısıttığı için pek çok balık türü ya da deniz hayvanı orada haşlanacak.

Bunun yanında, çok ciddi pahalı bir elektrik satın alacağız; 12,35 sente, on beş yıl boyunca bu santralin ürettiği elektriği Türkiye Cumhuriyeti anlaşılmaya göre satın almak zorunda. Altmış yıllık bir proje bu proje; Ruslar burayı alacak, yapacak, işletecek, kârını alacak, altmış yıl sonra da hiçbir teknolojiyi transfer etmeden söküp ya da yıkıp –neyse- gidecekler; Türkiye'ye burada altmış yıl sonra bir şey kalmayacak.

Bu nükleer santral çalışmaya başladıktan sonra Mersin'in turizmi etkilenecek, çevresindeki meyve ve sebze bitecek. Çünkü özellikle Mersin nüfusunun yüzde 65'i o bölgede örtü altı tarımdan, domates gibi, biber gibi sebzelerden; muz gibi, narenciye gibi, çilek gibi ürünlerden besleniyor, bunların çoğu “radyoaktif ürün” ya da “Radyoaktiviteye maruz kalmış olabilir.” diye damgalanacak ve dışarıya da satılamayacak.

Çok önemli bir şey: Bu 1'inci reaktör –bu reaktörler çok çok ağır- yapılırken, temeli yapılırken 2 kere temel çatladı ve dolgu yapıldı ama buranın altı karstik yani deniz mağaraları var ve her an diğer yapılacak reaktörlerde de buranın tabanının çökme ihtimali var. Doğaya verilecek zararlar, çevreye verilecek zararlar, insanlara verilecek zararlar var ama en önemlisi, Allah korusun, eğer bir kaza olduğu zaman sadece Mersin değil, Torosları da aşarak Ankara, Konya, Adana, Antalya, Lübnan, Suriye ve Mısır'a kadar, Kıbrıs'ı, Akdeniz'i, Doğu Akdeniz deltasını, havzasını etkileyecek bir kaza olabilir.

Başka bir husus, 12 Mayıs 2010 tarihli bir anlaşmaya göre, burası Rus toprağı gibi bir yer ve önünde de bir liman var. Bu liman da Rusya'ya tahsis edildi, bir tür Rus askerî limanı olarak da kullanılabilecek. “Rus askerî limanı” diyeyim ben, bu limana bir iki deniz mili kuş uçuşu mesafede de bir NATO askerî limanı var. Orada bir çatışma çıktığı an ya da NATO ve Rusya, Allah korusun, bir çatışmaya girdiği anda bizim Mersin'de 2 donanma ya da 2 ülke birbiriyle karşı karşıya gelebilir.

Kanuna geldiğimiz zaman... Çünkü bu Akkuyu Nükleer Santrali'nin çevreye, doğaya, insana vereceği zarar anlatmakla bitmez, kanuna gelmek istiyorum. Fakat atladığımız bir husus var: Almanya'da veya diğer ülkelerde, çevrede yaşayan insanlara iyot tabletleri dağıtılır herhangi bir kaza için; Türkiye'de hâlen böyle bir hazırlık yok. Eğer gerçekten de burayı bitirip işletmeyi düşünüyorsanız bunu da düşünmeniz gerekiyor ki bize göre, buranın işletilmemesi gerekiyor.

Şimdi, hukuki olarak Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'ne baktığımız zaman, birçok düzenleme var ama bu düzenlemelerde hukuki sorumluluklar var, cezai sorumluluklar var, Borçlar Kanunu'na atıflar var ama hukuki ve cezai sorumluluklar anlamında Adalet Komisyonunda görüşme yapılması gerekirken Komisyondan gelen yazı gereğince bunları tartışmadık. Buradaki hukuki sorumlulukla ilgili ciddi sıkıntılar da doğacak ileride.

Ceza hükümleri konulmuş. Bakın, Türk Ceza Kanunu'nda yirmi beş yıldır cezalar, azami olarak düşünülmüş. Burada, yirmi beş yıldan otuz yıla bir ceza hükmü öngörülüyor. Yani hapis cezaları, işte, yirmi beş yıl sınır, sonra müebbet, ağırlaştırılmış müebbettir ama burada müebbet hapsin karşılığına gelen bir cezayı daha da aşan bir ceza hükmü getirilmiş; bunun üzerinde tartışılması gerekiyor veya düzeltilmesi gerekiyor. Maddelerde bunları ayrı ayrı konuşuruz. Buna ciddi olarak eğilinmesi gerekiyor, muhtemelen teklif hazırlanırken Adalet Bakanlığında bu konuda bir destek alınmamış gibi gözüküyor.

Kanunda çok önemli denetleme kıstasları var, bu denetlemenin nasıl yapılacağı anlatılmış ama dikkat buyurursanız, kanunun 26'ncı maddesi ile Türkiye Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu arasındaki sözleşmenin 16'ncı maddesi gereğince bu kanunun denetlemeyle ilgili hükümleri, hukuki hükümleri, cezai hükümleri ve tazminat hükümlerinin Akkuyu Nükleer Santrali'ne uygulanma imkânı yok. Yapılan anlaşma gereğince, Rusya Federasyonu veya Rosatom veya NGS buradan doğacak zararlardan muaf, zararları Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin ödemesi gerekiyor.

Maddeler hâlinde tek tek bakıldığında görülecek çok önemli eksiklikler var; mesela sigorta için 700 milyon avroluk bir üst sınır getirilmiş. Fukuşima'nın zararları belki milyarlarca avroyu buldu ve daha ne kadar gideceği belli değil, Çernobil'in maddi zararları daha hesaplanamıyor. Biz "İnsanlığa, çevreye, doğaya bir zarar vermesin, para önemli değil." diyoruz ama kanunumuzu yaparken bunları hiç düşünmemişiz.

Bu arada, tabii, Anayasa Komisyonuna gitmediği için bu teklif, Anayasa'ya bazı aykırılıklar var, bunlar muhtemelen dönecektir Anayasa Mahkemesinden. Örneğin, teklifin 22'nci maddesinin 3'üncü fıkrası... Örneğin, yine teklifin 22'nci maddesinin 4'üncü fıkrası yabancılara sözleşmeyle 14 kat ücret ödemeyi öngörmüş. Bunun dışında, yeminin Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunda yapılması var. Niye bu öngörülmüş; ona ayrıca bakmak lazım. Fakat 22'nci maddenin 8'inci fıkrasında bir garabet var. Sorumluluk cihetine gidilen kurul üyelerine görevlerinden dolayı kurul avukat tahsis ediyor ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 15 katına kadar -mesela bir davada asliye hukukta 5 bin lira civarındaysa 15 katı, 75 bin liraya kadar- avukatlık ücreti ödenebilecek bir hüküm var. Bu da Anayasa'ya çok uygun değil gibi gözüküyor.

23'üncü maddeyle neden burada bir şirket kurulma ihtiyacı duyuldu? Ben, muhtemelen, Devlet İhale Kanunu'nun hükümlerinden kaçınmak olarak düşünüyorum. Bunun dışında, teklifin 23'üncü maddesinin 6'ncı fıkrası, son fıkrası bir kanun yetki devri; kanun yapımı Cumhurbaşkanına devrediliyor. Bu da Anayasa'ya aykırı.

24'üncü maddedeki Türk Ceza Kanunu'nun hükümleriyle ilgili olarak, özellikle, 24/9 yirmi beş yıla, otuz yıla kadar bir ceza öngörmüş. Bu, Türk Ceza Kanunu sistematığına uygun değil.

Mesela 25'inci maddede, idari yaptırımlar için dava açma süresi, idari mahkemede normal süre olan altmış gün yerine otuz gün olarak belirlenmiş; yine uzaklaşmış genel sistemden. Yani bir kanun yapıyoruz ama Türk kanun sisteminden sapmalar var bu teklifte. Ya bu kanunu yaparken bunları tek tek düzeltmek gerekiyordu ya da her maddede bunları ayrı ayrı tartışalım. Bu maddenin çıkmasını siyasi iktidar istiyor, çıkacaksa da bari Anayasa'ya aykırı hükümleri olmasın, bari diğer İdari Yargılama Usulü Kanunu'yla, Türk Borçlar Kanunu'yla, Türk Ceza Kanunu'yla çelişen ya da ayrışan hükümleri olmasın. Maddelerde ayrı ayrı da tekrar, belki söz verme lütunda bulunursanız açıklamada bulunmak isterim.

Geneli üzerinde şöyle söyleyerek kapatmak istiyorum konuşmamı: Bu kanun gerekli ise bile daha doğru düzgün yapılmalı ve yazılmalı ama Akkuyu Nükleer Santrali'nin hizmete açılması, faaliyete girmesi Türkiye için bir saatli bomba olacak, özellikle Mersin ve Akdeniz bir saatli bombanın üzerine oturacak. Ben ondan sonra Mersin'de yaşamayı istemem. Hiçbirinizin de nükleer santral çalışmaya başladıktan sonra gelip Mersin'de yaşamak isteyeceğinizi düşünmüyorum. Orada yaşamak isteyen, nükleer santralin yanında ben bir ev hediye etmenin burada sözünü veriyorum. Nükleer santral işlemeye başladıktan sonra Mersin'de yaşayacaksanız nükleer santrale komşu bir ev hediye etmeye hazırım sayın milletvekillerine ama tavsiye de etmem, Allah korusun.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Alpay Bey, teşekkür ediyoruz.

Hayırlı olsun.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Hayırlı olacak, hayırlısı olsun da hayırlı olmayacak.

Sayın Başkan, şöyle bağlayayım: Akkuyu Nükleer Santrali’nin Türkiye elektrik sistemine yüzde 10’luk bir katkı sağlayacağı söyleniyor, sadece kayıp kaçağı eklessek bu yüzde 10 çıkıyor. Isparta’da gördük yenilenmeyen iletim hatları yüzünden Isparta dört gün elektriksiz kaldı.

Hayırlısı olsun diyorum ama bu kanun teklifi hayırlı değil Sayın Başkan.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkürler Alpay Bey.

Şimdi, söz Sayın Kaboğlu’nda.

Buyurun Sayın Kaboğlu.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Başkan, acaba Sağlık Bakanlığı temsilcisi var mı salonda? Enerji Bakanlığı var mı?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Değerli arkadaşlar, hocanın Sağlık Bakanlığı hatırlatması sonrası sizden ricam maskeleri mümkün olduğunca takalım.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sağlık Bakanlığı hep maske, mesafe... Ya hepimiz çıkaralım ya hepimiz takalım. Risk altındayız ya hepimiz çıkaralım -eğer risk yoksa- ya da hepimiz takalım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Arkadaşlarımıza hatırlatmayı yaptık.

Buyurun Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Evet, selamlıyorum hepinizi, özellikle Oğuzhan Bey’i selamlıyorum çünkü Marmaralı yıllar...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Oğuzhan Bey, kıymetini bil, bak, İbrahim Hoca sen olmadan konuşma yapmadı.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – İbrahim Hoca, benim Hocam.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ha, ona göre.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – 1990’lı, Marmaralı yılları selamlıyorum ve bu şekilde başlıyorum.

Tabii, Oğuzhan Bey’e sonunda bir soru soracağım, dolayısıyla selamlama karşılıksız değil.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Hocam öğretmediysen hiç sorma.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Hocam...

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – “Hocam” diyor.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sağ olsun.

Şimdi, efendim, burada tabii, uzunca dinliyoruz, herkesi dikkatlice dinlemeye çalıştım ve yararlandım da. Sayın Başkan, sizin konuşmanızın da diğerlerininkinin de tabii, Bakanlık temsilcilerinin de Oğuzhan Bey’in de 3 aşamalı bir yaklaşımı söz konusu. Birincisi, yasa etki analizi açısından; ikincisi, çevresel etki değerlendirmesi bakımından; üçüncüsü ise İç Tüzük madde 38, Anayasa’ya uygunluk bakımından. Şimdi, bu ilk ikisini göremedim. Evet, tamam, gerekçe var, Oğuzhan Bey uzunca açıkladı ana metni ama yasa etki analizini göremedim. Eğer Nükleer Düzenleme Kanunu’nda yasa etki analizi

olmayacaksa o zaman yasama etki analizini niçin kullanıyoruz, nerede kullanacağız? Bu birincisi çok ciddi bir eksikliktir. İkincisi ise: Buna bağlı olarak eğer bu yasa önerisinde çevresel etki değerlendirmesi olmayacaksa demek ki o zaman dünyada yasaların çevresel etki değerlerine bağlı olarak çıkarılmasının hiçbir anlamı kalmaz. Sayın Komisyon Başkanımız, bilanço, nükleer santraller, enerji ihtiyacı, bu konularda bilgi verdi, ben dedim ki galiba bu alana girecek ama değindi, girmede. Şimdi, bu çok ciddi bir ikili eksiktir. Türkiye’de ne kadar nükleer santral yapılacaktır? Türkiye’nin ihtiyacı nedir? Diğer enerji kaynakları kaldırılacak mı? Hep nükleer santrallere yönelik olarak mı nükleer santral kurulacaktır? Bütün bunlarda tam bir kuyudayız yani belirsizlik ortamındayız. Bu nedenle yasama etki analizi ile çevresel etki değerlendirmesi bir eksikliktir, mutlaka bunun yapılması gerekir. Espoo... Mesela Türkiye Espoo’ya taraf değil ama -Ermenistan’ın durumunda olduğu gibi- yarın bir gün Akkuyu’da ya da Sinop’ta bizim nükleer santral yapmamız durumunda, bu “Uluslararası ilişkileri etkileyen bir yatırım, çevresel etki değerlendirmesi yapılmadan yapılmıştır.” biçiminde bir argümanla Türkiye’ye karşı bu kullanılabilir. Bu bakımdan bu 2 husus çok önemlidir ama şu anda ben biraz daha somut alana kaymak istiyorum bu 2 başlıca eksikliği saptadıktan sonra.

Üçüncü ayak İç Tüzük 38 olayı o açıdan ama uzatmayacağım, o konuda sadece 2 hususa dikkatinizi çekeceğim. Fakat, şimdi, burada bütün konuşmacılar Türkiye’nin başlıca deneyimi olan Akkuyu Nükleer Santrali üzerinde konuşmalarını yaptıklarına göre ve bunun da geleceğe yönelik olarak birçok belirsizliği beraberinde getirdiğine göre bununla ilgili bir iki hususta sizleri bilgilendirmek isterim. 2010’da Rusya’yla, Rusya Federasyonu’yla Türkiye Cumhuriyeti arasında bir uluslararası anlaşmayla Akkuyu Nükleer Santrali kurulma iradesi ortaya konuldu fakat şöyle bir ortamda: Henüz şirket ortada yok. Yani bir Rusya devleti değil de Rusya’daki bir şirket bunu yapacağı için aslında uluslararası antlaşmaya gerek yoktu çünkü uluslararası antlaşma ancak devletler arası, eğer Rusya devlet olarak bunu üstlenirse yapıldı ama bir şirket söz konusu.

Bir ikinci husus da, şirket için uluslararası antlaşma yapıldığı hâlde ortada şirket yoktu. Şirket, Türkiye ile Rusya arasında yapılan Akkuyu Nükleer Santral Sözleşmesi’nden sonra kuruldu. Şimdi, bu çok ilginç biçimde, Almanya’da yapılan bir uluslararası toplantıda gündeme geldi; uluslararası hukuk ve anayasa ilişkisiydi. Bir rastlantı, oturumun başkanının yanında bir Rus meslektaş... Bu dediğim yapıldı, Ruslara ihale edilecek ama Anayasa Mahkememiz denetleyemeyecek çünkü 90’ıncı madde uluslararası sözleşmelerin Anayasa’ya uygunluğunu denetleyemiyor. Hemen karşıda oturan Polonyalı profesör el kaldırdı, ayağa kalktı, fırladı “Hayır, Anayasa Mahkemesi bunu iptal edebilir.” dedi özü itibarıyla denetler anlamında ama gelin görün ki Anayasa Mahkemesi, hâliyle, benim kaygımı doğruladı, Anayasa’nın 90’ıncı maddesi gereği bunu reddetti.

Tabii, bu konuyu o zaman, on yıl önce tartıştık öğreti düzeyinde de. Ben şimdi size sadece 2 makalenin başlığını iletmek istiyorum: “Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu Arasında Bir Nükleer Güç Santralinin Yapımına İlişkin Antlaşmanın Hukuki Niteliğinden Hareketle 1982 Anayasası Madde 90’ın İncelenmesi” diyor. Ama ikincinin başlığı daha çarpıcı: “Yargı Denetiminden Milletlerarası Andlaşmalar Yoluyla Kaçmak: Akkuyu Nükleer Güç Santrali Antlaşması” Her 2 meslektaş da şu anda üniversitede doçent arkadaşlar. Şimdi, bu tesise demek ki bu şekilde hukuk dışı bir yolla başlandı. Hatta arkadaşlar öneriyorlar, Türkiye’de Anayasa reformu yapıldığı zaman ön denetim, önceden denetim de söz konusu olsun diye.

Bu bakımdan, bugün Akkuyu Nükleer Santral bağlamında ortaya çıkan sorunları tartışırken bu hukuksuz, hukuka aykırı, Anayasa’mıza aykırı, uluslararası hukuka aykırı adımları da görmemiz gerekir çünkü gelecek neye gebedir bilmiyoruz, özellikle Rusya-Ukrayna arasındaki bu savaş, daha doğrusu savaş değil Ukrayna’ya saldırı savaşı sonucu Rusya’ya uygulanacak yaptırımlar bağlamında.

Bu çok ciddi bir sorun ama tabii ki temelde konum bu olmadığı için sadece bunu sizlerle paylaştım. Sözleşmenin tarihi 15/9/2010, çevresel etki değerlendirmesi yok, ortada şirket yok, uluslararası anlaşma var; Anayasa Mahkemesi hâliyle 2013 yılında bunu reddetti.

Şimdi, buna gelince, birçok arkadaş, birçok vekil “Niçin Anayasa Komisyonuna getirilmedi?” diye eleştirdi ama ben Anayasa Komisyonu üyesi olarak bunu dillendirmeyeceğim; çok dillendirildi zaten sizin iradenizi de aşıyor. Genellikle Anayasa Komisyonunun çalıştırılmaması yönünde açık bir irade söz konusu çünkü... Aslında niçin buradayız? Oğuzhan Bey, burada bulunmamızın nedenini siz açıkladınız: “Anayasa Mahkemesi bunu iptal etti, bitmek üzere süre ve hukuki boşluk doğmaması için biz bu öneriyi yaptık, hazırladık ve şimdi huzurunuza getirdik.”

Peki, Anayasa Mahkemesi neyi iptal etti sayın vekiller? 16 Nisan 2017’de Anayasa değişikliği oylandı, oylatıldı ve orada “Altı ayda uyum yasaları çıkarılacak.” dendi, geçici madde 21’e göre altı ayda uyum yasaları çıkarılacaktı. Altı ayda çıkarılmadı, on altı ayda çıkarılmadı, Hükümet lağvedildi 2 Temmuzda. Yani 24 Hazirandan itibaren eğer parlamenter rejim devam ediyorsa artık “işgüder hükümet” olacaktı yani günlük işleri yapan bir hükümet olacaktı ama Hükümet zaten kendi kendini lağvetti. Tarihimizde ilk kez Hükümeti lağvettik. Lağvedilmiş Hükümet, aslında uyum yasaları konusunda inisiyatif almayan Hükümet, uyum yasalarıyla hiç ilişkisi olmadığı hâlde 2 Temmuzda -tabii ki bürokratlara yazdırdı- bu metni yazdılar ve bunu, bu kadar yaşamsal bir hususu tamamen Anayasa dışı bir biçimde yazdılar; biz de hâliyle haklı olarak Anayasa Mahkemesine götürdük ve Anayasa Mahkemesi bunu iptal etti.

İşte, bu bile bizim Anayasa Mahkemesine götürme mecburiyetimizin nereden kaynaklandığının ve hâliyle, açıkça Anayasa’ya aykırı olan düzenlemeler konusunda Anayasa Mahkemesini ne kadar meşgul ettiğimizin ve önündeki dosya sayısını ne kadar gereksiz yere şişirdiğimizin bir göstergesi. Bu bakımdan, yasama faaliyetini de politikamızı da burada ciddi bir biçimde gözden geçirmek durumundayız. Âdeta, halk deyişiyle selden kütük kapar gibi o sırada böyle bir Anayasa dışı düzenleme yapıldı ya da yangından mal kaçırır gibi bir düzenleme yapıldı; ne yerindelik açısından uygundu ne zamanlama açısından ne de Anayasa’ya uygunluk açısından.

Sayın vekiller, şimdi, benzeri sorun CBK’ler tarafından konuluyor, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri açısından da ısrarla Anayasa’ya aykırı düzenlemeler yapılıyor. İşte, bu konu esasen bu sorunun göbeğinde yer alan bir konudur.

Şimdi, ben bu düzenlemeye döntüyorum. Bu, tabii ki Oğuzhan Bey ve arkadaşları... İmza sayısı çok ama imza eden vekiller Genel Kurula bile teşrif etmiyorlar, Oğuzhan Bey çok iyi biliyor bunu. Dolayısıyla, ne kadarı okudu bu metni? 1’inci maddeyi neden böyle yazdılar? Doğrusu, çok iyi bildiğiniz üzere, hukukçu olmaya gerek yok ama ben, hani, bu akşam Oğuzhan Bey üzerinden hukukçu olmayan arkadaşlara da sesleniyorum. “Bu Kanunun amacı, barışçıl kullanım ilkesi esas alınarak, nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi sırasında çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin iyonlaştırıcı radyasyonun olası zararlı etkilerinden korunmasına yönelik uygulanması gereken ilke ve esaslar ile tarafların sorumluluklarını, bu faaliyetler üzerinde düzenleyici kontrol yetkisini haiz Nükleer Düzenleme Kurumunun...” İyi de sayın teklif sahipleri, sayın vekiller, siz bu Kurumu tanımıyorsunuz, izleyen maddelerde, yaklaşık 30 maddede ona çok sayıda görev veriyorsunuz. Herhangi bir kurum değil bu yani geleceğe, sadece Türkiye’nin geleceğine yönelik olarak değil bütün bölgeyi, Çernobil örneğinde gördüğümüz gibi felakete sürükleyecek birtakım faaliyetler dizisi ama bu Kurumun statüsünü tanımıyorsunuz. Ya, bu nasıl bir kurumdur? Bu, özerk bir kurum mudur? Mesela, konuşması sırasında Sayın Başkan “Bir denetim kurumudur.” dedi. “Bir bağımsız...” Hayır, böyle bir statüsünü tanımadan... Bu özerk midir? Bu, idareye bağlı hiyerarşik bir birim midir?

Bunun kendine özgü bir görev, yetki, sorumluluğu var mı? Bunu tanımadan... Şuna benzetiyorum bunu: Siz su basmanı yapmıyorsunuz, temel atmıyorsunuz, 1'inci katı atmadan çatıyı çıkarıyorsunuz. Hangi kuruma bu görev ve yetkileri veriyoruz biz? Evet, Batı'dan bildiğimiz gibi bu tür kurumlar özerk kuruluşlardır; bağımsız, uzman, denetleme ve düzenleme kuruluşlarıdır ama burada bununla ilgili bir şey yok. İptal edilen KHK'de bununla ilgili bir iki deyim var ama burada, bir kez okudum, bir kez daha okudum, bu yok. Bunu yapmadığımız sürece bu yasa önerisi, belirttiğim gibi, daha baştan sakattır, daha baştan sakattır; temeli olmayan bir çatıya benziyor. Bunun statüsünü belirlememiz gerekiyor. Bu, acaba gözden mi kaçtı yoksa bir başka amaç mı var? Bunu bir kez ortaya koymak gerekir. Bunu ortaya koymadan benim diğer maddeler etrafında dolanmam biraz fantezi olabilir, bir kez ben özellikle bunu not ediyorum. Bunun statüsü nedir? Hukuki statüsü nedir? Kurumun başkanını, başkan yardımcısını... İdareye karşı, genel hiyerarşik düzene karşı bu birimin konumu nedir? Kim atıyor başkanını, kim görevden alıyor, nasıl çalışıyor? Görev, yetki, sorumluluk kamu hukukunda ancak statüsü belli olan kişi ya da kurumlar için söz konusu. Milletvekilinin görev, yetki ve sorumlulukları bunlardır, milletvekilinin statüsü belli çünkü ya da öğretim üyesinin budur, bu bellidir ama burada bu belli olmadığı sürece sonraki maddelerin sağlıklı tartışılması mümkün olmayacaktır. Bu bakımdan, İç Tüzük açısından, Anayasa...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam, bu eleştirileri size de yazdık bu arada, söyleyeyim.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ne bakımdan?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bilmem.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Bana nasıl yazdınız yani?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Oğuzhan Bey vasıtasıyla.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yani “Hocası sizsiniz.” diyor.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yani...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Şimdi, hayır, şu an tabii, eminim ki Oğuzhan Bey...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yani, yazdık, yazdık.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Oğuzhan Bey kendi başına yazsaydı mutlaka “Hocam, bu konuda bir teşrikimesai yapalım.” derdi.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yazdık.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Tabii, bunu yapardı, bunu yapardı ama şimdi Oğuzhan Bey heyecanla, dikkatle dinliyor en sonunda sorum ne olacak diye. Dolayısıyla, şimdi daha fazla üzerine gitmeyelim fakat bu çok ciddi bir sorun Başkan; bu, İç Tüzük madde 38 gereği... Hani, yirmi dört saat geç olsun, bunu yazalım, inceleyelim. Zaten, kimse... “Biz buna, böyle bir düzenlemeye karşıyız.” diye de böyle açık, ortak bir irade yok ama bu çok ciddi bir sorun, bunun giderilmesi gerekiyor.

Şimdi, bunun dışında bir noktayı daha belirtmek istiyorum; şöyle ki: Mesela burada esasen nükleer santral kurulduktan sonra, tesisin var olduğu varsayımıyla bir düzenleme yapılıyor, Nükleer Düzenleme Kurumuna o aşamadan itibaren yetki veriliyor ama bu yasa ile bu yasanın bir tür öncülü olan 5710 sayılı Yasa arasında doğrudan ilişki kurulmuyor. Evet, bir yollama var ama o şeyde kalıyor. Peki, bunun nedeni nedir? Bunun nedeni de şu: Aslında, Türkiye'nin taraf olduğu Nükleer Güvenlik Sözleşmesi ve 29/7/1960 tarihli Nükleer Enerji Sahasında Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşme ışığında mevzuatımızı gözden geçirmedik, hep yarım yamalak düzenlemeler yaptık ve bu yarım yamalak düzenlemeler nedeniyle, örneğin bu nükleer santrallerin anayasası sayılan 21/11/2007 tarihli ve 5710 sayılı Kanun çevresel etki düzenlemesine yabancı. Öyle olduğu için de ne yaptık? Rus firmaya, hayali Rus firma için

bir uluslararası antlaşma yaptık, ÇED yapmadan geldik onu bizim egemenlik alanımıza yerleştirdik. Bu bakımdan, esasen bu kadar kapsamlı bir düzenlemenin bu 5710 sayılı Yasa'yı da ele alıp bu düzenleme bağlamına dâhil etmesi gerekirdi. Şimdilik o zaman bununla yetiniyorum.

Bu 1'inci madde ve uluslararası hukuk bakışı çok önemli ama esasen hani sıkça yaptığınız, Paris Sözleşmesi... Evet, Paris modadır "İstanbul dışarı, Paris içeri" oldu son aylarda Türkiye'de, son bir yılda ama bu, tabii ki, bir başka sorun. Oğuzhan Bey, siz yapmadıysanız da Bakanlık yetkilileri haklı olarak Paris Sözleşmesi ve diğerlerine çokça yollama yapmışlar ama Barselona Sözleşmesi'ni unutmuşlar ya da unutmuşsunuz.

Şimdi, Barselona Sözleşmesi -sadece bunu belirteceğim- neden önemli? Nükleer atıklar açısından çok önemli. Nükleer atıklara farklı açılardan sayın vekiller değindiler ama bu yasa önerisi... Akdeniz'de Tehlikeli Atıkların Sınırlaması Hareketleri ve Bertarafından Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi Protokolü -İzmir'i de herhâlde yadsıyamazsınız, İstanbul demiyorum, İzmir, 1996- Türkiye bunu 14 Ocak 2004 tarihinde onaylamış bulunuyor.

Şimdi, bu protokolle buradaki düzenleme arasında bir tutarsızlık söz konusu. Nasıl bir tutarsızlık? Barselona Sözleşmesi'nin ek protokolü olan bu düzenleme tüm Akdeniz havzası ile kıyı alanlarını kapsıyor. Türkiye bakımından Edirne-Hatay arasındaki 10 il bu coğrafi kapsamda yer almaktadır. Bu ek protokol 1'de radyonükleer kirlenmiş veya radyonükleer içeren atıkları da tehlikeli atık sayıyor. Yalnızca bir cümle, girmeyeceğim bu teknik kavramlara. Radyonükleer belirli bir kütle sayısı, çekirdeklerin enerji durumu, atom sayısı kararsız olan ve radyoaktif bozulma yaşayan atom sayısıdır. Radyonükleerlerin çoğu radyoaktif radyasyon kaynaklarıdır çünkü A ve B parçacıklarının emisyonuna ve elektron yakalamaya, genellikle elektromanyetik radyasyon oluşumuna yol açan G radyasyon oluşumu eşlik eder.

Şimdi, bu neden önemli? Protokol madde 3, ek 1 bakımından, bu açıdan dünyada tek örnek bu düzenleme. Eğer bu kanun önerisinin gerekçesinde de olsa bu belirtilmiş olsaydı bu konudaki Türkiye'nin yükümlülüğünde bir esneklik payı olabilirdi ama buna tamamen ilgisiz kalınmış, bir atıf bile bulunmamakta çünkü Türkiye'nin çok özel bir durumu var. Buna atıf yapılmamış olması, herhangi biçimde bu düzenlemeye dâhil edilmemiş olması nükleer atık yönetimi konusunda eksik bilgiyi beraberinde getirmektedir. Bu bakımdan en azından gerekçeye eklemek açısından bu önemlidir. Bu protokolün 5'inci maddesinin 6'ncı bendine göre, Avrupa Birliği üyesi olmayan Akdeniz ülkelerinin yani Türkiye'nin de tehlikeli atıkların -çünkü sadece Türkiye var orada, hem Akdeniz hem Karadeniz'e kıyısı olup Avrupa Birliğine üye olmayan tek ülke bu açıdan- nükleer dâhil, ihracatını ve transit geçişini yasaklaması gerekiyor. Oysa yasa önerisi transit geçidi yasaklamıyor, yasa önerisinin Akdeniz havzasında ve Edirne-Hatay arası 10 ilde bu protokol gereği nükleer atık transitini yasaklaması gerekmektedir. Bu protokol, madde 6 gereği, istisnai transite nasıl izin verileceğini kurallara bağlıyor ama bu konuda bu düzenleme, bu yasa önerisi herhangi bir hüküm içermiyor. Şimdi, ben demek ki bu konu...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam, affedersiniz, toparlama imkânımız olursa memnun oluruz.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Zaten bitiriyordum Sayın Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ben sizi çok sabırlı zannediyordum ama.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Estağfurullah. Hakikaten sabırlıyız.

Buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Şimdi, şu hâlde, görüldüğü gibi bütününe girmedim. 2 temel, 2 anahtar konuya...

Bir, 1'inci madde... 1'inci madde nedeniyle derhâl bu geri çekilmeli ve 1'inci madde doğru yazılarak işe ilk adım sağlam atılmalı.

İki, bu, uluslararası yükümlülükler bağlamında yapılan bir düzenlemedir. Mutlaka bizim İzmir Protokolü, İzmir Sözleşmesi buna şu ya da bu biçimde dâhil edilmelidir; en azından, gerekçesinde, bunun farkında olduğumuzu, bunun tehlikelerini, getirilerini, götürülerini, Türkiye'nin bunun karşısındaki yükümlülüklerini ortaya koymak açısından -duruma göre kaçınma- bunu belirtmek lazım.

Peki, son sözüm şu olacak: Şimdi, görüldüğü gibi, Sayın Başkan, Sayın Başkanlar, değerli vekiller; çok yönlü sorunlar karşısında bulunuyoruz. Bu çok yönlü sorunları, Akkuyu Nükleer Santral inşaatına, tesisine nasıl adım attığımızı birkaç cümleyle belirterek başladım. On yılda Türkiye'nin ve bölgemizin geldiği durum itibarıyla, bugün, daha bir dikkatle, geleceğe yönelik olarak da bu konuları ele almamız gereğini açıkça gösteriyor, aciliyetini gösteriyor. Çünkü bu yasal düzenlemeyle geleceğe yönelik olarak geriye dönülmesi mümkün olmayan adımlar atılacaktır. Bu bakımdan, bu kadar aceleye getirmeyelim.

Peki, o zaman, demek ki burada bir hukuksuzluk söz konusu, hukuka en çok ihtiyacımızın olduğu bir yerde bir hukuksuzluk söz konusu. Biz, Oğuzhan Bey'i 1998'de Marmaradan mezun ettik, gönderdik. Yirmi yıl sonra partisi beni üniversiteden gönderdi bir gece yarısı, 7 Şubat gecesi, 7 Şubat 2017'de -bu kişisel bir sorun olmadığı için söylüyorum hukuksuzlukların nereye getireceğini- ve iki hafta sonra zamanının Başbakanı, gazeteciler "Başbakan, bu kadar, binlerce kişinin şeyi var, mesela Kaboğlu..." diye sordukları zaman dedi ki: "O ek listelerde kimlerin yer aldığını biz bilemeyiz. Biz komisyon kuruyoruz, bu yanlışları düzelterek." Şimdi, düşünün, beş yıldır bu yanlışlar düzeltilmedi. Bu açıdan, şimdi, Başbakanın beyanı açısından ya benim burada bulunmamam lazım -değil mi- ya Başbakan hatasını dile getirdi ama düzeltilmedi. E, ben ama buradayım, yani burada bir sorun var. O zaman, hani, şu soruyu soracaktım: Acaba bir nükleer santral mi tehlikeli, yoksa hukuksuzluk mu tehlikeli? Ama bu soruyu bu şekilde sorarsam, sevgili Kaya, eksik kalır. Eğer her 2 alan da hukuksuzsa yani nükleer santral alanı da hukuka riayet edilmeden, toplumsal ilişkiler de resmî kamu yönetimi de hukuk dışı yönetilirse o zaman sonuç ne olur? İşte, burada, sona sakladığım soru buydu ama tabii ki Oğuzhan Bey'in yanıtlaması için bunu ortaya atmıyorum. Beni esas üzen konu, Başbakan imza sahibi, imza sahibi diyor ki: "Biz hata yapıyoruz, kimler yer alıyor bilmiyoruz ama düzelterek." Şimdi, bunu bir yönetim zihniyeti açısından dile getiriyorum. O zaman, biz bugün önümüze getirilen yasanın, en azından elimizdekiden... Öyle ya, ya kanun hükmünde kararname yanlış ya benim burada bulunmam yanlış. Yani hukuk birbiriyle çelişen 2 durum değil; ya o yanlış ya benim burada bulunmam yanlış. Demek ki bir hukuk dışılık var.

O zaman, sayın vekiller, değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlar, dostlar; işin başındayken bunu biraz ciddiye alalım, hiç değilse bu yasayı biraz geliştirelim, Anayasa'ya uygun hâlde getirelim, yasama etki analizini yaptıralım, yapalım, çevresel etki değerlendirmesini yapalım -38'inci madde çerçevesinde Anayasa'ya nasıl uygun hâlde getirilebilir, ben o konuda vaatte bulunuyorum- ve doğru adım atalım. Tarihe karşı çok ciddi sorumluluğumuz var, yalnızca bizim gelecek kuşaklarımıza karşı değil, bölgemize karşı da sorumluluğumuz var çünkü bu bütün bölgeyi etkileyecektir, yarın bir gün ortaya çıkabilecek bir nükleer facia.

Bakın, "hadise" demiyorum, siz "hadise" diyorsunuz, hangi sözcüğü çevirdiniz, ona da sürekli "hadise" diyorsunuz ama o konulara girmedim, ben daha çok geneli üzerinde konuşmayı tercih ettim ama sınırlı olarak.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Kaboğlu’na teşekkür ediyoruz açıklamaları için.

Şimdi, Muazzez Hanım’a söz veriyorum. Yalnız istirhamım şu değerli arkadaşlar: Mümkün olduğunca tekrarlardan kaçınırsak memnun oluruz, lütfen.

Buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Üzerinde konuştuğumuz yasa teklifinin çok temel birçok sorun barındırdığını söz alan her vekilimizin de ifade ettiği gibi ben de bir kez daha ifade etmek istiyorum. “Tekrar etmeyelim.” dediniz ama tekrar gerektiriyor çünkü hızlıca geçirmek istiyorsunuz, biz de tabii ki bunun karşısında muhalefetimizi yapacağız.

Bu yasa teklifinin düzenlediği, nükleer enerji ve Nükleer Düzenleme Kurumu... Düzenleme Türkiye halklarının ihtiyaçları gözetilerek yapılmamıştır; bu kurum ve santraller kurulduktan sonra halk daha ucuz elektrik ve doğal gaz kullanmayacaktır, faturaları da düşmeyecektir. Değişmeyen AKP klasiği, alelacele, bir günde 2 komisyondan bu düzenlemeyi geçiriyorsunuz. “Bu ne acele?” diye sormak istiyorum. Neye, kime yetiştirmeye çalışıyorsunuz? Bu düzenlemeler için Türkiye kamuoyunun görüşü alınmamıştır. Yine, bu alanda ciddi çalışmaları olan sivil toplum kuruluşlarından görüş alınmamıştır, buraya davet edilmemiştir. Türkiye halkları bu tehlikeli felaket döngüsünü kabul etmemiştir, etmeyecek de. Halka rağmen, halka karşı, rant için getirilen bu teklife ve tüm maddelerine bu yüzden itiraz ediyoruz. Muhalefetin uyarılarını dikkate almadan çıkarttığınız birçok yasada kısa bir sürede değişiklik yapma ihtiyacı duyduğunuzu hepimiz beraber deneyimledik ancak nükleer yasası hayati bir meseledir ve yanlış olduğunu fark ettiğinizde meydana gelmiş olan zararlar geri döndürülemez, bunun da bilinmesini istiyorum, vurgulamak istiyorum.

AKP’nin nükleer ve silah sevdası halka söylenen yalanlar üzerine kuruludur. Öncelikle halkı ikna etmek için yapılan ucuz enerji söyleminin tamamen temelsiz olduğu bu yasa teklifinde de açığa çıkıyor. Kurulan nükleer santralden, üretilecek enerjiden tutun bu yasayla kurulmak istenen şirketin sermayesine kadar, çoğu dövize endeksli maliyetler halka ve bütçeye mal ediliyor. Nükleer lobisi ve ona hizmet eden AKP iktidarı rant için medya organlarını, bazı üniversiteleri ve bazı düşünce kuruluşlarını seferber edip bunun iyi olduğuna ikna etmeye çalışsa da halklar bu enerjiyi istemiyor çünkü 2011 Fukuşima felaketinden sonra nükleer enerjiye halk oylamasıyla onay veren bir yer yoktur, şimdi de Sinop’ta ve Mersin’de de halkımız doğayı, çevreyi, toplumu dinamitleyen bu yapıları karşıdır. Ömrü elli yıl olmayan bu doğa talanı santrallerin muhtemel bir kaza sızıntısı, sabotaj durumunda açığa çıkaracağı korkunç doğa, toplum ve çevre kayıplarının dışında maddi açıdan da rantabl olmadığı bilinmelidir.

Halkın tepkisini azaltmak amacıyla uydurulan başka bir yalan da nükleer enerjinin temiz enerji olduğu yönündeki iddialardır. Nükleer enerjinin temiz olduğunu iddia edenler Hiroşima’ya, Nagazaki’ye, Çernobil’e ve Fukuşima’ya bakabilirler yani sonuçlar ortadadır.

Rusya’nın son saldırısı olmasaydı Almanya bu yılın sonuna kadar da tüm santrallerini kapatmayı hedeflemişti. Hiçbir gelişmiş ülke yeni santral açma gibi bir girişim içinde de değildir. Dünya genelinde, bu geri kalmış tehlikeli teknolojinin denetimi ve kullanımının kısıtlanması halkların en temel talebidir. Sadece ABD’de bugüne kadar, Nükleer Denetleme Komisyonunun kayıtlarına göre, felakete yol açabilecek derecede 169 kaza olmuştur. Japonya’da, Rusya’da, İngiltere’de yüzlerce nükleer kaza yaşanmıştır. Çernobil’in etkisiyle bugüne kadar binlerce kişinin yaşamını yitirdiğini, binlercesinin engelli kaldığını, hatta yüzlerce bebeğin engelli doğduğunu da hepimiz biliyoruz, hâlen etkilerini kanser vakalarıyla da yaşıyoruz. Sadece can kayıplarında değil, tüm doğada, toprakta, suda, havada etkileri geniş bir alanda devam eden bu felaketlere yenisini eklemeye gerek yok diyoruz.

Kayıt dışılığın, gizliliğin, derinliğin, olağanüstü hâl hukukunun bir devlet politikası olduğu Türkiye’de bu santrallerin hangi risklerle işletildiğini kamuoyu çoğunlukla bilemeyecektir. Bizler Türkiye milletvekilleri olarak geçen yaz Akkuyu’yu ziyaret etmek istedik. AKP, MHP kolluk güçleri 5 kilometre uzaklığa barikat kurmuş ve geçişimizi engellemişti. Mademki çok iyi ve ülke için önemli bir yatırımsa oraya gitmemize, görmemize neden engel olundu? Bu teklifteki birçok madde aslında nükleer enerjinin muhtemel risklerini, zararlarını ve bu risk ve zararların ortaya çıkması durumunda ulusal ve uluslararası ekolojik, toplumsal ve hukuki kriz ihtimallerini açıkça ifade etmektedir. Bu yasa teklifinde muhtemel bir nükleer zararın belli bir iş zarar tazmin bedelinin bugünden belirlenmesi ve bunun avro olarak nitelendirilmesi de aslında belirsizliği göstermektedir. Nükleer bir sızıntının zarar sorumluluğu 700 milyon avroyla sınırlandırılmış durumdadır ancak bu risklerin çok daha büyük olabileceği bilinmelidir. “Yok olan canların zararları tazmin edilebilir mi?” diye sormak istiyorum. Hiçbir tazmin giden canları geri getiremez.

Yine, bu yasa teklifi, belirttiğimiz üzere aceleyle hazırlanmış, birçok eksikliği olan bir yasa teklifidir. Bu yasa teklifinde, kavramların içinde olması gereken ancak olmayan bir kavram da var. Bu yasa teklifinin 2’nci maddesinde “işleten” kavramı tanımlanmamıştır. Kaza durumlarında, hukuki yargılamada çok önemli olan bu kavramın tanımlar içerisinde bulunmaması da tesadüfi değildir. Nükleer santral işleteni, nükleer kaza sebebiyle ortaya çıkan zararlardan sorumluluğun süjesi yani öznesi konumundadır. Nükleer santral işleteni, yetkili kurum tarafından tanınmış ve görevlendirilmiş gerçek veya tüzel kişi olacaktır. AKP iktidarı döneminde veya iktidarın değişmesi durumunda yeni iktidarlarda bu yandaş özneleri koruma yaklaşımı içerisinde olacaktır. “İşleten” tanımı Anayasa Mahkemesinin usul ve hukuk dışı bulduğu Nükleer Düzenleme Kurumunu kuran kanun hükmünde kararnamede de tanımlanmamıştır. O günden bugüne değişen bir şey yok, neredeyse “kanun hükmünde kararname” adı altında yapılan bu düzenleme, şimdi “kanun” adı altında yapılmaya çalışılmaktadır.

Yasa teklifinde, nükleer açıdan riskli durumlar 12’nci maddede de açıkça sıralanmıştır. “Nükleer santrali işleten, doğrudan bir silahlı çatışma, hasmane hareketler, iç savaş ya da ayaklanmadan dolayı meydana gelen bir nükleer hadiseden kaynaklanan nükleer zarardan sorumlu olmaz.” denilmektedir. Buradaki düzenleme, nükleer zararda hukuki sorumluluk durumunu belirsiz hâle getirmektedir. Birçok açıdan çok önemli olan bu durum Türkiye’nin özgün koşulları nedeniyle daha kritik bir hâl almaktadır. Bilindiği üzere, Türkiye’de her on yılda bir darbe mekaniğiyle bu hadiselerden birkaçı yaşanmaktadır, yaşanmıştır. En son 15 Temmuzda, siyasal aktörleri hâlâ netleşmemiş şekilde benzer bir girişim yaşandı. Türkiye Büyük Millet Meclisini bombalayanların, devletin savaş uçaklarıyla halka ve temsilcilerine ateş edenlerin, Roboski’yi yapanların böyle bir nükleer tesise saldırmayacağını güvencesini kimse veremez. Aradan altı yıl geçmesine rağmen, 15 Temmuzun asıl sorumluları hesap vermemişken bu şekilde bir riski içeren nükleer bir sabotajın hukuki yargılama yetkisinin hangi ilin mahkemesinde olduğunun önemi yoktur. Öte yandan “nükleer zarar” tanımının kapsamına manevi zararın girip girmediği konusunda da Paris Sözleşmesi’nde açıklık yoktur. Bununla birlikte, öğretide yalnızca maddi zararların değil manevi zararların da tanzim edilebileceği belirtilmektedir. Ancak Türkiye’de AİHM kararları, AYM kararları tanınmaz iken tutup öğretiyi esas alacak bir iktidar yaklaşımını ifade etmemiz yerinde olmayacaktır.

Teklifin 21’inci maddesindeki “Kurumun gelirlerinin giderlerini karşılamaması durumunda fark, genel bütçeden karşılanır.” düzenlemesi de nükleer santrallerin işletilmeye başlatıldığında dahi kamu bütçeleri üzerinde yük olacağını göstermektedir. Halka açıkça yalan söyleyerek bu enerjinin ucuz ve üretken olduğu ifade edilirken kendini dahi maddi olarak çeviremeyen bu santrallerin kamu bütçesine yük olacağını itirafı bu düzenlemede sunulmuştur aslında. Hani halkın cebinden 1 lira bile çıkmayacaktı?

Teklifin 24'üncü maddesinde ifade edilen risk ve zararlar ortaya çıkmasa bile bu işletmenin zarar edebileceği ve zararın genel kamu bütçesinden ödeneceği bu yasa teklifiyle belirlenmeye çalışılıyor. Kurumun hukuki açıdan statüsünü tanımlaması gereken 24'üncü maddesinde, mali riskler öncelikli görülmüş olacak ki kurumu tanımlamak yerine bu düzenlemelere yer verilmiştir.

Söz konusu bu düzenlemeyle nükleer enerji üretimi nedeniyle açığa çıkabilecek riskler dışında çok ağır olabilecek sonuçlar da listelenmiştir aslında. Nükleer santral kurmanın kendisi bir suç olmalıdır. Bizler nükleer enerjinin doğaya, insana, çevreye ve gelecek kuşaklara verebileceği zararları biliyoruz ve sizlere de anlatmaya çalışıyoruz. Yaşanan nükleer facialara tanıklık ettik, yaşadık ancak siz görmek istemiyor, duymak istemiyorsunuz tüm bunlara rağmen.

Düzenlemenin ilk maddesinde ifade edilen “barışçıl kullanım” ilkesinin mümkün olmadığını tarihsel ve güncel örneklerle, yaşanan kazalarla ve var olan büyük riskler nedeniyle de biliyoruz, sizin de görmeni istiyoruz. Sadece Hiroşima, Nagazaki gibi katliamlar değil Çernobil ve Fukuşima vakaları da “barışçıl” denilen bu enerjinin risklerini göstermiştir. Olası bir deprem, sabotaj, ihmal veya kaza durumunda ülkeyi dinamitlemek anlamına gelen nükleer tesislerin kurulmasının durdurulması zorunludur.

Nükleer enerji ihtiyacının ilk tartışıldığı 1950’li, 1960’lı yıllarda alternatif ve az riskli diğer enerji kaynakları tam olarak erişilebilir değildi ancak bugün erişilebilir. Bu konuda hem halkların hem de devletlerin son yarım yüzyılda aldığı dersleri görmezden geliyor olabilirsiniz. Ancak şu anda bile Çernobil’in etrafında devam eden çatışma ve nükleer terörizm riski dünya genelini tehdit eder düzeydedir. Bu durumlarda halkın, doğanın, çevrenin ve gelecek kuşakların görebileceği zararın kişilere verilecek hapis cezası veya para cezalarıyla tanzim edilmesi mümkün değildir. Bu cezaların caydırıcılığı olmadığı gibi, icra edilmesi durumunda halkın, toplumun, çevrenin gördüğü zarar da azalmayacaktır, yok olmayacaktır. Nükleer enerjinin kullanım alanlarının yaygınlaştırılması bu suçların teşvik edilmesine alan açmaktadır. Nükleer tesislerin kötü niyetli yöneticilerin, iktidarların, kişilerin denetimine ve yönetimine geçmesinin riskleri de oldukça büyüktür. Özellikle tek adam rejimlerinde bu risklerin ne kadar büyük olduğu, içinden geçtiğimiz tarihî süreçte bir kez daha açığa çıkmıştır. Kamuoyu denetimine açık olmayan, darbe ve dikta dönemlerinde bu tesisler, santraller ülkelerin kendi kendini dinamitlemesi ihtimaline imkân sunar. Vaka yaşandıktan sonra hiçbir düzenleme veya cezai yaptırım bu riskin sonuçlarını ortadan kaldırmayacağı gibi, riskin büyüklüğü durumunda cezayı uygulayabilecek bir kurum düzeninin kurulmaması ihtimali de vardır. Aslında bu kanun teklifi birçok maddesinde bu risklerin olabileceğini reddetmiyor ancak yaptırım düzenleyerek geçiştirmeyi amaçlıyor. Hâlbuki bu riskler gerçekleşikten sonra geri dönüşü olmayan yıkım ve kayıplar yaşatmakta ve herhangi bir biçimde tazmin imkânı da kalmamaktadır.

Değerli üyeler, Japonya 7-8 bandında olan depremlerde bile hasar oranlarının düşük olduğu, Türkiye’de ise 5’ten büyük depremlerde can kayıplarının yaşandığı bilinmektedir. Orman yangınlarına, sellere, su taşkınlarına müdahalede ve tedbir almada geç kalan bir iktidarın nükleer risklerin gerçekleşmesi durumunda yetersiz kalacağını da açıkça ifade etmek gerekiyor. Böylesi bir durumda binlerce, belki milyonlarca insanın acil nakli gerekecektir ama bu yaz yaşadığımız tecrübelerle bu altyapının da olmadığını hep beraber gördük, yaşadık. Geçen yıl Akdeniz Bölgesi boyunca çıkan yangınlarda halkın çaresiz bırakılması, en temel kamu hizmetlerinin bile günlerce verilmemesi Türkiye’nin kriz durumlarında altyapısının yetersiz olduğunu da göstermiştir. Nükleer sızıntı veya diğer olası risk durumlarında kitlesel kayıpların ihmal, eğitimsizlik, acil hizmetlerin yetersizliği ve tedbirsizlik nedeniyle yaşanacağı bugünden bilinmeli ve bu nükleer cinnetten geri adım atılmalıdır.

Değerli milletvekilleri, yine, Akkuyu Nükleer Enerji Santrali egemen bir devletin sınırları içinde olup bir başka devlete ait olan ve o devlet tarafından işletilen ilk ve tek NES olacaktır. İdaresi, işleyiş kuralları, personelleri Türkiye’den değil Rusya’dan belirlenen bu santral Türkiye’nin ve halkımızın çıkarına değildir. Türkiye, Ukrayna krizinde Rusya’nın Avrupa Konseyi üyeliği oylaması sırasında çekimser kalmıştır. S-400 vakasında 36 askerin Rusya tarafından vahşice öldürülmesinde Rusya’ya karşı bir tutum geliştirememesinde bu nükleer bağımlılık ilişkisinin de etkisi vardır. Türkiye ve Rusya’nın ulusal çıkarları iki tek adamın ferasetine, iktidarlarının bekasına ve çıkarlarına mahkûm kalmış durumdadır. Ancak nükleer risk bir kişiye, bir iktidara ve hatta bir ülkeye göre değil, genel olarak dünyayı etkileyen bir felakettir, bu dikkate alınmalıdır. Bu yasa teklifinin alelacele komisyonlara getirilmesi, toplum önünde ve kamuoyunda tartışılmasını engellemiştir. Birçok ülkede referandumla alınan nükleer enerji santrali inşa etme kararının burada üç gün içinde yürürlüğe girecek şekilde Genel Kurula sevk edilmesi kabul edilemez. Her ne kadar geçiş hükümleri düzenlemede içerilmişse de kanunun çok kapsamlı olması, risklerinin geri dönülmez olması nedeniyle söz konusu yasa teklifinin Komisyonunda gerekli süre bekletilip gerekli alt ve tali komisyonlarda tartışılması zorunludur bizce.

Nükleer enerji riskleri, sabah Çevre Komisyonunda, akşam Enerji Komisyonunda, bir gün sonra da Genel Kurulda tartışılıp kapatılacak bir konu değildir; bu topluma bu kötülüğü yapma hakkımız yok. Nükleer enerji santralleri güvenlikten radyoaktif atıklara kadar pek çok riski barındırmaktadır. Dünya ülkeleri nükleer santrallerden hem yapım aşamasında hem de sonrasında yol açtığı ekolojik yıkımlar ve olası kazalar nedeniyle vazgeçerken, mevcut santralleri kapatırken NGS konusundaki ısrarın hiçbir mantıklı izahı bulunmamaktadır.

Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nde nükleerde güvenlik ve emniyet dâhil her türlü sorumluluk yetkilendirilen tüzel kişilere bırakılmaktadır. Söz konusu şirket birçok yasadan muaf tutulmaktadır. Ücretler Cumhurbaşkanı tarafından belirlenirken Yönetim Kurulu üyelerine huzur hakkı da verilmektedir. Teklife göre gerçek veya tüzel kişiler nükleer enerjiyle ilgili faaliyet yürütebilecektir. Lisans verilen nükleer tesisler ve radyoaktif atık sahalarında yapılacak yapılar hakkında Yapı Denetimi Hakkında Yasa ile İmar Yasası’nın fennî mesuliyete ilişkin hükümleri uygulanmayacaktır. Bu kanun teklifiyle Türkiye’nin, dünyanın atık deposu hâline geleceği endişesini de taşıyoruz, birçok arkadaş da ifade etti.

Nükleer enerji gibi çok özgün bir alanda, Enerji Mühendisleri Odası başta olmak üzere, alanında yetkin bilim insanlarının ve ilgili sivil toplum, sendika ve demokratik kitle örgütlerinin görüş, öneri ve eleştirilerinin alınacağı platformlar oluşturulmalıdır. Örneğin, Türk Tabipleri Birliğinin söz konusu acil durumlar için öngördüğü acil tıp hizmetlerine dair gerekli altyapı ve çalışmalar oluşturulmadan bu kapsamda tesislerin kurulması cinayet niteliğinde olacaktır. Halk ve toplum sağlığını büyük risk altına alan bu saatli bombaların kontrol, denetim ve tedbirlerinin aceleye getirilmeden yerine getirilmesi için bilim insanlarının önerileri titizlikle dikkate alınmalıdır. Bildiğiniz üzere, Hiroşima’ya sonradan yardım götüren insanlar bile yıllar sonra, maruz kaldıkları radyasyonun etkisiyle engelli kaldılar veya yaşamlarını yitirdiler. İlk dönemde yaklaşık 200 bin olan ölü sayısı süreç içerisinde yarım milyona ulaştı.

Dünyanın birçok yerinde ulus devletçiler, ırkçılar, faşistler, kapitalistler, rantçı muhafazakârlar ve birçok görüşten iktidarlar, nükleer, biyolojik ve kimyasal silahları, maddeleri kitlesel olarak halklara karşı kullanmaktan da çekinmediler. Önümüzde -16 Mart tarihinde- yıl dönümü yaklaşan Halepçe katliamı da dâhil son yarım yüzyılda onlarca yerde kitlesel ölümlere yol açan bu silahların kullanımının önlenmesi ancak yokluklarıyla mümkün olabilecektir. Halklar ve ulus devletler topluma karşı kırım imkânlarını oluşturan bu kitle imha silahlarının üretimini, bulundurulmasını ve dağıtımını önleyecek

politikalara odaklanmalıdır. Refah da ucuz enerji de ancak barış politikalarıyla mümkün olabilir. Söz konusu enerjilerin barışçıl amaçlarla kullanımı mümkün değildir. Özellikle, nükleer enerjinin varlığı ve söz konusu tesislerin işleyişi riskleri ve başka silahların varlığını gereksiz kılacak kadar tehlike içermektedir.

İkinci Dünya Savaşı sürerken ABD'nin Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki kentlerine attığı atom bombalarıyla yaptığı insanlık dışı saldırının üzerinden yetmiş yedi yıl geçmek üzeredir. Bu büyük katliam insanlık tarihine unutulmaz bir leke sürmüştür. Katliamla birlikte adım atılan atom çağında insanlık, nükleer denemeler, santraller ve silahların gölgesinde yaşamak zorunda kalmıştır. Canlıların ve çevrenin sonunu getiren bu ölüm teknolojilerinin faaliyetlerine ise hâlâ çare bulunmamıştır. Nükleer Karşıtı Platform bileşenlerinin ifade ettiği gibi, biz de ülkemizi ve komşularımızı açık hedef hâline getirecek nükleer santral ve silahların ulusal itibarımızı arttıracak teknolojiler olarak sunulmasını ve halkın yanıtılmasını kabul etmiyoruz.

Küresel kapitalizm ve emperyalizme bağımlılık ilişkileri içerisinde ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel alanda yaşanan sıkıntılar arttığı, binlerce insanın hayatını kaybetmesine neden olan salgın, iklim değişikliği, seller, yangınlar, savaş ve göç felaketlerinin, büyük acıların yaşandığı bir dönemden geçiyoruz. Bu dönemde kaynakların kitle imha silahları yerine acilen kamusal ihtiyaçlar doğrultusunda kullanılması gerektiğini ifade etmek istiyorum. Nükleer enerji santralleri hangi amaçla kurulursa kurulsun öncelikle kitle imha silahıdır. Türkiye'nin jeolojik ve jeopolitik konumu nükleer riskleri almak için uygun değildir. Dünya ağır bedellerle bu yanlış yoldan döndü. Dünyanın tersine gittiği bu yolda AKP Mersin'e gidiyor. Bu teklif ve nükleer enerjiyi yaygınlaştıran her girişim geciktirilmeden durdurulmalıdır.

Bir kez daha ifade edeyim: Nükleer enerji santralleri güvenlikten radyoaktif atıklara kadar birçok risk barındırdığından, Akkuyu Nükleer Güç Santrali ve Sinop Nükleer Güç Santrali projelerinin iptal edilmesi, yeni nükleer güç santrali projelerinin yapılmaması ve hiçbir şekilde Türkiye'ye nükleer atıkların sokulmaması, nükleer atık ticaretinin yasaklanması gerekmektedir. Bu nedenle bir kez daha sizlere çağrı yapıyorum: Sadece bugünü değil, geleceği düşünelim, nükleer santraller 30 kuşağa yakın bir etki bırakmaktadır, bugününü kurtarmak adına bu teklifi geçirmek yerine gelin geri çekelim. Rant, kâr değil, hep beraber doğa ve yaşam amacımız olsun diyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Muazzez Hanım, bu uzun konuşmanız için teşekkür ederiz.

Evet, sanırım söylenecek her şey söylendi, ne diyorsunuz?

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Başkanım, umarım etkili olmuştur.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Peki, şimdi söz Ahmet Bey'in.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Çok değerli milletvekili arkadaşlarım, Bakan Yardımcımız, değerli bürokratlar; hepinize saygılar sunuyorum.

Burası benim Komisyonum, her ne kadar beni buradan geçici olarak aldılarsa da yine benim Komisyonum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Seni her zaman bekleriz Ahmet Bey.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sağ olun.

Bu Komisyon hep yapıcıdır, ülkenin geleceğini planlayan, önünü açan, bu konularda çalışmalar yapan bir Komisyondur; onun için tekrar burada olmaktan mutluluk duyuyorum.

Şunu söylemem lazım: Şimdi, özerk bir kurum kurulması amaçlanıyor, gerekçede anlatılanlar üzerinden baktığımız zaman bunlar gözüküyor ancak teklifin maddelerine -zaten arkadaşlarım da belirtmiştir, çok tekrar etmek de istemiyorum- baktığımız zaman özerk bir düzenleyici, denetleyici kurum oluşmadığını net bir şekilde görebiliyoruz. Maalesef, yine bir liyakatsizlik, yine tek kişinin iki dudağı arasında bir kurum oluşturuluyor görüntüsü var. Yani bu kurum öyle Merkez Bankası, RTÜK, BDDK, EPDK gibi bir kurum değil; bu, dünyanın başına, insanlığın, geleceğimizin, evlatlarımızın, çevrenin, doğanın başına tehlikeler açabilecek bir konu. Onun için çok dikkatli, liyakatli ve iyi anlatımlarla ilerlememiz lazım.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak değerli sözcümüz Tahsin Bey, diğer vekillerimiz hepsi konuyla ilgili bütün açıklamaları yaptılar ancak ben şunu söylemek istiyorum müsaadenizle, çok da uzatmadan: Enerji politikalarını neden hep bağımlılık üzerine kuruyoruz? Bu, bir kere baştan aşağı bence yanlış. Şimdi, burada diyeceksiniz ki “Efendim, işte, yeni bir yerli, milli kaynak nükleer.” Bu, ne yerli ne milli baktığınız zaman. Aslında millileşmesi gerekiyor; bu kaynağın, bu projenin millileşmesi gerekiyor ve böyle olmasını istiyoruz biz. Neden? Şimdi, teknolojisi bizde değil. “Bizde.” diyeceksiniz belki, o zaman nasıl bizde olduğunu anlatın. Mesela, “know-how”ı, nasıl yapıldığı, teknolojisi bizde mi; bunları duymaya ihtiyacımız var.

Aynı zamanda, burayı denetleyecek, buraya girecek kişi kim olacak? Yani nükleer santralin içine giremeyen insanlar, bunu denetleyemeyen insanlar nasıl bunu denetleyecek, neye bakacak, kime hesap verecek? Efendim, sizin önünüze kâğıtları verecekler, çekilecek gidecekler yani geldiğimiz noktada maalesef tüm yetkiler bir tek kişiye veriliyor; bu doğru bir şey değil, bu iyi bir şey değil. Yani baktığınız zaman, bu nükleer santralin sahibi Rusya, Türkiye değil. Yanlış hatırlıyorsam yüzde 99,2’si Rusya’ya ait yani bunun Rusya’dan enerji almaktan bir farkı yok baktığınız zaman; onun için millileşmesi önemli. Gereken neyse, bu firmalarla veya bu ülkeyle oturup bunun “know-how”ını, teknolojisini almak zorundayız.

Şimdi, şunu sormak geliyor içimden: Hâlâ akıllanmadınız mı? Çünkü hatırlayın, Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Putin arasında bir sorun olduğu zaman salvolar karşılıklı başlamıştı, demişti ki Putin: “Bak, vanayı kapatırız.” Erdoğan da dedi ki: “Tezek yakarız.” Yani bir tehlikenin olduğu ortada, bu varken o süreçten bu sürece kadar daha çok şey yapabildik ama yine bağımlı olduğumuz, tamamen teslim olduğumuz bir Rusya. Yani daha yeni yaşıyoruz işte, nükleer sıkıntılar; ellerinde, dünyanın yaşadıkları ortada.

Madem bu kadar istiyorsunuz da biz neden bunu, kendi nükleer santralimizi kendimiz yapamadık? Bakın, çok enteresan, dünyada hiçbir ülke -Sayın Bakanım, Sayın Vekilim, yanlışsam siz düzeltirsiniz- ilk nükleer santralini bir yabancı ülkenin uhdesinde yaptırmadı; bu doğru, bana göre böyle ama eğer yanlışsa söyleyin. Yani bu kadar önemli bir konuyu nasıl biz bir ülkeye verebiliyoruz? Bir de pahalı, çok pahalı -atıklarına, iki dakika, hemen, çok kısa sürecinden bahsedeceğim- yani çok yüksek fiyatlar; 12,35 dolar/sent ile -15,85’e kadar mı?- 15,35’e kadar çıkan bir rakamı da olabiliyor. Yani neden bu kadar pahalı? “20 milyar dolar.” diyorlar maliyetine kendi sitelerinde, hesapladığımız zaman, efendim, işte, geliri 35 milyar dolar, bunun yüzde 10 civarında bir gideri var, düştüğünüz zaman 32 milyar dolar çıkıyor vatandaşın, milletin cebinden. Bizde bu kadar para yok; olsa emeklilere, çiftçiye dağıtırdık.

Efendim, Sayın Cumhurbaşkanı bugün açıkladı. Yani 2 düzenlemeyi iki ayda, üç ayda yapamadınız. Ya, bir indirim yapacaksınız “Yok, kademe indireceğiz, yok onu indireceğiz.” yapamadınız, geldiğiniz nokta şu: Yüzde 125 yaptığınız zamdan yüzde 25 indiriyorsunuz, yüzde 100 zamlı vatandaşı karşı karşıya bırakıyorsunuz. Hiç kusura bakmayın ama bu, milletin aklıyla alay etmek. Ben, burada, müsaadenizle şunu söylemek istiyorum: Milletimizin bir talimatı var; bu talimat açık, net şudur:

Milletimiz “Öncelikle şu zamları indirin, aralık ayına geri getirin.” diyor, bunu talimat olarak veriyor ve de diyor ki: “Yaptığınız zamların üstüne de zam yapmayın.” Ya, siz, bir kademeyi bile iki ayda bir noktaya getiremediniz, yine zamlarla karşı karşıyayız; bu doğru bir şey değil. Tabii, bizim iktidarımızda böyle olmayacak çünkü vatandaşın enerjide söz sahibi olmasının önünü açacağız ve yenilenebilir enerjiyi, enerji politikalarımızın odağına koyacağız, en tepesine de güneşi yerleştireceğiz.

Değerli Vekilim söyledi, dedi ki: “Ben torunlarıma nasıl hesap vereceğim?” Ya, buradaki konular geçecek, tabii, sizin çoğunluğunuz var ama bu çoğunluğa güvenerek aldığımız kararlar, burada Sağlık Bakanlığından kimsenin olmaması -demin Hocam söyledi- çok hızlı geçmesi, sivil toplum kuruluşlarının yeteri kadar görüşlerinin alınmaması ve Anayasa Mahkemesinin reddettiği bir konuyu ortaya getirmek bence doğru değil. Bakın, Rusya-Ukrayna savaşta; burada, enerji krizini, jeopolitik riskleri değil de dünyanın en pahalı enerji anlaşmasını, Akkuyu’yu konuşuyoruz. Burada, biz ne yapacağız vatandaşa? İnsanlar diyor ki: “Tamam...” E, bir de enerjiyi planlı, programlı kullanamıyoruz çünkü Enerji Bakanlığı maalesef... Çok değerli bürokratlar var, bunu da biliyorum, gerçekten biliyorum çok değerli bürokratların olduğunu ancak burada, enerji planlamasından yoksun bir noktadayız. Yani burada söylüyor işte “En uç noktada harcadığımız 56 bin megavat, şu anda -güzel bir şey- 100 bin megavat kurulu gücümüz var.” Ama hâlâ sıkıntı yaşıyoruz, bunları da bizim incelememiz lazım bence.

Enerji arz güvenliği konusunda tedbirler almamız lazım. Anlaşma yapıyoruz, doğal gazda 61 milyar metreküplük anlaşmaya ihtiyacımız var, yaptığımız 48 milyarlık; 3 milyar metreküp, efendim, işte, spot piyasalardan anlaşma, 11 milyar metreküp var. Hadi 1 tanesini İran’a bağladınız; e, şimdi yine krizler yaşanırsa bunu kime bağlayacaksınız? Onun için bunun da... Tabii, başa sararsak çok uzar ama ben sizin değerli vaktinizi almak istemiyorum çünkü burada çok güzel, kapsamlı konuşmalar yapıldı, bir de Komisyon üyesi de değiliz o konulara da dikkat ediyorum, onu da ayrıca söyleyeyim.

Şimdi, biz zaten Nükleer Düzenleme Kurumunu kendi programımıza koymuştuk, onu da söyleyeyim, Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında bu vaat vardı, “Bunu kuracağız.” diye söyledik ama tabii, bu şekilde değil; liyakatle, STK’lerle, hep beraber ve herkesin rahatlıkla fikirlerini beyan ettiği şekilde ve sadece 1 kişiye bağlı değil. Zaten 1 kişiye bağlı olamaz yani her şeyi 1 kişi bilemez. Geldiğimiz noktada, bu, her şeyi 1 kişinin bildiği noktanın vatandaş nezdindeki karşılığının yüzde 20’lere düştüğünü görüyorsunuz yani veya “Değil.” diyorsanız, seçimi getirin, millet size ne olduğunu gösterebilir. Bakın, ayrıca, Cumhuriyet Halk Partisi olarak nükleer silahlardan arındırılmış bir global güvenlik konseptinin egemen kılınmasını her uluslararası platformda destekleyeceğimizi de -destekler diye de- söyledik.

Bakıyoruz “Acaba bu, bağımsızlığımızı artıracak mı?” diye -demin Saygıdeğer Milletvekilimiz söyledi, Kahramanmaraş Milletvekilimiz- yani burada bizim bağımlılığımız artıyor. Biz de istiyoruz inanın yani bu millî bir mesele. Burada, büyük milletimizi, Türkiye’yi ortaya çıkarmak, tam bağımsızlık hedefiyle ilerlemek zaten bizim partimizin kurucusu, ülkemizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün de emaneti. Onun için enerji kaynaklarımızın millî ve yerli olması çok önemli. Mesela, düşünüyorum ben, neden her yıl 5 bin megavat güneşten yapmadık? Biz yapacağız -burada zaten tutanaklara geçiyor- iktidarımızda her yıl 5 bin megavat güneşten yapacağız. Çatı uygulamalarımız var, vesaire, bunları en maksimum düzeye koyacağız. Yani işte, buradaki nükleer santralin kapasitesini her yıl güneşten yapacağız. Millet in bu konuda önünü açacağız ve destek vereceğiz, hibe vereceğiz; yüzde 35’e yakın hibe vereceğiz ve vatandaşımızın bunu kendi çatısına, bacasına, fabrikasına kuracağı yerlerde bunu destekleyeceğiz, özendiracağız ve kredilendireceğiz çünkü bu para sonuçta milletin cebinden çıkıyor. Yani milletin cebinden çıktığı için bunu Rusya’ya ödeyeceğimize milletimize ödeyeceğiz ve çok kısa bir sürede de bu parayı geri almış olacağız.

Rusya Türkiye’de kendi nükleer santralini işletecek. Ya, bakıyorum, bakıyorum, bir savaşın içindeyiz yani savaşın içine dâhil olabiliriz ama anahtarların hepsi Rusya’da. Ben şimdi burada, tabii, iktidar milletvekili arkadaşlarımın da ne diyeceklerini biliyorum ama hassasiyetle düşünürlerse hak verirler. Ya, neden biz kendi kaynaklarımızla, kendi evlatlarımızla, çocuklarımızla yapmıyoruz da, kendi teknolojimizle yapmıyoruz da affedersin, Rusya’ya getiriyoruz, teslim ediyoruz burayı? Orada çocuklarını okutuyorlar, Rusya’daki çocuklar büyüyor, onların hedefi sıcak denizlere ulaşmak, onların hedefini biz gerçekleştiriyoruz. On beş yıl garanti veriyoruz ya, akıl mantık işi değil yani. Neden verelim? Piyasaya girsin, yapsın. Neden bu parayı vatandaş ödüyor? Onun için, bu projenin millileşmesi lazım, bunu net olarak söyleyeyim; bu konuda, nükleer santral projesinin millileşmesi lazım. Akkuyu Nükleer Santrali’nin bağımlılığımızı artıracak konusunda herhâlde artık hiç kimse bir şey demiyordur. Burada bizim yataklarımız yok, teknolojimizi de vermiyorlar. Yani biz bir şeyler çıkartmaya çalışıyoruz.

Ayrıca, atık yönetimi nasıl yapılacak? Yani bu milletin istediği ve milletimizin beklediği konu. Şimdi dersiniz ki: “Efendim, bunu Fransa yapıyor.” Fransa bu atıkları alıyor, başka ülkelere gönderiyor, orada harcıyor veya onlara gömüyor. Peki, Türkiye buradaki... Rusya işletiyorsa o zaman alsın buradaki atıkları, götürsün Rusya’ya, orada bunu gömsün çünkü bunun saklanma şekli belli. Bu santralden yakıt artığı olarak çıkacak yarılanma ömrünü tamamlamış uranyum artığı nereye depolanacak? Eğer bu santral Rusya’nınsa bunu Rusya alsın götürsün. Yani Rusya’ya bu kadar aşırı derece bağlanmamız ileride sıkıntı yaşayacağımızın göstergesi. Mesela, radyoaktif proton bombardımanından koruyan en iyi kalkan toprak. Akkuyu Projesi’nde bu konuda ne düşünülüyor -inşallah, tabii, bunu da ben okuyacağım tutanaklardan daha sonrasında- yani bunu ne yapacağız, bu önemli. Soğutmada sıcaklık ve nem eleştirisi nedir? Vesaire. Efendim -arkadaşlarım anlattı, tekrar etmeyeyim- yakından fay hattı geçiyor; işte, doğaya, canlıya zarar veriyor...

Bir de modeli... Şimdi, biz deney tahtası değiliz. Burası büyük Türkiye Cumhuriyeti ve biz Alevi’si, Kürt’ü, Laz’ı, Çerkez’i, hepimiz birlikte Türk milletiyiz ve bu büyük milletin sıkıntılara deney tahtası olmaya... Böyle bir şeyi kabul edemeyiz. Eğer olacaksa Rusya gitsin, bunu kendi ülkesinde bir yapsın, bir denesin, elektriği de bize versin. Yani sonuçta biz neden deney tahtası oluyoruz? İnanın, bizim gençlerimiz, evlatlarımız o kadar zeki ki yapılması gerekiyorsa biz bunu yaparız.

Şimdi, dünya üzerinde neredeyse hiç tercih edilmeyen bir yapım modelinin benimsemesine itiraz ediyor herkes. Dünya üzerinde bugüne kadar uygulanan yapım modelinde her ülke yaptırdığı nükleer santralin mülkiyetine sahip olurken Türkiye Akkuyu’daki santralinin mülkiyetine sahip olmayacak, neden? Yani neden? Bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Efendim, işte, diğer konulardan bahsetti arkadaşlarımız.

Kısacası, bizler ülkemizde yapılacak yatırımlara karşı değiliz, bunu söyleyeyim; aynı, yollara, köprülere karşı olmadığımız gibi. Ancak bu milletin parasının pulunun, sağlığının, çevresinin, doğasının tahrip edilmesine karşıyız. Milletin parasını alıyorsunuz, efendim, işte 3 liralık işi -aynı burada olduğu gibi- çok yüksek fiyatlara veriyoruz... Hem pahalı hem ne olduğu belli değil hem çevreye verdiği etkiler ortada, soru işaretleri varken bunu nasıl çözeceğinizi anlatacağım. Şimdi, bunu yapıyorsunuz artık, bunu yapıyorsunuz, belli bir noktaya geliyor ve sorulara cevap vermenizi sizden rica ediyorum. Ayrıca, mesela, Elektrik Mühendisleri Odası, EMO var, efendim Çevre Mühendisleri Odası var. Şimdi, çok kısa bir sürede Çevre Komisyonu toplandı, arkadaşlarımız apar topar getirdiler. Tabii, bunu daha sonra biz konuşuruz, ancak bunun neden geldiği de belli, Anayasa’ya aykırı noktaları var, bunu gelen gün sınırlı, o gün içerisinde çıkarmak. Ama neden biz bunu ortada yapalım? Zaten göbekten bağılyız dedim, bunu neden şimdi tekrar Rusya’ya veriyoruz? Efendim, işte, demin de söyledim, anlattım.

Ben çok uzatmayayım, tekrar hepinize çok teşekkür ediyorum. Tabii ki bizim en büyük dileğimiz hayırlı olmasıdır milletimiz için, vatandaşlarımız için. Ancak diğer konuları da Mecliste konuşacağımızı umut ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ahmet Bey, teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, an itibarıyla altı saattir geneli üzerinde konuşmalara devam ediyoruz. Sizlerden ricam geneli üzerindeki konuşmaları artık tamamlayalım, maddelere geçmek zorundayız. O yüzden...

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Niye zorundayız?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ne zorumuz var?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yarın geçelim Başkan.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Demin hocam toleranstan bahsetti, sanırım tüm arkadaşlarımız çok iyi bir tolerans ve karşılıklı saygı sınavı veriyor bugün. Teşekkür ediyoruz.

Hacı Bey, buyurun.

HACI ÖZKAN (Mersin) – Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Bakan Yardımcımız, değerli bürokratlarımız; tabii ben de aşağı yukarı on beş yirmi dakikalık bir konuşma hazırlamıştım ancak Başkanımın uyarısı neticesinde yani bir iki dakikada dillendireyim dedim.

Değerli arkadaşlar, evet, hep eleştiri dinledik, şöyle bir iki dakikayla birkaç artıları da anlatayım. Nükleer enerjinin avantajları: Nükleer güç üretimi diğer kömür, doğal gaz ve petrol kullanarak elektrik üreten teknolojilere göre çok daha az miktarda karbondioksit salınımına neden olur. Yani nükleer enerji santrallerinin yanı sıra, tabii, bu özellikle birçok noktalarda artırımıyla birlikte... Fosil yakıtlara bazla üretim çok daha ekonomiktir. Yılın her döneminde aynı kapasitede üretim mümkündür, mevsimden ve çevre olaylarında etkilenmez, her zaman tam kapasiteyle çalışma imkânı vardır. Ham madde olarak fosil yakıtlara göre daha avantajlıdır. Üretim konusunda diğer santrallere göre daha fazla enerji üretir, daha az bir kurulum alanında daha fazla enerji üretimini sağlar.

Mersin’imizde yapımı devam eden Akkuyu Nükleer Güç Santrali’miz, hizmete girmesiyle ülkemizin enerji alanındaki eksiğini önemli ölçüde giderecek. Akkuyu Nükleer Santrali’miz Türkiye’nin elektriğinin yüzde 10’unu üretecek, ekonomiye 6 ila 8 milyar dolar arasında katma değer üretecek, önemli düzeyde istihdam sağlayacak. Sadece yapımı sürecinde, şu anda 20 bin insanımıza iş imkânı tanınıyor. Akkuyu’yla Türkiye’de sadece nükleer santral değil, aynı zamanda yeni bir iş sektörü kurulmuş olacak, bu proje Türkiye’nin ekonomisinde de yeni bir dönemeç olacak. Proje, yüksek kaliteli uzmanların yetiştirilmesine de büyük katkı sağlayarak yeni iş yerlerinin kurulmasına vesile olacak. Türkiye için enerji ve teknoloji alanında önemli bir katkı sağlayacak olan nükleer santral, sağlayacağı verimli enerjinin yanı sıra sanayiden tarıma, uydu haberleşmeden sağlığa kadar birçok alanda dünyayla rekabet edecek ve bizleri...

Şimdi, değerli arkadaşlar, özellikle nükleer enerji santrali proje aşamasındayken bölge insanlarının ciddi anlamda tepkisiyle karşılandı. Nedeni ise şu: Orada provokatörler dolmaya başladı. Şu anda gidin, binlerce kardeşimiz var, hiçbir bu projeye karşı değil, hiçbir. Gidin, şu anda taşınmazlar 1’ken 20 olmuştur ve hiçbir kardeşimiz işsiz değildir.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Nasıl bir kıyas bu ya?

HACI ÖZKAN (Mersin) – Şimdi, şu anda anlatılan gibi değil, gidin, deneyin. Kim gidiyorsa gitsin, eğer orada kardeşlerimizden biri tepki gösteriyorsa, ben buradayım, hiçbir kardeşimiz tepki göstermeyecek. Bölge ciddi anlamda ilerliyor, geliyor ve ekonomik olarak güçleniyor, üretim artıyor.

Dolayısıyla burada işte “Bölge şöyle oldu, böyle oldu...” Ben bölgenin milletvekiliyim ve haftanın dört günü de bölgedeyim, salı günü gelir, perşembe gecesi giderim. Vatandaşlarımızla bire bir bir araya gelen bir milletvekili arkadaşınızım.

Tekrar ediyorum; Allah nasip ederse, Komisyon üyeleri olarak önümüzdeki günlerde de gideceğiz ve orada da göreceksiniz, gerektiğinde köylere de gideriz, gerektiğinde ilçelere de gideriz ve oradaki vatandaşlarımızı, muhtarlarımızı da toparlarız.

Evet, nükleer enerji santralimizin, inşallah, ülkemize ve milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum çünkü ülkemizin elektriğinin yüzde 10’unu sağlayacak devasa bir projeden bahsediyoruz. Yarın elektrik kesildiği zaman ya da enerji azaldığı zaman elektriği neyle getireceğiz?

Burada, Rabb’imize şükürler olsun ki artık kuraklık kalmadı, barajlarımız doldu, göletlerimiz doldu ve bu vesileyle inşallah, daha da verimli günler bizi bekliyor diyor, ben her birinize ayrı ayrı sevgi ve saygılarımı sunuyor, başarılar diliyorum.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, çok kısa bir düzeltme ya da itirazımı dile getirmek istiyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Müsaade edin, söz vermedim henüz.

Hacı Bey’e bu kısa ve öz konuşması için teşekkür ediyorum.

Ali Bey’e söz vereyim, ondan sonra... Acelesi var mı?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Ya, çok kısa, ben çok uzatmayacağım, o yüzden Ali Bey...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Tabii, tabii.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bir defa, Hacı Bey birkaç defadır benzer şekilde tabirler kullanıyor yani açıkçası hoş değil. Sonuçta, orada nükleer santralin karşısı olan, “çevreci, doğa savunucusu, yaşam savunucusu” olarak tanımlanan, kendilerini böyle tanımlayan, hiçbir maddi çıkarı, beklentisi, şirketi, parası pulu, ihalesi olmayan ve benzeri hesap gütmeyen, tamamen bir bilgi ışığında çoluğunun çocuğunun geleceği açısından bu itirazı yapan insanlara “provokatör” denilmesini asla kabul etmiyoruz. Kendileri burada yok, biz de onların adına bunu ifade edelim.

Teşekkür ederim.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – “Protestocu” demek istedi herhâlde.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – “Protestocu” diyebilirsiniz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, teşekkürler.

Son söz Ali Şeker Bey’in.

Ali Şeker Bey, son söz olarak böyle şeker tadında birkaç laf edip kapatırsanız memnun oluruz.

Buyurun.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Çocuklar şeker de yiyebilsin, ölmesin diye söylenmesi gerekenleri söyleyeceğim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yalnız, lütfen, istirham edeyim, kısa ve öz olsun.

Buyurun.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Gayet kısa ve öz olacak.

1956 yılından beri nükleer kazalar listeleniyor ve Türkiye, nükleer santrali olmamasına rağmen bu listede girebilmeyi başarmış bir ülke. Biliyorsunuz, İkitelli’de, 1999’da -benim de bir doktor arkadaşım onları tedavi etmişti, teşhisini koymuştu- hurdacı bir aile oradaki kobalt-60 içeren bir radyoterapi cihazını ağır diye alıyor ve bunu parçalarken 13 kişilik aile hastalanmıştı ve babaları da kanser oldu ve daha sonra öldü. Şimdi, Gazidemir’deki durum ortada yani bu denetimsizlik sonunda, maalesef, nükleer santral olmadan biz daha birçok kaza yaşamaya başladık bile.

Hazır santrallerini Almanya kapatıyor yani hazır, anahtarı çevirse başlayacak üretime. Halk oylamasıyla da “Burayı yıkalım mı, nükleer kazaları anmak için bir abide olarak dursun mu?” diye halka soruyorlar ve ona göre davranıyorlar.

Bazen geç kalmış olmak, yeni modelleri, yeni teknolojileri doğrudan ülkenize alabilmek için bir fırsat da sunar size. Nitekim, rüzgâr enerjisi santrallerindeki gelişmeler, güneş enerjisiyle elektrik üreten panellerdeki gelişmeler bize yeni olanaklar, yeni imkânlar sunmuşken, daha çevreci elektrik üretme imkânlarını çok daha ucuza mal etme imkânı sunmuşken, bugün kilovatsaatini 2,5-3 sente rüzgâr ve güneş enerjisinden elde edebiliyorken -en son ihaleleri Türkiye yaptı- biz ne diyoruz? 12,35-15,48 bandı arasında ve o diğer atıkların ne olacağıyla ilgili yükümlülükler de ayrı bir yük olmak üzere ve süresi geçmiş, teknolojisi eskimiş bir nükleer güç santralini ülkemize kurmayı düşünüyoruz; bunun bir kapatma maliyeti var, bunu da hesabın içine katmadığımız hâlde... Şu anda 3-3,5 sente alınan bu elektrik enerjisini halka verirken halkı kendi evinde kiracı, kendi dükkânında kiracı pozisyonuna düşürdük yani o kadar yüksek elektrik faturaları gelmeye başladı ki. Bu, özelleştirilen şirketler yine burada da var; o özelleştirilen şirketler şimdi nükleer güç santralinin de ortağı, bir yandan da dağıtım şirketleriyle bizim cebimize ellerini atıyorlar.

Geçmişte yapılan hidroelektrik santrallerden çok daha ucuza elektrik elde edebiliyorken -neredeyse 1-2 sent tahmin ediyorum- biz bunları halka verirken bu kadar fahiş fiyatla veriyoruz. Bunun 4 katına çıktığını düşünün, bugünkü elektrik fiyatlarının 4 katına çıktığı bir durumda bu ülke, bizim ülkemiz olur mu, yaşanılabilir bir ülke olur mu? Artık herkes kendi yurdunda yabancı durumuna düşecek.

Bir yandan nükleer yakıtlarla ilgili fiyatlar gittikçe artıyor yani ilk dönemlerdeki...

Bir dinleyebilirsiniz Sayın Başkanım, önemli bazı konuları anlatıyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Dinliyoruz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Nükleer yakıtlar gittikçe pahalıya, ilk dönemlere göre 28 katına çıkmış durumda ve tekel durumuna düşmüş durumda bu yakıtları üretenler ve daha da çok pahalı olacak. Böylesi bir durumda biz niye buraya yöneliyoruz? Doğal gazda zaten Rusya’ya bağlıyız, bir yandan da nükleer santral vasıtasıyla ikinci bir bağılılığımız daha söz konusu olacak ki bu yönüyle de kabul edilebilir bir durum değil.

Burada, tabiri caizse nükleer kaza kaskosu düzenlemeleri de var bunun içerisinde. Nükleer kaza olursa ne olacak? Nükleer kaza olduktan sonra geçmiş olsun; onu ne 700 milyon euroya ne 70 milyon euroya ne 7 milyar euroya yerine koyamazsınız. Bir Mersin kazaya kurban gittikten sonra siz oraya 70 milyar dolar verseniz ne olur? Onun için bu çok tehlikeli olan elektrik üretme yönteminden dünya uzaklaşıyorken ve yeni teknolojilerle çok daha ucuza elektrik üretebiliyorken niye biz torunlarımızı, çocuklarımızı böylesi bir boyunduruğun altına sokuyoruz, böylesi bir fahiş fiyatlı elektriğe mecbur ediyoruz? Buna hakkımız da yok, haddimiz de yok.

Biz Çernobil’i yaşadık, buradaki büyük bir kısım Çernobil’i çok yakından yaşadı. Bunu yaşamış bir kuşak nasıl böyle bir santralin yurtlarında kurulmasına müsaade ederler? Bir kere daha bunu gözden geçirmenizi, bunu dikkate almanızı diliyorum.

Sinop'a gittik; Sinop'ta nükleer santral yapılacak yerde ağaçlar kesildi, o güzelim orman yok edildi, bozkır olarak şu anda duruyor. Orada ne oldu biliyor musunuz? Belediye Başkanı dahi ÇED toplantısına alınmadı, gecedan Adalet ve Kalkınma Partisinin kadın kolları doldurdu içerisini ve oraya set çekildi, jandarma halkı da almadı, milletvekili olarak bizi de almadı, oranın Belediye Başkanını da almadı. Siz nasıl buraya Mersin'in Belediye Başkanını çağırmadıysanız, nasıl siz buraya Elektrik Mühendisleri Odasını çağırmadıysanız, nasıl buraya Çevre Mühendisleri Odasını çağırmadıysanız, TMMOB yetkililerini çağırmadıysanız, çevre örgütlerini "Ya, sizin derdiniz ne, niye feryat ediyorsunuz?" diye dinlemeye ihtiyaç duymadıysanız... 9/3/2021 tarihinde iptal edilmişti, size bir talimat geldi "9/3/2022 tarihine kadar Resmî Gazete'de yayımlansın, siz de şekil olarak burada görevinizi ifa edin." dendi. Hâlbuki bu kadar ciddi konular konuşulurken mutlaka bütün tarafların dinlenmesi gerekir, Meclis olarak bizim böyle bir sorumluluğumuz var. Bizim sorumluluğumuz, bize gönderilen yasaları Resmî Gazete'den çıkacak hâle getirmek için şekil şartını yerine getirmek değil, özüne bakmak, gelecekte nelere mal olacağını, ne bedeller ödeteceğini hesap edip ona göre düzgün yasalar çıkarmaktan geçiyor. Onun için, bizim, bir an önce Türkiye'deki elektrik altyapısını iyileştirmemiz gerekiyor. Biz, gittik Cengiz Elektrike o yanındaki ortaklarıyla birlikte Isparta'yı verdik, Isparta'nın altyapısını yenilemediler. Isparta'nın altyapısını yenilemedikleri için kayıpları düzeltmek yerine biz diyoruz ki "İhtiyacımız var, gidin nükleer santral yapın." Ya, mevcut çalışan elektrik hatlarının bakımını bile yapamayan bir şirket bize bunları mı yapacak? Ve orada o şirketin sorumluluklarını yerine getirmediği yerde parası varmış gibi, oraya vermediği o parayla nükleer santralin ortağı olmuş durumda ve biz bunların nasıl denetleneceğine, onların kuracağı şirketlerin nasıl yetki alacağına ve onların kamu adına nasıl görev yapacağına karar veriyoruz. Yani her şeyde taşeronluk vardı, nükleer santrallerin denetimiyle ilgili, atıkların denetimiyle de ilgili taşeron sistemini getiriyorsunuz. Taşeron sistemi, Türkiye'de gerek özellerde gerek devlette insanları canından bezdirdi. Artık bu noktada da taşeron koymak değil, Atom Enerjisi Kurumumuz var, doğrudan o kurumun devlet adına, devlet kurumu olarak bu sorumluluklarını yerine getirmesi gerekiyor.

7142 sayılı Yasa'ya göre... Daha önceden KHK'yle hazırlandı, aslında ona göre bir kanun hazırlanması gerekiyordu. Kanun hazırlanmayıp kanun hükmünde kararname hazırlandı, öngördüğü sürede Resmî Gazete'ye yetiştirilemediği için... İptal nedenlerinden birisi de o biliyorsunuz, yani Anayasa Mahkemesinin nükleer bakışımıza bakın. Yani bir kanun çıkacak, son güne bile yetiştirememişiz, biz diyoruz ki bütün sorumlulukları yerine getiririz, ülkeyi nükleer kazalara muhatap kılmayız. Fay hattının yanında mı dersiniz, 2 defa zemini çatlamış, tekrar tekrar dolgu yapılmış mı dersiniz... Ve sonrasında, bu kadar tehlikeye açık bir teknolojiyi dünyanın en iyi şartlarında yapmış olsanız bile Rosatom gibi Çernobil sabikalısı bir şirket gelecek bize, kalbimize bir santral koyacak ve orada biz Mersinlilerin yüzüne nasıl bakacağız? "Senin burada daire fiyatların 4 katına çıktı, ne mutlu sana." mı diyeceğiz? Bu bakış açısıyla mı yaklaşacağız olaya? Bunun için, bu düzenlemelerin bir kere tarafların da olduğu bir ortamda tartışılması gerekiyor. Burada taraflar yok, Sağlık Bakanlığından da yetkililer yok, diğer sivil toplum örgütlerinden de, çevre örgütlerinden de maalesef kimse yok.

Türkiye bir yandan plastik çöplüğüne döndü. Dünyadan çöp ithal eder olduk, yakında yine bu nükleer çöplerle Türkiye maalesef mahvedilecek. Bizim bu süreç içerisinde komisyon üyelerimizle ilgili de düzenlemelerimiz var. Bu komisyon üyelerinin hangi vasıflarda olacağı, ne eğitimle oralara atanacağı dahi belli değil. Yani bunların dahi belirlenmediği ve sadece yönetmeliklere bırakıldığı bir yasa kabul edilemez. Türkiye'de nükleer mühendisler var, bunların hiçbirisi kendi alanıyla ilgili iş bulamazken onu dahi bu düzenlemelerin içerisine koymuş değiliz. Bu kadar eksik olan bir yasayı buradan geçirmek Türkiye'nin de faydasına değil, Türkiye'de yaşayan kimsenin de faydasına değil. Ve

bu kazaları bu kadar hafife almak ve bu kadar bize gönderilen bir yasa'yı Resmî Gazete'ye yetiştirir bir tarzda davranmak bizlere yakışmıyor. Bunu geri çekip tarafların da olduğu bir ortamda konuşmamızın doğru olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, kısa ve öz konuşmanız için teşekkür ediyoruz.

Şimdi, hocalarım burada mı?

Evet, sizlere de söz veriyorum. Kendinizi takdim edip, konuşursanız memnun olurum.

Buyurun.

PROF. DR. CEMİL KOCAR – Herkese iyi akşamlar diliyorum.

Bu toplantıya yine, bölümden arkadaşım olan öğretim üyesi Doçent Doktor Şule Ergün Hanım'la birlikte katılıyoruz. Oldukça uzun, detaylı görüşler açıklandı, konuşmalar yapıldı. Ben iki konuya kısaca değinip çok da fazla zamanınızı almadan sözü Doçent Doktor Şule Ergün Hocam'a bırakacağım.

Birinci konu, bölümümüzle ilgili kısaca bilgi vermek istiyorum, bu fırsat her yerde geçmiyor. 1978 yılında kuruldu bölümümüz, 1982 yılında öğrenci almaya başladı yani Türkiye'de kırk senedir nükleer enerji mühendisliği eğitimi verilmekte. Bugüne kadar mezun sayımız 500'ün üzerinde, 500'ün üzerinde nükleer mühendis mezun ettik. Bunların bir kısmı yurt içinde, bir kısmı da yurt dışında master ve doktoralarını tamamladı. Yaklaşık 100'e yakın arkadaşımız da dünyanın dört bir tarafında çalışmakta, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde; Amerika Birleşik Devletleri ulusal laboratuvarlarında, üniversitelerinde 60'ın üzerinde mezunumuz da çalışmakta şu anda. Ayrıca, şu an itibarıyla her sene üniversiteye giriş sınavıyla bölümümüze 60'ın üzerinde öğrenci gelmekte. Bu öğrenciler ilk 100 binde gelmekte ve her sene kontenjanımız dolmakta, bunun da altını çizmek istedim.

Değirmek istediğim ikinci konu; en çok konuşulan konulardan bir tanesi de nükleer atıklar oldu bu konuda. Biz nükleer mühendislikte nükleer reaktörden çıkan ve herkesin nükleer atık olarak isimlendirdiği bazı çıktıları atık olarak isimlendirmiyoruz. “Kullanılmış nükleer yakıt” ve “nükleer atık” diye bizim iki farklı kategorimiz var. Herkesin çok korktuğu ya da dile getirdiği, en çok çekindiği atık olarak değil, biz kullanılmış nükleer yakıt diyoruz. Gerekçesi de şu: Henüz onu atık olarak tasnif etmiyoruz, bu hâlâ çok işe yarayabilir, bazı milletvekillerimiz dile getirdi. Örneğin, yeniden işlenerek içinden kıymetli bazı izotoplar çıkarılabilir, artı, içinde hâlâ tam olarak yakılmamış olan uranyum-235 ve plütonyum-239 çıkarılıp tekrar nükleer yakıtla dönüştürülebilir. Bunlar opsiyonlardan her biri, bunların her birini de biz nükleer atıklar için ayrı bir seçenek olarak görüyoruz. Şu an itibarıyla tüm dünyada bu kullanılmış nükleer yakıtlar nükleer santral sahalarında hâlâ saklanmakta. Yani bir nükleer santralden çıkan kullanılmış nükleer yakıt herhangi bir yere götürülmemekte, bulunduğu nükleer reaktörün yanında saklanmakta. Belki şu faydalı olabilir diye düşünüyorum: Bir nükleer santral işletilirken ne kadar kullanılmış nükleer yakıt çıkartıyor, bunu gözümüzde canlandırabilir miyiz? Ve nükleer yakıtın “kor” dediğimiz kısmının yaklaşık hacmi 25 metreküp. Biz bu 25 metreküpün tamamının nükleer yakıtla dolduğunu kabul edersek her dört senede bir nükleer santralden 25 metreküp kullanılmış nükleer yakıt çıkıyor. Bu odanın hacmini tahmin etmeye çalışıyorum, tahminim herhâlde 400-500 metreküp kadar var. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Akkuyu'da kurulacak olan nükleer santralin her bir ünitesinden çıkan kullanılmış nükleer yakıt, işletme ömrü tamamlandığında bu oda kadar hacmi dolduracak yani bu odalardan 4 tane olursa da oradan çıkan tüm nükleer yakıtları orada tutmuş olacağız; bu yakıt kısmıydı.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Kaç yıl için bu?

PROF. DR. CEMİL KOCAR – Altmış yıl için.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Doğru mu orada stoklamak? Başka yere götürmek daha doğru değil mi?

PROF. DR. CEMİL KOCAR – Bu opsiyonları ben saydım, bu opsiyonların her birinin artıları var, eksileri var. Yani bunu yeniden işlemek mümkün, sahada tutmak mümkün fakat o bahsettiğiniz bir yere götürme... En azından bu yakıtları ilk on beş, yirmi sene soğutulmadan -biz buna soğutma işlemi diyoruz, içindeki radyoaktif miktarının zaman içinde azalması çünkü bunlar ısıyorlar, sürekli azalıyorlar- zaten bir yere götürmek mümkün değil.

Ben bu noktada sözü bölüm arkadaşşıma bırakmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Soru sorabilir miyiz? Başkanım, bir soru sormak istiyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – İsterseniz hanımefendiyi de dinleyelim sonra soruları alalım.

Hanımefendi, buyurun.

DOÇ. DR. ŞULE ERGÜN – Ben de herkese çok teşekkür ediyorum, davetiniz için de çok teşekkür ediyorum.

Hocamın bahsettiği gibi ben de Hacettepe Üniversitesi Nükleer Enerji Mühendisliği Bölümünde öğretim üyesiyim. Buraya teknik sorular olursa cevaplamak üzere davet edilmiştik. O açıdan hem burada hem de her zaman için bölümümüzde sorularınızı cevaplamaktan mutluluk duyarız teknik konularda.

Ben kanun teklifinin bir miktar içinde de bulundum hazırlanırken Nükleer Düzenleme Kurumundaki görevim nedeniyle.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Milletvekilleri hazırlıyor, siz yoksunuz.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Anayasa'ya aykırı işte.

DOÇ. DR. ŞULE ERGÜN – Sadece şöyle bir şey vurgulamak istiyorum ki haklı olarak refleksiniz nükleer santralle ilgili oldu ama bu kanun teklifi iyonlaştırıcı radyasyonla da ilgili aynı zamanda, iyonlaştırıcı radyasyonun olası zararlı etkilerinden korunmakla ilgili ve 40 binden fazla kaynakla ilgili bir düzenleme de burada söz konusu, bunun da ayrıca dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum ben ve bu noktada da değerlendirmelerin sadece nükleer santrallerin yetkilendirilmesi, düzenlenmesi, denetlenmesi değil, bu alanda da yapıldığına -sadece çok tartışılmadığı için- dikkatinizi çekmek istedim.

Dediğim gibi, eğer varsa teknik sorunuz -ben lafı uzatmayayım- nükleer santraller, iyonlaştırıcı radyasyon ve radyasyondan korunmayla; onu cevaplamak üzere hazır olayım.

Sağ olun.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun Sayın Şevkin.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ediyoruz teknik bilgilendirme için.

Ben şunu merak ediyorum: O nükleer sahada hangi koşullarda saklanıyor, kaç yıl saklanıyor bu atıklar? Bir de şu söyleniyor -hani okuduğumuz, literatürde taradığımız kadarıyla- bu doğru mudur? Camlaştırılıp 25 metrekepü bin metre derine, aşağıya hangi koşullarda -yani bin metre bir sondaj mı açıp, nasıl yani- depoluyorsunuz ve bu nihai çözüm mü yani bütün o radyoaktif şeyi engelliyor mu? Bunları öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun Sayın Antmen, yorum yapmadan...

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Zaten yorumlarımızı yaptık Başkanım, yorumlarımızı önce yaptık.

Şimdi Sayın Şevkin bahsetti. Özellikle saklama koşullarıyla ilgili olarak, saklama kuyusu veya saklama odası nasıl ve hangi şartlarda yapılacak, nedir bunun koşulları? Kaç yıl saklanması gerekiyor? Işıma süresi nedir? Bir de on beş, yirmi yıl soğuyacak -zaten bir yere götürme imkânımız yok- bunlar radyasyon yayacak tabii. Peki, yaydığı zaman sağlığa zararı var mı eğer açığa kalırsa? Nasıl saklanabilir sağlığa zarar vermesin diye?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim.

Başka soru?

Sayın Kaboğlu, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Evet, teşekkürler Sayın Başkan.

Teşekkürler sevgili meslektaşlarım verdiğiniz bilgiler için.

Sayın Kocar “500 nükleer mühendis dünya genelinde çalışıyor.” dediniz. Türkiye’de çalışan yok mu? Ne kadarı Türkiye’de çalışıyor? Bir de Akkuyu Nükleer Santrali’nde ne kadar Türk nükleer mühendis çalışıyor? Size birinci sorum bu.

Her ikinize de soru: Bu şeyde yer aldığınıza göre -Şule Hanım öyle dedi, “Yer aldık bu şeyde.” dedi, bilmiyorum siz de yer aldınız mı, hani bizim konuşmalarımız daha çok hukuki açıdan- yazımında “Teknik açıdan beni tatmin eden bir yasadır, burada bir sorun yok.” diyebiliyor musunuz? Yoksa “Şunlar, şunlar, şunlar olsaydı bu yasada, olası tehlikeler, riskler azaltılabilirdi.” biçiminde bir kaygınız var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkürler Hocam.

Sayın Altıntaş, buyurun.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Hocam, Türkiye’de sizin dışınızda bir de Sinop Üniversitesinde nükleer enerji mühendisliği var, onların kontenjanları dolmamış; sizde de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti uyruklular için kontenjanlar dolmamış görünüyor; birinci konu bu, ona cevap verebilirsiniz.

Diğer bir konu da Türkiye’de nükleer malzeme ihracatı ve onun karşılığında atık ithalatı var mı?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkürler.

Sayın Bayır...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Ben hazır sevgili hocamı yakalamışken şunu sormak istiyorum: Bildiğim kadarıyla Türkiye’de atık olarak net olan şey Gaziemir’de gömülü olan atıklar ve bunlar tahmin ediyorum sizin üniversitenizin kurulduğu tarih itibarıyla geldi ve dışarıdan geldi. Bu konuda üniversite olarak bir çalışma yaptınız mı? Oradaki bu atıklar nasıl kontrol altına alınabilir?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkürler.

Sayın Öztürk, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Ben de Cemil Hocama sorayım.

Şimdi “Nükleer atık yok, kullanılmış nükleer yakıt var.” dedi kendisi ve bahsettiği gibi de bu kullanılmış nükleer yakıtların içindeki kıymetli izotopları ayırıştırarak uranyum ve plütonyum galiba çıkarılarak değerlendiriliyor fakat Akkuyu Nükleer Santrali’ndeki bu kullanılmış nükleer yakıtın Rusya’ya gideceği, orada bu kıymetli kısmının alınıp tekrar Türkiye’ye getirileceğiyle ilgili bilginiz var

mi acaba? Veya Akkuyu Nükleer Santrali'nde bu kullanılmış nükleer yakıt değerlendiriliyor mu kendi ülkemizde yoksa transit geçiş şeklinde Rusya'ya gittikten sonra niye bize artık sizin o “kullanılmış nükleer yakıt” dediğiniz nükleer çöpü niye geriye bize geliyor, onu merak ediyorum. Bununla ilgili bize bir açıklama yapar mısınız?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Durmaz...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sevgili Hocam, bir bilim insanı olarak buradaki projeyi sağlıklı olarak inceleme fırsatınız oldu mu? Böyle kamuoyunda tartışılıyor ve biliyorsunuz bu ülkede bakanlar Çernobil vakasından sonra televizyonlarda insanların aklıyla alay edercesine çay içtiler, benzeri vakalar yaşandı. Diliyoruz ve murat ediyoruz ülkemizde böyle bir olay yaşanmasın ama bir bilim insanı olarak bu projeyi incelediğinizde vicdanınız rahat mı? Sadece bunu soruyorum ben.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Şeker...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ben de benzer bir soru soracağım.

Biliyorsunuz, bu nükleer santralden, Akkuyu'dan zenginleşmiş, zenginleştirilmiş uranyumu alıp kullanacak Rusya, sonra bize posasını, çöpünü geri gönderecek. Dünyada bu santrali tercih etme sebeplerinden birisi de işte, nükleer silaha, güce sahip olmak için yapıyor bazı ülkeler. Bizim o değerli çıktıları o ülkeye geri gönderirken bu kadar yüksek bir fiyatla elektrik mal ediyor oluşumuz sizi rahatsız ediyor mu?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli hocalarım, şunu söyleyeyim: Bu soruların tamamını cevapladığınızda sabaha kadar cevaplamamız gerekir. Sizden talebim şu: Cevaplamayın demiyorum, nesnel cevaplar istiyorum, kişisel bulduğunuz soruları lütfen kendiniz değerlendirin. Dolayısıyla eğer ihtiyaç duyarsanız, bazı sorulara yazılı cevap vermek isterseniz bunu da bizim vasıtamızla iletebilirsiniz.

Teşekkür ediyorum, buyurun.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Cevap verme, yazılı göndereceğim dersiniz, biter!

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, Hocam buyurun.

PROF. DR. CEMİL KOCAR – Ben şimdi burada soruları not almaya çalışırken yasama faaliyetinin ne kadar zor olduğunu anladım. Sorular yağmur gibi geliyor, ben not almakta zorlandım, şey yapamadım, yetişemedim. Bu nedenle tek tek gerçekten cevaplamam çok zor. Not alamadım, çok samimi söylüyorum.

Bir tanesi, toplam yakıtın 1 kilometre aşağıya nasıl ineceği, camlaştırılıp camlaştırılmayacağıydı. Şu anda benim uzmanlık alanımda, bilgim dâhilinde olan şu: Henüz herhangi bir ülke bu kullanılmış nükleer yakıtları nihai olarak ne yapacağına kesin karar vermedi. Herkes şu anda hâlâ sahasında biriktirmeye devam ediyor. Yani yer altına gömen yok, camlaştıran da yok, şey yapan da yok fakat şu yapılıyor: Bazı ülkeler bu yakıtları tekrar işleyip içindeki uranyum ve plütonyumu alıp tekrar reaktörlerinde yakıt olarak kullanmaya devam ediyorlar. Bu hususla ilgili söyleyeceğim bu.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – “Alanda nasıl kullanılır?” diye sormuştum.

PROF. DR. CEMİL KOCAR – Alanda havuzların içerisinde, büyük devasa havuzların içerisinde, suyun içerisinde. Bunların her türlü tasarım şeyleri yapılıyor. O binanın dışında dahi dursanız, normal tasarlanmış o binanın dışındaki zırhlaması yapılmış, herhangi bir binanın dışında ne kadar doz alıyorsanız mertebe olarak o civarda olacak kadar kalınlıkta zırhların arkasında bu yakıtlar.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Kapalı devre mi?

PROF. DR. CEMİL KOCAR – Yok, havuzun üstü açık tabii ki. Binanın içerisinde devasa bir havuz ve bina da zırhlanmış vaziyette.

Bir başka şey, yani bakıyorum notlarıma...

DOÇ. DR. ŞULE ERGÜN – Sinop’la ilgili bir soru vardı.

PROF. DR. CEMİL KOCAR – Sinop’taki... Bilmiyorum...

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Öğrencilerle ilgili, kontenjanlarla ilgili...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Ne kadar mühendis çalışıyor Türkiye’de?

PROF. DR. CEMİL KOCAR – Ha, pardon o vardı. O konuda herhâlde ben yanlış bilgi verdim ya da dediklerim tam anlaşılmadı. Toplam mezun sayımız 500 tane; bunun yaklaşık 100 tanesi yurt dışında, 400 tanesi yurt içinde. Mezunlarımızın büyük bir çoğunluğu Türkiye Atom Enerjisi Kurumunda, Enerji Bakanlığında, Elektrik Üretim AŞ’de, EUAS ICC denilen başka bir şirkette; bu saydıklarım kamu kurumları, bunlarda çalışıyor.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Akkuyu’da?

PROF. DR. CEMİL KOCAR – Akkuyu’da ise şu ana kadar istihdam edilen 1 mezunumuz var. Akkuyu şöyle bir yöntem tercih etti...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Kırk senede 1 kişi mi verebildiniz? Kırk yıldır varınız ya.

PROF. DR. CEMİL KOCAR – Şu anda bir mezunumuz çalışıyor Akkuyu’da.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Ruslar mı çalışıyor?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Arkadaşlar, istirham etsem karşılıklı konuşmasak.

(Gürültüler)

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Arkadaşlar... Hocam müsaade edin.

Evet, sizi dinliyoruz.

PROF. DR. CEMİL KOCAR – Şimdi...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam, tamamladıysanız Hanımefendi devam etsin.

Buyurun.

DOÇ. DR. ŞULE ERGÜN – Bu konuda sadece bir ekleme yapayım. Mezunlarımız St. Petersburg Üniversitesinde şu anda eğitim alıyorlar, mesele Rusça öğrenmeleri. Bizim eğitim dilimiz yüzde 100 İngilizce. Şu anda Akkuyu’da çalışan arkadaşımız radyasyondan korunmayla ilgili çalışıyor, radyasyondan korunmayla ilgili bir tecrübesi vardı sektörde ama hem Rusça öğrenmek hem Rus teknolojisini tanımak üzere şu anda -yanılmıyorsa- yeni mezunlarımızdan 15-16 tanesi St. Petersburg’da eğitim alıyor yani Akkuyu’da çalışıyor olacaklar. 3 tanesi de St. Petersburg’daki eğitimlerini tamamladılar ve Akkuyu projesinde yer almaya başlayacaklar. Bu Rusya’nın insan kaynaklarını yetiştirme politikasıyla ilgili bir şey ve Rusça bilmelerini tercih etmeleriyle ilgili bir şey.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Rusça dersi de verilsin bundan sonra.

DOÇ. DR. ŞULE ERGÜN – Düşünülebilir yani evet, biraz öğrenmesi çok kolay bir dil değil, ben denedim ama.

Bunun dışında “Kanun teklifiyle ilgili teknik bir sorun var mı?” diye sormuştunuz Sayın Hocam. Teknik bir sıkıntı yok yani radyasyondan korunma, nükleer enerjinin güvenli çalıştırılmasıyla ilgili kanun seviyesinde konulmuş hükümlerde kesinlikle teknik bir sorun yok, ben bunu rahatlıkla söyleyebilirim teknik anlamda sorduğunuz için. Diğer konular zaten bence benim haddimin dışında. Onun dışında benim cevaplayabileceğim başka notlarımız var mıydı?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Uranyumun geri gönderilmesine...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Kullanılmış nükleer yakıtın Rusya’ya gönderilip geriye çöpünün dönmesi.

DOÇ. DR. ŞULE ERGÜN – O bir karar aslına bakarsanız ama yani uluslararası kabul edilen norm elektriği biz kullanacağımız için aslında atıkların yönetiminin ya da kullanılmış nükleer yakıtların yönetiminin ülkemizin sorumluluğunda olduğu.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – O zaman niye Rusya’ya gönderiyoruz?

DOÇ. DR. ŞULE ERGÜN – Benim gerçekten o kararla ilgili bir bilgi yok.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Çok teşekkür ediyorum arkadaşlar.

Değerli arkadaşlar, kanunun geneliyle ilgili konuşmalarımızı tam altı saat otuz dakika konuşmak suretiyle bitirdik. Dolayısıyla bu Komisyonun esnekliğine, sabrına, toleransına kimsenin söyleyecek sözü olamaz; o yüzden hepinize teşekkür ediyorum.

Şimdi, bir hususun altını çizmek istiyorum, bazı arkadaşlarımız bahsetti. Kanunun bu hafta geleceğine dair bilgi geldiği için Akkuyu Nükleer Santrali’yle ilgili gezimizi öteledik, iptal etmedik. İnşallah, en kısa zamanda ve şu anki öngörümüze göre bu ay içerisinde yapmayı planlıyoruz. Tamamınızın programlarına uygun şekilde yeni bir tarih verdik ama onu çoğunluğun katılımını öngörmek için değiştirme noktasında da bir inisiyatifimiz olabilir, tamamen sizlerin katılım oranına göre hareket edeceğiz. Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Bayraktar’a aldığı notlarla ilgili kısa bir söz vereceğim, sonra maddelere geçiyoruz.

Buyurun Sayın Bayraktar.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum, kıymetli heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi çok not aldık, mümkün olduğu kadar sorulara cevap vermeye gayret edeceğim ama soruların genel itibarıyla aslında Türkiye’nin nükleer politikası ve Türkiye’nin enerji politikası odağında yoğunlaştığını, mevcut kanun metniyle alakalı çok fazla bir konunun gündeme gelmediğini görüyorum. Dolayısıyla, bu itibarla, müsaade ederseniz Türkiye’nin enerji politikalarında nükleerin yeri, nükleere neden ihtiyaç duyuyoruz kısaca değinmek istiyorum. Öncelikle, elektrik ihtiyacımızın olup olmadığıyla ilgili şunu söyleyeyim: Türkiye’de son yirmi yılda elektrik ve doğal gaz talebi yaklaşık 3 katına çıktı. Gerek artan nüfus gerek büyüyen ekonomimiz nedeniyle elektrik talebimiz yıllık yaklaşık yüzde 5,7 büyüyor. Dolayısıyla Türkiye’nin mutlaka bu artan enerji talebini karşılaması gerekiyor, bununla ilgili yatırımlarını yerine getirmesi gerekiyor.

Bunun yanı sıra, örneğin 2021 yılında, geçtiğimiz yıl elektrik büyümesinin, yaklaşık tüketimin yüzde 8 büyüdüğünü görüyoruz Sayın Başkanım. Ekonomimiz yüzde 11 büyüdü, hepinizin malumudur. Doğal gaz talebimiz yaklaşık yüzde 21 arttı ve şunu görüyoruz: Özellikle net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda gerek nüfus artışı gerekse iktisadi büyümenin, bunun yanında ulaşımın, sanayinin, binalardaki elektrifikasyonun artması yani elektrikli araçlardan konuşuyoruz, ısınmada elektriğin daha iyi oyun olduğundan bahsediyoruz, bütün bunlarla birlikte elektrik talebinin önümüzdeki süreçte de

önümüzdeki on yıllar boyunca da artacağını görüyoruz. Elektrik talebi, elektrik tüketimi ülkelerin refah seviyesiyle, iktisadi kalkınma seviyesiyle doğrudan alakalı bir konudur. Bugün Türkiye’de kişi başı elektrik tüketimi yaklaşık 3.800 kilovatsaat iken bu rakam Avrupa’da 6.500 kilovatsaat, Amerika’da yaklaşık 14 bin kilovatsaattir. Dolayısıyla, ülkemiz insanının da bu refah seviyesine ulaşacak şekilde elektrik talebinin karşılanması icap etmektedir diye düşünüyoruz ve çalışmalarımızı bu çerçevede yürütüyoruz. Elbette şunu biliyoruz: Değerli hocam bunun kalkınmayla çok ilişkili olmadığını söyledi, bizim enerji yoğunluğumuzu mutlaka iyileştirmemiz gerekiyor. Son yirmi yılda yüzde 31 iyileştirme sağladık bu anlamda ve bu sayede de 100 milyon ton civarında bir sera gazı emisyonundan kaçınmak durumunda kaldık.

Türkiye’nin enerji politikasına baktığınızda, bu artan talebi karşılama hedefli ama bunun yanında iklimi merkeze koyan yani iklim değişikliğiyle mücadelede Türkiye’nin çabalarının, gayretlerinin yoğun olduğunu görüyoruz. Geçen hafta İklim Şurası’nda Konya’da, birçok farklı sektörde, enerji, ulaştırma, sanayi, diğer alanlarda önemli politika kararları alındı. Enerjiyle alakalı konulara baktığınızda aslında 3 ya da 4 alt grupta bunları toparlayabildiğimizi görebiliyoruz. Bunlardan bir tanesi Türkiye hem artan enerji ihtiyacını karşılamak hem de emisyonlarını azaltmak için yenilenebilir yatırımlarının azami en üst düzeyde kullanımının sağlanmasını hedeflemektedir, İklim Şurası da bize politika önerisi olarak bunu getirdi. Bunun gerektirdiği tabii ki şebekenin yapılanmasıyla alakalı hedefler var. İkinci husus, enerji verimliliği. Türkiye enerjisini en üst düzeyde verimli şekilde kullanmak durumundadır. Hem sanayide hem binalarda hem ulaştırmada hem enerjide hem de tarımda, bütün bu alanlarda enerji verimliliğiyle ilgili hedeflerimiz var. Üçüncü unsur da alternatif yakıtlardan biri olan nükleerin mutlak surette Türkiye’nin elektrik üretiminde artması söz konusu olmalıdır diye düşünüyoruz. Dolayısıyla nükleerin gerekliliği biraz da Türkiye’nin iklim hedefleriyle alakalı ortaya konulmaktadır.

Şimdi, uluslararası kuruluşların, Uluslararası Enerji Ajansının değerlendirmeleri var, malumunuz, nükleerle alakalı. Bunlarla ilgili çok kısa birkaç şey söylemek istiyorum. Uluslararası Enerji Ajansı diyor ki: “Enerjide de iklim hedeflerine ulaşmak için nükleer enerji üretiminin bugünkü rakamların en az 2 katına ulaşması gerekmektedir.” Dolayısıyla bütün dünyada aslında iklim değişikliğiyle mücadelede nükleerin çok önemli bir yeri vardır. Bunun yanı sıra güneş, rüzgâr gibi kesintili yenilenebilir kaynakların mutlak surette dengeleneceği bir baz yük santraline, baz yük santrallerine ihtiyaç vardır. Dolayısıyla nükleer, bu anlamda bize optimum çözümü sunmaktadır.

Bu toplantıda da işaret edildi, Avrupa Birliği’nin nükleeri temiz ve sürdürülebilir bir yakıt olarak tanımlaması hakikaten önem arz ediyor ve -sayın vekillerimizden bir tanesi işaret ettiler, sabah Çevre Komisyonunda da gündeme gelmişti- Almanya’nın bile nükleerle alakalı pozisyonunu yeniden gözden geçirdiği bir süreç girdik özellikle bu son yaşanan jeopolitik gelişmelerden dolayı. Ama müsaade ederseniz Almanya’yla ilgili 2 şey söylemek isterim. Bugün Almanya “Nükleerden çıkıyoruz.” kararını gözden geçiriyor ama “Çıkıyoruz.” dediği noktada bile bakın, Fransa’dan nükleerden üretilen elektriği kullanmaktadır çünkü Fransa’yla enterkonneksiyonu var. Yani ne zaman ihtiyacı var, ne zaman yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimi azalıyor, elektriğini Fransa’da nükleerden üretilen elektrikten alıyor. Kömürle alakalı birkaç şey söylendi. Aynı Almanya, Polonya’da yüzde 90 kömürden üretilen elektriği ihtiyacı olduğu zaman Polonya’dan enterkonneksiyon hattıyla almaktadır. Aslında kullandığı elektriğin bir kısmını nükleerden bir kısmını da kömürden almakta, bunun sadece kendi sınırları dışında üretimine müsaade etmektedir.

Bunun yanında nükleeri Türkiye’de yapmamak Türkiye’yi hiçbir zaman için daha güvenli hâle getiriyor. Burada ifade edildi, Sayın Vekilim, Sayın Hocam, örneğin, Metzamor Nükleer Santralinden bahsettiniz. Türkiye’ye yürüme mesafesinde bir santral. Bulgaristan’da... Keza Çernobil buradan binlerce kilometre uzaktaydı ama burayı da etkilediğini söylüyorsunuz. Dolayısıyla, ülkemizde olmamasının Türkiye’yi daha güvenli bir hâle getirmediğini de açıkçası görmemiz gerekiyor.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Onu gündeme getirelim Sayın Bakanım, gündeme getirelim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Sanki bu kanun, nükleerle alakalı açıkçası ilk düzenlemeyle ilgili bir kanunmuş gibi ifade edildi. Aslında Türkiye’nin nükleerle alakalı düzenleme geçmişi 66 yıl öncesine dayanıyor. Sayın Vekilimiz, teklifin sahibi olan Vekilimiz ifade ettiler, 1956 yılında Türkiye, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumuna üye olarak aslında bu yolculuğa başladı. Bu süre içerisinde 1957 yılında Atom Enerjisi Komisyonu kuruldu. 1980’li yıllara kadar bu Komisyon görev yaptı, 1982 yılında Türkiye Atom Enerjisi Kurumu kuruldu. Dolayısıyla, yani sadece bugün, biz 2010’da Rusya’yla nükleer anlaşmayı yaptık, o güne kadar sanki hiçbir şey yokmuş gibi bir durum söz konusu değil. Bu, geçmişte bu kurumda çalışanlara ve bu kurumda bu birikimi oluşturanlara bir haksızlık olur diye düşünüyorum. Türkiye’de nükleer donanım, bilgi, tecrübe o tarihlerden bugüne kadar getirildi. Ve aslına bakarsanız hemen hemen tüm iktidarlar döneminde nükleer santral kurulumu, nükleerden elektrik üretimiyle alakalı hedefler ortaya konuldu. Geçmişten bazı şeyler okumak istiyorum size: Örneğin, 1978 yılında dönemin Enerji Bakanının “Türkiye’nin nükleer enerji konusunda daha fazla gecikmeye tahammülü kalmadı.” ifadesi var, aradan yaklaşık kırk dört yıl geçti. Yine, 2000 yılında Akkuyu’da bir santral kurulması ihalesinin ekonomik sebeple iptalinden sonra bir mülakatla o dönemin Başbakanı “Nükleer santral için beklememiz bu an için uygun olur ama vazgeçmemiz asla doğru olmaz.” dedi. Akkuyu Nükleer Santrali’ne ilişkin ihalenin iptali nükleer santralden vazgeçilmediğini göstermektedir. Kıymetli vakitlerinizi almamak için daha fazla örnekler vermeyeceğim ama şunu söylemeye çalışıyorum: Tüm iktidarlar, Türkiye’nin enerjideki ihtiyacını karşılamak için nükleerin doğru bir çözüm olduğunu düşünmüşler, bununla ilgili belli irade ortaya koymuşlar ama bütün bunların sonucunda atılan en önemli adım 2010 yılında Rusya Federasyonu’yla yapılmış nükleer anlaşma, hükümetler arası anlaşma. Bu hükümetler arası anlaşma çerçevesinde yaklaşık sekiz yıllık bir çevresel etki değerlendirme ve gerekli izinlerin 53 ayrı kurumdan alınması, bunların sonucunda da 2018 yılı Nisan ayında Akkuyu’da nükleer santralin ilk inşaatının lisanslanması ve inşaatla başlanması söz konusudur. Kıymetli Başkanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri; santralde şu anda yaklaşık 20 bin kişi çalışıyor. Bölgeye, ilimize çok önemli katkıları olan bir proje. Santral devreye girdiğinde yaklaşık 4 bin kişiye kalıcı bir şekilde istihdam sağlayacak. Orada âdeta yeni bir şehir kuruluyor. Bu santralde kullanılan reaktör, VVER-1200 reaktörü dünyada ilk kez Akkuyu’da uygulanan bir reaktör değil. Baktığınız zaman -yani uzmanlar var burada ama- bu nükleer reaktörler belli şekilde nesilleri değiştirerek, daha gelişerek, teknolojileri daha ilerleyerek aslında aynı teknolojik altyapıdan gelmektedir ama söz konusu aynı reaktör şu anda Rusya’da faaliyettedir. Orada 4 tane santralin daha, 4 reaktörün daha yapımı devam etmektedir. Dolayısıyla, bu reaktörün ilk kez Akkuyu’da yapılacağı iddiası söz konusu değildir.

Santralde şu anda yaklaşık 20 bin çalışmaktadır. Bunların içerisinde öğrencilerimizle alakalı şunu ifade etmem lazım: Biliyorsunuz, 317 öğrenci Akkuyu Santrali’nde çalışmak üzere Rusya’ya gönderildi. Mezun olup Rusya’dan buraya dönen 208 mühendis şu anda Akkuyu’da zaten çalışmakta, 109 tanesi de eğitimlerine devam ediyor; bunu da güncel bir bilgi olarak sizlere aktarmak istiyorum.

Akkuyu'nun depremselliği, uçak çarpması, tsunami etkisi, bunların hepsi bu süreç içerisinde hem dizayn aşamasında hem lisanslama aşamasında denetlendi, onaylandı. Akkuyu'da fiilen denetlemeler devam ediyor ve Türk şirket de değil, bu konuda uzman Fransız bir şirket tarafından inşaat denetleniyor, orada yaklaşık 80 çalışan var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Deprem nasıl denetleniyor? Deprem denetlenebilir bir şey değil.

MEHMET CİHAT SEZAL (Kahramanmaraş) – Yapımı denetleniyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Şu anda yapımı denetleniyor, onu söylemeye çalışıyorum yani inşaatla ilgili faaliyetler devam ediyor.

Ayrıca, gerek NDK'nin gerek NÜTED'in personeli 7 gün 24 saat o santralde çalışmalarına devam ediyor.

Bu anlamda, deniz suyuyla, deniz deşarjıyla alakalı, deniz suyunun 2 derece arttığıyla alakalı bir şey söylendi. Bunun ÇED raporu aşamasında zaten çalışması yapıldı, bunun deniz suyunu sadece 0,5 derece ısıtabileceği öngörülüyor ve bunun da oradaki habitata, yaşayan canlılara herhangi bir zarar vermeyeceği noktasında bir çalışma da verildi.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Bilirkişi raporunda öyle demiyor. O konuda lütfen doğru bilgi verin, bilirkişi raporunda öyle yazmıyor Sayın Bakan Yardımcım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Efendim?

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Ben o davada avukatlık da yaptım, bilirkişi raporunda öyle yazmıyor; normali 3 derecedir, alınan suyun ısıtılması bu. 5 ila 7 derece ısıtacaktır Akkuyu Nükleer Santrali. Ve elimde Akkuyu Nükleer Santrali'yle ilgili teknik değerlendirme raporları da var, yarım derece falan değil, 2 derece Akdeniz'i ısıtacak ve bu bilirkişi raporunda sabit. Lütfen dava dosyasına bakın, orada yazıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Yani ÇED raporunu beraber inceleyebiliriz.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Ben hepsini inceledim, zaten orada avukatım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Alpay Bey, müsaade edin, bitirsin. Teşekkürler.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Efendim, müsaade ederseniz bir iki şey daha söyleyeceğim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Bayraktar, buyurun, tamamlayalım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Sayın Başkanım, bir iki şey daha söyleyeyim.

Bu sahayla alakalı, biliyorsunuz, şöyle bir ifade kullanıldı: “Rus toprağı...” vesaire. Bunu kabul etmemiz asla mümkün değil. Eğer hükümetler arası anlaşmaya, Meclisten geçen bu anlaşmaya bakarsanız, sahayla alakalı, arazi tahsisi ve erişimiyle alakalı madde 7'de çok net bir şekilde “sahanın proje şirketine tahsis edildiği” ifade edilmektedir. Burası Türkiye Cumhuriyeti'nin toprağıdır, öyle kalmaya da devam edecek. Gerek kamulaştırma gerek arazi kullanımıyla alakalı ifadeler zaten hükümetler arası anlaşmada mevcuttur.

Bir liman verildiği ifade edildi. Limanın da mülki idare amiri Gülnar Kaymakamı'dır, işleteni o şirkettir, Türkiye'deki birçok limanın işleticisinin yerli, yabancı yatırımcılar olması gibi. Söz konusu sahayla alakalı gerek İçişleri Bakanlığımız gerek Gümrük Bakanlığımız ve Sahil Güvenliğinin de her türlü denetim yetkisi söz konusudur; bunu da ifade etmek isterim.

Aslında, hocalarımız, yakıt ve atık yönetimiyle alakalı çok değerli açıklamalarda bulundular ama ben şu bilgiyi de vereyim: "Taraflarca mutabık kalınabilecek ayrı bir anlaşmayla Rus menşeli kullanılmış nükleer yakıt Rusya Federasyonu'nda yeniden işlenebilir." gibi bir ifade var. Bu, Rusya Federasyonu ile Türkiye Cumhuriyeti devletinin yapacağı anlaşmaya göre belirlenebilir. Aslında arkadaşlarımız, hocalarımız, şunu söylediler: Burada bu yakıtın içerisinde maddi bir değer var, bu değerle alakalı da yapılması gereken başka bir anlaşma söz konusu olabilir.

Başkanım, son olarak şunu ifade etmek istiyorum: Projenin ve nükleer santralin çok pahalı olduğu söylendi, aldığımız elektriğin çok pahalı olduğu söylendi, böyle bir modelin dünyada olmadığı ifade edildi. Buradaki alım garantisi ortalamada 12,35 dolar-sent/kilovatsaatir. Bu, on beş yıl boyunca santralden üretilecek elektriğin sadece yüzde 50'sine verilmiş bir garanti bedelidir. Aslında on beş yıl boyunca üretilen elektriği değerlendirdiğinizde yaklaşık 35 milyar dolar gibi bir rakam eder. Ama şunu unutmayalım, burada 12,35 dolar-sentin herhangi bir dolar eskalasyonu yani her yıl artırılması söz konusu değildir. Şuraya geleceğim, paranın bir zaman değeri var yani santralin diyelim ki 4'üncü ünitesi 2026-2027 yılında devreye girdi, o tarihten on beş yıl koyduğunuzda 2042 yılına gelir; bugünkü 12,35 dolar-sent 2042 yılında paranın zaman karşısındaki değer kaybindan dolayı belki 8 sentlere, 7 sentlere gelmiş olacak. Bu hesabı yaptığınızda santrale toplam ödenecek para yaklaşık 20 milyar ila 22 milyar dolar civarındadır yani aslında santralin bir anlamda maliyet hesabıdır. Şimdi şuraya geleceğim; bu model sadece Türkiye'ye özgü bir model midir? Hayır, Birleşik Krallık'ta, İngiltere'de Hinkley Point Santrali'nde Fransız teknolojisiyle bir santral şu anda yapılmaktadır. Oradaki alım garantisi -sente dönerek söyleyeyim mukayese açısından- 15,14 senttir yani bizimkinin yaklaşık yüzde 20-25 üzerindedir ve üretilen otuz beş yıllık bütün elektriğin alım garantisini taşımaktadır. Oradaki saha hiçbir zaman için Fransız toprağı olarak değerlendirilmemektedir veya "Böyle bir model söz konusu değildir." diyenlere de bu cevabı vermiş olalım.

Son olarak, bu santralin Türkiye'nin biraz önce ifade ettiğim iklim hedefleri, 35 milyon ton karbon emisyonu azaltımıyla alakalı ve nihayetinde 2053'te net sıfır emisyon olacak bir ekonomi olma hedefi için çok önemli olduğunu görüyoruz, düşünüyoruz. Çünkü dünyadaki trende baktığınızda, eğer dünya iklim değişikliğiyle alakalı samimiye, bu konudaki çabalarda bir yere varmak istiyorsa, 2050'de sıfır emisyonla varmak istiyorsa bu gidişatta nükleersiz bir çözüm maalesef gözüküyor. Çünkü bakınız, 2017-2021 yılında dünyada karbon emisyonları yüzde 7 arttı; kömür talebi Avrupa'da yüzde 11, Amerika'da yüzde 19 arttı, kömür fiyatları da beraberinde arttı. Dolayısıyla, öncelik, insanların enerjiye erişimi, arz güvenliği. Biz bu anlamda Türkiye'nin arz güvenliğini sağlamada nükleerin önemli bir yeri olduğunu, bu nedenle de enerji arz güvenliği içinde bunun bir millî güvenlik meselesi olduğunu düşünüyoruz.

Sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bakan Yardımcımız Sayın Bayraktar'a bu kapsamlı ve kapsayıcı bilgileri nedeniyle teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bir şey öğrenmek istiyorum da...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Pardon, bir şey öğrenmek istiyorum da...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Müsaadenizle, 1’inci maddeye geçtim.

1’inci maddeyi okutuyorum, buyurun.

NÜKLEER DÜZENLEME KANUNU TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, barışçıl kullanım ilkesi esas alınarak, nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi sırasında çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin iyonlaştırıcı radyasyonun olası zararlı etkilerinden korunmasına yönelik uygulanması gereken ilke ve esaslar ile tarafların sorumluluklarını, bu faaliyetler üzerinde düzenleyici kontrol yetkisini haiz Nükleer Düzenleme Kurumunun yetki ve sorumluluklarını ve nükleer hadiselerden kaynaklanan nükleer zararlar hakkındaki hukuki sorumluluğu belirlemektir.

(2) Nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetler ve bu faaliyetlerle ilgili kişi, tesis, cihaz ve maddeler bu Kanun kapsamındadır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde 2 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım. Buyurun.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 1’inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu
İstanbul

Muazzez Orhan Işık
Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutayım mı Ali Bey?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Okutun.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ya da söz istiyorsunuz, buyurun, tamam.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Fark etmez yani aynı şey, ben de gerekçeyi okuyacağım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Teklifin 1’inci maddesiyle, nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetler üzerinde düzenleme, değerlendirme, yetkilendirme ve denetleme faaliyetleri ile yaptırımları...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, isterseniz -müdahale etmiyorum, yanlış anlama- özet olarak verebilirsen çok daha makbule geçer.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Ya, özet verme imkânım yok Sayın Başkanım.

...uygulayabilme yetkisini haiz Nükleer Düzenleme Kurumunun yetki ve sorumlulukları ile nükleer zararlar hakkında hukuki sorumluluk rejiminin belirlenmesi amacı ve kapsamı düzenlenmektedir.

Son zamanlarda Türkiye’de enerjide dışa bağımlılığı azaltmak ve daha ucuz enerji kullanımını gerçekleştirmek amacıyla nükleer enerjinin gerekliliği ön plana çıkarılmaktadır. Dünyada nükleer enerji deneyimlerine bakıldığında, en önemli üs olarak Amerika Birleşik Devletleri’nin nükleer enerji santrallerini birer birer kapattığı görülmektedir.

Dünyada yaşanan bu gelişmeler sonucunda Türkiye’nin nükleer enerji kaynağını kurma ve kullanma yönündeki ısrarına anlam vermek mümkün değildir. Türkiye’de çeşitli propagandalarla nükleer santral kurulmasına ilişkin girişimlere karşı halkla birlikte birçok kitle ve meslek örgütü ile siyasi partiler yıllardır mücadele etmektedir.

Yıllardır nükleer santrallere neden karşı olduklarını, olduğumuzu anlatmaya çalışıyoruz ve nükleer santrallerin karşısında olma sorumluluğunu kamuoyuna, halkımıza bir borcumuz olarak yerine getirmeye çalışıyoruz. Çünkü dünya nükleer enerjiden vazgeçerken, nükleer santraller “nükleer kafaların” iddia ettiği kadar çevreci, temiz, risksiz, ucuz, sorunsuz, tehlikesiz değilken neden bu topraklarda kurulmaya ısrarla çalışılıyor?

Bu santraller iddia edildikleri gibiye niye Amerika 1978 yılından, Almanya 1982 yılından, Kanada 1975 yılından itibaren yeni bir nükleer santral siparişi vermiyor? Japonya’da 1996 yılında Maki kasabasına yapılmak istenen nükleer santral için referandumda, halk “hayır” dedi. Kanada’da 1997 yılında 21 adet CANDU nükleer santralinden 7’si yapılan denetimlerde tehlikeli ve yönetim hatası bulunduğu için kapatıldı.

Zorda kalan firmalar artık kendi ülkelerine nükleer santral yapamıyor ve var olanları sağlıklı olarak işletemiyorlarsa nasıl olur da bize nükleer santral satıp, garanti verebiliyorlar? Avusturya, Filipinler ve Brezilya, yapımı biten nükleer santrallerini çalıştırmadan kapattı. İsveç, 1980 yılında yapılan referandum sonucunda 2010 yılında tüm nükleer santrallerini kapatma kararı aldı ve ilk santralini sökmeye başladı. İtalya, İngiltere, İspanya, Belçika, Finlandiya, Rusya, Çin, Endonezya, Küba, Tayland ve Vietnam nükleer planlarını terk etti. Kurmama kararı veren ülkeler ise şunlar: Portekiz, İrlanda, Lüksemburg, Danimarka, Yunanistan, İsviçre, Hollanda, Danimarka, İskoçya, Yeni Zelanda.

Nükleer enerji, iddia edildiği gibi ucuz değil aksine en pahalısıdır. Tekliflerde hep düşük gösterilen nükleer enerji birim fiyatları hiçbir zaman gerçekleşmemiştir. Zaten ilk yatırım ve normal işletim maliyetleri çok yüksek olan nükleer santraller, otuz-otuz beş yıllık ekonomik ömürleri boyunca sıkça karşılaşılan kazalar, devre dışı kalmalar, bakımlar ve onarımlar nedeniyle çok pahalıya enerji üretirler.

Bu birim fiyatlara hiç hesaba katılmayan santralin sökülmesini, kapatılmasını, kontrol altında tutulmasını ve bir de hâlâ tüm dünyada çözümsüz olan tehlikeli atıkların yok edilme masraflarını katarsak ortaya korkunç rakamlar çıkmaktadır.

Gelişmiş ülkeler yaklaşık 30 senedir yenisini kurmadıkları bu geri ve sorunlu teknolojiyi az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere ithal etme eğilimindedir. Bu konuda Türkiye’ye CANDU reaktörlerini satmaya çalışan AECL Başkanı Reid Morden’in şu sözleri gayet açıklayıcı: “Bizim endüstrinin yaşamsal desteği ülke dışındaki pazarda başarılı olmamıza bağlıdır.”

Diğer yandan, böylesi büyük kârların döndüğü bu sektör, Türk sermayedarlarının ve bürokratlarının da gözlerini ışılatıyor. Bu ve benzeri sebeplerle sermaye düzeni, nükleer santral konusunda yıllardır atılamayan adımları atma çabasında. Bu adımları atmaya çalışanlar elbette minareye kılıflarını da hazırlıyorlar. Yıllardır çözülemeyen sorunları olan ve pek çok kazaya yol açan nükleer santraller en temiz, en güvenli, en ekonomik ve mutlaka kullanılması gereken enerji kaynağı olarak yansıtılmaya çalışılıyor. Üniversitelerden medyaya kadar düzenin birçok kurumu seferber ediliyor.

Bu nedenle, 1’inci maddenin tekliften çıkarılması gerektiğini düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutup oylarınıza sunacağım, okutuyorum.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifinin 1’inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Nükleer” ibaresinden önce gelmek üzere “özerk niteliğe sahip” ibaresinin eklenmesi, “Kurumunun” ibaresinden sonra gelmek üzere “teşkilat, görev, yetki ve sorumlulukları ile personelinin özlük haklarına ilişkin esasları” ibaresinin eklenmesini ve “yetki ve sorumluluklarını” ibaresinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan

Kadim Durmaz

Tacetin Bayır

Kocaeli

Tokat

İzmir

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu

Müzeyyen Şevkin

Manisa

Adana

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Müzeyyen Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Şimdi, ben öncelikle Sayın Bakan Yardımcısının tarzını doğru bulmadığımı buradan ifade etmek isterim. “Uçak kaçtı”, “uçak çarptı”, “deprem vurdu” gibi ifadeler gayri şey geldi bana biraz, müstehzi tavrınızı doğru bulmadım. Depremle ilgili bilimsel veriler vermeye çalıştım ben burada; bu, bir. O konuda “Uçak çarptı, deprem oldu.” falan gibi tanımlamanız ilginç geldi bana doğrusu. Ayrıca, burada dediniz ki: “Kanunla ilgili hiçbir madde konuşulmadı.” Cumhurbaşkanına çok büyük yetkiler verildiği, bu Kurumun özerk olması gerektiği, atık yönetimiyle ilgili 9’uncu madde, 3’üncü madde, 4’üncü madde ve şeyi içeren... Belki maddelerin adını vermedik ama sürekli kanuna atıfta bulunarak bu nükleer üzerinden herkes konuşmalarını gerçekleştirdi ki grubum adına söylüyorum, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söylüyorum.

Yine, nükleer santralin yanı sıra burada Rusya’nın bir askeri liman inşa ettiğini göz ardı edemeyiz. Hayali güney denizlerine ulaşmak olan Rusya’nın Ukrayna’daki işgalci tavrını da gördükten sonra -az önce Maraş Milletvekilimiz beni eleştirdi yine şeyle ilgili- “Bu bir millî güvenlik sorunudur.” dediğim zaman buradan atıfta bulunuyorum. Güney, sıcak denizlere ulaşmak hep hayalidir Rusya’nın ve burada yapılan liman inşaatıyla da orayı âdeta bir üs alanı gibi kullanma tavrı içerisinde olduğu herkesin bilgisindedir. Dolayısıyla, bu yönüyle de millî güvenlik sorunudur. “Kabile devleti gibi davranılıyor.” dedim, yine, Sayın Maraş Milletvekilimiz orada buna alındılar. Evet, eğer siz bir ülkede önce nükleer santral sözleşmesini imzalayıp, sonra ihaleye çıkıp, sonra da inşaatını yapıyorsanız ve daha sonra düzenlemeyle ilgili yasal prosedürleri yerine getiriyorsanız böyle davranılıyordur yani onunla ilgili ben tekrar bir açıklama ihtiyacı duydum.

Yine, Almanya’ya atıfta bulundunuz, işte, “Almanya tekrar şey yapıyor.” Almanya güneş enerjisinden bizim kadar yararlanabilecek bir ülke değil, bizim ülkemiz güneş enerjisinden daha fazla yararlanabilme olanağına sahip.

Yine, bir başka konu var; Almanya’da fay hatları yoktur, dikkat ederseniz depremselliği de azdır. Fay hatları üzerinde jeotermal enerji olanakları vardır. Bu ülkede jeotermal enerji kaynakları yeterince araştırıldı mı? Kuzey Anadolu Fay Kuşağı var, Güneydoğu Anadolu Fay Kuşağı var, Ege’de graben ve horstlar var; buralarda yeterince... Evet, jeotermal, yanlış politikalar, aşırı ruhsatlandırma ve

reenjeksiyon yapılmadığı için şu anda tu kaka ediliyor ama jeotermal yerli ve millî bir enerjidir, buna dair yatırımların yapılması gerekir ama doğru projelendirme, doğru ruhsatlandırma ve reenjeksiyon yöntemiyle. Bütün bunlar tüketilmeden, güneş enerjisi, yenilenebilir enerji kaynakları tüketilmeden bize burada nükleer santral güzellemleri yapıyorsunuz; bunu kabul etmemiz mümkün değil doğrusu. Kanımca yeterince kanuna çalışılmamış, ben öyle görüyorum.

Şimdi 1'inci maddeyle ilgili konuşmak isterim. Nükleer Düzenleme Kurumunun hukuki dayanağını 2/7/2018 tarihli ve 702 sayılı Nükleer Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname teşkil etmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi tarafından anılan kanun hükmünde kararnamenin Anayasa Mahkemesi huzuruna taşınması neticesinde E.2018/115, K.2020 sayılı dosya üzerinden 30/12/2020 tarihinde iptal edilmiş ve söz konusu iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra 9/3/2022 tarihinde yürürlüğe girmesi hüküm altına alınmıştır. Akabinde 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 54'üncü bölümünün 785 ile 792'nci maddelerinde kurumun amaç, kapsam, görevleri, tanımları, yetkilendirilmesi, denetimi, Kurul, Başkanlık, Başkan ve kurumun gelirleri düzenlenmiştir. Ancak, anılan Cumhurbaşkanlığı kararında söz konusu KHK'ye atfı yapılmakta, KHK iptal edilmekte, KHK'nin içeriğini tam olarak karşılayacak bir kanun teklifi ileri sürülmemekte ve hukuki boşluk doğmaktadır. Söz konusu kanun teklifi Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı ilkesi çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. Öte yandan, bu teklifle birlikte kurumun görevleri arasına yenilerinin eklenmesi öngörülmektedir. Hukuki bağlamda sorun Nükleer Düzenleme Kurumunun hukuki statüsü itibarıyla kanunla mı yoksa Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle mi kurulacağına ilişkindir? Zira, Nükleer Düzenleme Kurumunun hukuki statüsü, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip ve yetkilerini bağımsız olarak kullanmak üzere teşkilatlandırıldığından bağımsız idare otorite, düzenleyici, denetleyici kurum niteliğindedir. Söz gelimi, BDDK'nin 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na istinaden oluşturulduğu gözetildiğinde, Nükleer Düzenleme Kurumu bakımından kanuni düzenleme ilkesinden ayrılmasını haklılaştıracak bir neden bulunmamaktadır. Kaldı ki bağımsız idari otoritelerin hangi hukuki formla teşkilatlandırılacağına ilişkin açık anayasal hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, her ne kadar söz konusu otoritelerin Türk idari teşkilatındaki konumu tartışmalı olsa da idarenin bütünlüğü ilkesi gereğince bir tür hizmet, yerinden yönetim olduğu kabul edilebilir.

Öte yandan, yasama yetkisinin devredilmezliği, idarenin kanuniliği ilkesi gereğince bu otoritelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, çalışma usul ve esasları, personel rejimi ve özlük haklarının genel çerçevesinin kanun düzeyinde çizilmesi gerekmektedir ancak temel esasların kanunla belirlenmesi, bu kanunun yalnız şekli yönden konulmasıyla mümkün değildir. Başka bir anlatımla, Anayasa madde 2, 7, 12'deki maddi anlamda kanunilik ilkesi gereğince kanun hükmünün içeriğinin net, açık, anlaşılabilir ve objektif esaslarla kaleme alınması gerekmektedir ancak söz konusu kanun teklifi, bütünüyle muğlak ibarelerle kuruma yönelik düzenlemeler getirmektedir. Kurumun sağlıklı, dengeli ve güvenilir bir çevrede yaşama hakkı bakımından değeri gözetildiğinde, kurumun bağımsız olması gerekliliği yani özerk olması gerekliliği ortaya çıkacaktır. Bu gereklilik, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumunun belgelerine de konudur. Söz gelimi, denetleyici ve düzenleyici yapıların bağımsız olması, yapılacak düzenlemelere riayetini takibi, aykırılık hâlinde yaptırım uygulanması olmuştur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Müzeyyen Hanım, teşekkür ederiz.

Vehbi Bey, aynı konuda söz almak istiyor musunuz?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Evet.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Peki, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, bu madde 1’de “Nükleer Düzenleme Kurumunun yetki ve sorumlulukları ile nükleer zararlar hakkındaki hukuki sorumluluk rejiminin belirlenmesi, kanunun amacı olarak düzenlenmiştir.” ibaresi bulunmakta.

Ben de burada bir iki tane soru sormak istiyorum. Mesela, Nükleer Düzenleme Kurumunun merkezi neresidir? Bu kanun teklifi metninde öyle bir ibare yok.

Önceki, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği 702 numaralı Kanun Hükmünde Kararname’de bu Nükleer Düzenleme Kurumunun merkezinin Ankara olduğu söyleniyor fakat bizim elimizdeki kanun teklifi metninde böyle bir şey, böyle bir ibare yok. Olması gerekmez mi?

Peki, bu Nükleer Düzenleme Kurumunun yapısı nedir yani organları nedir? Yani buradaki, bir önceki 702 no.lu Kanun Hükmünde Kararname’de bir kurul ve başkanlıktan oluştuğu söylenmekte fakat bu metinde böyle bir ibare yok.

Kurul kaç kişiden oluşmaktadır? Bu kurulların ataması ne şekilde yapılmaktadır ve bunlar ne şekilde göreve başlarlar? Bu konuda, elimizdeki kanun teklifi metninde herhangi bir ibare yok.

Mesela, bu 702 no.lu Kanun Hükmünde Kararname’de “Hiçbir organ, merci, kurumun kararlarını etkileyecek, etkilemek amacıyla talimat veremez.” deniliyor yani bu denetleyici ve düzenleyici otoritenin bağımsızlığına atıf yapıyor ama elimizdeki kanun teklifi metninde buna ait herhangi bir şey yok.

Kuruma ihdas edilen kadro sayısı nedir, kaç tane personeli vardır?

Bunlar kanun teklifi metninde bulunmamakta.

Yani burada, söz konusu kanun teklifinin 1’inci maddesinde Nükleer Düzenleme Kurumunun kuruluş, görev ve yetkileri, çalışma usul ve esasları düzenlemelerine ilişkin yer verilmediğini görmekteyiz. Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği 702 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin ilk maddesinde teşkilat, görev, personel özlük hakları, muafiyetlere ilişkin usul ve esaslar yer almışken getirilen teklifte bu alanlar çıkartılmıştır. Bu durum, Nükleer Düzenleme Kurumunun kuruluş, görev, yetki ve çalışma usul ve esaslarının, bu teklif kanunlaşmış yürürlüğe girdiğinde ya da buna yakın bir zamanda çıkarılacak bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenleneceğini bizlere göstermektedir. Oysa yasama organı bu alanı yeni bir kanunla düzenlerken bu alanı düzenleyecek ve denetleyecek kurumu da kurabilirdik biz burada. Bu, daha bütüncül bir düzenleme yapılmasını elverişli hâle getirirdi. Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle siyasi otoriteden bağımsız kalabilecek, düzenleme ve denetleme yapabilecek bağımsız bir kurum kurmanın zorlukları ise ortadadır. Ayrıca bu tür bir kurumun Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulup kurulamayacağı konusu da tartışmalıdır. Nükleer enerjiye ilişkin faaliyetlerin bağımsız bir düzenleyici ve denetleyici kurum tarafından düzenlenip denetlenmesi ulusal ve uluslararası güvenilirlik açısından elzemdir. Bağımsız idari otorite olarak düzenleyici ve denetleyici kurumların özel bir kanunla kurulması onu yürütmeden bağımsız kılabilirdi diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Cevap verirler herhâlde.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bayağı bir bahis açtınız yani.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – En önemli madde Sayın Başkan.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Benim bu saydığım şeylerin burada olması gerektiğini söylüyorum ben yani. Daha önceki kanun hükmünde kararnamede bunların hepsi açıklanmış, hepsi varken, neden şu anda tartıştığımız bu kanun teklifinde bu saymış olduğum hususlar yer almıyor?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Alparslan Bey, özellikle merkez ve şeyle ilgili birkaç konuda bilgi verebilir misiniz ya da bir başka arkadaşla verecekseniz ya da teklif sahibi Sayın Vekilimiz?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Kaboğlu Hocam da 1'inci maddeyle ilgili söz istiyor.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Peki, o zaman arkadaşlar...

Ne oldu?

ALİ ŞEKER (İstanbul) - Ben de söz istemiştım ama.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Arkadaşlar, gerçekten soru mu soruyorsunuz başka bir şey mi?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yo, bu soru. Benim sorduğum çok net bir soru yani.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bizim sorular anlaşılıyor mu, niye böyle bir soru soruyorsunuz bize?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam, peki.

Sayın Öztürk'e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Öztürk.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkanım, yaklaşık bir saat sonra 1 Marta gireceğiz. Anladığım kadarıyla da daha 1'inci maddede bu şekilde uzatma taktiklerini görüyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, ben de aynı şeyi görüyorum.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Dolayısıyla zaten 1 Marta girdikten sonra bu kanunun Çarşamba günü Genel Kurula gelmesi açısından... Biz, daha bunu sabaha kadar çalışırsak, şerhimiz var, vesair var, herhâlde bir sıkıntı olacak. Gelin, bu işin maddelerini en azından yarın, bu şekilde tabii uzatmadan, sağlıklı bir şekilde bakıp, gündüz gözüyle, sağlam kafayla yapalım diye düşünüyorum. Maddelerden 1'inci maddede kapatalım diyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Çok teşekkür ediyorum öneri için.

Fuat Bey'in bir önerisi var herhâlde ya da...

Buyurun.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Evet, teşekkür ediyorum.

Ben aslında usul açısından bir şey önermek istiyorum. Tabii kanunun maddeleri her birimizin önünde var, bütün arkadaşlar bunları görüyorlar, okuyoruz. Zaman ekonomisi açısından kanun maddelerinin okunmamasını öneriyorum. Kanun maddelerini okumayalım, diğer zaten sizlerin verdiği önergelerde madde gerekçeleri ve sözlerinizi alıyorsunuz, maksat hasıl oluyor, kanun maddelerinin okunmadan devam edilmesini öneriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

ALİ ŞEKER (İstanbul) - Okunmadan okutulması diye bir şey yok yalnız.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Yaptık bunu, daha önce bu Komisyonunda yaptık, çok yaptık.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Arkadaşlar, bu konuda Komisyon üyelerine söz veriyorum. Bu konu çünkü bu çalışma düzeniyle ilgili, Komisyon dışındaki arkadaşlar görüş vermezse sevinirim.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Çünkü 20 sayfası var, 20 sayfayla yazılmış bu. Her sayfa 400-450 kelimeden oluşuyor, toplam 8-9 bin kelime burada konuşulacak. Zaten sizler önergelerinizi verirken bunu okudunuz, çalıştınız, önünüzde de var. Ben maddelerinin okunmadan buna devam etmemizi öneriyorum.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Ama önemli bir yasayı görüşüyoruz, bence okunmalı.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Ama herkes biliyor, yani önergeyi neye göre hazırladınız Sayın Vekilim? Önergeyi okuduğunuz için hazırladınız.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim Fuat Bey.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Tarhan, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, Fuat Bey’in önerisine katılmıyoruz, katılmamamızın ana sebeplerinden birisi özellikle bu kanun metnine imza atan milletvekilleri yeterince bizi aydınlatmıyorlar. Şimdi arkadaşlarımız 1’inci maddede sordukları sorulara henüz daha hiç cevap almamış. Bu kanun hazırlanırken iyi çalışılmadığını iddia ediyoruz ve bu çalışma doğrultusunda en azından eksikler neyse Komisyon olarak bizler bu eksikleri tamamlayalım. Şimdi Anayasa Mahkemesinden dönmüş bir kanunla...

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Bunun için herhangi bir itirazım yok Tahsin Bey, söylediklerinize bir itirazım yok.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Anayasa Mahkemesinden dönmüş kanundan bahsediyoruz. Şimdi, biz burada kaliteli kanun yapacaksak, özellikle arkadaşlarımızın sorduğu sorulara cevap verilsin. Çok basit sorular soruluyor yani bunlara da cevap verilmeyecekse, yok “Oylayalım.” veya “Okumadan geçelim.” gibi şeyler doğru değil, biz sabaha kadar da gerekirse çalışırız. Ama Yasin Bey’in önerisine de katılıyoruz, sonuçta bugün saat on ikiyi geçtikten sonra yarın getirme şansımız yok, çarşamba günü getirirsiniz. Sabah başlarız gene çalışmamıza, devam ederiz, yarın da bitirmiş oluruz. Onun için, bizim için bir sakıncası yok.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, sizin önerge yok sanırım burada.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Fuat Bey’in önerisini konuşuyoruz herhâlde, değil mi?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hayır, oraya geçmedik henüz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Peki, tamam.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Daha maddeleri oylayacağız, 1’inci maddeyi.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Komisyon üyelerimizden başka sorusu olan var mı?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Az önceki soruyla ilgili bir söz vermemiştiniz, onu tamamlamak istiyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyi bitireyim ondan sonra.

Sayın Kaya, lütfen, buyurun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Sayın Başkanım, gelen soruların geneli kanunda olmayan maddelerle ilgili. Bunlar Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenecek zaten; bu, burada düzenlenecek daha sonrasında. Bu kurumun özerk yapısı, 5018 sayılı Yasa’ya tabi olduğu, düzenleyici bir kurum olduğu, tüm bu özel kurumlara ilişkin düzenlemeler bu şekilde olmaktadır. NDK’yle ilgili düzenleme de Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle olacaktır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim Sayın Kaya.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Şimdi Ali Bey’e söz veriyorum.

Buyurun Ali Bey.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Az önce santralin yaklaşık 20 milyar dolara mal olacağını Sayın Bakan Yardımcısı ifade etmişti ve zaten garantinin de 20 milyar dolar gibi bir şey olduğunu ifade etmişti. Bu bizdeki rakamlara göre doğru değil. Şöyle ki: TETAŞ’ın nükleer santraldeki üretimi yapılacak elektriğin satın alma garantisi ilk 1, 2’nci santraller için, reaktörler için yüzde 70; 3’üncü, 4’üncü reaktörler için de yüzde 30’u ve onlar da tamamlandıktan sonra bu noktaya geliyor ve toplam 17 milyar 500 milyon kilovatsaat üretim üzerinden on beş yılda da yaklaşık 262 milyar kilovatsaat elektrik alım garantisi var. Bu da 32,5 milyar dolar ediyor, on beş yıl için. Bir nükleer santralin ortalama ömrü altmış yıl olarak öngörüldüğünde yani 130 milyar dolar gibi toplam ömründe bir elektrik üretimi söz konusu olacak. Sadece on beş yıl için olan alım garantisi 32,5 milyar dolar da yaklaşık bugünkü kurlar üzerinden 453 milyar 862 milyon 500 bin TL. Yani ilk on beş yılda dahi kendi yatırımının yüzde 50 üzerinde kâr etmiş oluyor bu hesaba göre. Buradan zenginleştirilmiş uranyumun alınması, onun değeri bu hesabın içerisinde yok.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Paranın zaman değerini hesaba katmamışsınız.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – “Paranın zaman değerini hesaba katmıyorsunuz.” derken... Burada bir süre sonra doların nereye geleceği, Türkiye’de Türk lirasının ne kadar eriyeceği ve geçtiğimiz kısa dönemki tecrübelerimizde bu dolardaki artıştan dolayı mazotta, benzinde, elektrikte yaşadığımız krizler ortada.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Hocam, çok kısa...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Müsaade edin, 2’nci maddeye geçeyim, söz vereceğim.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Yani burada böyle bir garantiyi vermek, hele 3 sente, 2,5 sente rüzgâr ve güneş enerjisi santrallerinin maliyeti varken bunu savunmanın hiçbir olumlu tarafı yok.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Şeker, birbirinizi ikna etmek zorunda değilsiniz. Herkes görüşlerini ifade etti.

Teşekkür ediyoruz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ha, biz olan rakamları doğru koyalım ortaya, doğru bilgi geçsin.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tutanaklara geçti, teşekkür ediyoruz.

Madde 2’yi okutuyorum:

(Maddenin okunmasına başlandı)

“Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,

b) Başkan: Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanını...”

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Sayın Başkan...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Fuat Bey, buyurun.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Sayın Başkanım, kabul edilir edilmez, bir öneri sundum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Fuat Bey’in önerisini...

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Bu öneriyi netleştirmeden sonraki maddeye geçmeyelim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam.

Ali Bey, Fuat Bey’in önerisiyle ilgili destek verecekseniz buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bize tekrar konuşma fırsatı tanıdığınız için bu öneride teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yalnız özellikle arkadaşlar sizlere güvenerek yaptı bu öneriyi, ona göre.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Tabii, Fuat Ağabey’e biz de güveniyoruz.

Sonuçta, arkadaşlar, şunu samimiyetle ortaya koyalım: Bizim tepkimiz ve burada ortaya koyduğumuz tavır sizlerden bağımsız, buradaki çalışma arkadaşlarımızdan bağımsız, sizlere ve bizlere bunu reva görenlerdir; bunu açık söyleyelim. Bunu hiçbirimiz hak etmiyoruz, en başta da siz hak etmiyorsunuz yani burada hem Komisyonun itibarı, Komisyonun saygınlığı hem Meclisin itibarı, Meclisin saygınlığı, kanun yapma hâli, şekli bir bütün olarak yanlış arkadaşlar; bu doğru bir şey değil. Dolayısıyla, asla ve katiiyen -yani Sayın Başkan dâhil olmak üzere- çalışma arkadaşlarımızın hiçbirisine yönelik değildir, biz bu tavrımızı sürdüreceğiz. Bunun, bu tavrımızın muhatabı da size, en başta size ve bize, hep birlikte bize bunu reva görenlerdir. Bu anlamıyla kesinlikle doğru bulmuyoruz; bütün işleyiş yürütülmelidir, maddeler de okunmalıdır, önergeler okunmalıdır, üzerinde tartışılmalıdır, müzakere edilmelidir ve bu şekilde yürütülmelidir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederiz.

Başka söz alan var mı bu konuda?

Hocam, bu konu da mı?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Hayır, ben bir düzeltme yapmak istiyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam. Şu an bu konuyu konuşalım müsaadenizle.

Başka söz alan var mı? Yok.

Tahsin Bey, siz ne diyorsunuz bu konuda?

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Başkanım, doğru bulmuyoruz yani okumadan geçilmesini doğru bulmuyoruz. Onun için, tutumuza devam ediyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Fuat Bey’e tekrar söz veriyorum.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Benim de Ali Bey’in söylediğine bir itirazım yok yani konuşulması, tartışılması üzerinde ya da kanun tekniği üzerinde; ayrı bir konudur, bu ayrı bir platformdur, bu tartışılabilir, konuşulabilir. Ben sadece -kanun teklifi bizlere gönderildi, önümüzde var, maddelerinin okunmadan- diğer yaptığımız işlemlerde, önerge, önerge üzerinde, önerge gerekçelerinde okunmasını öneriyorum, bu şekilde biraz zaman tasarrufu sağlamayı öneriyorum. Görünen, bu kanun teklifini gece saat iki de olsa, üç de olsa, dört de olsa bitireceğiz, aralık vermeksizin bitireceğiz. Bu bağlamda, sadece kanun teklifinin maddelerinin okunmadan yolumuza devam edilmesini Komisyon üyesi olarak talep ediyorum ve oylamaya sunmanızı istiyorum; talebim bu kadar.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sonuç belli zaten.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Başkanım, hukuken okunmadan bir şeyi oylatamazsınız.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Oylamaya gerek var mı?

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Sayın Başkan, hukuken bir şeyi okumadan oylatırsanız yok hükmünde kalır, keenlemeyekûn yok hükmündedir.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Anayasa Mahkemesinden bu sefer de öyle döner.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Keenlemeyekûn yoktur, okutmadığınız hiçbir şeyi oylatamazsınız.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bir daha Anayasa Mahkemesinden dönmesini istiyorsunuz herhâlde.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Fuat Bey, mesele anlaşılmıştır. Sanki şey yapmıyorlar, bu şekilde devam edelim.

Teşekkür ederim.

O zaman bu konuyu konuştuk ve devam ediyoruz.

Hocam, 2'nci maddeye başlamıştık, madde sonrası söz vereceğim.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Bir anlamı yok ama yani bu çok önemli. Şimdi, Oğuzhan Bey'in...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam, sözün gerçekten önemi ve değeri korunacak, merak etmeyin çünkü aynı söz size ait olacak, hiç değişen bir şey olmayacak, muhataplar burada. Başladığımız için bitireyim müsaade edin.

Buyurun.

(Maddenin okunmasına devam edildi.)

“...c) Bertaraf: Radyoaktif atıkların geri alma niyeti olmaksızın nihai olarak depolanmasını,

ç) Düzenleyici kontrol: Kurumun yürüttüğü düzenleme, değerlendirme, yetkilendirme ve denetleme faaliyetleri ile yaptırımların uygulanmasını,

d) Düzenleyici kontrolden çıkarma: Kurumun belirlediği koşullar çerçevesinde düzenleyici kontrol uygulanmasına gerek kalmadığı yönündeki Kurum kararını,

e) Emniyet: Tesisleri ve radyoaktif maddeleri hedef alan hırsızlık, sabotaj, her türlü yetkisiz erişim ve diğer kötü niyetli girişimleri engellemek, tespit etmek ve gerektiğinde müdahale etmek üzere gerekli önlemlerin alınmasını ve bu önlemlerin etkinliğinin sürdürülmesini,

(f) Güvenlik: Nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi sırasında çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyondan korunmasını sağlamak üzere uygun şartların oluşturularak sürdürülmesi, kazaların önlenmesi veya kaza sonuçlarının hafifletilmesini,

g) İşletmeden çıkarma: Bir daha işletilmeme kararı ile tesisin tamamının veya bir kısmının düzenleyici kontrolden çıkarılmasına yönelik faaliyetler bütünü,

ğ) Komisyon: Nükleer Zarar Tespit Komisyonunu,

h) Kullanılmış yakıt: Reaktörden çıkarılmış ve mevcut haliyle yeniden yakıt olarak kullanılamayacak olan reaktörde işlenmiş yakıtı,

ı) Kurul: Nükleer Düzenleme Kurulunu,

i) Kurum: Nükleer Düzenleme Kurumunu,

j) Nükleer güvence: Nükleer silahların yayılmasının önlenmesine yönelik ulusal ve uluslararası yükümlülükleri,

k) Nükleer madde: Uranyum, toryum, plütonyum ile diğer bölünebilir maddelerin Kurum tarafından belirlenen izotopları ile fiziksel ve kimyasal formlarını,

l) Nükleer tesis: Nükleer madde çıkarmak, üretmek, işlemek, kullanmak, bulundurmak, yeniden işlemek veya depolamak amacıyla kurulmakta olan veya işletilen tesisi,

m) NÜTED A.Ş.: NÜTED Nükleer Teknik Destek Anonim Şirketini,

n) Paris Sözleşmesi: 29/7/1960 tarihli Nükleer Enerji Sahasında Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşme ve bu Sözleşmeyi değiştiren, Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu protokolleri,

o) Radyasyon: İyonlaştırıcı radyasyonu,

ö) Radyasyon kaynağı: Radyasyon üreten veya yayan cihazlar ile radyoaktif kaynakları,

p) Radyasyon tesisi: Radyasyon kaynaklarının üretilmesi, kullanılması, bulundurulması veya bakımı ve onarımının yapılması amacıyla özel olarak tasarlanmış tesisi,

r) Radyasyon uygulamaları: Radyasyon kaynaklarının üretilmesi, kullanılması, bulundurulması, bakımı ve onarımı ile radyoaktif kaynakların ihracatı, ithalatı ve taşınması faaliyetlerini,

s) Radyoaktif atık: Bir daha kullanılmamasına karar verilen ve Kurum tarafından belirlenen serbestleştirme ve salım sınırlarının üzerinde radyoaktiviteye sahip radyoaktif maddeleri ve radyoaktif madde bulaşmış ya da radyoaktif olmuş her türlü malzemeyi,

ş) Radyoaktif atık tesisi: Radyoaktif atıkların işlendiği, depolandığı veya bertaraf edildiği tesisi,

t) Radyoaktif atık yönetimi: Radyoaktif atıkların toplanması, elleçlenmesi, işlenmesi, tesis içi taşınması, depolanması veya bertarafı ile ilgili idari ve teknik faaliyetleri,

u) Radyoaktif kaynak: İçeriğindeki radyoaktif maddeden faydalanılarak radyasyon uygulamalarında kullanılmak üzere üretilen açık veya kapalı kaynakları,

ü) Radyoaktif madde: Nükleer madde, radyoaktif kaynak ve radyoaktif atıklar da dâhil olmak üzere, çekirdekleri kendiliğinden bozunmaya uğrayarak radyasyon yayan izotop veya izotopları içeren maddeleri,

v) TENMAK: Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunu,

y) Tesis: Nükleer tesis, radyasyon tesisi veya radyoaktif atık tesisini,

z) Yetkilendirilen kişi: Bu Kanun kapsamındaki bir faaliyetin yürütülmesi için Kurum tarafından kendisine lisans, izin veya yetki belgesi verilen gerçek veya tüzel kişiyi, ifade eder.

(2) Beşinci Bölümün uygulanmasında; Paris Sözleşmesinde yer almakla birlikte bu Kanunda yer almayan tanımlar ile bu maddenin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan nükleer madde, (l) bendinde yer alan nükleer tesis ifadeleri için Paris Sözleşmesinde yer alan tanımlar geçerlidir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 2 adet önerge var, okutup oylarınıza sunuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 2'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

İstanbul

Muazzez Orhan Işık

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Muazzez Hanım, buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Teklifin 2’nci maddesiyle, kanunda geçen teknik kavramlar ile anlamları konusunda tereddüt oluşabilecek kavramlar tanımlanmıştır. Ayrıca, nükleer zararlarla ilişkin hukuki sorumluluk hükümlerinin uygulanmasında bu maddede yer verilmeyen tanımlara ilişkin olarak Paris Sözleşmesi’nde yer alan tanımların esas alınması öngörülmektedir. Bugüne kadar yaşanan nükleer santral kazalarına, bu santrallerin çözilemeyen atık sorununa ve TAEK’in bu konudaki savunusuna yakından bakılmalı. Üstü örtülemeyen kazalarda nükleer santral savunucuları sürekli nükleer santrallerdeki güvenlik önlemlerini vurgularlar ama yıllardır yaşanan pratik bu iddiayı boşa çıkarıyor. Nükleer santral son derece kompleks bir yapılanma ve en ufak bir sorun tam bir felakete yol açıyor. Şöyle ki: Herhangi bir sistem hata yapabilir ve bu, kazaya sebep olabilir; bir uçak düşebilir, bir termik santral doğal gaz sızıntısı yapabilir ve benzeri ama devasa bir radyasyon kazanı olan nükleer reaktörde gerçekleşecek kaza milyonlarca insanı ve milyonlarca kilometrekarelik bir alanı tehdit etmektedir ve bu tehdit on yıllarca sürecek ölümcül boyutta bir tehdittir. Sadece ABD’de bugüne kadar Nükleer Düzenleme Komisyonunun kayıtlarına göre felakete yol açabilecek derecede 169 kaza olmuştur. Japonya’da 1992 yılında tam 20 tane önemli kaza rapor edilmiştir. 1992 yılında Rusya uluslararası kuruluşlara 205 kaza rapor etmek mecburiyetinde kalmıştır. İngiltere’de ise gizlenen ve sonra ortaya çıkarılan 17 ciddi nükleer kaza yaşanmıştır. Daha uzatılabilecek bu veriler şunu gösteriyor: Nükleer santrallerde kazalar sık rastlanan bir durumdur, bu kazaların sebep olabileceği sonuçlar açısından en yakından bilinen Çernobil’e bakabiliriz. Çernobil’de yaşanan radyasyon sızması sırasında 31 kişi öldü fakat Ukrayna Çevre Bakanı Doktor Yuri Scherbak 1992’de yaptığı açıklamada ülkesinde 1986 yılında meydana gelen Çernobil felaketi sebebiyle 6 bin kişinin öldüğü ve ölü sayısının 40 bine varacağı; ayrıca, yüz binlerce insanın da kansere yakalanacağını söylemiştir. Ukrayna ve Rusya dışında başta Türkiye ve Kuzey Avrupa olmak üzere milyonlarca insan ve hayvan etkilendi, on binlerce kilometrekare toprak kirlendi. Dünyadaki ekonomi otoriteleri tarafından hesaplanan mevcut zarar ve gelecek nesillere maliyeti 350 milyar dolar olarak belirtilmiştir. Mali zararı bir yana, toprağa, suya ve havaya karışan radyasyon nesiller boyunca geniş bir coğrafyada dolaşmaktadır.

Türkiye’de konuya verilen ciddiyeti görmek için Hacettepe Üniversitesi Nükleer Enerji Mühendisliği Bölümü öğretim üyelerinden bir profesörün sözlerine bakalım: “Yapılan bu tür analizler sonunda bir nükleer santralin korunun ergimesi ve çevreye radyasyon salması yolda yürüten bir insanın başına meteor düşme olasılığından biraz daha fazladır.” Bugüne kadar dünyada kimse meteor düşmesi sebebiyle ölmedi ama yüz binlerce insan nükleer santrallerden dolayı yaşanan kazalar sonucu öldü, on binlerce çocuk sakat doğdu ve dönümlerce toprak kullanılamaz hâle geldi. Nükleer santralde oluşacak bir kaza tek kelimeyle bir felakettir. Bunu bugüne kadarki kazaların istatistiklerinde de görebiliyoruz.

Peki, kazalar dışında bu santraller anlatıldığı gibi etrafında balık tutulan, havayı kirliletmeyen, son derece modern ve doğa dostu teknoloji harikaları mı? Uluslararası Atom Enerjisi Kurumunun yaptığı araştırmalara göre nükleer santrallerin civarında yaşayanlarda kanser vakalarında yüzde 400’lük artış, genetik mutasyonlar sonucu normal olmayan doğumlar, yaygın lösemi hastalıkları tespit edilmiştir. Nükleer santrallerden radyasyon sızmasının kaçınılmaz olduğunu teyit eden Boğaziçi Üniversitesi Nükleer Mühendislik Ana Bilim Dalı Başkanı Profesör Doktor Vural Altın’a göre, reaktörleri soğutan suya radyasyon karışması mümkün. “Soğutma suyu reaktör içinde dönüp durdukça radyasyon biriktirir, bunun dışarı sızmaması gerekir. Hâlbuki her sanayi tesisinde kaza olasılığı vardır. Nükleer reaktörlerin de ufak tefek kaza sonucu radyasyon sızdırması, çevre, sağlık sorunlarına neden olması kaçınılmazdır. Nitekim bunun birçok örneği var. En gelişmiş ülkelerdekiler de dâhil olmak üzere bugüne kadar

yüzlerce santralde sızıntı oldu; nükleer endüstri de kazaları saklamaya çalıştı, saklayamadıklarını yayınladı. Çünkü dünya kamuoyu 1960’lardan itibaren nükleer silahlar karşısında dehşete kapıldıkça, radyasyonun zararları anlaşıldıkça nükleer santrale karşı güvensizlik duymaya başladı. Nükleer endüstri kendini savunmaya çalışırken nükleer teknolojiyi sanki kazalardan arınmış gibi gösterdi.” demektedir.

Bu saydığım nedenlerden dolayı 2’nci maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutup oylarınıza sunuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanun Teklifi’nin 2’nci maddesinin 1’inci fıkrasına aşağıdaki düzenlemelerin (ğ), (k) ve (z) bentleri olarak aşağıdaki ibarelerin eklenmesini ve madde bentlerinin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(ğ) İzin: Nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin bir faaliyetin ilgili mevzuat ve yetki koşulları uyarınca bir kez yerine getirilmesi için her defasında Kurum tarafından verilen yetkiyi,

(k) Lisans: Nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin bir faaliyetin ilgili mevzuat ve yetki koşulları uyarınca ve geçerli olduğu süre içerisinde yürütülmesi için Kurum tarafından verilen yetkiyi,

(z) Serbestleştirme: Radyoaktif maddelerin aktivitelerinin belirli düzeylerin altında olması veya altına düşmesi sonucu düzenleyici kontrolden çıkarılmasını,”

Tahsin Tarhan
Kocaeli

Kadim Durmaz
Tokat

Tacetin Bayır
İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

Müzeyyen Şevkin
Adana

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Müzeyyen Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

Mevcut KHK’de olan “izin” ve “lisans” tanımları yeni teklifte kalkmış; bunun yerine teklife “NÜTED AŞ”, “Paris Sözleşmesi”, “TENMAK” tanımları eklenmiştir. TENMAK, Türkiye Enerji Nükleer Maden Araştırma Kurumu olup Atom Enerjisi Kurumu, Ulusal Bor Enstitüsü ve Nadir Toprak Enstitüsünün birleşmesiyle kurulmuştur. Biz, bu 2 no.lu maddede izin, lisans, serbestleştirme tanımlarının yeniden ihdas edilmesini, teselsül ettirilmesini teklif ediyoruz.

Bu, çok şey bir madde değil Başkanım, bunu da kabul edin artık, bir şeyi kabul etmiş olursunuz hiç olmazsa.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Hocam, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Aslında, tabii, 1’inci maddeyle ilgiliydi ama neyse, ben belirtmiş olayım çünkü çok önemli bir konu. Ben, geneli üzerinde konuşma yaparken değinmiştim; zaten Müzeyyen Hanım ve Vehbi Bey ayrıntılı olarak açıkladılar, o konuya girmeyeceğim. Bunun uluslararası hukuk standartlarında, bağımsız, uzman

ve özerk bir birim olması gerekliliği konusunda mutabıkız diye düşünüyorum, kimse buna “hayır” demiyor. Zaten eğer özerk ve uzman bir birim olmayacaksa o zaman pekâlâ sarayda birçok kurul var, birçok birim var, daire başkanlığı var; onlardan biri olabilirdi ama bunun niteliği o değil.

Şimdi, buraya koymazsak ne olur? Bu konu düzenlemesiz kalır ve muhtemelen Anayasa Mahkemesinden döner.

Oğuzhan Bey, siz de dinliyorsunuz değil mi?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Dinliyorum Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Çünkü biraz önce açıklama yaptınız. Hani, şey olarak Anayasa ne diyor, biz ona bakalım.

104’üncü maddenin on yedinci fıkrası hani “düzenleyebilir, düzenleyemez” devam ediyor; tam da bu bizim konuyla ilgili olarak. “Anayasa’da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.” Zaten bu konuda Anayasa Mahkemesi kararı var, iptal etmiş; bu konunun tartışması şu anda açılmış ama esasen bizim konuya geliyorum, Anayasa “Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.” diyor. İşte bu kanunda düzenliyoruz, düzenliyorsunuz; “...çkarılamaz.” bu, çok açık ve kesin bir hüküm. “Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması hâlinde, kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hâle gelir.” Yani bütün bu hükümler tamamen Cumhurbaşkanlığı kararnamesini aşıyor. Devam ediyor bir cümle daha “Cumhurbaşkanı kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabilir.” Dolayısıyla, bir kanun düzenlendikten sonra Cumhurbaşkanı “Ben o kanunda öngörülen şu kuruma ilişkin bir statü düzenleyeceğim.” biçiminde bir yetki kullanamaz, kullanırsa da zaten Anayasa Mahkemesinden döner. Bu bakımdan, bu kısım maalesef sakat doğmuştur; evet, oylama çoğunluk oyuyla oylandı, kabul edildi ama 1’inci madde sakat doğmuştur çünkü Anayasa’nın hükmü açık. Ben bunu belirtmek istedim, yoksa daha fazla konuşmanın anlamı yok.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Teşekkür ederim Sayın Hocam.

Evet, maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

3’üncü maddeyi okutuyorum:

Genel ilkeler

MADDE 3- (1) Nükleer enerji ve nükleer maddelerle ilgili herhangi bir faaliyeti yürütecek gerçek veya tüzel kişiler, Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu nükleer güvence ile ilgili uluslararası anlaşma ve sözleşmelere uymakla yükümlüdür.

(2) Çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyona maruz kalma riskini içeren her türlü faaliyette;

a) Faaliyetin bireysel veya toplumsal açıdan fayda sağlaması,

b) Faaliyet nedeniyle maruz kalınabilecek radyasyon dozlarının mümkün ve makul olan en düşük düzeyde tutulması,

c) Faaliyet nedeniyle maruz kalınabilecek radyasyon dozlarının Kurum tarafından belirlenen doz sınırlarını aşmaması,

ilkeleri esas alınır.

(3) Nükleer enerji ve radyasyona ilişkin faaliyetler ile bu faaliyetlerle ilgili kişi, tesis, cihaz ve maddeler güvenlik, emniyet ve nükleer güvence açısından düzenleyici kontrole tabidir. Düzenleyici kontrole ilişkin verilecek muafiyetler ile bu muafiyetlerin sınır ve koşulları, güvenlik ve emniyetle ilgili gerekleri karşılayacak şekilde, dereceli yaklaşım esas alınarak Kurum tarafından yönetmelikle belirlenir.

(4) Bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerde güvenlik ve emniyetin öncelikli olarak temin edilmesi esastır.

(5) Çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyona maruz kalması riskini doğuracak her türlü faaliyete ilişkin olarak bu riskten etkilenebilecek kişilerin bilgilendirilmesi esastır.

(6) Nükleer enerji ve radyasyona ilişkin faaliyetleri bu Kanun kapsamı dışındaki alanlarda düzenleyen ya da denetleyen diğer kamu kurum ve kuruluşlarının idari işlem ve eylemleri güvenlik, emniyet ve nükleer güvenceyi zafiyete uğratacak şekilde tesis edilemez.

(7) Diğer mevzuatın güvenlik, emniyet ve nükleer güvence gerekliliklerini karşılayamayan hükümleri bu Kanun kapsamındaki faaliyetlere uygulanmaz. Bu durumlarda Kurum güvenlik, emniyet ve nükleer güvenceyi temin etmek üzere ilave düzenlemeler yapabilir.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Sayın Başkanım, önergeden önce teknik bir konuyu arz edebilir miyim bu maddeyle ilgili? Belki teklif sahipleri düzeltirler.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Çok kısa...

Buyurun.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, 3'üncü maddenin 3'üncü bendi "Düzenleyici kontrole tabi" diyor ve burada Kurum tarafından yönetmelikte belirleneceğinden bahsediyor. Yine, aynı minvalde 5'inci bendi de "Bu riskten etkilenecek kişilerin bilgilendirilmesi esastır." diyor. Fakat, hukukumuzda, uluslararası anlaşmalar usulüne göre onaylanırsa kanunların üstündedir. Rusya Federasyonu'yla imzalanan 12 Mayıs 2010 tarihli anlaşmanın 14'üncü maddesi, ifşayla ilgili, bu hükümlere aykırı. Belki teklif sahipleri buna bir dikkat ederlerse düzeltme imkânı olabilir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Açıklama için teşekkür ediyorum.

Önergeleri sırasıyla okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Gerekçe mi, konuşacak mısınız?

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Gerekçe...

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Teklifin 3'üncü maddesiyle Nükleer Düzenleme Kurumunun düzenleyici ve denetleyici yapısı güçlendirilerek, güvenlik, emniyet ve nükleer güvence açısından tam bir etkinlik sağlanması hedeflenmekte ve buna ilişkin bir yönetmelik çıkarılacağı, ayrıca AB uyum süreci kapsamında ülkemiz tarafından uygulanan Avrupa Birliği 2013/59/EURATOM İyonlaştırıcı Radyasyonun Neden Olduğu Tehlikelere Karşı Temel Korunma Standartları Direktifi'nin 5'inci maddesinde de belirtilen uluslararası seviyede kabul görmüş radyasyondan korunmanın ana ilkeleri sıralanmaktadır.

Nükleer lobilerin iddia ettikleri gibi dünyada yalnızca 3 adet nükleer santral kazası yaşanmadı. En vahimleri olan ve kamuoyuna açıklanmak zorunda kalınan 1957 Windscale (İngiltere), 1979 Three Mile Island (ABD) ve 1986 Çernobil (Rusya) felaketi dışında, her an Çernobil felaketine dönüşebilecek büyüklükte yüzlerce kaza yaşadı dünyamız.

En son 30 Eylül 1999 günü Tokaimura Nükleer Santrali'nde meydana gelen Japonya'daki en büyük nükleer kazada 49 işçi yüksek radyasyon alarak tedavi altına alındı. Santral civarında yaşayan 310 bin kişi evlerinden dışarı çıkarılmadı. 10 kilometrelik bölge yasak alan ilan edildi. Radyasyon oranı normalin 15 bin katına çıktı. Bu kazadan beş gün sonra Güney Kore'de Wolsung Nükleer Santrali'nde benzer bir kaza meydana geldi ve 22 kişi yüksek radyasyona maruz kaldı.

Peki bize satılmaya çalışılan, Batı'nın terk ettiği en gelişmiş ve güvenli nükleer santrallerin teknik bir arıza yapmayacağına veya TMI, Çernobil, Tokaimura nükleer santrallerinde yaşandığı gibi "insan hatalarından" kaynaklı kaza yapmayacağına garantisini, güvencesini kim verebilir?

Normal işletme sırasında santral civarında yayılan ve kazalarla çevreye sızan radyasyon zararlıdır. Bir nükleer santralin normal çalışması esnasında çevreye yaydığı ve kaza sonucu ortaya çıkan radyasyon, canlılara besin ya da solunum yoluyla geçer.

Bu radyasyonlar, canlı hücreleri meydana getiren atomları ve molekülleri iyonize ederek yapılarını bozar, kansere yol açar. Nükleer santrallerin civarında yaşayanlarda kanser vakalarında yüzde 400'lük artış, genetik mutasyonlar sonucu normal olmayan doğumlar, yaygın lösemi hastalıkları görülmüştür.

Örneğin İngiliz Hükûmeti yetkilileri, İngiltere'deki Sellafield Nükleer Santrali'nde çalışanlara, çocuklarında görülen yüksek lösemi oranlarıyla ilgili araştırma sonuçları ışığında, çocuk yapmalarını tavsiye etmiştir. Henüz dünyanın hiçbir bölgesinde, nükleer atıkların saklanması ve imhası için lisanslı nihai bir çözüm ve depolama alanı yoktur.

İkitelli örneğinde olduğu gibi, nükleer santrali olmadan bile radyasyon kazası yaşayan, depremlerde, orman yangınlarında yaşadığımız üzere felaketlere hazırlıksız olan bir ülkede, hem de aktif fay hattı yanına nükleer santral kurulamaz.

Ülkemizde yaşanan onlarca trajik olaydan, tanker facialarından, çöp patlamalarından, doğal gaz felaketlerinden, trafik kazalarından kazandığımız dünya şampiyonluklarından sonra, yaşamadığımız tek ve en büyük milli felaketimiz kalmıştı, kısmen o da 8 Ocak 1999 günü İkitelli'deki radyoaktif kazada yaşandı.

Televizyonlarda, daha önce de Çernobil felaketi sonrası radyasyonlu çayları, fındıkları bize sorumsuzca yediren, nükleer güvenliğimizden sorumlu yetkili uzmanlarımızın acemiliklerini ve beceriksiz, komik müdahalelerini ibretle izledik.

Ya bir de nükleer santralimiz olsaydı, neler olurdu siz düşünün. 17 Ağustos 1999 gecesi yaşanan üzücü deprem sonrasında da devletin, yetkililerin, sorumluların, resmî kuruluşların bu acı felaket karşısında yaşadığı paniğin, yetersizliğin, hazırlıksızlığın, koordinasyonsuzluğun, âcizliğin sonuçlarını ulusça yaşadık maalesef.

TÜPRAŞ Rafinerisi, hem aktif fay kuşağında kurulmuş hem de deprem sonrası çıkan yangında, en son teknoloji olduğu iddia edilen yangın söndürme ve güvenlik sistemleri devreye sokulamamıştır. Bütün bu yaşanan onca felakete rağmen, daha henüz yaşamadığımız, ülkemizin görüp göreceği en büyük bir başka milli felakete ise, Akkuyu Nükleer Santral ihalesiyle adım adım yaklaşıyor. Uzmanlar, Akkuyu Nükleer Santrali, 25 kilometre uzaklığındaki aktif fay hattı yakınına kurulursa, yaşanabilecek bir depremde ve kazada, tam bir felaket yaşanabileceğini, Türkiye'nin yanı sıra, tüm Ortadoğu'nun etkileneceğini söylüyorlar.

Nükleer santralleri ülkemize kurdurmak için bugüne kadar öne sürülen tüm gerekçeler hem gerçekçi değildir hem de bugün artık tamamen geçersizdir. Çünkü otuz beş yıl önceki dünya tercihlerine göre, nükleer santraller, henüz sorunları bilinmediği ve yaşanmadığı için kabul edilen ve bütün ülkelerin peşinde koştukları bir enerji kaynağı idi. Oysa bugün Türkiye hariç, tüm dünya nükleer enerjiden kaçıyor.

1970'lerde resmî kurumlarca yapılan bütün enerji arz talep senaryoları en az 2-3 katı hatalı ve abartılı hazırlanmıştır. Bunlara dayanılarak ortaya atılan, nükleer santrallerin tek ve zorunlu tercih olması teknik veya ekonomik olarak değil, sadece birilerinin çıkarlarına göre siyasi bir karardır.

Su ve linyit kaynaklarımızın ancak yüzde 30'unu kullandık. Ayrıca, tüm dünyada kullanılmaya başlanan güneş, rüzgâr, jeotermal, küçük su potansiyelleri, biyomas gibi enerji kaynakları henüz değerlendirilmemiştir.

Ülkemizde nükleer santral kurulması planlanan 1960'lı yılların ortalarında henüz hiçbir kuruluş rüzgâr türbinlerinin, güneş pillerinin, küçük hidroelektrik santrallerinin, gelgit santrallerinin, jeotermal-doğal gaz santrallerinin enerji verimliliğinin, enerjinin etkin ve doğru kullanımının, enerji tasarrufunun adını telaffuz bile etmemişti. Oysa, o gün hiç planlamalarda olmayan ama bugün nerede ise Türkiye elektriğinin yarısını karşılayacak kadar doğal gaz anlaşmaları yapılmış durumdadır.

Ülkemizde nükleer santraller için yeterli uranyum bulunduğu öne sürülmektedir. Oysa, yaklaşık 9 bin ton civarında, çok zengin olmayan ve yurt dışında zenginleştirilmesi zorunlu olan bir uranyum rezervimiz var. Bu da 1.000 megavatlık bir nükleer santralin ancak yıllık ihtiyacını karşılamaya yetebilir. Sonuç olarak, yakıt ve teknoloji olarak dışa bağımlılığımız devam edecektir.

Resmî rakamlara göre bile yüzde 8 ila 20 oranında olan elektrik üretim, dağıtım ve iletim sistemlerimizdeki kayıp ve kaçaklar OECD ortalamasının 3 katıdır. İletim ve dağıtım hatlarında yapılacak ciddi iyileştirmelerle, trafo ve enerji üretim santrallerimizdeki birtakım teknolojik yeniliklerle en az ülke üretim kapasitemizin 1/4'ünü, yani 4-5 adet Akkuyu Nükleer Santrali'nin üreteceği elektriği sağlamış olacağız.

Sadece Avrupa'da ve ABD'de uygulandığı gibi, şu an evlerimizde, iş yerlerimizde kullandığımız ampulleri 5 kat daha az enerji tüketerek aynı aydınlatmayı sağlayan, yeni, verimli kompakt ampullerle değiştirmemiz durumunda, en az 2 adet Akkuyu Nükleer Santral yatırımının sağlayacağı elektriği tasarruf edebileceğiz.

2010 yılında ihtiyacımız olacağı söylenen ve kurulması planlanan 60 bin megavatlık gücün yalnızca yüzde 2'sini sağlayacak olan Akkuyu Nükleer Santrali'nin enerji açığımızı nasıl karşılayacağını ve tam çözüm olabildiğini anlamak zaten mümkün değildir.

Doğru enerji kaynağını doğru zamanda, doğru biçimde, doğru yerde ve doğru miktarda kullanmak önemlidir. Türkiye 2000’li yıllara girerken sanayileşme politikalarını ve dolayısıyla sanayileşme tercihlerine göre belirlenen enerji planlamalarını, eski teknolojilere, fosil yakıtlara göre değil, daha verimli, temiz ve çevreye uyumlu teknolojilere göre yeniden düzenlemelidir çünkü yeninin planlaması eskiye göre yapılamaz.

Bütün bunlara göre, teklifin 3’üncü maddesinin teklif metninden çıkarılması gerekmektedir.

OTURUM BAŞKANI FAHRÎ ÇAKIR – Arkadaşlar, kısaca gerekçesini dinlediğiniz önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nin 3’üncü maddesinin ikinci fıkrası (b) bendinde yer alan “mümkün ve makul olan” ibaresinin “ilgili mevzuatla belirlenen” ibaresiyle değiştirilmesini, beşinci fıkrasına “bilgilendirilmesi” ibaresinden sonra gelmek üzere “sürece dair karar alma mekanizmalarına katılımlarını sağlamak amacıyla temsil edilmelerinin sağlanması” ibaresinin eklenmesi, altıncı fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Bu Kanunun kapsamı dışındaki alanlarda düzenleme ya da denetleme yapan diğer kamu kurum ve kuruluşlarının idari işlem ve eylemleri güvenlik, emniyet ve nükleer güvenceyi zafiyete uğratacak, Kurumun yetkilerini kısıtlayacak, yetkilerini ve görevlerini yerine getirmesini engelleyecek şekilde ve Kurumun uygun görüşü alınmadan tesis edilemez. Güvenlik, emniyet ve nükleer güvenceye ilişkin husus ve faaliyetlerde bu Kanun hükümleri uygulanır.”

Tahsin Tarhan

Kadim Durmaz

Tacettin Bayır

Kocaeli

Tokat

İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Müzeyyen Şevkin

Manisa

Adana

OTURUM BAŞKANI FAHRÎ ÇAKIR – Buyurun Müzeyyen Hanım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

Değişiklik teklifinin 3’üncü maddesinin (b) fıkrasında “Faaliyet nedeniyle maruz kalınabilecek radyasyon dozlarının mümkün ve makul olan en düşük düzeyde tutulması” ibaresi yer alıyor. Burada makul dozdan ne kastediliyor, bunun bir ölçüsü yok mu? Yani açık ve net olarak bu konuda bilgi verilmesi gerekmiyor mu? Radyasyon seviyeleriyle ilgili belirleme kurumunun, kendi belirleyeceği subjektif bir ölçüye ilişkin genel ve bilimsel olmayan bir düzenleme olduğunu düşünüyoruz. Bunun, en az bilimsel esaslara göre belirlenmiş sağlığa zararlı radyasyon oranlarının üst limitinin yasada zikredilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Yine 3’üncü maddenin (3)’üncü fıkrasında “düzenleyici kontrole ilişkin verilecek muafiyetler” diye bir düzenleme söz konusu olamaz. Emniyet, güvenlik ve nükleer güvence açısından düzenleyici kontrole muafiyet verilecekse “NDK” diye bir kurumun olmasının anlamı nedir diye soruyoruz. 3’üncü maddenin (3)’üncü fıkrası ve (6)’ncı fıkrası kendi içinde çelişkilidir. (3)’üncü fıkra “NDK’nin idari işlemlerine muafiyet tanıma yetkisi vererek emniyet ve nükleer güvenceyi zafiyete uğratma olanağı tanırken (6)’ncı fıkarda “...diğer kamu kurum ve kuruluşlarının idari işlem ve eylemleri güvenlik, emniyet ve nükleer güvenceyi zafiyete uğratacak şekilde tesis edilemez.” denilerek kamu idarelerinin

kamu yararı tesis etme zorunluluğuyla, bütünsel bir anlayış içinde hareket edebilmenin yeteneğini ortadan kaldırıyor, âdeta NDK'ye emniyet ve nükleer güvenceyi zafiyete uğratma gibi bir durum oluşuyor.

Yine maddenin (3)'üncü fıkrasında "...düzenleyici kontrole ilişkin verilecek muafiyetlerde dereceli yaklaşım esas alınarak..." diye bir ibare kullanılmış bu dereceli yaklaşımdan ne kastediliyor? Yani dereceli yaklaşım neyi kastediyor? Bunu bir açıklarlarsa bize memnun oluruz bununla ilgili. Kurum tarafından yönetmelikle belirleneceğinden söz ediliyor, kanunilik ilkesi gereğince muafiyetler idarelerin düzenleyici işlemiyle değil, kanunla düzenlenebilir. Düzenleyici işlemle kanunda tanımlanmış bir muafiyetin düzenlenmesi mümkün değildir.

(5)'inci fıkrada da "Çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyona maruz kalması riskini doğuracak her türlü faaliyete ilişkin olarak bu riskten etkilenebilecek kişilerin bilgilendirilmesi esastır." denilmiştir. Söz konusu faaliyet sadece rıza üretilerek yapılmamalı, risk altındaki kişilerin bilgilendirilmesinin yanı sıra katılım haklarını kullanmaları da temin edilmelidir.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Teşekkür ederim, konu anlaşılmıştır.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Cevap istiyoruz Başkanım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bu dereceli yaklaşım...

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ama Komisyonunda tartışmanın anlamı yok, burası bir mutfak değil mi Sayın Başkan yani...

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Sayın Vekilim, yeteri kadar tartışıldığı, görüşüldüğü kanaatindeyim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hayır, bu dereceli yaklaşım bu maddenin üzerinde...

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Genel Kurul safhası var. Önergenizin gerekçesini de son derece kapsamlı bir şekilde açıkladınız, sanıyorum tamamen bilgi ortaya konuldu.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – O zaman kanun direkt Komisyonunda görüşülmeden Genel Kurulda, bir şey yapamama yani...

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Yo, altı buçuk saatte sadece maddelerine geçtik Sayın Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hayır, tabii, şu kısmını açıklamak isterim.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Buyurun, önergeyi okutuyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani, ilginç bir yaklaşım, burası mutfak değil mi, burada çözmemiz gerekmiyor mu?

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin çerçeve 3'üncü maddesinin 2'nci fıkrasının (c) bendinde yer alan "Kurum tarafından" ifadesinin "International Commission Radiological Protection (ICRP)" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ayhan Altıntaş

Ankara

Yasin Öztürk

Denizli

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Buyurun Yasin Bey.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim.

Özellikle kanunda imzası bulunan Sayın Milletvekilimin dikkatle dinlemesini rica ediyorum. Bu anlamda da kurum başkanı arkadaşın da bana katılacağını düşünüyorum. Bir kere hem (b) bendinde hem (c) bendinde “burada radyasyon dozlarının kurum tarafından belirlenen doz miktarını aşmaması” diye bir cümle, tabir çok hoş olmamış çünkü bu konulara ciddi yaklaşmak lazım ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kendisinin çıkarmış olduğu yönetmelikler var. Ben yönetmeliklerin size Resmî Gazete ve sayısını da bildireyim: Radyasyon Güvenliği Yönetmeliği 24 Mart 2000 tarihli, 23999 sayılı Resmî Gazete’de. Yine 29 Mayıs 2018 tarihinde 30435 sayılı Nükleer Tesislerde Radyasyondan Korunma Yönetmeliği kapsamında bu bahsettiğiniz radyasyon dozlarıyla ilgili etkin doz sınırı, maruziyet sınırı zaten insanlar için hem radyasyonda çalışan radyasyon görevlileri için mesleki olarak hem de halk için zaten belirtilmiş. Hatta sınırlamaları da okuyayım size: “Beş yılda radyasyon görevlileri için etkin doz miktarı ortalama 20 mSv’yi, herhangi bir yılda 50 mSv’yi geçemez, el, ayak ve cilt için yıllık eş değer doz sınırı 500 mSv’yi, göz merceği için 150 mSv’yi geçemez.” diye ibareleri devlet tarafından yönetmelikte belirlenmiş. Burada “Kurum tarafından belirlenen doz sınırını aşmaması.” diye siz yeni yönetmelik veya yeni uluslararası norm mu çıkaracaksınız? Ben burada ICRP 60’ı örnek bir uluslararası standart diye söyledim, başka bir standart da kullanabilirsiniz ama mevcutta zaten yönetmeliklerimizde olan bir şeyi en azından burada “Şu yönetmelikteki radyasyon doz miktarlarını aşmaması.” şeklinde yaparsanız daha uygun ve daha ciddi bir kanun olur. Özellikle AK PARTİ’si milletvekili arkadaşlar da oy kullanırken buna dikkat ederse çok sevinirim çünkü önemli bir konu. Burada gereksiz bir şekilde, kurum tarafından belirlenecek diye yeni yönetmeliği bir daha karıştırmanın anlamı yok. Hem 2018’de hem de 2000 yılında Radyasyon Güvenliği Yönetmeliği’nde ve Nükleer Tesislerde Radyasyondan Korunma Yönetmeliği’nde bu doz miktarları zaten belli. En azından “Bu yönetmeliklerdeki sınırı aşamaz.” şeklinde değiştirilmesinin çok daha uygun olacağını düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Teşekkür ediyorum.

Gereçesini dinlediğiniz önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Bunu da kabul etmiyorsanız neye “evet” diyeceksiniz onu da merak ediyorum.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR - 3’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 3’üncü madde kabul edilmiştir.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Teknik yönden giriyoruz olmuyor, siyasi yönden giriyoruz olmuyor; buna da “hayır” diyecekseniz neye “evet” diyeceksiniz? Bizim burada oturmamızın ne mantığı var?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – O zaman direkt Genel Kurula gitsin!

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Genel Kurulda sanki değişecek.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Arkadaşlar, 4’üncü maddeyi okutuyorum, buyurun:

(Maddenin okunmasına başlandı)

“ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yetkilendirme ve Denetim Yetkilendirme

MADDE 4- (1) Bu Kanun kapsamındaki faaliyetler Kuruma bildirimde bulunulmaksızın veya Kurumdan yetki alınmaksızın yürütülemez. Bu faaliyetleri yürütmek isteyen gerçek veya tüzel kişiler Kuruma başvuruda bulunmakla yükümlüdür...”

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkanım, bu teknik konuları sizin en azından imzalayan milletvekillerine izah etmeniz lazım, yönetmeliklerde var bunlar.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Yasin Bey, lütfen...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Yönetmeliklerde olan şeyleri burada “Kurum tarafından belirlenir.” diye siz yeni standart mı belirliyorsunuz Sayın Başkan?

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR - 4’üncü maddeyi okutuyorum:

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Kurum Başkanı sizsiniz. Kurum olarak yeniden standart mı belirleyeceksiniz?

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR - Yeteri kadar tartışıldı Yasin Bey.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Dünyayı yeniden mi keşfedeceksiniz? Yıllardır iki yönetmelikte de olan bir şey bu.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR - Yasin Bey, yeteri kadar tartışıldı. Maddeyi okutuyorum, lütfen...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Efendim, bakın, şurada ciddi teknik, bilimsel bir şey söylüyoruz size. Siz dünyayı yeniden mi keşfedeceksiniz? Bu yönetmeliklerde bunlar niye konulmuş, bu uluslararası standartlarda sizler... Hacettepe Üniversitesi hocalarım gitti mi buradan, onlara soralım.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Yasin Bey, bu tartışmaları yapageliyoruz lütfen.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Standartları değiştirme şansımız var mı?

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Çalışmanın insicamını sıkıntıya sokmayalım lütfen.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Ama siz de... Yani hoş bir şey değil ki bu ya. Burada kanunu ciddi bir şekilde yapmamışsınız, alelacele yumurta ağzınıza gelmiş...

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Yasin Bey, lütfen bu söz hakkını size vermedim. Konuşamazsınız bu şekilde, şu an maddeyi okutuyorum lütfen.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Yıllardır olan, yıllardır kabul edilen standartları söylüyorum size.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR - Lütfen...

Devam edin okumaya.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Ayıp, siz oradan bakıyorsunuz ama ayıp vallaha.

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Üslubunuzu lütfen değiştirin.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Üslubumda ne var?

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Hayır, bu üslup şık değil.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Ya, bu şekilde kanun maddesi mi olur?

OTURUM BAŞKANI FAHRİ ÇAKIR – Komisyonun insicamına uymuyor.

Buyurun devam edin:

(Maddenin okunmasına devam edildi)

“...Kurum güvenlik veya emniyetle ilgili ilkeleri esas alarak; bildirim veya yetkilendirme gerektiren faaliyetleri belirler.

(2) Kurumdan; nükleer tesis, radyasyon tesisi, radyoaktif atık tesisi işletmek ve radyasyon uygulamalarını yürütmek için lisans alınması zorunludur. Kurumdan yalnızca Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları veya Türkiye Cumhuriyeti mevzuatına göre kurulmuş tüzel kişiler lisans alabilir.

(3) Kurumdan;

a) Nükleer tesis için sahanın hazırlanması. Kurum tarafından belirlenen ekipmanın imal edilmesi, tesisin inşa edilmesi, işletmeye alınması, işletmeden çıkarılması, yeniden işletmeye geçilmesi ile tesiste güvenlik ve emniyeti ilgilendiren değişiklik yapılması,

b) Radyasyon tesisinin işletmeye alınması, işletmeden çıkarılması ile tesiste güvenlik ve emniyeti ilgilendiren değişiklik yapılması,

c) Radyoaktif atık tesisi için tesisin inşa edilmesi, işletmeye alınması, işletmeden çıkarılması, kapatılması ile tesiste güvenlik ve emniyeti ilgilendiren değişiklik yapılması,

ç) Radyoaktif maddelerin ihracatı, ithalatı, taşınması, transit geçirilmesi,

d) Nükleer güvence kapsamında, nükleer alanda kullanılmak üzere özel olarak tasarlanmış veya hazırlanmış madde, malzeme, ekipman, sistem, bileşen ve ilgili teknoloji ile nükleer çift kullanımlı madde, malzeme, ekipman, sistem, bileşen ve ilgili teknolojinin ihracatı,

e) Nükleer güvence kapsamında Kurum tarafından belirlenen madde, malzeme, ekipman, sistem, bileşen veya ilgili teknolojinin ithalatı,

f) Güvenlik, emniyet ve nükleer güvence dikkate alınarak Kurum tarafından belirlenen diğer faaliyetler,

için izin alınması zorunludur.

(4) Bu Kanun kapsamındaki faaliyetlere ilişkin Kurum tarafından belirlenen;

a) Faaliyetlerde görev alacak personele radyasyondan korunmaya yönelik eğitim veren tüzel kişiler,

b) Radyasyondan korunmaya yönelik hizmet verecek kişiler,

c) Faaliyetlerde görev alacak personel,

ç) Ekipman imalatı yapan kişiler,

d) Üçüncü taraf gözetimi yapan şirketler,

için Kurumdan yetki belgesi alınması zorunludur. Kurum, yetkilendirilen kişilere diğer kişiler tarafından verilecek hizmetler veya güvenlik, emniyet ve nükleer güvenceye etki edebilecek diğer faaliyetler için yetki belgesi alma yükümlülüğü getirebilir.

(5) Kurum yetkilendirdiği bir faaliyet için güvenlik, emniyet ve nükleer güvenceye ilişkin uyulması gereken koşullar da dâhil olmak üzere gerekli yetki koşullarını belirler.

(6) Kurum tarafından verilen lisans, izin ve yetki belgesi devredilemez.

(7) Yetkilendirme için başvuru yapan kişiler. Kurum tarafından yetkilendirme için talep edilen tüm bilgi ve belgeleri istenilen biçim ve içerikte sağlar ve belirlenen bedelleri öder.

(8) Bildirimlere ve yetkilendirmelere ilişkin süreçler, yetkilendirme koşulları, başvuru, yetkilerin kapsamı ve geçerlilik süreleri ile yetkinin yenilenmesi, kısıtlanması, askıya alınması, iptali veya daha önce yetkilendirilmiş bir faaliyet için başka bir kişinin yetkilendirilmesine ilişkin hususlar Kurum tarafından ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak yönetmelikle belirlenir.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyle ilgili üç adet önerge var, okutup oylarınıza sunuyorum.

Buyurun.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu
İstanbul

Muazzez Orhan Işık
Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Muazzez Hanım, buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler.

Teklifin 4'üncü maddesiyle Kurum tarafından yürütülen yetkilendirme faaliyetlerinin ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ile üye olunan uluslararası kurum ve kuruluşlarla uyumlu genel ilkeler belirlenmektedir. Her yıl dünya genelinde nükleer santrallere ve nükleer enerji üretim süreçlerine ilişkin güncel verilerin istatistiksel analizlerle açıklanarak ayrıntılı özel raporlar eşliğinde paylaşıldığı Dünya Nükleer Endüstri Durum Raporu, 2021 yılı için de 28 Eylül günü kamuoyuna sunulmuştur. Nükleer santraller gibi hükümetlerle nükleer endüstrinin kontrolü altında yürütülen, dolayısıyla şeffaf olmadığı gibi kamuoyunun net bilgi edinmesinin de kolay olmadığı çok çeşitli süreçlere dair kapsamlı ve güvenilir bilimsel bilgi kaynağı görevi gören bu raporun her bir nükleer reaktörün tüm dünyayı ilgilendiriyor olduğu da göz önüne alınırsa önemi büyüktür.

Raporda neler var? Ana hatlarıyla, küresel nükleer endüstrinin çatısı altında operasyon hâlinde reaktörler ile inşasına başlanan, devreden çıkarılan ve tamamen kapatılan reaktörlerin sayısı, yine bu reaktörlerin ortalama yaşı ve üretim süreçlerine dair güncel veriler paylaşan rapor, her geçen yılın temasına ve gelişmelerine göre eklenen yeni bölümleriyle gayet dinamik bir karaktere sahip; zira, her geçen yıl küresel salgın, rekor sıcaklar, orman yangınları, sel ve diğer aşırı hava olayları etkisini daha fazla hissettirirken Dünya Nükleer Endüstri Durum Raporu'nda tüm bu yaşananlara nükleer endüstri perspektifinden yaklaşmayı ihmal etmiyor. Rapor dünyanın ileri gelen üniversiteleri tarafından yürütülen akademik analiz ve çalışmalarla desteklenmekte. Raporda Fukushima ve Çernobil'e dair özel bölümler bulunmakta. Genellikle ilgili yılın temasına uygun olarak hazırlanan rapor 2021 Fukushima nükleer felaketinin 10'uncu ve Çernobil nükleer felaketinin de 35'inci yılı olması bağlamında bu 2 felaket hakkında gelişmelerin detaylı olarak açıklandığı özel bölümlere sahip.

Raporda Fukushima nükleer felaketi, bu felaketin yol açtığı sağlık etkilerinin maliyetinin ve yargıya intikal eden süreçlerinin açıklandığı bölümlerde Çernobil nükleer felaketine ilişkin sahadaki gelişmeler ayrı bölümler hâlinde ele alınırken iklim krizine ayrılan bölümde de nükleer santrallerin iklim risklerine dair bilimsel öngörüler paylaşılmış bulunuyor.

Bir başka bölümde, son yıllarda sıkça duyduğumuz küçük modüler reaktörler ele alınırken her yıl daha geniş yer verilen yenilenebilir enerji ile nükleer enerji üretim süreçlerinin karşılaştırmalı analizlerinin yapıldığı bir bölüm de bulunuyor. Zira, Türkiye, Paris Antlaşması'nı da yeniden onaylama kararı almışken uygun projelerle yüksek üretim potansiyeline sahip olduğumuz düşük maliyetli güneş ve rüzgâr enerjisine ağırlık vermek suretiyle dünyaya örnek olma imkânı varken siyasi ve askeri hedefler belirleyerek nükleer santral sahibi olmak adına Mersin ve Sinop'ta iki projeyi ilerletme çabasında ve hatta bir de üçüncüsüne göz kırpmaktadır.

Çeşitli dönemlerin baz alınmasıyla yapılan karşılaştırmalar ve değerlendirmeler de oldukça ufuk açıcı; örneğin, yirmi yıllık bir perspektiften yapılan analiz, 2001-2020 yılları arasında dünyada 95 reaktörün devreye alındığını ve 98 reaktörün devreden çıkarılmış olduğunu gösteriyor. Bu süre zarfında 47 reaktörün operasyona başlatıldığı Çin'de devreden çıkarılan reaktörün bulunmaması ise bir başka yoruma imkân veriyor. Nitekim, 2001-2020 yılları arasında dünyada 95 reaktörün operasyona

başlatıldığı ve 98'inin kapatıldığı göz önüne alındığında Çin'de 47 reaktörün operasyona başlatılması ve kapatılan reaktörün olmamasına karşın kapatılan küresel manada 98 reaktörün eksilmesi ve 48 reaktörün eklenmesi birlikte düşünüldüğünde toplam nükleer filodan 50 reaktörlük bir azalmanın gerçekleştiği anlaşıyor.

Çin dışında büyük nükleer santral kurma girişiminin görülmediği bu yirmi yıllık tarih aralığında dünyadaki nükleer reaktör filosunun ortalama yaşının artmaya devam etmesi ise her yıl bu rapor kapsamında gözler önüne serilen bir diğer gerçek; ayrıca, nükleer reaktörlerin kapatılmadıkları süre boyunca daha riskli duruma geldiğinin de ispatı. Zira, dünya genelinde nükleer reaktörlerin ortalama yaşı 2021'de 30,9 yıla ulaşmış bulunuyor.

Bu açıdan raporda çeşitli sınıflandırmalarla ele alınan reaktör analizi gösteriyor ki dünya genelinde aktif çalışan reaktörlerin üçte 2'sine tekabül eden 278 reaktör kırk bir yıl veya daha uzun süredir operasyonda, buna mukabil 89 reaktör en az otuz bir yıldır, 6 reaktör ise en az elli bir yıldır çalıştırılıyor. Bu durum nükleer santrallerin kurulum sürecinin yoğun şekilde gerçekleşmesine bağlı olarak literatüre “nükleer rönesans” ifadesiyle geçen, 1970'lerde inşa edilen reaktörlerin kırk yıllık ömrüyle dizayn edilmiş olduğu gerçeğiyle birlikte düşünüldüğünde reaktörlerin çalıştırılmasına devam etmesinin büyük risk teşkil ettiğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Dünya Nükleer Endüstri Durum Raporu, bizi nükleer santralleri soğutma suyundan atıklarına kadar tüm bir yakıt çevrimini birlikte düşünmeye davet ediyor. Nükleer enerjinin salt bir enerji üretim kaynağı olarak ele alınmasının sorunlu olduğu, işlemlerin yakıt çevriminden ari imiş gibi değerlendirilmesinin eksik olacağı belirtiliyor, kaldı ki iklim riskleri bile nükleer yakıt çevriminin bütününe esas alınmasını gerektiriyor.

Daha açık bir ifadeyle, nükleer riskler açısından iklim risklerinin üretim proseslerine ek olarak uranyum madenciliğinden sevkياتına, kullanılmış yakıtın yeniden işlenmesine, atık yönetimine ve bertaraf tesisleri gibi yakıt tesislerinin güvenliğine kadar hemen her aşamada söz konusu olduğunun kabul edilmesi gerekiyor.

Bu nedenlerle de 4'üncü maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Muazzez Hanım, bu uzun gerekçe için teşekkür ederiz.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Rica ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesinin (1)'inci fıkrasında yer alan “Kuruma bildirimde bulunmaksızın veya” ibaresinin “Kurumdan izin alınmaksızın veya” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan

Kadim Durmaz

Tacetin Bayır

Kocaeli

Tokat

İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Müzeyyen Şevkin

Manisa

Adana

Gerekçe:

Kanun kapsamındaki faaliyetler için bildirim şartı kaldırılmakta izin veya yetki alma şartı getirilmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3'üncü önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Kanunu Teklifi'nin çerçeve 4'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasına aşağıdaki cümlelerin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“(d) ve (e) bentleri kapsamında verilecek izinlere ilişkin olarak Kurum tarafından ilgili Bakanlıkların görüşü alınır.”

Fahri Çakır

Ahmet Çolakoğlu

Düzce

Zonguldak

Gerekçe:

Önergeyle (2/4222) esas numaralı Teklif'in çerçeve 4'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasının (d) ve (e) bentlerinin uygulanmasına ilişkin esas belirlenmektedir.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Başkanım, bir açıklama istiyorum. Hani neden buna gerek duyuldu?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Peki.

Gerekçeyi okuduk mu?

FAHRİ ÇAKIR (Düzce) – Gerekçede yazılı.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam, teşekkür ederiz o zaman.

Gerekçede yazılmış o.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Maddeyi önergeyle değiştirilmiş hâliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

5'inci maddeyi okutuyorum:

Yetkilendirilen kişinin sorumlulukları

MADDE 5- (1) Yetkilendirilen tüzel kişiler, verilen yetkinin koşulları çerçevesinde, her türlü sorumluluk kendilerinde olmak üzere;

a) Faaliyet sırasında radyasyondan korunma, güvenlik ve emniyeti sağlar.

b) Faaliyetin güvenlik ve emniyet kültürüne sahip yeterli sayıda ve yetkin personel marifetiyle yürütülmesini sağlar.

c) Faaliyetin güvenli ve emniyetli bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli organizasyon yapısını, teçhizatı ve mali kaynağı sağlar.

ç) Personele gerekli eğitimlerin verilmesini sağlar.

d) Kurum tarafından belirlenen sıklıkta güvenlik ve emniyet değerlendirmeleri yapar veya yaptırır.

e) Faaliyetini uygun yönetim sistemiyle yürütür.

f) Mevzuatta ve yönetim sisteminde tanımlı kayıtları tutar, bildirim ve raporlamaları yapar.

g) Kurum tarafından istenen bilgi ve belgeleri istenen biçim, kapsam, içerik ve sürede Kuruma sunar.

ğ) Güvenlik ve emniyete ilişkin olarak gereken veya Kurum tarafından istenen araştırma ve incelemeleri yapar veya yaptırır.

h) Nükleer güvenceye ilişkin yükümlülüklerini yerine getirir.

ı) Kurum tarafından yapılan denetimler sonucunda gerekli görülen düzeltici ve önleyici faaliyetleri süresi içerisinde yerine getirir.

i) Radyasyon acil durumlarının saha içi yönetimini yürütür, saha dışı acil durumların yönetiminde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar.

j) Yapılan değerlendirmeler sonucunda Kurum tarafından belirlenen güvenlik, emniyet ve nükleer güvenceye ilişkin ilave yükümlülükleri yerine getirir.

k) Düzenleyici kontrolden çıkarılmak için gereken şartları sağlar.

(2) Yetkilendirilen gerçek kişiler yetkilendirilmiş olduğu faaliyeti güvenlik ve emniyete azami önem ve önceliği vererek, ilgili mevzuat ve yetki koşulları uyarınca yerine getirir.

(3) Bir faaliyetin yürütülmesinde güvenlik, emniyet ve nükleer güvencenin sağlanmasında asıl sorumluluk yetkilendirilen kişiye aittir. Verilen yetkinin koşullarına ve mevzuata uymak veya düzenleyici kontrol altında olmak veya yükümlülüklerini yerine getirmek üzere görevlendirme yapmak veya hizmet almak yetkilendirilen kişinin sorumluluğunu azaltmaz veya ortadan kaldırmaz.

(4) Yetkilendirilen kişiler, faaliyete ilişkin yükümlülükleri sona ermeden, faaliyetin yürütüldüğü yeri veya tesisi, nükleer maddeyi, radyoaktif kaynağı veya radyoaktif atığı sahipsiz kalacak şekilde terk edemez.

(5) Yetkilendirilen kişiler, bu Kanun kapsamındaki mali yükümlülüklerini yerine getirir.

(6) Yetkilendirilen kişinin sorumlulukları, düzenleyici kontrolden çıkarılma ile sona erer. Yetkilendirilen kişinin işi bırakması, yetkisinin kısıtlanması, askıya alınması ya da iptal edilmesi ve benzeri durumlar sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Bu gibi durumlarda güvenlik, emniyet ve nükleer güvence açısından zafiyet oluştuğunun Kurum tarafından değerlendirilmesi hâlinde, hukuki ve mali sorumluluk yetkilendirilen kişiye ait olmak kaydıyla, güvenlik, emniyet ve nükleer güvencenin sağlanmasına yönelik her türlü önlem Kurum tarafından aldırılabilir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 2 adet önerge var. Okutup oylarınıza sunuyorum.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Sayın Başkan, bir cümle söyleyebilir miyim?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Teşekkür ederim.

Şimdi, maddenin (1)'inci fıkrasında “yetkilendirilmiş tüzel kişiler”, (2)'nci fıkrasında “yetkilendirilmiş gerçek kişiler” denilmiş. Ben, buradan, yetkilendirilmiş gerçek kişilerin 1'inci maddedeki -bu a'dan k'aya kadarki- yükümlülüklerinin olmadığı anlamını çıkartıyorum. Burada, hem (1)'e hem de (2)'ye yetkilendirmiş gerçek ve tüzel kişiler” demek daha yerinde olacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Oğuzhan Bey....

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Başkanım, bu bilinçli olarak yazılmış bir madde. (1)'incisinde tüzel kişilerin, (2)'ncisinde gerçek kişilerin sorumlulukları gündeme getirilmiştir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tatad edilmiş.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Ama o zaman gerçek kişiler sorumlu olmuyor bu (1)’inci maddede.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Bizce öyle, sorumlu oluyorlar.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Hayır ama “tüzel kişiler” demişsiniz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Peki, teşekkürler.

Önergeleri okutup oylarınıza sunuyorum.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyon Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nin 5’inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Kısa bir gerekçemiz var.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Uzun gerekçenizi büyük bir dikkatle dinliyoruz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, teklifin 5’inci maddesiyle ülkemizin taraf olduğu Nükleer Güvenlik Sözleşmesi esas alınarak yetkilendirilen gerçek ve tüzel kişilerin sorumlulukları ve bu sorumluluklarının nasıl sona ereceğine ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

Nükleer Güvenlik Sözleşmesi, karada kurulmuş olan nükleer güç santrallerinde yüksek bir güvenlik seviyesinin sağlanması ve sürdürülmesine yönelik temel güvenlik ilkelerini belirtmek üzere oluşturulmuş bir sözleşmedir. Her akit taraf, sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmek için kendi ulusal yasaları çerçevesinde yasal düzenleyici, idari ve diğer gerekli tedbirleri alacağını taahhüt eder. Sözleşme, 20 Eylül 1994 tarihinde ülkelerin imzasına açılmış olup Türkiye tarafından 24 Eylül 1994 tarihinde imzalanmış, 14 Ocak 1995 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanmış ve 1996 yılında Meclis tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Taraf ülkelerin nükleer güvenliğinin geliştirilmesine ilişkin olarak yürüttüğü faaliyetler her üç senede bir yapılan NGS Gözden Geçirme Toplantılarında ele alınır. Ülkeler Gözden Geçirme Toplantıları için ulusal raporlarını hazırlar ve sözleşmenin sekretaryasını yürüten UAEA’ya iletir. Ulusal raporun hazırlanış amacı taraf ülkelerin sözleşme hükümlerine uyumlu olup olmadıklarına ilişkin öz değerlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesidir. Ülke raporları, UAEA tarafından sözleşmeye üye ülkelerin görüşüne açılmaktadır. Gözden Geçirme Toplantısı öncesinde ulusal raporlar üye ülkeler tarafından incelenir, sorular sorulur ve ulusal rapora gelen sorular yanıtlanır. Toplantı sırasında ise ülkeler sunumlarını yaparak katılımcı ülkelere ulusal durumun açıklamasını yapar, soruları yanıtlar. Gözden Geçirme Toplantıları kapsamında 1999 yılından başlayarak her üç yılda bir olmak kaydıyla bugüne kadar 7 adet olağan, 2 adet olağanüstü toplantı gerçekleştirmiş olup 2020 yılında yapılacak olan toplantı Covid salgını nedeniyle yapılamamıştır.

Nükleer Güvenlik Sözleşmesi’nin işe yaramayacağını anlamak için Hiroşima ve Nagazaki’ye tekrar bakmamız ve güncel siyasi konjonktürü de katmamız yeterlidir.

6 Ağustos 1945 yılında Hiroşima’da insanlık kâr ve güç uğruna yok etme hırsının varacağı son noktayı atılan atom bombasıyla görmüş. Hiroşima’da 140 bin kişi, üç gün sonra Nagazaki’ye atılan bombada ise 80 bin kişi yaşamını yitirmiştir. Milyonlarca canlı maruz kaldığı radyasyon nedeniyle çeşitli sağlık sorunlarıyla mücadele etmek zorunda kalırken kanser vakalarında inanılmaz artışın önüne

geçilememiştir. Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmi vahşi saldırısıyla amacının savaşı bitirmek değil, sürdürceği sömürü savaşlarına bir adım önde başlamak olduğunu göstermiş, tüm dünyaya vermek istediği gözdağını attığı atom bombasıyla fazlasıyla vermiştir.

Aradan geçen üç çeyrek asrı aşan zamanda uluslararası ilişkiler boyut değiştirirken üstünlük kurma ve güvenlik stratejisinin bir aracı olan nükleer santraller ve silah endüstrisi daha da yayılmıştır. Nükleer teknolojiye yönelik endişeler artmış, savaşı bir dünyada barış içinde yaşama arzusu ne yazık ki karşılıksız kalmıştır.

1968’de imzalanan ve 1970’te yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması’yla ABD, Sovyetler Birliği, İngiltere, Fransa ve Çin’e nükleer silaha sahip olma hakkı tanınırken küresel sistem, nükleer silaha sahip olan ve olmayan ülkeler olarak ikiye ayrılmıştır. Türkiye ise nükleer silahsızlanmanın temel dayanağını oluşturan ve 1968’de imzaya açılan bu antlaşmayı 17 Nisan 1986 tarihinde onaylamıştır. Türkiye, antlaşmaya taraf olarak nükleer silaha sahip olmayacağı taahhüdünü vermiş, bunun karşılığında nükleer enerjiyi barışçıl amaçlarla kullanma açısından bazı avantajlar elde etmiştir ancak AKP Hükümetinin iktidarda olduğu on dokuz yıllık süreçte nükleer santrale ve nükleer silaha olan ilgi artmış, Mersin Akkuyu nükleer santral temelleri atılmış, Sinop’ta kurulması planlanan nükleer santral için tüm itirazlara rağmen hazırlıklar başlamıştır. Nükleer teknolojinin enerji açığını kapatma bahanesiyle barışçıl amaçlar için kullanılacağı söylemine karşılık partili Cumhurbaşkanının nükleer silahların gerekliliği konusunda yaptığı açıklamalar asıl niyetin ne olduğunu da ortaya koymuştur. Küresel emperyalizmin Orta Doğu’da yarattığı çıkar savaşları tehlikesine aldırış etmeden dış politikada izlediği çatışmacı, şiddeti körükleyen söylemlerin yanı sıra nükleer santral kurma inadında da direten siyasi iktidar nükleer silahlara sahip olma hayallerini gün geçtikçe büyütürken uluslararası anlaşmaları da ihlal etmiş, ülkemiz ve bölge insanını tehdit eden ABD-NATO nükleer silahlarını bağımlılık ilişkileriyle ülkemizde barındırmaktan çekinmemiştir. Halkımızın ve aynı coğrafyada yaşayan tüm canlıların güvenliğini tehlikeye atarak siyasi tercih yapmıştır.

Hiroşima katliamının 76’ncı yıl dönümünde nükleer santraller ve nükleer silahların barındıracağı tehlikeyi görmezden gelmenin, bir kaza ya da saldırı anında yaşanacak kırımın insanlığa karşı işlenen en büyük suçlardan birini oluşturacağını sadece o bölge canlıları ve doğası için değil, tüm dünyada yıllarca geri dönülemez bir tahribata neden olacağını hatırlatıyoruz. Ülkemiz ve tüm dünya hükümetlerini barış içerisinde, silahsız ve nükleersiz bir dünyada yaşamak için sorumluluğa davet ediyoruz. Ülkemizi ve komşularımızı açık hedef hâline getirecek nükleer santral ve silahların ulusal itibarımızı artıracak teknolojiler olarak sunulmasını ve halkın yanıltılmasını kabul etmiyoruz.

Küresel kapitalizm ve emperyalizme bağımlılık ilişkileri içerisinde ekonomik, sosyal, siyasal alanda yaşanan sıkıntıların arttığı, binlerce insanın hayatını kaybetmesine neden olan küresel salgın, iklim değişikliği, seller, yangınlar, terör, savaş ve göç felaketlerinin büyük acılarını yaşarken kaynakların kitle imha silahları yerine acilen kamusal ihtiyaçlar doğrultusunda kullanılmasını talep ediyoruz.

Sayın Başkan, gerekçe bu ama anlamadıysa biraz izah edebilirim, arkadaşlarım dinleyemedi galiba.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederiz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bu nedenle teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Hayır, gayet iyi anladık.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Eyvallah ağabey.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ama gelecek sefer daha uzun gerekçeler bekliyoruz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Var var, daha var.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Bir sonraki önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 5'inci maddesinin 6'ncı fıkrasında yer alan "aldırılabilir" ibaresinin "aldırılır" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Müzeyyen Şevkin

Tacettin Bayır

Adana

İzmir

Tahsin Tarhan

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Kocaeli

Manisa

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Kuruma her türlü önlemi alma zorunluluğu getirilmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6'yı okutuyorum:

Onay

MADDE 6- (1) Nükleer tesisler, radyasyon tesisleri veya radyoaktif atık tesislerinin kurulacağı saha Kurumun onayına tabidir. Kurum, faaliyetlere ilişkin olarak radyasyondan korunma, güvenlik, emniyet ve nükleer güvenceyi dikkate alarak, onaya tabi başka hususlar belirleyebilir.

(2) Kurum; çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyondan korunmasına etki edebilecek faaliyetler için uygunluk ölçütleri belirleyebilir ve onaya tabi tutabilir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 2 adet önerge var, okutup oylarınıza sunacağım ancak Ali Bey ve Muazzez Hanım'dan istirhamım şudur: Gerekçelerinizi madde metninin uzunluğuyla orantılı yaparsanız biraz daha adil olur.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Çok anlaşılıyor konu Başkanım, o yüzden biz izah etmek için...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 cümle madde metni var, 2,5 sayfa gerekçe var yani bu gerçekten sizin savunduğunuz gerekçelere de uymaz, lütfen, bir gözden geçirin bunu.

Teşekkür ederim.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yani madde çok yetersiz, o yüzden oluyor.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 6'ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, özet bir gerekçe rica edelim.

Buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler Başkan. Oldukça özet olacak.

Evet, teklifin 6'ncı maddesiyle yetkilendirme kalemleri arasında sayılmayan, kurum onayına tabi olan hususlar belirlenmektedir. Çernobil nükleer santralinde meydana gelen patlamanın üzerinden tam otuz beş yıl geçti. Faciaya dönüşen kaza sonrası kaybedilen hayatlarla, yok edilen çevreyle, kapitalizmin kâr hırsıyla inşa ettiği santrallerin ne kadar tehlikeli olabileceği bizzat görülmüştür. Aradan geçen onca yıla rağmen radyasyon kaynaklı ölümlerin önüne hâlâ geçilememiş, çevreyle ilgili yıkım tüm hızıyla devam etmiştir. Ukrayna'nın başkenti Kiev yakınlarında kurulu Çernobil Nükleer Santrali'nin 4 numaralı reaktöründe 26 Nisan 1986 tarihinde bir patlama yaşanmış, Hiroşima'ya atılan atom bombasının tam 10 katı etkiye sahip olan patlama, binlerce canlının ölümüne neden olmuş, milyonlarca canlıyı etkilemiştir. Dünyanın en korkunç çevre felaketlerinden biri yaşanırken patlamanın yıkıcı etkileri Türkiye'nin de içinde bulunduğu 14 ülkede fazlasıyla kendini hissettirmiş, alınan önlemler yetersiz kalmıştır. Felaketin ardından ikinci büyük kaza Japonya'da 2011 yılında Fukuşima Nükleer Santrali'nde meydana gelmiş; nükleer santrallerin çözüm değil, çaresizlik getirdiği bir kez daha görülmüştür.

Elektrik ihtiyacının çevreye ve yaşama zarar vermeyen üretim yöntemleri yerine yaşamı ve doğayı tehdit ettiği kesinleşmiş olan nükleer santrallerden kaçınılması bir zorunluluk değil, politik bir tercihtir. Ülkemizde yaşanan facialara inat AKP iktidarı boyunca kadercı bir yönetim anlayışıyla akıl ve bilimden uzak projeler, kendi ihtiyaçları ve direktifleri doğrultusunda devreye sokulmuş, her yatırımın risk barındırdığı ve bu riskin de göze alınabileceğini savunarak Mersin Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi için Çernobil kazasının başlıca sorumlusu Rosatom'la masaya oturmuştur. Santralde meydana gelen zemin çatlakları ve ardı ardına yaşanan onca sorunu ciddiye almayan hükümet yetkilileri, üçüncü ünitenin temelini atmış; bir yetmez, üç olsun mantığıyla Sinop İnceburun ve Kırklareli İğneada'yı da hedefe koyarak ortak arayışa girmiştir. Tüm karşı duruşlara rağmen iktidara bağlı yandaş basın kuruluşlarının da büyük desteğiyle, nükleer propagandaya hız verilmiştir. Çernobil'de binlerce kişinin ölümüne neden olan Rus devlet nükleer şirketi Rosatom'un büyük hissedarı olduğu Akkuyu Nükleer Anonim Şirketi tarafından 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kapsamında Ulusal Çocuk Resim Yarışması dahi düzenlenmiştir. Yabancı bir şirketin yapacağı yarışma ne kadar ulusal olabilirse yarışma için seçilen “Temiz Gelecek İçin Temiz Enerji” sloganı da o kadar inandırıcı olmuştur. Hafızalarımızla alay edilircesine yapılan bu algı operasyonu asla başarıya ulaşmayacaktır. Kamu kaynaklarını risk barındıran atık sorunu çözülmemiş nükleer santrallere heba eden siyasi iktidar ne kadar gelişmiş bir teknolojiyle inşa edilirse edilsin bu teknolojinin hiçbir zaman güvende olmayacağını, kurulduktan sonra çevreye vereceği tahribatı görmezden gelmektedir. Ulusal çıkarlar söz konusu olduğunda santralleri inşa eden ülkelerle her an karşı karşıya gelebileceğimizi, santrallerde yaşanacak olası bir kazanın ya da düzenlenecek bir saldırının bedelini umursamamıştır. Ülkeye itibar kazandırmanın tek yolu nükleer santralleri, nükleer silahlara geçişte bir araç olarak görerek salgın koşullarında işsizliğe, yoksulluğa ve açlığa mahkûm edilen halka, çıkış yolu olarak nükleer santralleri sunan siyasi iktidar, her fırsatta gelişmiş ülkelerin nükleer başlıklı silahlara sahip olduğunu gerekçe gösterip bu konuda çalışmalara başlandığına dikkat çekmiştir. Siyasi iktidarın izlediği bilimsel gerekçelerden uzak enerji politikaları ülke çıkarlarıyla bağdaşmamakta, toplum beklentilerine ve çözüm bekleyen sorunlara yanıt olmamaktadır. Hangi gerekçeyle olursa olsun kalkınma anahtarı gibi sunulan hiçbir yatırımın canlı yaşamından daha değerli olmadığını hatırlatıyor, nükleer santraller, nükleer silahlar ve Kanal İstanbul Projesi gibi kamuya yüksek ve öncelikli olmayan maliyetler yükleyecek, yaşam ve çevre felaketi yaratacak projelerin derhâl sonlandırılmasını istiyoruz. Bizler, çocuklarımıza nükleer santral

ve silahların olmadığı, barış ve huzur içinde kendilerine armağan edilen bayramlarda aydınlık yarınları düşleyerek çizdikleri resimleri paylaşacakları bir ülke düşünüyoruz. Kâr odaklı, çevreyi ve canlıları yok edecek, yoksulluk, açlık, işsizlik ve küresel salgın karşısında çaresiz kalınan bir ortamda sermayeye kaynak aktarma temelinde projelendirilen bu yatırımların kitlesel cinayetlere neden olabileceğinin altını tekrar çiziyoruz ve bu maddenin tekliften çıkartılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Bir sonraki önergeyi okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 6'ncı maddesinin (1)'inci ve (2)'nci fıkralarında yer alan "belirleyebilir" ibarelerinin "belirler" şeklinde ve "tutabilir" ibaresinin "tutar" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan

Kadim Durmaz

Tacettin Bayır

Kocaeli

Tokat

İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Müzeyyen Şevkin

Manisa

Adana

Gerekçe:

Kuruma onaya tabi hususları ve ölçütleri belirleme ve onaya tabi tutma zorunluluğu getirilmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Madde 6'yı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde 6 kabul edilmiştir.

Madde 7'yi okutuyorum:

Denetim ve yerinde inceleme

MADDE 7- (1) Bu Kanun kapsamındaki faaliyetler ve yetkilendirilen kişiler Kurumun denetimine tabidir. Kurum, yetkilendirme kapsamında, yetkilendirilen kişilerin yüklenici, alt yüklenici, tedarikçi ve alt tedarikçilerinin faaliyetlerini de denetleyebilir. Denetimler programlı ya da programsız, resmi tatil günleri de dâhil olmak üzere yılın herhangi bir günü ve günün herhangi bir saatinde haberli veya habersiz yapılabilir.

(2)Kurum denetim ve yerinde inceleme kapsamında, sonuçları itibarıyla Kurum açısından bağlayıcı olmayacak şekilde inceleme, araştırma, tespit ve raporlama yapmak üzere ihtisas sahibi kamu kurum ve kuruluşları, özel hukuk tüzel kişileri ve gerçek kişilerden teknik destek hizmeti alabilir.

(3)Lisans verilen nükleer tesislerin ve radyoaktif atık tesislerinin sahalarında yapılacak yapılar hakkında 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun hükümleri ile 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun fenni mesuliyete ilişkin hükümleri uygulanmaz. Bu yapılara ilişkin her türlü sorumluluk yetkilendirilen kişiye aittir. Bu yapıların denetimi Kurum tarafından yapılır. Bu durum yetkilendirilen kişinin sorumluluğunu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaz. Denetimler bu konuda ihtisas sahibi olan kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte de yapılabilir. Kurumun bu kapsamdaki talepleri ihtisas sahibi kamu kurum ve kuruluşları tarafından gecikmeksizin karşılanır.

(4)Kurumun denetimine ilave olarak; yetkilendirilen tüzel kişiler, nükleer tesis veya radyoaktif atık tesisine ilişkin yapıların denetimi de dâhil olmak üzere Kurum tarafından belirlenen faaliyetlerin üçüncü taraf gözetimi için yetkilendirilmiş şirketlerden hizmet alır. Bu şirketlerin faaliyet, yetki ve sorumlulukları ile hizmet alımına ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından yönetmelikle belirlenir.

(5)Denetime tabi olanlar, Kurum denetçilerinin ve Kurum tarafından görevlendirilen kişilerin görevlerini serbestçe ve zamanında yerine getirebilmeleri için gerekli şartları sağlar ve koruyucu güvenlik tedbirlerini alır.

(6)Nükleer güvence denetimine tabi olanlar, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının Türkiye Cumhuriyeti tarafından onaylanmış denetçileri tarafından yapılan denetimlerde, ilgili mevzuatta belirtilen yükümlülüklerini yerine getirir. Bu denetimlere Kurum temsilcisi refakat eder.

(7)Yetkilendirilen kişiler Kurumun denetimleri için Kurum tarafından belirlenen bedelleri öder.

(8)Denetim ve yerinde incelemeye ilişkin iş ve işlemler, denetimin türü ve kapsamı ile Kurum denetçilerine ilişkin hususlar Kurum tarafından yönetmelikle belirlenir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 3 adet önerge var, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 7'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Teklifin bu maddesiyle, kurum tarafından yürütülen denetim ve yerinde inceleme faaliyetleri ve kurumun asli görevinden biri olan denetim esası ve kapsamı, sonuçları itibarıyla bağlayıcı olmayan denetim ve yerinde inceleme kapsamında teknik destek hizmeti alınabileceği; ayrıca, taraf olduğumuz Nükleer Güvenlik Sözleşmesi'nin “Lisans Sahibinin Sorumluluğu” başlıklı “Her iki taraf bir nükleer tesisin güvenliği için asıl sorumluluğun ilgili lisans sahibine ait olmasını temin edecek ve her lisans sahibinin sorumluluklarını yerine getirmesini temin etmek için uygun tedbir alacaktır.” hükmü uyarınca nükleer tesisler ile radyoaktif atık tesisleri, İmar Kanunu ve Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un hükümlerinde muaf tutulması gerektiğinden bu yapıların denetimi kanun kapsamında düzenlenmektedir. 28 Mart 2020 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 57 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’yle Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü ve Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü aniden kapatıldı. Kapatılan kurumların görev ve yetkileri yeni kurulan Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumuna devredilirken faaliyet alanı içinde enerji, maden, iyonlaştırıcı radyasyon, parçacık hızlandırıcıları, nükleer teknoloji, bor, nadir toprak elementleri ve diğer elementlerin birbirleriyle ilişkileri, uygulama ve kullanım alanları dâhil edildi. Nükleer, nadir toprak elementleri ve bora dayalı faaliyet alanları birbirinden farklı araştırma alanlarıdır. Araştırma çıktılarının değerlendirileceği farklı sektörler bulunmaktadır. Mevcut kurumların kapatılarak tek çatı altında toplanması doğru değildir. Bu kararname ülkemizde kamu örgütlenmesinin plansız ve hedefsiz bir biçimde yapıldığını, ülkenin güncel politikalar ve kararlarla yönetildiğini bir kez daha göstermektedir. Alınan yanlış kararlar köklü kurumlar, asırlık birikimler ve deneyimler yok edildi. Kamu kuruluşları, kamusal hizmet anlayışından uzaklaştırılarak ihaleci birimler hâline getirildi. Ülkemizin ulusal nükleer enerji strateji belgesi ve eylem planı yoktur. TAEK’in aniden kapatılması ve benzeri

uygulamalar böyle bir niyet, kurgu, istek ve irade olmadığına da işaret etmektedir. Nükleer teknolojinin barışçı amaçlarla kullanımıyla ilgili temel yasal düzenlemeler yetersiz olduğu gibi ikincil mevzuatta da ciddi birçok eksikler vardır. Durum buyken Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin inşaat, montaj ve devreye alınma çalışmalarının hızlandırılması, 2023'te birinci ünitenin devreye alınarak tesis üretimine başlaması, yeni yatırımcı ortaklarla Sinop Nükleer Güç Santrali'nin inşaatına başlanması, üçüncü nükleer güç santralinin hazırlıklarının sonuçlandırılması ve benzeri mesnetsiz hedeflerden söz etmek, Nükleer Güvenlik Sözleşmesi'ne gelmeden daha kurulacak santralin kendisinin ve hedeflerinin de ne olduğunu ortaya koymakta, güven vermemekte; aksine, ülke ve toplum yararı da yok sayılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi 9 Mart 2021 tarihinde 702 sayılı Nükleer Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname'nin tümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar verdi. AYM, nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyon faaliyetlerine ilişkin konular ile bu alanda yetkili bir kurum kurulmasının Anayasa'da yapılan değişikliğe uyum sağlaması amacı kapsamında olmadığını, dolayısıyla, dava konusu kanun hükmünde kararname kurallarının kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi amaç ve kapsamı içinde değerlendirilemeyeceğini vurguladı. Nükleer enerji gibi milyonda 1 risk analizinde bile defalarca akademik düzeyde bilimsel yöntemlerle değerlendirilmesi gereken bir konu ciddiyetten uzak bir emir-komuta anlayışı içerisinde yürütülemez. Bütün bunlara göre de 7'nci maddenin tekliften çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Bir sonraki önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesinin (2)'nci fıkrasında yer alan “kuruluşlar” ibaresinden sonra gelmek üzere “kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları” ibaresinin eklenmesini, (3)'üncü fıkrasında yer alan “ile birlikte de yapılabilir.” ibaresinin “ile kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıyla birlikte yapılır.” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan

Kadim Durmaz

Müzeyyen Şevkin

Kocaeli

Tokat

Adana

Tacettin Bayır

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu

İzmir

Manisa

Gerekçe:

Şeffaflığın sağlanması adına, kurumun her alanda uzmanlığı olamayacağı da göz önünde bulundurularak gerektiği hâllerde ilgili meslek kuruluşları dâhil olmak üzere uzman desteği almanın zorunlu olması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi Ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Nükleer Düzenleme Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesinin (2)'nci fıkrasında yer alan "Sonuçlar itibariyle Kurum açısından bağlayıcı olmayacak şekilde" ibaresi ile 7'nci maddesinin (4)'üncü fıkrasının teklif metinden çıkarılmasını ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederim.

Ayhan Altıntaş
Ankara

Yasin Öztürk
Denizli

Gerekçe:

Tüm denetimlerin kurum tarafından yapılması gerekliliği, ilgili fıkranın teklif metinden çıkarması zarureti doğurmuştur.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Burada özellikle 7'nci maddenin 2'nci fıkrasında yer alan "Sonuçları itibariyle kurum açısından bağlayıcı olmayacak şekilde inceleme, araştırma, tespit ve raporlama yapmak üzere ihtisas sahibi kamu kurum ve kuruluşları, özel hukuk, özel hukuk tüzel kişileri ve gerçek kişilerden teknik destek hizmeti alabilir." ibaresi burada kurumu neden bağlamıyor, onu merak ediyorum. Çünkü sonuçta illaki ihtisas sahibi kamu kuruluşlarını zaten yetkili kişilere veriyorsunuz ama bunun dışında gerçek kişilere veya özel hukuk tüzel kişilerine bunu verdiğinizde ve yapılan denetim eksik veya taraflı olduğunda burada bu sonuçlardan kim sorumlu olacak? Burasını çok önemli görüyorum. Dolayısıyla bunun kurumu da bağlayıcı bir durum olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca, nükleer testlerdeki tüm denetimlerin kamu tarafından yapılması gerektiğini, üçüncü şahıslara bu denetim yetkisinin verilmemesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müzeyyen Hanım'a 7'nci maddeyle ilgili söz vereceğim.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Teşekkür ederim Başkan.

Kanunun 7'nci maddesinin 2'nci fıkrasında "Kurum denetim ve yerinde inceleme kapsamında sonuçları itibariyle kurum açısından bağlayıcı olmayacak şekilde inceleme, araştırma, tespit ve raporlama yapmak üzere ihtisas sahibi kamu kurum ve kuruluşları, özel hukuk tüzel kişileri ve gerçek kişilerden teknik destek hizmeti alabilir." şeklinde tanımlama yapılıyor. Burada akıllara hemen şu soru geliyor: "Kurum açısından bağlayıcı olmayacak şekilde..." demek ne demek? Yani herhangi bir aksaklık durumunda kimsenin bağlayıcılığı olmadığı göz önüne alınarak araştırma, soruşturma mekanizması devreye sokulmayacak mı bu durumda? Biz burada kanun yapmaya çalışıyoruz dolayısıyla her ibarenin açık ve net olması gerektiğini düşünüyorum burada.

Yine 7'nci maddenin 3'üncü fıkrasında yetkilendirme karmaşası olduğunu düşünüyorum. NDK'nin her meslek disiplininin bir uzmanı bünyesinde bulundurmayacağı göz önüne alındığında "Denetimler bu konuda ihtisas sahibi olan kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte de yapılabilir." cümlesi var burada mesela. Bu da açıklığa kavuşmalı, bence "yapılabilir" değil, "yapılmalıdır" kesin hükmü olmalı burada. Çünkü denetimler keyfiyete bırakıldığı takdirde önü alınamayacak sorunlarla karşılaşılacak. Ayrıca,

zaten bu nükleer santralde teknoloji transferi de yapılmadığı için uluslararası anlaşmalara göre buraya girip NDK'nin denetim yapabileceğine ilişkin de çekincelerimiz var yani buraya girebilecekleri konusu biraz kuşkulu açıkçası; bunu buradan ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Teşekkür ederim.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 8...

Kurum denetçileri

MADDE 8- (1) Kurum denetçileri Kurum tarafından belirlenen vasıfları taşıyan Kurum personeli arasından Kurul tarafından yetkilendirilir. Kurum denetçileri ve denetime eşlik etmek üzere görevlendirilen diğer Kurum personeli, denetim amacıyla ilgili yerlere veya tesislere girmek; faaliyetleri denetlemek ve yerinde incelemek; gerekli gördükleri kişilerle görüşmek ve gerekli gördükleri hususlarda inceleme, araştırma ve soruşturma yapmak; her türlü bilgi, belge ve kayıtları istemek, incelemek, incelemek, alıkoymak veya suretini almak; herhangi bir malzeme veya numuneyi almak, aldırarak, alıkoymak, usulüne uygun olarak ber-taraf etmek veya ettirmek; herhangi bir cihazı kullanarak ölçüm, analiz, muayene ve test yapmak veya yap-tırmak; görsel, işitsel veya yazılı kayıt tutmak yetkisine sahiptir.

(2) Denetime eşlik etmek veya yerinde inceleme yapmak üzere Kurum tarafından görevlendirilen personel ile 7nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca hizmet alınanlar veya bunların personeli ilgili yerlere veya tesislere girmek; gerekli gördüğü kişilerle görüşmek; her türlü bilgi, belge ve kayıtları incelemek, suretini almak; herhangi bir malzeme veya numuneyi almak; herhangi bir cihazı kullanarak ölçüm, analiz, muayene ve test yapmak; görsel, işitsel veya yazılı kayıt tutmak yetkisine sahiptir.

(3) Güvenlik veya emniyetin tehlikeye düştüğü veya düşebileceği ve müdahalenin gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kurum denetçisi durumu Kuruma ve yetkilendirilen kişiye derhal bildirilir. Bu durumda, Kurum yetki verilen faaliyetin tamamının veya bir kısmının durdurulması veya sınırlandırılması da dâhil olmak üzere gerekli tedbirleri alabilir.

(4) Kurum denetçisi, denetim sırasında gerekli hallerde mülki idare amirlerinden kolluk kuvveti talebinde bulunabilir. Bu durumda mülki idare amirleri ve kolluk kuvvetleri Kurum denetçilerine gereken desteği gecikmeksizin sağlar.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 2 adet önerge var maddeyle ilgili, okutup oylarınıza sunacağım:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 8'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Muazzez Hanım, buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler Başkan.

Teklifin 8'inci maddesiyle kurum denetçilerinin ve kurum tarafından denetime eşlik etmek veya yerinde inceleme yapmak üzere görevlendirilen veya hizmete alınan kişilerin yetki ve sorumlulukları belirlenmiş, güvenlik ve emniyetin tehlikeye düştüğü veya düşebileceği, müdahalenin gecikmesinde

sakınca bulunan hâllerde alınacak tedbirler düzenlenmektedir ancak daha 27 Şubat'ta Akkuyu Nükleer Santrali şantiyesinde çalışan işçileri taşıyan otobüs ile karşı yönden gelen özel aracın çarpışması sonucu 1 işçi ölmüş, 22 işçi de yaralanmıştır. Aynı şantiye bünyesinde 22 Şubat tarihinde de servis kazası yaşanmış ve 40 işçi yaralanmıştı. DİSK'e bağlı Dev-Yapı-İş Sendikası kazanın ardından yaptığı açıklamada "Doğa katliamı yapılarak inşa edilen Akkuyu Nükleer Santrali şantiyesinde işçilerin hayatı hiçe sayılarak üretim baskısı yapılıyor, ölümle burun buruna çalışmanın olduğu yerde her gün kaza yaşanıyor. Akkuyu şantiyesinde özel bir araç ile işçi servisinin çarpıştığı kazada yaralanan onlarca işçi bölgedeki hastanelere kaldırıldı. İlgili Bakanlığı ve yetkili kurumları önlem almaya, hiçbir kanun, kural tanımayan patronlara yaptırım uygulamaya çağırıyoruz. Biz sessiz kaldıkça devletin hiçbir yaptırım yapmayacağını biliyoruz, yetkililerin yaptırım uygulaması, denetim yapması bizim tepkimize bağlı. Şantiyede çalışan işçileri yaşamak ve yaşatmak için örgütlenmeye çağırıyoruz. Her türlü tepkiyi anında bastırmaya çalışan şantiye yönetimi işçileri ölümüne çalıştırıyor, devlet bu kanunsuzluğu seyrediyor; şimdiye kadar hiçbir denetim olmadı." demektedir. Yani tüm bunlara baktığımızda, aslında, denetimlerin bundan sonra da olmayacağı ihtimali çok yüksektir, bu nedenle de teklifin metinden çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Bir sonraki önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 8'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında yer alan "aldırabilir" ibaresinin "aldırır" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan

Kadim Durmaz

Tacettin Bayır

Kocaeli

Tokat

İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Müzeyyen Şevkin

Manisa

Adana

Gerekçe:

Kuruma tedbir alma zorunluluğu getirilmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi okutuyorum:

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Radyoaktif Atıklar, Kullanılmış Yakıtlar ve Özel Hesaplar

Radyoaktif atıklar ve kullanılmış yakıtlar

MADDE 9- (1) Türkiye Cumhuriyeti egemenlik alanı dışında yürütülen bir faaliyet sırasında ortaya çıkmış olan radyoaktif atıklar, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisine sokulamaz.

(2) Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde üretilmiş ve kullanım süresi dolduğunda menşee ülkeye iade şartı ile ihraç edilmiş radyasyon kaynaklarına, radyoaktif atıkların transit geçişine ve doğal radyoaktif maddelerin bulaşmış olduğu malzemenin ithalatına birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(3) Radyoaktif atıklar çevreye salınmaz veya bırakılamaz.

(4) Yürütülen faaliyetlere ilişkin olarak:

a) Ortaya çıkan kullanılmış yakıtların veya bertarafı hariç radyoaktif atıkların yönetiminde tüm sorumluluk faaliyet için yetkilendirilen kişiye aittir.

b) Tesislerde yürütülen herhangi bir faaliyet sonucu üretilen radyoaktif atıklar başka bir yetkilendirilen kişiye devredilene kadar tesiste depolanır.

c) Nükleer santrallerde ortaya çıkan kullanılmış yakıtlar, işletme ömrü boyunca nükleer santral sahasında depolanır.

ç) Faaliyetleri sonucu kullanılmış yakıtı veya radyoaktif atığı üreten yetkilendirilen kişi, bunların tesis içerisinde veya tesis dışarısında her türlü taşınmasından sorumludur. İşletmeden çıkarma faaliyetleri sırasında ortaya çıkacak radyoaktif atıkların her türlü sorumluluğu yetkilendirilen kişiye aittir.

d) Türkiye Cumhuriyeti egemenlik alanında yapılan faaliyetler neticesinde ortaya çıkan radyoaktif atıklar TENMAK tarafından bertaraf edilir.

e) Sahipsiz radyoaktif madde tespit edildiği takdirde TENMAK ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak gerekli tedbirleri alır veya aldırır, bertaraf dâhil gerekli iş ve işlemleri yürütür.

f) Geçerli bir yetkiye sahip olunmaksızın yürütülen bir faaliyet sırasında kullanılan radyoaktif maddelere ilişkin iş ve İşlemler veya üretilen radyoaktif atıkların yönetimi, Kurumun bildirimine üzerine, tüm masrafları ilgili kişiye ait olmak üzere TENMAK tarafından yapılır. Bu kapsamda oluşan masrafların bir aylık ödeme süresi içinde ödenmesi gerektiği TENMAK tarafından ilgili kişiye yazı ile bildirilir. Söz konusu masrafların ilgili kişi tarafından süresinde ödenmemesi hâlinde 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre TENMAK tarafından takip ve tahsil edilir.

g) Yetkilendirilen kişi; nükleer tesis, radyasyon tesisi ve radyoaktif atık işleme ve depolama tesisi sahalarının yeniden kullanım koşullarıyla uyumlu şekilde düzenleyici kontrolden çıkarılabilmesi amacıyla, gerekli işletmeden çıkarma çalışmalarını gecikmeksizin yürütür. Radyoaktif atık bertaraf tesisleri güvenlik ve emniyet önlemleri alındıktan sonra kapatılır ve sahanın kısıtlı kullanımı dışında düzenleyici kontrolden çıkarılamaz.

(5) Yetkilendirilen kişi ilgili mevzuata uygun olarak radyoaktif atığı ihraç ettiğinde veya işlenmek, depolanmak veya bertaraf edilmek üzere başka bir yetkilendirilen kişiye teslim ettiğinde, ihraç veya teslimi yapan yetkilendirilen kişinin bu Kanun kapsamındaki radyoaktif atığa ilişkin sorumluluğu sona erer.

(6) Radyoaktif atıkların ve kullanılmış yakıtların güvenli olarak yönetimi, serbestleştirme ve salıma ilişkin usul ve esaslar ile sahipsiz radyoaktif maddelere ilişkin hususlar Kurum tarafından yönetmelikle belirlenir.

(7) TENMAK, yetkilendirilen kişilerin görüşlerini de alarak, radyoaktif atıkların ve kullanılmış yakıtların yönetimine ilişkin ulusal radyoaktif atık politikası ve stratejisinin belirlenmesine esas Ulusal Radyoaktif Atık Yönetim Planı Taslağını, sonu (0) ve (5) ile biten yılların sonuna kadar hazırlar ve Bakanlığa sunar. Bakanlık, Kurumun görüşünü alarak Ulusal Radyoaktif Atık Yönetim Planını belirler.

(8) Bu Kanun kapsamı dışında yürütülen bir faaliyet sonucunda radyoaktif kirliliğe maruz kalmış alanların çevresel iyileştirmesine ilişkin iş ve işlemler Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Kurum ile işbirliği yapılarak yürütülür. Bu alanlarda ortaya çıkan radyoaktif atıkların yönetimi TENMAK tarafından yapılır. Bu fıkra kapsamındaki tüm masraflar kirleten tarafından karşılanır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde 3 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 9'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ali Kenanoğlu
İstanbul

Muazzez Orhan Işık
Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun Ali Bey.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, teklifin 9'uncu maddesinde radyoaktif atıklar ve kullanılmış yakıtlara ilişkin çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyolojik tehlikelere karşı korunmasını teminen güvenlik ilkeleri esas alınarak uygun tedbirlerin alınması için genel ilkeler ile ülkemiz dışında yürütülen bir faaliyet sırasında ortaya çıkmış olan radyoaktif atıkların ülkemize girişinin yasaklanmasına ve bu kuralın istisnalarına yer verilmektedir.

Nükleer santrallerin açığa çıkardığı atıklar hiçbir şekilde ortadan kaldırılamıyor. Bu atıklar on binlerce yıl boyunca aktif kalıyorlar, radyasyon yaymaya devam ediyorlar. Yetkililer açıklayamadıkları bu sorun karşısında yer yer birtakım yalanlara sığınmaya çalışıyorlar. Bu atıkların sanayide kullanıldığı ya da bu sorunu çözecek teknolojinin geliştirildiği söyleniyor. Madem bu atıklar bu kadar işe yarıyor, neden gelişmiş ülkeler bu atıkları geri ülkelere satmaya çalışıyorlar?

Nükleer çağın başlangıcından yetmiş yıldan daha uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen, bugüne kadar, hiçbir ülke nükleer atıkların nihai depolanması konusunda toplum tarafından kabul gören kalıcı bir çözüm getirmeyi başaramadı. Nükleer reaktörlerden çıkan tüm atıklar, başlangıçtan bugüne kadar geçici depolarda bekletilmekte. Örneğin, Akkuyu'dan çıkacak atıkların on yıl süreyle reaktör yanındaki havuzlarda bekletileceği, daha sonra yeniden işlemeye tabi tutulmak için Rusya'ya gönderileceği beyan edilmektedir. Bu atıkların Çanakkale ve İstanbul Boğazlarından geçişi büyük bir risk taşımakta ve mevcut durumda bu geçiş olası risksiz olarak mümkün gözükmemektedir.

Nükleer atık sadece kullanılmış nükleer yakıt çubukları değildir. Düşük, orta, yüksek seviyelerde olmak üzere nükleer santrallerde kullanılan işçi tulumları, eldivenler, santralde kullanılan ekipman ve malzemeler vesaire nükleer atıktır. Sadece kullanılmış yakıt çubuklarının belki Rusya'ya götürüleceğinden bahsediliyor, diğer atıkların ne olacağı belirtilmiyor. Bu kategorideki atıkların ülkemizde kalacağı ise kimi yetkililer tarafından ifade ediliyor. Yine ÇED raporunda “Kullanılmış yakıt, NGS ünitelerinin reaktör koronak binası içerisindeki yakıt havuzlarında bozunma ısısının taşımaya uygun değerlere düşmesi için gereken zamana kadar süren bir depolama süresinin ardından sahada ara depolama için kullanılmış yakıt deposu (SFS)'na ya da Rusya'daki depoya taşınacaktır.” denilmekte. Buradan da kullanılmış yakıt çubuklarının yıllarca ülkemizde kalacağı, belki de Rusya'ya hiç taşınmayacağı ihtimal dâhilinde gözüküyor. ÇED raporunda yüzlerce belirsiz konu ve eksiklik bulunmasına, sahte imzalara, halkın katılımının sağlanmamış olmasına, açılan iptal davaları, temyiz süreçlerine rağmen 1/12/2014 tarihinde “ÇED Olumlu” kararı verilmiştir. İkincil nükleer atıkların depolanması ve bertarafıyla ilgili TAEK'in bir yönetmeliği bulunuyor ama bu tür atıkların geçici,

kalıcı depolanması ve bertarafıyla ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığının herhangi bir çalışması yok. Bu konuda hem yetki karmaşası hem de duruma hazırlıksız yakalanmanın verdiği iş bilmezlik ortada. Nükleer santralin nasıl yapılacağı, etrafındaki yerleşimlerin konumu, atıkların durumu ve geçici depolanması gibi konularda hâlâ cevaplanmamış sorular bulunmaktadır. Bu nedenle de maddenin tekliften çıkartılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Bir sonraki önergeyi okutuyorum.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/4222 esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 9'uncu maddesinin (2)'nci fıkrasının madde metninden çıkartılmasını, (4)'üncü fıkrasının (c) bendinde yer alan "işletme ömrü" ibaresinin "en geç 10 yıl içinde olmak üzere başka bir yetkilendirilmiş kişiye devredilene kadar" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan

Kadim Durmaz

Tacettin Bayır

Kocaeli

Tokat

İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Müzeyyen Şevkin

Manisa

Adana

Gereke...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Müzeyyen Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

9'uncu maddenin (1)'inci fıkrasında "Türkiye Cumhuriyeti egemenlik alanı dışında yürütülen bir faaliyet sırasında ortaya çıkmış olan radyoaktif atıklar, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisine sokulamaz." deniliyor ama kamuoyunda Rusya'nın atıklarının Akkuyu Nükleer Enerji Santrali aracılığıyla ülkemize sokulacağına ilişkin bilgiler dolaşmakta. Bence bu konu açıklığa kavuşturulmalıdır. Kural olarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenlik alanı dışında yürütülen bir faaliyet sırasında ortaya çıkmış olan radyoaktif atıklar Türkiye sınırları içerisine sokulamaz. (2)'nci fıkrada yer alan istisnalar içinde yer alan doğal radyoaktif maddelerin bulaşmış olduğu malzemenin ithalatı da sayılmıştır. Yurt dışında üretilen atıkların ithalat yoluyla ülkemize getirilmesi sorunu yasada da devam etmektedir, Gaziemir örneğinde olduğu üzere, işletme aşamasında nükleer santralin bulunmamasına karşın kaynağı belirsiz olan ve hâlen temizlenmemiş atıklarla karşılaşma riskini doğurmaktadır.

Bir diğer güncel durum, uygar ülkelerin kabul etmediği "NAe Sao Paulo" adlı uçak gemisi parçalanmak üzere Brezilya'dan Aliğa Gemi Söküm Bölgesi'ne getirilmek istenmektedir. Fransa, bu uçak gemisini Brezilya'ya satmadan önce, uzun yıllar boyunca nükleer denemelerde kullanmıştı. Maddenin (4)'üncü fıkrasında yürütülen faaliyetlere ilişkin olarak ortaya çıkan kullanılmış yakıtların veya bertarafı hariç radyoaktif atıkların yönetiminde tüm sorumluluk faaliyet için yetkilendirilen kişiye ait kılınmıştır. Tesislerde üretilen radyoaktif atıkların başka bir yetkilendirilen kişiye devredilene kadar tesiste depolanacağı, nükleer santralde ortaya çıkan kullanılmış yakıtların ise işletme ömrü boyunca nükleer santral sahasına depolanacağından söz edilmiştir, bertaraf konusu belirsizdir.

9'uncu maddenin (4)'üncü fıkrasında atıkların depolanması ve bertarafıyla ilgili düzenlemeler var. Tesislerde yürütülen herhangi bir faaliyet sonucu üretilen radyoaktif atıklar başka bir yetkilendirilen kişiye devredilene kadar tesiste depolanacak. Nükleer santrallerde ortaya çıkan kullanılmış yakıtlar

işletme ömrü boyunca nükleer santral sahalarında depolanır, nükleer nükleer santral atıklarının yönetimi belirsiz. Kullanılan yakıt ve atıkların taşınması, sorumluluğu yetkilendirilmiş kişiye ait; işletmeden çıkarma faaliyetleri sırasında ortaya çıkacak radyoaktif atıkların her türlü sorumluluğu yetkilendirilen kişiye aittir. Türkiye Cumhuriyeti egemenlik alanında yapılan faaliyetler neticesinde ortaya çıkan radyoaktif atıklar TENMAK tarafından yok edilir, TENMAK sahihsiz radyoaktif atıkların bertarafını yapabilir. Radyoaktif atıkların bertaraf tesisleriyle ilgili bu teklifte bir düzenleme yok. Tanım maddesinde “Radyoaktif atıkların depolanması veya bertarafıyla ilgili idari ve teknik faaliyetlerde radyoaktif atık yönetimi olarak sayılmıştır. Radyoaktif atıkların ve kullanılmış yakıtların güvenli olarak yönetimi, serbestleştirme ve salınmaya ilişkin usul ve esaslar ile sahihsiz radyoaktif maddelere ilişkin hususlar kurum tarafından yönetmelikle belirlenir.” denilmiştir. Diğer yandan, yürürlükte Radyoaktif Atık Yönetimi Yönetmeliği 9/7/1982 tarih ve 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu’nun (4)’üncü maddesinin birinci fıkrası (e) ve (f) bentlerine dayanılarak hazırlanmıştır. Bu durumda, TENMAK ile Nükleer Düzenleme Kurumu arasında bertaraf tesisleri yönünden yetki çatışması doğabilir.

Yine 9’uncu maddenin (4)’üncü fıkrası (f) bendinde “Geçerli bir yetkiye sahip olunmaksızın yürütülen bir faaliyet sırasında kullanılan radyoaktif maddelere ilişkin iş ve işlemler veya üretilen radyoaktif atıkların yönetimi TENMAK tarafından yapılır.” deniyor. Uzun uzun alacakların nasıl tahsil edileceğinden bahsediliyor yani burada tek sorun, oluşan masrafin ne şekilde ve hangi şartlarda, hangi sürede ödeneceği midir? Bu işlerin insana, çevreye, doğaya verdiği ağır zararlardan hiç mi bahsedilmeyecek? Nükleer atıkların bertarafı mümkün değil, dünyada nükleer enerji kullanan tüm ülkelerin baş belası nükleer atıklardır. Bazı bilimsel çalışmalara göre kırk bin yıl radyoaktivite salacağı için toprağa, suya, havaya, temas etmeden muhafaza edilmesi gereken nükleer atıkların bertaraf edileceği konusunda hüküm koymak gerçeklerden kopmak demektir.

Maddenin (8)’inci fıkrası benzer şekilde eksiklik içeriyor. Yine, burada da “Tüm masraflar kirleten tarafından karşılanır.” gibi bir ibare yer alıyor. Yani gerçekten kara mizah gibi görüyorum. Bu hükümler de çevreyi, doğayı, insanı, sağlığı dikkate almıyor, masraf üzerinden bir kurgu var.

Dolayısıyla bütün bunların tekrar gözden geçirilmesi, 9’uncu maddeyle ilgili yeniden bir gözden geçirme gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Başkanım, oylamadan önce bir eksiklik var, onu arz edebilir miyim?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Lütfen kısa olsun.

Buyurun.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Zaten benim görüşmelerim, konuşmalarım hep kısa olacak.

Şimdi, 9’uncu maddenin (4)’üncü fıkrasının (a) bendi ve (c) bendi özellikle “Ortaya çıkan kullanılmış yakıtların veya bertaraf hariç radyoaktif atıkların yönetiminde tüm sorumluluk faaliyeti için yetkilendirilmiş kişiye aittir.” diyor. (c) bendinde de “Nükleer santrallerde ortaya çıkan kullanılmış yakıtlar işletme ömrü boyunca nükleer santral sahasında depolanır.” deniyor. Akkuyu Nükleer Santrali için olaya baktığımız zaman, yetkilendirilmiş kişinin süresi altmış yıl, bir de işletmenin ömrü de altmış yıl ama yüzlerce yıl hatta belki de binlerce yıl atıklar orada kalmak durumunda. Burada ne olacak? Kanun hükmüne bir boşluk var, teklif veren arkadaşlarımızın bunu da değerlendirilmesinde yarar var diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Başkan, böyle bir kanun çalışması görmedik yani biraz daha ciddiye alınmasından yanayım ben, böyle bir çalışma görmedik. Yani burada biz öneri sunuyoruz, hiç dinleyen yok, yorum yapan yok.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 9'uncu maddesinin (2)'nci fıkrasında yer alan “, radyoaktif atıkların transit geçişine” ibaresinin teklif metninden çıkarılmasını ve (8)'inci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıda belirtilen fıkranın maddeye eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“Nükleer yakıtların yahut kullanılmış yakıtların yeniden işlenmesi hususu TENMAK tarafından değerlendirilir.”

Ayhan Altıntaş
Ankara

Yasin Öztürk
Denizli

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, söz istiyor musunuz?

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Yasin Bey, bana konuş ya, oraya gerek yok.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Tahsin ağabey, sana konuşayım, sen dinle.

Şimdi, önergemde unuttuğum ama eklenmesinde mutlaka fayda olacağını düşündüğüm bir kısımdan başlayayım. 9'uncu maddenin (1)'inci fıkrasında “Türkiye Cumhuriyeti egemenlik alanı dışında yürütülen bir faaliyet sırasında ortaya çıkmış olan radyoaktif atıklar, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisine sokulamaz.” diyor. Fakat burada “radyoaktif atıklar” kelimesinden önce “her türlü radyoaktif atıklar” diye bir ibarenin daha böyle tanımlayıcı olacağını, daha kapsayıcı olacağını düşünmek durumundayız.

İlaveten, bununla birlikte, 9'uncu maddenin (2)'nci fıkrasında biz, başka ülkelerde üretilen radyoaktif atıkların ülkemiz sınırları içinden transit geçişine bir şekilde burada müsaade ediyoruz. Bu müsaade çerçevesinde, daha önceden de olan, işte “nükleer kaza” diye tabir edebileceğimiz, Türkiye’de üretilmediği hâlde gerek Gazîemir’de gerek İkitelli’deki kazalardan da gördüğümüz kadarıyla bu transit geçişler esnasında ülkemizde bunların bir kısmının kalabilme durumunun da söz konusu olduğunu unutmamak lazım.

Bununla birlikte, hocalarımız çok erken ayrıldılar ama özellikle burada TENMAK’ın yetkileri ve görev kapsamı belirtilmiş fakat nükleer yakıt, kullanılmış yakıtların yeniden işlenmesiyle ilgili, bu fisil maddelerin kimyasal ve fiziksel süreçler sonunda yeniden değerli olarak değerlendirilmesine dair bir açıklama bulunsa iyiymi. Buradaki bu fisil izotoplar uranyum ve plütonyumla ilgili burada hiçbir şekilde bir açıklama yok, kanun teklifinde; kanun teklifinin diğer maddelerinde de yok. Bununla ilgili, ilavesinde, nükleer yakıtların veya kullanılmış yakıtların yeniden işlenmesi hususunda TENMAK’ın da görevlendirilmesinin ve görev kapsamında olmasının uygun olacağını düşündüğümüz için böyle bir maddeye ilave ek madde ekletmek istedik.

Teşekkür ederiz.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Yarın ben anlatırım ne getirip ne götürdüğünü.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyoruz Yasin Bey, çok kapsamlı ve...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Çok özür dilerim, sonunda bir de şu var: Burada, yine (7)’nci fıkrada “TENMAK, Ulusal Radyoaktif Atık Yönetim Plan Taslağı’nı, sonu (0) ve (5) ile biten yılların sonuna kadar hazırlar.” dendiğine göre, 2020 yılı geçti ama en azından bununla ilgili taslağın hazır olup olmadığını soralım. “Ulusal Radyoaktif Atık Yönetim Planı’nı Bakanlık, Kurumun görüşünü alarak sorar.” dendiğine göre böyle bir plan var mı, böyle bir plan yoksa bile taslağı var mı ve bunu ne zaman açıklamayı düşünüyorsunuz?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Yasin Bey, bununla ilişkin bir taslak Bakan Bey’in imzasıyla yayınlanmış zaten, yayınlanmış şu an.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Keşke şurada, şunun içine onu da koysanız da görseydik.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, teşekkürler.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 10’u okutuyorum:

Özel hesaplar

MADDE 10- (I) Yetkilendirmeye tabi bir faaliyet sırasında radyoaktif atık üreten kişiler radyoaktif atık yönetimi özel hesabına, nükleer tesis, radyasyon tesisi ve radyoaktif atık tesislerini işletmek üzere yetkilendirilen kişiler ise işletmeden çıkarma özel hesaplarına, ikinci fıkra uyarınca belirlenecek tutarda, ayrı ayrı katkı payı ödemesi yapar. Bakanlık merkez muhasebe birimi nezdinde radyoaktif atık yönetimi özel hesabı ve işletmeden çıkarma özel hesapları açılır. Özel hesaplar adına tahsil edilen gelirler amacı dışında kullanılamaz.

(2) Nükleer santraller için özel hesaplara ödenecek katkı payları üretilen birim elektrik (kWh) başına, teminat miktarları ise kurulu güç (MW) başına, diğer tesis ve uygulamalar için ise özel hesaplara ödenecek katkı payları ile teminat miktarları, tesisin ve uygulamanın türü, atığın sınıfı, miktarı ve aktivitesi gibi hususlar dikkate alınarak Hesaplar Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. Özel hesaplara ödenecek katkı payları ile teminat miktarları her yıl gözden geçirilir ve öngörülen giderleri karşılayacak şekilde güncellenir. Ancak, uluslararası anlaşmalarda bu fıkra kapsamında yer alan hususları düzenleyen hükümler saklıdır.

(3) Radyoaktif atık yönetimi özel hesabı ve işletmeden çıkarma özel hesabının gelirleri; ödenecek katkı payları ve teminatlar, özel hesap gelirlerinin değerlendirilmesiyle elde edilen gelirler ile bağış ve diğer gelirlerden oluşur.

(4) Radyoaktif atık yönetimi özel hesabından;

a) Radyoaktif atık bertaraf tesisi kurulabilecek sahaların belirlenmesi ve ilgili saha çalışmaları,

b) Radyoaktif atık bertaraf tesisinin tasarımı, yetki alınması, inşası, işletilmesi, bakımı, kapatılması ve düzenleyici kontrolden çıkarılması,

c) Bu fıkra belirtilen amaçlara yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetleri, işlemlerini yapmak üzere TENMAK’a ödeme yapılır.

(5) İşletmeden çıkarma özel hesabından;

a) Nükleer tesisler, radyasyon tesisleri ve radyoaktif atık tesislerinin işletmeden çıkarılması sırasında ortaya çıkan radyoaktif atıkların bertarafının maliyetleri de dâhil olmak üzere işletmeden çıkarılması,

b) Tesis sahasının yeniden kullanım koşullarıyla uyumlu hale getirilmesi, işlemlerini yapmak üzere, yetkilendirilen kişiye bu faaliyetleri için ödeme yapılır.

(6) Hesaplar yönetim kurulu başkan ve üyelerine yapılacak ödemeler ile özel hesapların işleyişine ilişkin bağımsız denetim ve danışmanlık hizmetleri kapsamında yapılacak ödemeler, idari giderler ve yargılama giderleri ilgisine göre özel hesaplardan karşılanır.

(7) Radyoaktif atık ve işletmeden çıkarma özel hesabındaki meblağın, işletmeden çıkarma sırasında veya radyoaktif atık yönetimi ile ilgili öngörülenler dışında olabilecek masraflar nedeniyle ya da tesisin planlanandan erken işletmeden çıkarılması üzerine yetersiz kalması durumunda maliyetler yetkilendirilen kişi tarafından sağlanan teminattan karşılanır. Teminat yetersiz ise kalan miktar yetkilendirilen kişiden tahsil edilir. Özel hesapta biriken meblağ dikkate alınarak söz konusu teminat miktarı yetkilendirilen kişinin talebi üzerine yeniden belirlenir.

(8) Tesislerin işletilmesine yönelik yetkilendirme için başvuru yapan kişiler işletmeden çıkarmaya ilişkin maliyet planını Bakanlığa sunar. İşletmeden çıkarma özel hesabı her bir tesis için ayrı ayrı takip edilir.

(9) Özel hesaplarda toplanan gelirler, 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun kapsamı dışındadır.

(10) Süresinde ödenmeyen katkı payları Bakanlık tarafından borçlunun bağlı olduğu vergi dairesine yapılacak bildirim üzerine, 6183 sayılı Kanuna göre takip ve tahsil edilir. Vergi dairesince tahsil edilen tutarlar tahsil edildiği tarihi izleyen ayın sonuna kadar özel hesaplara aktarılır.

(11) Özel hesap gelirlerinin elde edilmesi, takibi, tahsili, nemalandırılması, giderleştirilmesi, muhasebeleştirilmesi, denetimi, özel hesapların işleyişi, işletmeden çıkarmaya ilişkin maliyet planı, radyoaktif atık yönetimine ilişkin maliyet planının hazırlanması ve sunulmasına ilişkin hususlar Bakanlık tarafından yönetmelikle belirlenir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bir adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 10'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Gerekçeyi okutalım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Teklifin 10'uncu maddesiyle; radyoaktif atık yönetimine ve işletmeden çıkarmaya ilişkin kurulacak özel hesaplar, bu hesaplara yapılacak katkı payı ödemelerinin nasıl belirleneceği, bu hesaplardan yapılacak katkı payı ödemelerinin neler olduğu, hesapların gelirleri ve işleyişine ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

Radyoaktif kirlilik, çok tehlikeli olmakla birlikte günümüzdeki nükleer senaryolar dâhilinde büyük bir endişe söz konusudur. İnsan eliyle ya da doğal olarak, nükleer reaksiyonlar sonucu oluşan radyoaktif yan ürünlerin çevreye veya insanların yerleşim alanlarına yakın dolaylara atılması sonucu radyoaktif kirlilik oluşur.

İnsan ürünü radyoaktif atıkların büyük kısmını nükleer güç ve araştırma istasyonları meydana getirmektedir. Bu tesisler, araştırma ya da enerji (elektrik) üretmek amacıyla nükleer reaksiyonlar oluştururlar. Ağır bir nükleer yakıt atomunun örneğin uranyumun nükleer fisyonu ile bölünmesiyle radyoaktiflik taşıyan iki yavru, atık çekirdek meydana gelir. Bu yan ürünler yeniden kullanılamamakta olup atılmaları gerekir. İşte, bu atık yan ürünler radyoaktif kirliliğe sebep olmaktadır.

Radyoaktif kirlilik, artan nükleer yakıt kullanımı sebebiyle, günümüzde büyük bir endişe konusudur. Nükleer reaksiyonlar sonucu oluşan radyoaktif yan ürünlerin zararlı bileşenleri yeterli titizlikte izole edilmezse hava, su ve toprak kirlenmesine sebep olur. Radyoaktif atıkların çok büyük kısmını, nükleer enerji santrallerinde çeşitli amaçlar için kullanılan nükleer reaktörler meydana getirmektedir.

Radyoaktivite, kararsız, dengesiz bir atomun rastgele radyasyon saçarak enerji kaybetmesi olayıdır. Bu, durum atoma görece daha kararlı bir yapı kazandırmakta olup, radyoaktif ışıma olarak bilinen bu rastgele saçılmalar, atom kararlı, radyoaktif olmayan bir yapıya ulaşana kadar devam eder.

Radyasyonun tehdit olarak görülme sebebi, sıradan bir atomu, elektronunu kopararak iyonize edebilecek kadar güçlü bir enerji taşımasıdır. Eğer iyonize edici radyasyon canlı bir organizmanın vücuduna girerse vücutta bulunan molekülleri kolaylıkla iyonize eder.

Bu durum, vücutta hayati fonksiyonu olan bileşenlerle etkileşime girebilecek miktarda serbest radikal oluşumuna sebep olup, bu radikaller bu bölgelerde yeni bileşenler oluşturarak bu hayati fonksiyonları etkisiz hâle getirir. Bu da kansere sebep olmaktadır.

Radyoaktif atıkların olumsuz etkileri; çevre üzerinde: Radyoaktif maddeler toprağa karıştığında bu maddeler toprakta yetişen bitkilere geçer. Genetik mutasyona sebep olarak bitkinin normal fonksiyonlarına olumsuz etki eder. Sonuç olarak, bazı bitkiler ölür, bazıları da zayıf tohumlar üretir. Kirlenmiş bir bitkinin herhangi bir parçasını, özellikle meyvesini yemek çok ciddi sağlık sorunları yaratabilir. Bitkiler, besin zincirinin en alt tabakasında bulunduğu için onların kirlenmesi tüm besin ağında radyoaktif kirlenmeye yol açar. Benzer şekilde, radyoaktif atık bir su kaynağıyla temas ederse tüm su ürünlerini de zehirleyebilir. Kara ve suda oluşan radyoaktif kirlenme, insan soyunun tükenmesine bile sebep olabilir. İnsanlar besin zincirinin en üstünde bulunur. Son basamaktaki besinlerde biriken radyoaktif ürünlerin maksimum olacak olması dolayısıyla en büyük zararı insanın görmesi söz konusudur.

İnsanlar üzerinde: Radyoaktif kirliliğin insanlara vuruşu hafif düzeyden ölümcül düzeye kadar geniş bir yelpazede çeşitlenebilir. Olumsuz etkinin büyüklüğü radyoaktifliğe maruz kalma süresi ve düzeyine göre değişir. Düşük seviyelerde bölgesel maruz kalma sonucu yüzeysel bir etki oluşur ve cilt tahrişine sebep olur. Uzun süreli fakat düşük yoğunluğa maruz kalma mide bulantısı, kusma, ishal, saç dökülmesi ve deri altı kanamasına bağlı olarak yaralara vesaire sebep olabilir.

Uzun süreli ve yüksek dozda radyasyona maruz kalma ise çok daha ciddi sağlık sorunları yaratır. Radyoaktif ışınlar DNA moleküllerinde kalıcı hasara yol açarak hayati tehlike oluşturabilir. Uzun süreli maruz kalma sonucu vücuttaki moleküllerin büyük bir kısmı iyonize olup serbest radikallere dönüşür. Serbest radikaller, kanser hücreleri ve tümörlerin büyümesini tetikleyen şeylerdir. Ağır radyasyona maruz kalmış insanlar yüksek kanser riski taşır.

Cilt, kemik iliği, bağırsak ve yumurta hücreleri gibi hızlı bölünen/büyüyen hücreler radyoaktif ışıma karşı daha da hassas olup cilt kanseri, akciğer kanseri ve tiroit kanseri, radyasyonun yol açtığı sık görülen kanser tipleridir.

Genetik mutasyonun etkisi, üreme yoluyla gelecek nesillere aktarılır. Diğer deyişle, ebeveynler nükleer radyasyona maruz kalmışsa çocukları doğuştan fiziksel ya da zihinsel olarak çeşitli kusurlarla doğabilmektedir. Bu durum, trajik şekilde ikincil etkilerin yeni nesillere taşındığı ve yüzlerce çocuğun fiziksel ve zihinsel anormalliklerle doğduğu Hiroşima ve Nagasaki’de kendini göstermiştir. ABD tarafından 1945’te bu iki şehre radyoaktif atom bombası atılması sebebiyle, Japonya’nın geri kalan nüfusuna oranla burada hâlâ -özellikle 65 yaş ve üstü için- yüksek bir kanser oranı ve doğumsal anormallikler mevcuttur.

Radyoaktivite için güvenli bir limit yoktur. Çok küçük miktarlar dahi vücuda olumsuz etki eder ve tehlikeli potansiyellere sahiptir.

Bütün bunlara göre, teklifin 10’uncu maddesinin teklif metninden çıkarılması gerekmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayın Başkanım, bir cümle söyleyebilir miyim?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu maddeyle ilgili mi?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Evet, evet 10’uncu maddeyle ilgili.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

10’uncu maddede, özel hesaplar başlığı altında “Bakanlık merkez muhasebe birimi nezdinde radyoaktif atık yönetimi özel hesabı ve işletmeden çıkarma özel hesapları adına tahsil edilen gelirler amacı dışında kullanılamaz.” ibaresi bulunmakta. Doğrusu, bu konuda insanların emeğinden kesilen işsizlik fonu, “imar affı” adı altına alınan harçlar, “iletişim vergisi” adı altında toplanan deprem vergileri gibi bu Hükümetin amacı dışında kullanılan kötü örnekleri olduğunu burada söylemem gerekiyor. Bu kadar örnek yeter zannederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim Müzeyyen Hanım.

Madde 10’u oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 11’i okutuyorum:

Hesaplar Yönetim Kurulu

MADDE 11-(1) Özel hesapların gelirlerini yönetmek ve özel hesaplardan yapılacak ödemeleri onaylamak üzere Hesaplar Yönetim Kurulu; Bakanlık ve Hazine ve Maliye Bakanlığından ikişer temsilci, TENMAK’tan bir temsilci ve bu kurumların dışında toplam sayısı üçü geçmemek üzere Türkiye Cumhuriyeti sınırları dâhilinde nükleer santral işleten tüzel kişilerin birer temsilcisi ile diğer tesis ve uygulamalar için bir temsilciden oluşur. Temsilci seçilebilmek için 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen Devlet memurluğuna atanabilme genel şartlarını taşımak, en az dört yıl süreli yükseköğrenimi tamamlamak ve kamuda ve/veya özel sektörde alanında en az beş yıl çalışmış olmak gerekir. Bakanlık temsilcilerinden birisi başkan olarak görev yapar. Toplantı ve karar yeter sayısı beştir.

(2)Hesaplar Yönetim Kurulu üyelerinin görev süreleri üç yıldır. Görev süresi sona eren üyeler yeniden görevlendirilebilir. Görev süresi tamamlanan Hesaplar Yönetim Kurulu üyeleri, yenileri göreve başlayıncaya kadar göreve devam eder.

(3) Görevlendirilmeleri için mahkûmiyeti bulunmama şartı dışında diğer gerekli şartları kaybettikleri veya özel hesaplar adına tahsil edilen gelirleri amacı dışında kullandıkları ya da izinsiz ve mazeretsiz olarak art arda üç Hesaplar Yönetim Kurulu toplantısına katılmadıkları ya da bir takvim yılı içinde beş Hesaplar Yönetim Kurulu toplantısına katılmadıkları Hesaplar Yönetim Kurulu kararı ile tespit edilen üyelerin görevleri, bu tespitin yapıldığı anda; özel hesaplar ile ilgili olarak ya da görevlendirmeye engel olacak şekilde işledikleri suçlardan dolayı haklarında mahkûmiyet kararı kesinleşen üyelerin görevleri ise kararın kesinleştiği anda sona erer.

(4) Yenilenme hariç görev süresi dolmadan herhangi bir sebeple boşalan üyeliklere on beş gün içinde görevlendirme yapılır. Bu suretle görevlendirilenler yerine görevlendirildiği üyenin kalan görev süresini tamamlar.

(5) Radyoaktif atık yönetimi özel hesabı ve işletmeden çıkarma özel hesabına ilişkin iş ve işlemler ile Hesaplar Yönetim Kurulunun sekretarya işleri Bakanlık tarafından yürütülür.

(6) Hesaplar Yönetim Kurulu başkan ve üyelerine, görev yapılan toplantılar için her ay toplamda (20.000) gösterge rakamının memur maaş katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar huzur hakkı ödenir.

(7) Tesisin erken işletmeden çıkarılması ihtimaline karşı radyoaktif atık yönetimi ve işletmeden çıkarma için gerekli maliyetlerin karşılanabileceğine ilişkin teminatın yeterliliği Hesaplar Yönetim Kurulu tarafından Kuruma bildirilmeden tesisin işletilmesine yönelik yetkilendirme yapılamaz.

(8) Hesaplar Yönetim Kurulu üyeleri görevleriyle ilgili işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

(9) Hesaplar Yönetim Kurulunun çalışma usul ve esaslarına ilişkin hususlar ile kamu temsilcileri dışındaki temsilcilerin seçilmelerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından yönetmelikle belirlenir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 3 adet önerge var, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 11'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, buyurun.

Güzel okuyorsunuz siz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Vallahi arkadaş yoruldu, o yüzden ben okuyayım, yazıktır ya.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sizin okumanızda fayda var tabii.

Burada bir de arkadaşların ses düzenini de korumamız lazım, lütfen siz okuyun.

Buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, bu maddede ben sizlere yapay güneş denemeleriyle ilgili bir gelişmeden bahsetmek istiyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yeni bir buluş mu?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Fosil yakıtlara bağımlılığı azaltmak için, karbonlu enerji üretmek için on yıllardır çalışan bilim insanları nükleer füzyon deneyiyle dünyada yapay güneş yaratarak çözüm aramaya çalışmaktadır. Bilim insanları hidrojen gaz bulutuna 140 bin amper elektrik göndererek hidrojen atomlarını birleştirmeye ve füzyonlarla helyum yaratmaya çalışıyorlar. Bu füzyon, güneşi biraz

da tutan güç. Böyle bir deneyin dünyayı güneş sisteminin yeni bir güneşi yapmayacağı ancak ucuz ve temiz enerjinin önünü açabileceği belirtiliyor. Bilim insanlarının önündeki zorluk, bunu güvenli şekilde yapabilecek yöntemi bulmak. Çin'in Hefei Fiziksel Bilimler Enstitüsü nükleer füzyon için yalnızca atom ayırıştırmanın ötesine geçerek, çekirdekleri birleştirerek güç yaratan yöntemler peşinde. Başka bir deyişle, bilim insanları güneşi bir kutucuğa sığdırmak için uğraşıyorlar.

Hefei'deki bilim insanları, İleri Süperiletken Tokamak deneyiyle yapay güneş yani güneş kadar yüksek ve sürekli sıcaklık yaratmaya çalışıyor, bu kapsamda yeni bir deney gerçekleştirildi. Bu deneylerin üretildiği “tokamak” adlı halka şeklindeki makineler için 900 milyon dolara yakın yatırım yapıldı. Tokamak, aşırı yüksek sıcaklıklarda hidrojen izotoplarını kaynatarak plazmaya dönüştürüyor ve birleştirerek enerji açığa çıkmasını sağlıyor. 1958'den bu yana füzyon araştırmaları yürüten Çin, şu aşamada rekabetten çok uluslararası iş birliğinin önemli olduğunu vurguluyor. Çin, Fransa'da inşa edilmekte olan dev nükleer füzyon projesi ITER'in üyesi. Fransa'da inşa hâlindeki projenin 10 milyar euroluk bütçesi bulunuyor.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Ali Bey, bunu 11'inci maddeye nasıl bağlayacağız?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bağlayacağım, sen merak etme Yasinciğim.

İngiltere'de ise bir özel firma aynı teknolojiyi geliştirmek için zamana karşı yarışıyor. Oxford kenti yakınlarındaki Tokamak Energy adlı firma nükleer reaktöründeki sıcaklığı 50 milyon dereceye kadar yükseltebiliyor, bu sıcaklık Güneş'in merkezindeki sıcaklığın tam 2 katı. Akıllara durgunluk veren bu sıcaklığı elde eden firmanın deneylerinde bir sonraki hedef, nükleer füzyonun tükettiğinden daha fazla enerji üretilip üretilmediğini anlamak.

Tabii, nükleer füzyon tehlikeli midir, değil midir tartışması var. Çernobil ve Fukushima'daki nükleer felaketler, çok yüksek sıcaklıkların üretildiği nükleer füzyonun tehlikeli olup olmadığı sorusunu akla getiriyor. Bilim insanları nükleer fisyon ile füzyonun farklı şeyler olduğunu vurguluyor. “Fisyon” yanma, bölünme, parçalanma; “füzyon” ise erime, birleşme anlamına geliyor. Plazmanın birleşebilmesi için güneş ısısının 10 katına kadar ısıtılması gerekiyor ve bu şekilde 2 hidrojen çekirdeği 1 helyum çekirdeğine dönüşüyor. Füzyon işlemi tokamakta gerçekleşiyor. Bu makine dokunduğu her şeyi eritecek kadar ısıtılmış plazmanın uçlara değmesine engel oluyor. Füzyon reaktöründe bir hata oluşması durumunda alet kendi kendini durduruyor. Bu nedenle aşırı ısıya dışarı çıkması tehlikesi bulunmuyor. Nükleer fisyonunda ise -enerji- ağır bir atomun -ki genellikle uranyum kullanılıyor- ikiye bölünmesiyle enerji yaratıyor. Bu parçalanma süreci çok yüksek miktarda radyoaktif atık oluşturuyor ve bu, yıllarca tehlike yaratabiliyor.

Füzyon, 1986 Çernobil faciasında olduğu gibi, bir sızıntı da üretmiyor. Bu nedenle, örneğin Tokamak Energy'nin Didcot'taki tesisinde bir yasak bölge bulunmuyor. Nükleer füzyon, fosil yakıt yakılmasından çok daha fazla enerji açığa çıkarıyor ancak bilim insanları bu enerjinin günlük kullanıma ne zaman sunulabileceği sorusunun yanıtının bu deneylerin başarısına bağlı olduğunu belirtiyor. Bu deneyler sonucu dünyada yapay güneşlerin yaratılabilmesi hâlinde, füzyon enerji güneş, rüzgâr ve dalga gibi diğer doğal kaynaklarla birlikte, yeşil dönüşümün yolunu açabilir. Füzyon için gerekli hidrojenin de deniz suyundan elde edilebileceği belirtiliyor.

İngiliz bilim insanlarının son elli yıldır üzerinde çalıştığı teknolojiye son dönemdeki hükümetlerin ciddi destek vermesi üzerine, bu dönüşüm, beklenenden daha hızlı gerçekleşebilir. İngiliz Hükümeti geçen yıl Tokamak Energy'e 10 milyon sterlin yatırım yapmıştır. Bilim insanları, nükleer füzyon, bir diğer deyişle termonükleer enerji tesislerinin bir gün ulusal şebekeye bağlanarak evleri, sokakları aydınlatmasını hesabını yapıyorlar. Bu örneklerin çoğalarak bütün dünyaya yayılması umuluyor.

Tabii ki biz burada şunu öneriyoruz: Sonuçta, yeni teknolojileri ve yeni yatırımları teşvik etmemiz gerekiyor, kaynaklarımızı da buraya aktarmamız gerekiyor. Dolayısıyla teklifi buradan sunuyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Sonraki önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 11'inci maddesinin (6)'ncı fıkrasının teklif metninden çıkarılmasını ve aşağıdaki fıkranın son fıkra olarak madde metnine eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“Hesaplar Yönetim Kurulu faaliyetleriyle ilgili yılda bir defa Türkiye Büyük Millet Meclisi Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna bilgi verir.”

Tahsin Tarhan
Kocaeli

Müzeyyen Şevkin
Adana

Kadim Durmaz
Tokat

Tacettin Bayır
İzmir

Ahmet Vehbi Bakırloğlu
Manisa

Gerekçe:

Hâlihazırda devlet memuru olarak görev yapan ve devletten maaş alan Hesaplar Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerine, ayrıca huzur hakkı ve benzeri başlıklar altında çift maaş sonucunu doğuracak düzenlemeler yapılmaması amaçlanmaktadır.

Hesaplar Yönetim Kurulunun ihtisas komisyonu olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna yılda 1 kez faaliyetleriyle ilgili bilgi vermesi amaçlanmaktadır.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Başkanım, oylamadan önce bir şey ekleyebilir miyim bu konuyla ilgili?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun, ekleyin.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Teşekkür ederim.

Şimdi, burada Hesaplar Yönetim Kurulu kuruyoruz; 9 kişiden oluşuyor, 5'i kamu görevlisi, 4'ü de özel şirketten. Önergede olduğu gibi bunlara ücret ödenmesi söz konusu ve bu 20 bin göstergeyle ayda 40 bin liranın üzerinde bir para yapıyor ortalama. Şu an, bir tek Akkuyu Nükleer Santral'i var, o da daha işletmeye açılmadı. Bu Hesaplar Yönetim Kurulunu ihdas etmek yerine bunu kurula bağlamak hem hukuken hem de ekonomik açıdan daha iyi olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Bir sonraki önerge...

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Nükleer Düzenleme Kanun Teklifi'nin çerçeve 11'inci maddesinin 2'nci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(2) Hesaplar Yönetim Kurulu üyelerinin görev süreleri üç yıldır. Görev süresi sona eren üyeler görev süresi üç yıl olmak üzere bir dönem daha görevlendirilebilir. Görev süresi tamamlanan Hesaplar Yönetim Kurulu üyeleri yenileri başlayıncaya kadar görevine devam eder.

Ayhan Altıntaş

Yasin Öztürk

Ankara

Denizli

Gerekçe:

Maddeyle kurulacak olan özel hesapların idaresiyle ilgili Hesaplar Yönetim Kurulunun çalışma esasları belirlenmektedir. Önergeyle düzenlemedeki belirsizliklerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Başkanım...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, buyurun buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yasin Bey, mantıklı bir gerekçe sunacak.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – En azından mantıklı gerekçe, bir de kısa konuşmaya gayret gösteriyorum.

Şimdi, 11’inci maddenin (2)’nci fıkrasında “Görev süresi sona eren üyeler yeniden görevlendirilebilir.” Dendiğinde, o zaman, ilanihaye bu adamlara görev mi vereceğiz? En azından, burada bir dönem kısıtlaması olsun düşüncesiyle en fazla 2 dönem seçilebilirler şeklinde bir önerge getirdik.

Bu arada size bir müjde vereyim: Şu anda saat bir buçuğu geçti, BOTAŞ Mart 2022 tarifesini yayınladı ve biraz önce elektrik üretiminde kullanılan doğal gazı bir önceki aya göre yüzde 18,25 zam yapmış oldu. Bu da hayırlı olsun diyorum.

Burada, Hesaplar Yönetim Kurulunun içindeki üye sayısına baktığımda, Hazine ve Maliye Bakanlığı’ndan 2’şer temsilci, TENMAK’tan 1 temsilci, bu kurumların dışında toplam 3’ü geçmemek üzere Türkiye sınırları dâhilinde nükleer santral işleten tüzel kişiliklerin 1’er temsilcisi ile diğer tesis ve uygulamalar için 1 temsilci olmak üzere 9 kişi görülüyor. Burada da toplantı ve karar yeter sayısı 5 olarak alınmış fakat şu anda, “Türkiye Cumhuriyeti sınırları dâhilinde nükleer santral işleten tüzel kişiliklerin temsilciliklerinde bu kurumların dışında 3’ü geçmemek” adına dediğimiz tüzel kişilikler, zaten, şu anda, 1 temsilci ancak verebiliyorlar. Dolayısıyla bu yedide 5 oranını neye göre belirlediniz? Buna bir cevap istiyorum. Çünkü 18’inci madde de bu konuda. Orada niye 4 aradınız, burada niye 5 aradınız? Onun arasında bir mantıklı gerekçeniz var mı yok mu merak ediyorum da.

Kolay gelsin.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Dinlemediler ki.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, Enerji Bakanımız aradı da, selamı var; o yüzden şey yaptım, kusura bakmayın.

Evet. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

12’nci maddeyi okutuyorum:

BEŞİNCİ BÖLÜM

Nükleer Zararlara İlişkin Hukuki Sorumluluk

İşletenin sorumluluğu

MADDE 12- (1) Nükleer hadiselerden kaynaklanan nükleer zararlar hakkında bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Paris Sözleşmesi hükümleri uygulanır.

(2) Bir nükleer tesis dışında ve üretiminin son aşamasına gelmiş endüstriyel, ticari, tarımsal, tıbbi, bilimsel ya da eğitimsel amaçlarla kullanılan veya kullanılacak olan radyoizotoplardan veya Paris Sözleşmesi çerçevesinde belirlenen sınırların altındaki miktar ve aktivitedeki nükleer maddelerden kaynaklanan zararlar bu Bölümün kapsamı dışındadır.

(3) Nükleer hadiselerden kaynaklanan nükleer zararlar hakkında; Kurum tarafından veya ülkesindeki makamlar tarafından bir nükleer tesisi işletmek üzere yetkilendirilmiş tüzel kişi, nükleer tesis işletmek için verilecek lisans alınmadan önceki dönemde nükleer tesisi kuran tüzel kişi, nükleer tesisi işletmek için verilen lisans iptalinden sonra yeni bir işleten belirlenene kadar olan dönemde lisansı iptal edilen tüzel kişi işleten olarak kabul edilir.

(4) İşleten, nükleer zararlardan ve tazminatların ödenmesinden, nükleer hadisenin meydana gelmesinde kendisinin, personelinin ve tesisle ilgili teknoloji, mal ve hizmet sağlayanların herhangi bir kusurunun olup olmadığına bakılmaksızın sorumludur.

(5) İşleten, doğrudan bir silahlı çatışma, hasmane hareketler, iç savaş ya da ayaklanmadan dolayı meydana gelen bir nükleer hadiseden kaynaklanan nükleer zarardan sorumlu olmaz.

(6) İşleten, bir nükleer hadisenin neden olduğu nükleer zararların tazminine ilişkin olarak sadece Paris Sözleşmesi ve bu Bölüm hükümleri kapsamında sorumludur.

(7) İşletenin Kurumdan almış olduğu yetkinin iptal edilmiş veya askıya alınmış veya kısıtlanmış olması, işletenin bu Bölüm kapsamındaki sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.

(8) İşletenin, nükleer zarara neden olan nükleer hadisenin, nükleer zarar gören kişinin kastından ya da ağır ihmalden meydana geldiğini ispat etmesi hâlinde; işleten, sadece nükleer zarar gören bu kişiye karşı yetkili mahkemenin kararıyla kısmen veya tamamen sorumluluktan kurtulabilir.

(9) Bu Bölümün uygulanmasında aynı sahada bir işleten tarafından işletilen birden fazla nükleer tesis tek bir tesis olarak kabul edilir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge var, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 12'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi Muazzez Hanım okusun.

Buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler.

“Gerekçe:

Teklifin 12'nci maddesiyle; işletenin hukuki sorumluluğuyla ilgili olarak ilkeler ve istisnalar ile nükleer zararlarla ilgili bu Kanun hükümlerinin, bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde ise Paris Sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı öngörülmektedir.

Nükleer santral, kısa bir tanımla nükleer reaktörlerin yakıt ihtiyacı için radyoaktif maddeleri kullanarak elektriğe dönüştürülmesidir. Nükleer santral ham madde olarak uranyumu parçalayarak açığa enerji çıkarmayı amaçlamaktadır. Standart santrallere göre çok tehlikeli olan uranyumu kullanan nükleer santrallerin yararları olduğu söylenmesine rağmen zararları daha çok ilgili çevrelerce gündemde yer almaktadır.

Nükleer santral ne işe yarar? Nükleer santral enerji üretmektedir. Ancak, daha fazla enerji üretmeye yaradığı söylenen nükleer santrallerin tehdit oluşturan detayı ise doğaya sızabilecek herhangi bir akıntıyla çevre ve insan sağlığını ciddi derecede olumsuz etkilemesidir.

Nükleer santral nasıl çalışır sorusuna yanıt vermek gerekirse, temel ham maddesi uranyum olan bu santrallerin çalışma sistemi uranyum elementinin fisyon tepkimesiyle ortaya çıkan enerjiden faydalanarak elektriği üretmektir. Uranyumun fisyon işlemiyle ortaya çıkardığı enerji, su buharını çok yüksek derecelere çıkararak oluşan buharını elektrik jeneratörlerinin türbinlerine gönderir, giden buhar türbinlerin shaftını hareket ettirerek elektrik üretir.

Nükleer Santralin Zararları Nelerdir?

Uranyum ham maddesiyle geliştirilip ortaya çıkan enerjiden sonra atıkların tehlikesi ciddi derecede önem arz etmektedir. Ortaya çıkan atık ciddi anlamda çevrede radyoaktif kirliliğe neden olmaktadır.

Bu radyoaktif maddeler, nükleer santralin zararları arasında en çok tepki alan ve insanlar tarafından kurulmasına şiddetle karşı çıkılmasına neden olmaktadır.

Tarihte de yaşanmış olan kötü olayların da altında yatan radyoaktif gazların doğaya salınması sonucu o yıllarda ve gelecek yıllarda insan ve çevre sağlığı ciddi anlamda etkilenmiştir.

Çernobil faciası Rusya, Avrupa ve Türkiye olmak üzere birçok alanda etkisini göstermiş, son derece tehlikeli radyoaktif maruz kalmış çevreye zarar vermiştir.”

Bu nedenle de 12’nci maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

Oldukça kısa oldu Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Her zaman böyle bekleriz, bu daha iyiydi bak, iyi okudunuz, teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyoruz: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Madde 12’yi oylarınıza sunuyoruz: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi değerli arkadaşlar, biraz önce Alpay Bey’in verdiği bir bilgiyle ilgili bir düzeltme yapacağız.

Şimdi Maliye Bakanlığı temsilcimize bir söz veriyorum.

Uğur Bey, kendini takdim edip bu konuyla ilgili bir açıklama yapar mısın.

HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE DÖNÜŞÜM GENEL MÜDÜR YARDIMCISI UĞUR SANCARBABA - Mersin Milletvekilimiz Alpay Bey biraz önceki maddede 20000 göstergenin karşılığının yanlış anlamadıysam 40 bin lira olduğunu beyan ettiler.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Dinlememişsiniz.

HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE DÖNÜŞÜM GENEL MÜDÜR YARDIMCISI UĞUR SANCARBABA – Peki, özür dilerim.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – 20000; 0,235; 445’le çarpınca 4709 çıkar 1 kişi için, 9 kişi için 42 bin lira ediyor.

HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE DÖNÜŞÜM GENEL MÜDÜR YARDIMCISI UĞUR SANCARBABA – Özür dilerim, yanlış anlamışım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – O hesap belli zaten Alpaz Bey, niye verdin o hesabı? Neyse tamam, teşekkürler.

Uğur Bey, teşekkürler.

Madde 13'ü okutuyorum:

İşletenin sorumluluğunun sınırları

MADDE 13- (1) Bu Bölüm kapsamında her bir nükleer hadise için işletenin sorumluluk miktarları;

a) Termal gücü on megavatın üzerinde olan nükleer reaktörler ile Kurum tarafından nükleer tesis işletmek için verilecek lisans öncesi yapılacak değerlendirme ile belirlenecek diğer nükleer tesisler için yedi yüz milyon Avro,

b) (a) bendi kapsamına girmeyen nükleer tesisler için yetmiş milyon Avro,

c) Nükleer maddelerin taşınması için seksen milyon Avro,

ç) Nükleer maddelerin Türkiye Cumhuriyeti sınırları dâhilinde yapılacak transit geçişleri için yedi yüz milyon Avro,

ile sınırlıdır.

(2) Birinci fıkrada belirlenen sorumluluk miktarları, diğer ülkelerde meydana gelen zararlar ile ilgili olarak, karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, o ülkede nükleer hadiseden doğan nükleer zararlar için uygulanan sorumluluk miktarı ile sınırlı olarak uygulanır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Aynı mahiyette 2 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Nükleer Düzenleme Kanun Teklifi'nin 13'üncü maddesinin tasarı metninden çıkarılmasını ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederim.

Ayhan Altıntaş

Yasin Öztürk

Ankara

Denizli

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu sefer Ayhan Bey'e söz versem Ali Bey?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) - Önce Ayhan Bey konuşsun, sonra ben.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Lüzum var mı 2 kere konuşmaya? Aynı nitelikte olduğu için 1 kere söz veriyoruz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yok öyle, biz de anlatacağız, gerekçelerimiz farklı.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Ayhan Bey, buyurun.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, burada uluslararası nükleer sorumluluk hukukunun temel ilkelerinde yer alan işletenin sorumluluğun parasal miktar bakımından sınırlandırılması ilkesi düzenlenmiştir. Burada 700 milyon avro gibi bir rakam var hem transit geçişlerde hem de olası bir nükleer şeyde 700 milyon gibi sihirli bir sayı belirlenmiş. Bu sayı neye göre belirlendi? Dünyadaki uygulama bu mu, açık değil. Biraz keyfi bir

rakam gibi geldi. 5 bin kişi de etkilenebilir, 500 bin kişi de etkilenebilir. Dolayısıyla bunun etkilenen kişiyle orantılı olarak belirlenmesi daha makul olurdu. Onun için, burada daha dikkatli bir şey olması gerekiyor, belirsizliklerin giderilmesi gerekiyor. O yüzden bizim önerimiz bunun tekrar görüşülmesi, çıkarılması ve daha uygun bir hâle getirilmesidir.

Arz ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ayhan Hocam, teşekkür ederiz.

Aynı nitelikte bir açıklama bekliyoruz Ali Bey'den.

Buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, aslında 2 önergeye sadece Ayhan Bey'in konuşmasını yeterli görmeyiz HDP ile İYİ Parti'yi yan yana gösterme gayreti olduğunu düşünüyorum, onu da ifade edeyim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yok.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Hiç öyle bir şey yok.

OSMAN BOYRAZ (İstanbul) – Aranızda boşluk var.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, aramızda boşluk var.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Hayır, öyle bir füzyon yok.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Değil mi? Tabii. Ben de onun için söyledim zaten.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Doğrusu biz de görmedik zaten ya.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yani ben de onun için söyledim, hani böyle anlaşılma...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Biz de görmedik öyle bir füzyon Ayhan Hocam.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Ayhan Hoca “Öyle değil.” diyor, haberiniz olsun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Biz de öyle diyoruz zaten yani.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Tamam o zaman.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Şimdi, aynı mahiyette tabii, farklı mahiyetler.

Şimdi, 29 maddeden 13'üncü maddeyi görüşüyoruz. Tabii, teklifin 13'üncü maddesiyle uluslararası nükleer sorumluluk haklarının temel prensiplerinden bir diğeri olan “işletenin sorumluluğunun parasal miktar bakımından sınırlandırılması” ilkesi düzenlenerek işletenin bir nükleer hadiseden doğan nükleer zararlar için hukuki sorumluluğunun kapsamı belirlenmektedir.

Her yıl dünya genelinde nükleer santrallere ve nükleer enerji üretim süreçlerine ilişkin güncel verilerin istatistiksel analizlerle açıklanarak ayrıntılı özel raporlar eşliğinde paylaşıldığı Dünya Nükleer Endüstri Durum Raporu 2021 yılı için de 28 Eylül günü çevrim içi etkinlikle tanıtımının ardından kamuoyunun kullanımına sunulmuştur.

Genellikle ilgili yılın temasına uygun olarak hazırlanan rapor, 2021'in Fukuşima nükleer felaketinin 10'uncu ve Çernobil nükleer felaketinin de 35'inci yılı olması bağlamında bu iki felaket hakkında gelişmelerin detaylı olarak açıklandığı özel bölümlerle 409 sayfaya ulaşmış durumdadır. Raporda Fukuşima nükleer felaketi, bu felaketin yol açtığı sağlık etkilerinin, maliyetinin ve yargıya intikal eden süreçlerin açıklandığı bölümler ile Çernobil nükleer felaketine ilişkin sahadaki gelişmeler ayrı bölümler hâlinde ele alınırken iklim krizine ayrılan bölümde de nükleer santrallerin iklimsel risklerine dair bilimsel öngörüler paylaşılmış bulunuyor.

Türkiye, Paris Anlaşması'nı hazır onaylamışken, uygun projelerle yüksek üretim potansiyeline sahip olduğumuz düşük maliyetli güneş ve rüzgâr enerjisine ağırlık vermek suretiyle dünyaya örnek olma imkânı varken, siyasi ve askeri hedefler belirleyerek nükleer santral sahibi olmak adına Mersin ve Sinop'taki iki projeyi ilerletme çabasında ve hatta bir de üçüncüsüne göz kırpmaktadır.

Dünya Nükleer Endüstri Durum Raporu'nun ön sözü Fukuşima nükleer felaketinin 10'uncu yılına ithafen eski Başbakan Naoto Kan tarafından kaleme alınmıştır. Başbakanlığı döneminde meydana gelen Fukuşima nükleer felaketini hazırlayan koşullarda ihmalleri bulunduğu yönündeki eleştirilere dayanamayarak istifa etmiş olan ve Fukuşima'da yaşanan toplumsal travma sürecinde bir nükleer karıştına dönüşen siyasi lider Kan'ın, hatırlanacağı üzere, Fukuşima nükleer felaketi öncesinde Türkiye'nin nükleer santral kurmasını önerdiğini ancak geçen yıllarda da böyle bir öneriyi yaptığına pişman olduğunu tüm dünyaya ilan etmiş bir şahsiyet olduğunu burada hatırlatmak gerekir.

Bugün, Fukuşima nükleer felaketinde geline aşamada öne çıkan en büyük problem okyanusa boşaltılması ihtimali her geçen gün güçlenen radyoaktif sulardır.

Nitekim, miktarı 1 milyon tonu da geçen bu suyun okyanusa boşaltılması girişimlerinin karşısında ekolojik felaketin önlenmesi için de aralarında Türkiye'den 100'ü aşkın sivil toplum örgütünün ve Çevre Platformu'nun da imzalayarak destek verdiği dev bir küresel kampanya yürütülmektedir.

Raporda, Fukuşima sonrası diğer bir büyük sorun da hükümet tarafından yok sayılan ya da düşük gösterilmeye çalışılan sağlık problemleriyle ilişkili maliyetlere dikkat çekilmektedir.

Şekilde görüldüğü gibi, bu örnekte de görüldüğü gibi aslında nükleer santraller dünyanın başına bela olmaya devam ediyor. Bizim de bu bütün süreçlerde bu santralleri yapmak değil, durdurmak ve kapatmak gibi bir sorumluluğumuz olduğunu düşünüyor ve bu öneri de bulunuyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, aynı mahiyetteki önerileri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 14...

İşletenin sigorta yaptırma veya teminat gösterme zorunluluğu

MADDE 14- (1) İşletenler, her bir nükleer tesis veya taşıma faaliyeti için 13 üncü maddede belirlenen üst sınır tutarında ve Kurum tarafından belirlenen zamanda ve şartlara uygun sigorta yaptırmak veya başkaca bir teminat göstermek zorundadırlar.

(2)Nükleer maddelerin Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenlik alanında yapılacak transit geçişlerinde işleten, seksen milyon Avro tutarında sigorta yaptırmak veya teminat göstermek zorundadır.

(3)İşleten, sigorta sözleşmeleri ya da teminata ilişkin ibraz ettiği belgeler Kurum tarafından uygun bulunmadan ilgili faaliyetlere başlayamaz.

(4)İşleten, süresi sona erecek sigorta veya teminat yerine, bu sigorta veya teminatın sona erme tarihinden önce yeni bir sigorta yaptırır veya teminatını yeniler. Yenilenen sigorta veya teminat Kuruma bildirilir. İşletenin bu kapsamdaki yükümlülüklerinin sona ermesine ilişkin koşullar Kurum tarafından belirlenir.

(5)Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen sigorta ya da teminat, Kuruma yazılı olarak en az iki ay önce sigorta şirketi veya nükleer sigorta havuzu ya da teminat veren tarafından bildirimde bulunulmadan askıya alınamaz veya iptal edilemez. Söz konusu sigorta ya da teminatın nükleer maddelerin taşınmasına ilişkin olması hâlinde sigorta ya da teminat taşıma sırasında askıya alınamaz veya iptal edilemez.

(6)Yaptırılan sigorta ya da gösterilen teminat sadece bir nükleer hadise durumunda nükleer zararın tazmini için kullanılabilir.

(7)İşletenin 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu uyarınca merkezi yönetim kapsamındaki kamu idaresi olması ya da sermayesinin tamamının kamuya ait olması hâlinde, işleten sigorta yaptırma veya teminat gösterme yükümlülüğünden muaf tutulabilir. Bu durumda nükleer hadise sonucu meydana gelen nükleer zararın Devlet tarafından ne şekilde taahhüt edileceğine ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanlığı kararı ile belirlenir.

(8)Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurum ile Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 2’si aynı mahiyette olan 3 adet önerge var.

Önergeleri okutup oylarınıza sunacağım:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyon

Başkanlığına

Görüşülmekte olan Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nin 14’üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederim.

Ayhan Altıntaş

Yasin Öztürk

Ankara

Denizli

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Tabii, biz, aslında, burada bu maddenin çıkarılmasını, özellikle transit geçişlerle ilgili tavrımızdan dolayı, burada da yine transit geçişlerle ilgili bir madde fıkrası olduğu için belirttik. Ama burada dikkatinizi başka noktalara da çekmek adına... Bir önceki, 13’üncü maddede işletenin sorumluluğuyla ilgili hassas sınırlar söz konusuydu. Bunlar (a) bendinde “Termal gücü on megavatın üzerinde olan nükleer reaktörler ile Kurum tarafından nükleer tesis işletmek için verilecek lisans öncesi yapılacak değerlendirme ile belirlenecek diğer nükleer tesisler için yedi yüz milyon Avro,” (b) bendinde “(a) bendi kapsamına girmeyen nükleer tesisler için yetmiş milyon Avro,” (c) bendinde “Nükleer maddelerin taşınması için seksen milyon Avro,” ile sınırlı. Dikkat ederseniz, 14’üncü maddede, bunlarla ilgili, herhangi bir işletenin sigorta yaptırma ve teminat göstermesiyle ilgili bir rakamsal kısımlar girilmemiş ama (ç) bendinde “Nükleer maddelerin Türkiye Cumhuriyeti sınırları dâhilinde yapılacak transit geçişleri için yedi yüz milyon Avro, ile sınırlıdır.” şeklinde işletenin sorumluluğu sınırlandırılmışken sigortayla ilgili kısmında transit geçişlerde 80 milyon euro tutarında sigorta yaptırmak ve teminat göstermek zorunluluğu söz konusu. Dolayısıyla 700 milyondan 80 milyonu çıkardığımızda 620 milyon euroluk sorumluluğun sigorta kapsamının dışında olduğu anlamı mı çıkıyor? Diğerlerine niye bu konuda rakamsal sigorta zorunlulukları getirilmemiş? Bunlar kanunun yine alelacele yapıldığının açık bir göstergesi.

Bunun dışında, yine, 14’üncü maddenin (7)’nci bendi kamu idaresi olması ve sermayenin tamamının kamuya ait olması durumunda işleten sigorta yaptırma ve teminat gösterme yükümlülüğünden muaf tutuluyor, dolayısıyla bu durumda oluşacak olan bir nükleer faciada nükleer zararın devlet tarafından ne şekilde taahhüt edileceği de Cumhurbaşkanlığı kararıyla bildiriliyor. Burada sermayenin tamamının

kamuya ait olduğunda bu şekilde söyleniyor ama ola ki sermayenin yüzde 49’u kamuya ait, devlete ait o zaman ne olacak? “Sadece yüzde 49’luk kısmı sigorta kapsamından ari mi tutulacak, yine sigorta kapsamında sigorta yaptıрма ve teminat gösterme yükümlülüğüne bunlarda dâhil olacak mı?” gibi garip garip sorular aklımıza geliyor bu saatte.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederiz Yasin Bey.

Aynı mahiyetteki önergeler için ilave açıklama yapacak mısınız?

Buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler.

14’üncü maddeyle, sigorta ya da başkaca bir teminat altına alınmadan nükleer risk taşıyan faaliyetlerin gerçekleştirilmesinin önüne geçilmesi amacıyla, işletenin, Paris Sözleşmesi rejiminin bir diğer prensibi olan “zorunlu finansal güvence” ilkesi kapsamındaki işletenin yükümlülükleri düzenlenmektedir.

Nükleer tesis işletenin sorumluluğu, işletmelerin faaliyetleri gereği uluslararası sözleşmelerde ve birçok ülkenin mevzuatında tehlike sorumluluğu olarak düzenlenmiştir. Ayrıca nükleer tesis işletenin üçüncü kişilere karşı hukuki sorumluluğu konusunda Paris Sözleşmesi ve Viyana Sözleşmesi’nde ortak, belirli ilkeler belirlenmiştir. Bu ilkeler, işletenin kusursuz ve münhasır sorumlu olacağı, zorunlu mali güvence, miktar ve zaman yönünden sınırlı sorumluluk, kaza ülkesinin vatandaşlık bağı ya da ikametgâha dayalı ayırım yapılmaksızın yargı yetkisidir.

Ülkemizin de imzaladığı Paris Sözleşmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundan geçmiştir. Bunun sonucunda, Türk hukukunda Anayasa’nın 90’ıncı maddesi gereği Paris Sözleşmesi doğrudan uygulanacaktır. Türk Borçlar Kanunu madde 71’de genel bir hükümle tehlike sorumluluğu düzenlenmiştir. Bu düzenleme kapsamında Paris Sözleşmesi kapsamına girmeyen faaliyetler veya malzemeler genel hükmün yürürlüğe girmesiyle tehlike sorumluluğu olarak değerlendirilebilecektir. Bunun dışında Türk Borçlar Kanunu 71/3’te, belirli tehlike hâli için düzenlenen özel kanunlardaki sorumluluk hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiştir.

Buna göre nükleer santral işletenin sorumluluğu konusunda Türk Borçlar Kanunu’ndaki genel tehlike sorumluluğu hükümleri yerine özel kanun niteliği taşıyan Paris Sözleşmesi’ndeki sorumluluk hükümlerinin uygulanması gerekecektir.

Bu nedenle de bu maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve

Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nin 14’üncü maddesinin (6)’ncı fıkrasında yer alan “kullanılabilir” ibaresinin “kullanılır” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan

Kadim Durmaz

Tacettin Bayır

Kocaeli

Tokat

İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Müzeyyen Şevkin

Manisa

Adana

Gerekçe:

Teminatın sadece tazmin amacıyla kullanılması zorunluluğu getirilmektedir.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Şimdi, “kullanılır” mutlaka kullanılması ama “kullanılabilir” denince elastiki, kullanılabiliyor de, tuzak bir kelime.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, bu konuda bir açıklama alalım teklif sahibi arkadaşımızdan.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Başkanım, bu düzenleme yapılırken kullanılıp kullanılmama yönünde bir takdir yetkisinde değil nükleer olayla hadiseyi sınırlama açısından konulmuş bir ibare, sadece nükleer hadiseyle ilgili konulmuş bir durum.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – O zaman “kullanılır” diyelim.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – “Kullanılabilir” daha kapsayıcı oluyor orada.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Belki kullanmayabilirsin de.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Kullanmayabilirsin değil.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Öyle oluyor, “kullanılabilir” deyince yani “İşime gelirse kullanırım işime gelmezse kullanmam.” anlamında.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Açık veriyorsunuz yani kanun teklifini sen hazırlamışsın ama bürokratlara açık veriyorsun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Biz beraber hazırladık, görüşerek hazırladık.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – “Kullanılır” diyelim, niye “kullanılır” demiyoruz?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Ya merakımızı o da karşılar yani “kullanılır” da diyebiliriz ama burada genel olarak, kapsayıcı olarak “kullanılabilir” ifadesi kullanıldı.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Düzeltelim diye söylüyoruz zaten.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Düzeltebiliriz onu bu şekilde.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teklifi kabul ediyor musunuz?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Takdir Komisyona ait, bizim için bir sakıncası yok Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bakanlığın bu konuda söyleyeceği bir şey var mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Yok Sayın Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Oğuzhan Bey, önergeye katılıyor musunuz?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Katılıyoruz Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teklif sahibinin katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

15’inci maddeyi okutuyorum:

Nükleer Sigorta Havuzu

MADDE 15- (1) İşletenin bu Bölümde belirlenen yükümlülüklerine sigorta sağlanabilmesi amacıyla bir nükleer sigorta havuzu kurulur. Nükleer sigorta havuzunun işleyişine ilişkin usul ve esaslar Bakanlık ve Kurum görüşü alınarak Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından yönetmelikle belirlenir.

(2) İşleten bu Bölümde belirlenen sigorta ya da teminat yükümlülüklerini yurt içinden veya uluslararası piyasalardan kısmen veya tamamen sağlayabileceği gibi nükleer sigorta havuzundan da sigorta yapılmasını talep edebilir.

(3) İşletenin sigorta ya da teminat bulamaması veya işleten tarafından sunulan sigorta ya da teminatın 13 üncü maddede belirlenen miktarlardan az olması durumunda eksik kalan miktar Cumhurbaşkanınca belirlenecek usul ve esaslara göre karşılanır.

(4) Bir nükleer hadise sonrasında mevcut sigorta ya da teminatın 13 üncü maddede belirlenen miktarları karşılamaması durumunda eksik kalan miktar Cumhurbaşkanınca belirlenecek usul ve esaslara karşılanır ve işletene rücu edilir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde 1 adet önerge vardır.

Buyurun, Okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve
Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 15'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ali Kenanoğlu
İstanbul

Muazzez Orhan Işık
Van

Gerekçe:

Teklifin 15'inci maddesiyle Türkiye Cumhuriyeti'nde kurulacak ve işletilecek nükleer tesisler ve bu nükleer tesislere ilişkin nükleer maddelerin taşınması faaliyetleri için yeterli sigorta veya teminatın bulunmaması, yahut mevcut sigorta altyapısının miktar ve kapsam bakımından bu Kanun kapsamındaki sorumluluk miktarını teminat altına almada yetersiz kalması gibi olasılıklar dikkate alınarak ülkemizdeki nükleer tesis ve taşıma faaliyetlerinin bu kanunun şart koştuğu şekilde sigortalı olabilmesi için bir nükleer sigorta havuzunun kurulması düzenlenmektedir.

Bilindiği gibi Mersin'de kurulması amaçlanan Akkuyu Nükleer Santrali için düzenlenen ÇED raporunun ve bu rapora dayalı olarak verilmiş olan “ÇED uygundur.” kararının iptali için TMMOB, TTB ve TBB tarafından dava açılmıştı. Danıştayda açılan ve 14. Dairede görülen dava kapsamında gerçekleşen son duruşmada savcılık davanın reddedilmesi doğrultusunda görüş bildirmiştir. Bunun üzerine, TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Enerji Komisyonu savunmalarında Akkuyu'da ne için nükleer santral kurulmayacağını sıralamıştır. Buna göre, devlet, enerji politika, karar ve uygulamalarında toplum yararını gözetmek zorundadır. Devlet, enerjiyle ilgili yasama ve yürütme etkinliklerinde iki temel nedenle toplum yararını gözetmek durumundadır: Birincisi, enerjinin üretimi ve sunumu, kamu hizmeti alanına dâhil olduğu, kamu hizmetinin devletin varlık nedeni olduğu ve kamu yararı, kamu hizmetini bünyesinde taşıdığı için. İkincisi, enerji, doğal kaynaklardan elde edilebildiği, bu kaynaklar topluma ait olduğu, işletilmelerinde toplum yararını da gözetmek gerektiği için.

Mahkemeye sunulan bilirkişi raporu, güncel olmayan, geçerliliğini yitirmiş kabul ve verilere dayalıdır. Mahkemece bilirkişilerce cevaplandırılması istenilen hususlar kapsamında yöneltilen 2'nci soru olan “Ülkemizdeki diğer tüm alternatif enerji kaynaklarının devreye sokulmasıyla orta ve

uzun vadede enerji ihtiyacının karşılanıp karşılanamayacağı, ortaya çıkan enerji ihtiyacının nükleer santraller aracılığıyla karşılanmasının zorunlu olup olmadığı” sorusuna verilen ve raporun 82-102’nci sayfalarında yer alan yanıtlar, gerçeği bulmayı amaçlayan ve güncel verileri analiz ederek yöneltilen soruya yanıt vermek için değil, Akkuyu NES’e neden ihtiyaç olduğunu kanıtlamak amacıyla kaleme alınmış, geçerliliği kalmayan verilere dayalı yanlış ifadeler ve bilgiler içermektedir. Bilirkişi heyeti beş yıl önce hazırlanan raporları kaynak gösterirken güncel ve gerçekçi bir çalışmayı TEİAŞ’ın Aralık 2016 tarihi ve 2017-2026 dönemini içeren 10 Yıllık Talep Tahmin Raporu’nu yok saymış ve dikkate almamıştır. TEİAŞ, bu çalışmasında gerçekçi çözümleme ve kabullerle yıllık talep artışlarının giderek azalan bir eğilimde gerçekleşeceğini ve düşük senaryoda yüzde 2,7-2 aralığında, baz senaryoda yüzde 3,6-2,7 aralığında ve yüksek senaryoda yüzde 4,3-3,4 aralığında olacağını tahmin etmektedir.

ÇED raporunun göz ardı ettiği, bilirkişi heyetinin de görmezden geldiği sorunlar yakıcı önem taşımaktadır ve yok sayılamaz. Elektrik üretiminde mevcut durumu analiz eden, geleceğe yönelik ciddi değerlendirmeler içeren görüşler de bilirkişi heyetince dikkate alınmamıştır. Güncel veriler hakkında bilgisi olmayan, bilgi düzeyi geçerliliğini yıllar önce yitirmiş sorunlu verilerden öteye geçmemiş bir heyetin görüşlerinin vasıfsızlığı da açıktır. Bilirkişi heyeti asli vazifesinin mahkemenin sorularına bilimsel yanıtlar getirmek, içinde yer aldığımız davacı kuruluş ve kişilerin savlarını tarafsız bir gözle incelemek ve değerlendirmek olduğunu yok saymış ve tarafsızlığını yitirmiş, iptali istenen ÇED raporunu savunmak için güncelliğini yitirmiş rakamlara dayalı analizlerle ve Akkuyu NES’e ihtiyaç olduğunu kanıtlamak misyonuyla davranarak yanlışlarla dolu bir rapor yazmıştır. Rapordaki değerlendirmeler raporu hazırlayanların konu hakkında uzman olmadıklarını göstermiş olup bilirkişiliği kabul etmeleri ve değerlendirme yapmaları sorunludur, etik yönden kabul edilemez. Bugün için bile ülkemizin yedek elektrik enerjisi kurulu güç kapasitesi megavat olarak yüzde 75’in üzerindedir ve “Nükleer santraller olmazsa ülkemizin elektrik enerji ihtiyacını karşılamının mümkün olmayacağı” tezi temelsiz bir yaklaşımdır.

Akkuyu Nükleer Santrali’nin yapılmasında kamu yararı yoktur. Devlet bu santralde üretilen elektriğin yüzde 50’sini yasayla belirlenmiş bir bedelle satın alacağını taahhüt etmiştir. Bu nükleer santralde üretilen elektriğin bedeli vatandaşların verdikleri vergilerden ve vatandaşların ödedikleri elektrik faturalarından karşılanacağı için Akkuyu Nükleer Santrali’nde kamu yararı olması zorunluluğu vardır. Ayrıca, kamu yararı açısından tüm nükleer santrallerde ne kadar üst derece güvenlik önlemi alınsa da bir arıza hâlinde radyasyon yayılması riski vardır ve bu riskin meydana getireceği felaket çok büyük can ve mal kaybına neden olmaktadır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 16’yı okutuyorum:

Nükleer zararın tazmini

MADDE 16- (1) Nükleer zararın tazmininin şekli ve tutarı kusursuz ve münhasır sorumluluk ilkesi esas alınarak, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tayin edilir.

(2) Nükleer zarar gören kişiye sosyal sigortalar, özel sigortalar ve genel sağlık sigortasına ilişkin mevzuat uyarınca ayrıca yapılan ödemeler nükleer zarar görenin bu Bölümde yer alan hükümler uyarınca alacağı tazminat tutarından düşülür.

(3) Sosyal sigortalar, özel sigortalar ve genel sağlık sigortası mevzuatının rücu hükümleri saklıdır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve
Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 16'ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ali Kenanoğlu
İstanbul

Muazzez Orhan Işık
Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Muazzez Hanım, buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler.

16'ncı maddeyle bir nükleer hadise sonucu oluşacak nükleer zarara ilişkin tazminatın sadece şekli ve tutar bakımından Türk Borçlar Kanunu'nun ilgili hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmektedir.

Akkuyu Nükleer Santrali'nde yaşanan kazalara, ölümlere, işten çıkarmalara veya çalışma koşullarına ilişkin dışarıya bilgi sızdırılmaması için özel bir çaba sarf edilmektedir. Buna rağmen 2021 Kasım ayında santralde çalışan bir işçinin iddiasına göre, nükleer santral inşaatında son on günde 2'si Türk, 1'i Rus olmak üzere 3 işçi yaşamını yitirmiştir.

Mersin'deki Akkuyu Nükleer Santrali'nde bir çalışanın aktardığına göre, 10 Kasım'da taşeron işçi Emrah Ballı (30) su deposunun içindeki elektrik kablolarını çıkarmaya çalışırken kablodaki zedelenmeden kaynaklı güçlü bir elektrik akımına kapılmıştır. İşçiler, Ballı'yı bu su kuyusundan çıkartıp kalp masajı yapmış ancak kurtaramamıştır. 2 çocuk sahibi Ballı, memleketi Van'ın Edremit ilçesinde toprağa verilmiştir.

Ballı'nın ölümüne ihmallerin sebep olduğunu iddia eden nükleer santral çalışanı, güvenlik önlemlerinin gerektiği gibi alınmadığını söyleyerek "O işçinin kuyuya tek başına değil; personel şefi, iş güvenliği uzmanıyla birlikte inmesi gerekiyordu. Ayrıca kaçak akım rölesi takılmamış." demiştir. İddia sahibi çalışan 11 Kasım gecesi saat 03.00-03.30 sıralarında da Türk vatandaşı bir işçinin de yüksekte zemine düşerek öldüğünü söylemektedir.

1 Kasım'da yaşamını yitiren Rus personelin de nükleer santral çekirdeğinden düşüp öldüğünü iddia eden çalışan "'Çekirdek' dediğimiz yapı; yüksek, içinde 380 işçinin çalıştığı, dış cephesinde de yüzlerce işçinin çalıştığı bir şey. Etrafında kule vinçler var, 300-400 tonluk kuleler. Rus işçinin çalıştığı esnada rüzgâr esiyor, işçinin altındaki pleymut kayınca, aşağıda bulunan işçinin üzerine düşüyor. Oradan da zemine düşüp hayatını kaybediyor." ifadelerini kullanmıştır.

Kaza olduğunda işçilere baskı olduğunu iddia eden çalışan "İhmaller o kadar fazla ki. İnsan hayatına önem vermiyorlar. Kazalar gerçekleştiğinde olay yerine gitmemiz istenmiyor. Konunun diğer işçiler tarafından duyulmasını önlemeye çalışıyorlar. Mobbinge maruz kalıyoruz, kazaların veya ihmallerin öğrenilmemesi için çaba sarf ediyorlar." demektedir.

Akkuyu Nükleer Santral Projesi yapım çalışmalarında taşeron şirketlerde görevli yaklaşık 10 bin işçiden büyük bir bölümü hafta içerisinde topluca iş bırakarak eylem kararı almış, nükleer santral inşaat alanında toplanarak maaşlarının bir an önce ödenmesi çağrısında da bulunan işçilerin eylemi üzerine alanda kırmızı alarm verilmiştir. Olay yerine kısa sürede çok sayıda özel güvenlik görevlileri ile Jandarma ekibi ulaşmış, yeşil yelek giyimli özel güvenlik görevlileri işçilere eylemi sonlandırma çağrısı yapmış, işçilerin eylemi sonlandırmaması üzerine özel güvenlik görevlileri işçilere müdahale etmiş, işçilerin verdiği bilgiye göre, Jandarma görevlileri ile işçiler arasında bir arbede yaşanmıştır.

İşçiler geçen yıl eylül ayında da maaş alamadıkları ve servis araçları konusunda sıkıntıya düştiklerini söyleyip yol kapatarak eylem yapmıştı. Şantiyede geçen haftada da işçi yemekhanesini yağmur sonrası su basmıştır. Birçok buna benzer, işçilerin özlük hakları ve yaşam hakları noktasında bir güvencesi yoktur. Bu nükleer santraller yaşamı yok ettiği gibi işçi hayatını da tehlikeye sokmaktadır. Bu nedenle de bu maddenin tekliften çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 17’yi okutuyorum:

Doğrudan talep veya dava hakkı

MADDE 17- (1) Nükleer zarar gören kişiler, 18 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere, zararlarının tazminini, sorumluluk sınırları içinde doğrudan işletenden talep edebilecekleri gibi sigortacıdan, nükleer sigorta havuzundan ve diğer teminat verenlerden de talep edebilirler.

(2) Birinci fıkra da belirtilen kişilere karşı, 18 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere tazminat talebiyle doğrudan dava da açılabilir.

(3) Halefiyet ya da alacağın devri yoluyla bu Bölüm kapsamındaki hakları edinen kişiler birinci ve ikinci fıkralardaki hakları kullanabilirler.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyle ilgili 1 adet önerge vardır, okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nin 17’nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ali Kenanoğlu

İstanbul

Muazzez Orhan Işık

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun Ali Bey.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, 29 maddelik kanunun 17’nci maddesini görüşüyoruz. Bu maddeyle nükleer zarar gören kişilerin zararlarının tazminini sorumluluk sınırları içerisinde doğrudan işletenden talep edebilecekleri gibi sigortacıdan, nükleer sigorta havuzundan ve diğer teminat verenlerden de talep edilebileceği ile bu kişilere karşı doğrudan dava açılabilmesi düzenlenmektedir. Nükleer enerji alanında üçüncü kişilere karşı sorumluluk konusunda temel 2 uluslararası düzenleme bulunmaktadır. Bunlar Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Hukuki Sorumluluğa İlişkin Paris Sözleşmesi ve Nükleer Zararlar Hakkında Hukuki Sorumluluğa İlişkin Viyana Sözleşmesi’dir. İki farklı rejimin neden olduğu olumsuzlukların bertarafı için daha sonra bu sözleşmeler Paris ve Viyana Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Ortak Protokol’le irtibatlandırılmıştır. Ortak Protokol, her 2 sözleşmede de ortaya konulan özel rejimin yararlarını karşılıklı olarak genişleterek Viyana Sözleşmesi ile Paris Sözleşmesi arasında bir bağ kurmayı ve bir nükleer kazada her 2 sözleşmenin eş zamanlı olarak uygulanmasından kaynaklanacak ihtilafları ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

Ayrıca, farklı uygulamaların tek çatı altında birleştirilmesi çalışmaları kapsamında üçüncü bir rejim olarak 2015 yılında yürürlüğe giren Nükleer Zararların Ek Tazmini Sözleşmesi düzenlenmiştir. Benzer prensipler çerçevesinde şekillenmiş söz konusu uluslararası anlaşmalar nükleer santral işletenin kusursuz ve münhasıran sorumlu olmasını, söz konusu sorumluluğun miktar ve zaman açısından sınırlandırılmamasını ve sigorta veya diğer mali güvencelerle teminat altına alınmasını

öngörmektedir. Sayılan uluslararası anlaşmaların maddi hukuk sözleşmesi niteliğinde olması, ülkelerin ulusal mevzuatlarının tarafı oldukları sözleşme uyarınca uyumlaştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Türkiye, 64 ve 82 tarihli Ek Protokolleri ile birlikte Paris Sözleşmesi'ne ve Ortak Protokol'e taraftır. Anayasa'nın 90'ıncı maddesinin beşinci fıkrası uyarınca Türkiye Cumhuriyeti tarafından onaylanan Paris Sözleşmesi ve Ortak Protokol'ün iç hukukta kanun hükmünde olması sebebiyle bir kanun olarak uygulanma kabiliyeti bulunmaktadır. Anayasa'nın ilgili hükmü milletlerarası anlaşmaların sadece normlar hiyerarşisindeki yerini ifade eden bir hüküm olarak değil, aynı zamanda uygulayıcıların somut olayla ilgili uluslararası anlaşmaya dayanarak karar vermesine olanak tanıyan bir hüküm olarak yorumlanması gerekmektedir. Bu bakımdan, Türkiye'nin nükleer enerji alanında üçüncü kişilere karşı hukuki sorumluluk rejimi, sınırları Paris Sözleşmesi tarafından çizilen rejimin kendisi olmaktadır. Bu sebeple, Paris Sözleşmesi ve Ortak Protokol hükümlerinin doğru bir biçimde yorumlanması iç hukuk uygulaması bakımından büyük önem arz etmektedir. Ortak Protokol uyarınca belli durumlarda ülkemiz uygulayıcılarının Viyana Sözleşmesi'yle de karşı karşıya kalabileceği; bu nedenle Viyana Sözleşmesi uygulamasının da bir nebze önem arz ettiği göz ardı edilmemelidir. Ayrıca, nükleer hadise neticesinde ortaya çıkan zararların tazmini için bünyesinde ek fonlar oluşturan Brüksel Ek Sözleşmesi ve dünya üzerindeki büyük kurulu güce sahip nükleer santralin sahibi ülkelerin de taraf olduğu Nükleer Zararların Ek Tazmini Sözleşmesi'ne de üyelik hususu Türkiye tarafından değerlendirilmelidir.

Bütün bu gerekçelerle maddenin kanun teklifinden çıkartılmasını öneriyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

18'inci maddeyi okutuyorum:

Nükleer Zarar Tespit Komisyonu

MADDE 18- (1) Nükleer zararın 13 üncü maddede belirtilen sorumluluk miktarı sınırlarını aşmasının beklenildiği durumlarda nükleer hadisenin meydana geldiği tarihten itibaren en geç iki ay içinde, Cumhurbaşkanınca, nükleer hadise sonucu meydana gelen nükleer zararların tazmini için nükleer zarar görenler tarafından yapılan başvuruları değerlendirmek ve başvurular hakkında karar vermek üzere Nükleer Zarar Tespit Komisyonu kurulur.

Komisyonun giderleri Bakanlık bütçesinden karşılanır.

(2) Birinci fıkra uyarınca Komisyon kurulması hâlinde, nükleer hadise sonucu meydana gelen nükleer zararlar Komisyon marifetiyle tazmin edilir. İşletenin sorumluluk sınırına giren tutar Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından işletenden veya onun sigortacısından ya da işleten tarafından gösterilen teminatın paraya çevrilmesi suretiyle tahsil edilir.

(3) Komisyon, yapacağı ilanlarla en az bir yıllık bir süre tanıyarak ve sürenin bitiş tarihini belirleyerek, nükleer zarar gören kişilerin Komisyona veya belirleyeceği diğer makamlara başvurmalarını ister. Nükleer zarar gören kişiler tarafından Komisyon kurulmadan önce nükleer zararların tespiti veya tazmini amacı ile açılmış olan davalar, Komisyonun nükleer zararın tazminine ilişkin kararı kesinleşene kadar durur. Bu kişilerin açmış oldukları davadaki talep sonucunun tamamen Komisyon kararı ile karşılanması durumunda, mahkeme tarafından davanın konusuz kalmasına; diğer durumlar için ise davanın kaldığı yerden devamına karar verilir.

(4) Usulüne uygun olarak başvuruda bulunanlara ödenecek tazminatların toplam tutarının sorumluluk miktarı sınırını aşan durumlarda Komisyon, sorumluluk miktar sınırını teşkil eden meblâğı paylaştıracak bir ödeme planı yapar. Ödeme planında, can kaybı veya kişilerin sağlığına verilen zararlar öncelikle tazmin edilir. Sorumluluk miktarı sınırının aşıldığı kısım için Cumhurbaşkanı uygun göreceği tedbirleri alır.

(5) Komisyon tarafından verilen kararlara karşı kararın tebliğinden itibaren altmış gün içinde 20 nci maddede belirtilen mahkemeye başvurulabilir.

(6) Komisyon, yedi üyeden oluşur. Üyeler, kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir. Komisyon, kendi üyeleri arasından yapacağı seçimle bir başkan ve bir başkanvekili seçer. Komisyonun toplantı ve karar yeter sayısı dördüttür. Üyeler, Komisyondaki görevleri süresince kurumlarından aylıklı izinli sayılır. Üyeler, mali ve sosyal haklarını kurumlarından almaya devam ederler. Üyelerin görevli oldukları süreler yükselme ve emekliliklerinde de hesaba katılır ve yükselmeleri başkaca bir işleme gerek duyulmadan süresinde yapılır. Komisyon üyelerine, başvurular sonuçlandırılıncaya kadar başka bir görev verilmez. Komisyon üyelerine her ay için (30.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar üzerinden huzur hakkı ödenir. Komisyon üyelerinin niteliği, çalışma usul ve esasları, sekretaryası, ilan ve başvuru usulü, nükleer zararın tespiti, nükleer zararların tazmininde öncelik sırasının belirlenmesi, tazminatın ödenmesi, Cumhurbaşkanı tarafından alınacak acil ekonomik tedbirlere ilişkin usul ve esaslar ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar, Cumhurbaşkanlığı tarafından yönetmelikle belirlenir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde 2 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 18'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ali Kenanoğlu
İstanbul

Muazzez Orhan Işık
Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Muazzez Hanım, buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler.

Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 18'inci maddesiyle, bir nükleer hadiseden doğan nükleer zararın ve tazminat miktarlarının belirlenmesi ve işletenin sorumlu olduğu toplam tutarın zarar görenler arasında adilane ve ivedi bir şekilde paylaştırılması hususunda nükleer zararın tespiti ve tazminatın belirli bir öncelik sıralamasına göre paylaştırılmasıyla ilgili sürecin belirlenmesi için nükleer zarar tespit komisyonu kurulması ve bu komisyonun işleyişine ilişkin hususlar ile sorumluluk miktarı sınırının aşıldığı kısım için Cumhurbaşkanınca uygun görülen acil ekonomik tedbirlerin alınması yetkisi verilmekte ve maddenin uygulanmasında hangi hususların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmektedir.

Nükleer enerji santralinin radyoaktif atıklarının insan ve çevre sağlığı açısından son derece tehlikeli olduğunu belirtmiştik. Nükleer enerji santralleri havaya belirli bir miktarda göz ardı edilebilecek düzeyde karbondioksit salımı yapar. Olası sızmalarda su ve çevre kaynaklarının kirleneceğine de değinmiştik.

Nükleer enerji yenilenebilir mi? Nükleer enerji yakıt olarak tanımlandığında, radyoaktif bir elementten ısı elde edilen enerji türüne nükleer enerji denilebilir. Nükleer enerji ise atom çekirdeğinde meydana gelen reaksiyonlar sonucu elde edilir. Kısaca nükleer enerji uranyum, plütonyum gibi radyoaktif elementlerin çekirdeklerindeki proton ve nötronları tutan enerjinin ortaya çıkarılması esasına dayanır. Nükleer santrallerde de uranyum elementinin çekirdeği nötron bombardımanına tutularak yüksek miktarda enerji elde edilir. Tüm bunlar gösteriyor ki nükleer enerji yenilenebilir enerji kaynağı değildir. Nükleer enerjinin dezavantajları, atıkları çok tehlikelidir, genel olarak sağlık ve çevre için olumsuzdur. Radyoaktif atıklar ciddi şekilde kirlenmiş ve ölümcüldür, bozulması binlerce yıl alır. Bu da yönetimini çok hassas hâle getirmektedir. Kazaları çok ciddi boyutlara varmaktadır. Nükleer santraller her üst seviyede güvenlik önlemi alınsa bile kaza olması hep ihtimal dâhilindedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Three Mile Adası, Japonya'daki Fukuşima veya eski Sovyetler Birliği'ndeki Çernobil kazalarında neler olabileceği bütün dünya ülkelerinin bildiği örneklerdir. Savunmasız hedeflerdir. İster doğal afet olsun ister terör eylemi olsun, nükleer santral bir hedefdir ve yıkılması veya hasar görmesi durumunda büyük kayıplara ve tahribatlara neden olabilmektedir.

Bu gerekçelerle bu maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

İkinci önergeyi okutup oylarınıza sunuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 18'inci maddesinin (6)'ncı fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini ve (1)'inci fıkrasından sonra gelmek üzere (2) numaralı fıkranın eklenmesini ve diğer fıkraların buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(6) Komisyon, yedi üyeden oluşur. Üyeler, alanında en az 5 yıllık deneyime sahip, kamu görevlileri arasından ve TENMAK'tan en az iki üye seçilecek şekilde Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir. Komisyon, kendi üyeleri arasından yapacağı seçimle bir başkan ve bir başkanvekili seçer. Komisyonun toplantı ve karar yeter sayısı altıdır. Üyeler, Komisyondaki görevleri süresince kurumlarından aylıklı izinli sayılır. Üyeler, mali ve sosyal haklarını kurumlarından almaya devam ederler. Üyelerin görevli oldukları süreler yükselme ve emekliliklerinde de hesaba katılır ve yükselmeleri başkaca bir işleme gerek duyulmadan süresinde yapılır. Komisyon üyelerine, başvurular sonuçlandırılıncaya kadar başka bir görev verilmez. Komisyon üyelerine her ay için (30.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar üzerinden huzur hakkı ödenir. Komisyon üyelerinin niteliği, çalışma usul ve esasları, sekretaryası, ilan ve başvuru usulü, nükleer zararın tespiti, nükleer zararların tazmininde öncelik sırasının belirlenmesi, tazminatın ödenmesi, Cumhurbaşkanı tarafından alınacak acil ekonomik tedbirlere ilişkin usul ve esaslar ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar, Cumhurbaşkanlığı tarafından yönetmelikle belirlenir.”

“(2) Nükleer Zarar Tespit Komisyonu'nun çalışma süresi nükleer hadisenin vuku bulduğu tarihten sonra 2 yıldır.”

Ayhan Altıntaş

Ankara

Yasin Öztürk

Denizli

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Oğuzhan Bey, bunu dinler misiniz, katılıp katılmama konusunda bir fikir soracağım ağabeyciğim.

Buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Öncelikle, erken bitmesi konusunda bir temenniniz vardı ama bu saate kadar çalıştık. Hiç olmazsa üçe beş kala, on kala falan bitirmeye kalkmayalım, üçü birkaç dakika olsa da geçelim çünkü şu çalışan arkadaşlarımız sabah dokuzda tekrar mesaiye gelmek zorunda kalmaları hiç olmazsa. Dolayısıyla üçü geçelim artık.

Şimdi, ben burada... Komisyonun 7 üyeden oluştuğunu görüyoruz fakat “Üyeler kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenir.” Kısımında... Nasıl bundan önceki Hesaplar Yönetim Kurulunu belirlerken kanunla belirlememize, orada niteliklerini, sıfatlarını, deneyimlerini, deneyim şartlarını falan belirlememize rağmen burada bu konuyla ilgili hiçbir ibare göremiyoruz. Dolayısıyla, geçmişte yapılan atamalarındaki örneklerde olduğu gibi, buranın da siyasi anlamda bir çiftlik hâline gelmemesi adına, burada yetkili, deneyimli kişilerin atanması için bu sınırların bir şekilde niteliklerinin belirlenmesinin uygun olacağını, bununla ilgili de özellikle TENMAK’tan en az 2 üyenin seçilmesinin, yine, Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılmasının uygun olacağını görüyorum.

Bir de Hesaplar Yönetim Kuruluyla ilgili madde 11’de sormuştum “Niye bu 9’da 5 kararını aldınız, burada 7’de 4 niye aranıyor?” diye. Ben özellikle burada nükleer zarar tespit komisyonunun oy birliğiyle -“7’de 6” yazdım ama 7’de 7 de olabilir- karar almasının çok daha uygun olacağını düşünüyorum.

Ayrıca, burada, kanunda bir şey unutulmuş, unutulana da söyleyelim: Bu nükleer faciadan sonra iki ay içinde kurulan komisyonun çalışma süresinin ne zaman biteceğiyle ilgili hiçbir ibare yok yani ömür boyu mı devam edecek bu? Ben bunun için burada bir nükleer hadisenin vuku bulduğu tarihten sonra iki yıl içinde bu çalışma süresinin bitmesinin gerektiğini... Özellikle madde 18 (3)’üncü bentte de “Komisyon, yapacağı ilanlarla en az bir yıllık bir süre tanıyarak ve sürenin bitiş tarihini belirleyerek...” diyerek sürenin bitiş tarihini belirlemiş zaten. Yani bir yıl içinde zarar görecektir kişiler buraya zaten müracaat edecekler. Komisyon da bunun son bir yıl içindeki kısmını -son günü bile olsa- bir yıl içinde değerlendirir ve iki yıl içinde komisyon görevini tamamlar. Diğer türlü, herhangi bir facia vuku bulduğunda, kırk sene, elli sene, yüz sene, buradaki arkadaşlar, bu 7 komisyon üyesi maaş almaya devam eder. Görevlerini bitirdikleri zaman da -iki yıl içinde- yeterlidir diye düşünüyorum. Onun için böyle bir teklif verdik.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Oğuzhan Bey, buyurun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Başkanım, şimdi, burada 7 kişinin seçilmesiyle ilgili, o zaman, Cumhurbaşkanlığına yetki veriliyor ve farklı farklı kurumlardan da seçilebilir; diğerinde kurumlar belli, nereden geleceği belli; burada...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Sadece “kamu” yazmışsınız ya, o kurumları da açsak o zaman TENMAK’tır...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Yargıdan da olabilir o zaman, işte, avukatlar içinden, meslek odalarından...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Üniversitelerden de olabilir.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Her taraftan olabilir, onun için Cumhurbaşkanına bir yetki veriyoruz.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Ama nükleerle ilgili bir deneyime sahip olsun yani o anlamda söylüyoruz. Mesela bir öncekinde beş yıllık deneyim şartı falan var dikkat ederseniz.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Burada farklı bir şey düzenlediğimiz için Cumhurbaşkanına direkt yetki veriyoruz.

Bir de burada “7’de 4 karar alma sayısı” dediniz, salt çoğunluk aradığımız için “7’de 4” yazdık buraya. Yine, bunun yönetmelikle düzenlenmesi... Cumhurbaşkanına yetki verdiğimiz için çok detaylı bir düzenleme yapmadık.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Çalışma süresini...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Çalışma süresini de zaten yönetmelikle düzenleyeceğiz.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Sınırlamasını yönetmelikle düzenliyorsunuz.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Evet.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - İki ay içinde kurulmasını kanunla belirliyorsunuz ama kapanmasını yönetmelikle mi belirleyeceksiniz?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Yönetmelikle düzenleyeceğiz onu da.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Keşke onu da kanunla belirleyeseydiniz.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Bunu Genel Kurula kadar bir görüşelim arkadaşlarla Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeye katılıyor musunuz?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Şu anda katılmıyoruz ama biz Genel Kurula kadar Yasin Bey’le de arkadaşlarla da görüşüp Genel Kurulda belki düzenleme yapabiliriz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederiz Oğuzhan Bey.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Başkanım...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurunuz Müzeyyen Hanım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Başkanım.

18’inci maddeye, nükleer zarar tespit komisyonu ile ilgili maddeye bakıldığında, nükleer kaza olduğunda Cumhurbaşkanı tarafından bir komisyon kuruluyor, en az bir yıllık sürede bu komisyona başvuru yapılması talep ediliyor ve bu arada açılmış olan davalar duruyor. Sanki davaları durdurmak için ve sonuçsuz bırakmak için konulmuş bir hüküm gibi görünüyor çünkü zarar tespit komisyonunun ne kadar sürede başvuruları sonuçlandıracağına ilişkin bir hüküm yok maddede. Buna dikkati çekmek istiyorum.

Yine, komisyonun ilgili kurum ve kuruluşlarından bilgi, belge talep etme yetkisi, ön inceleme olup olmayacağı, dosya üzerinde karar verilip verilmeyeceği, karar verme süresi, verilen kararın uygulanmasına yönelik prosedür, husumet yöneltilecek kurumlar gibi hususlarda da bir açıklama getirilmemiştir. Cumhurbaşkanının alacağı tedbirlerin, geçici hukuki koruma gibi, neler olduğu açıklanmamıştır. Hukuk devleti, Anayasa’nın devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen hükümleri, yasama yetkisinin devredilmezliği, idarenin kanuniliği, Anayasa’nın yönetmelikle ilgili hükümleri, Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri, eşitlik ilkesi, sağlıklı, dengeli ve yaşanabilir, güvenli ve planlı bir çevrede yaşama hakkı, tabiat varlıklarının korunması, mülkiyet hakkı, adil yargılanma hakkı ve temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları ve korunması bakımından komisyonun oluşumuna, karar alma usulüne, karara itiraza, Cumhurbaşkanına tevdi edilen yetkilere temkinli yaklaşılmalıdır. Yaşam ve çevre haklarına ilişkin Anayasa hükümleriyle benzer hükümler içeren, Türkiye’nin de taraf olduğu anlaşmalar ve yumuşak hukuk belgelerinin hükümlerini de -sözgelimi, Avrupa İnsan Hakları

Sözleşmesi'nin 2'inci ve 8'inci maddeleri ile İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 3 ve 25'inci maddeleri, 1982 Dünya Doğa Şartı, 1992 Rio Zirvesi'nde düzenlenen uluslararası belgeler ve özellikle 1'inci ilkesinde “İnsanların doğayla uyum içinde sağlıklı ve üretken bir yaşam hakları vardır.” denilen Rio Bildirgesi, 1992 Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, 1997 Kyoto Protokolü, 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi madde 6 Ek-1 No.lu Protokolü- Anayasa madde 90 gereği dikkate almak gerekmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

19'uncu maddeyi okutuyorum:

Rücu hakkı ve zamanaşımı

MADDE 19- (1) İşleten, sigortacı, nükleer sigorta havuzu, diğer teminat verenler ve Devlet, nükleer zararı ortaya çıkaran nükleer hadiseye kasıtlı olarak sebep olan gerçek kişiye karşı rücu hakkına sahiptir.

(2) İşleten, aralarındaki sözleşmede açıkça belirtildiği takdirde, sözleşmede belirtilen kapsam ve şekilde sözleşme yaptığı kişiye karşı da rücu hakkına sahiptir.

(3) Nükleer zararların karşılandığı haller hariç, bu Bölümde belirlenen sorumluluğa ilişkin tazminat talepleri nükleer zarar gören kişinin zararı ve sorumlusunu öğrendiği tarihten itibaren dördüncü fıkrada belirlenen zamanaşımı süresi henüz tamamlanmamışsa üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

(4) Can kaybı ile kişilerin sağlığına verilen zararlarla ilgili tazminat talepleri her hâlde nükleer hadisenin gerçekleştiği tarihten itibaren otuz yılın, diğer nükleer zararlarla ilgili tazminat talepleri nükleer hadisenin gerçekleştiği tarihten itibaren on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

(5) Rücu hakkı, rücu hakkına sahip kişinin rücu edeceği kişiyi öğrenmesinden ve tazminatı ödemesinden itibaren üç yılın ve her hâlde tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 19'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sıra hanginizde Ali Bey?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bende.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam, buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Teklifin 19'uncu maddesiyle; işletenin, sigortacı, diğer teminat verenler ve devletin yaptıkları ödemeler için nükleer zarara kasıtlı olarak sebep olan gerçek kişiye karşı rücu hakkına sahip olduğu, bu hakkının koşul ve kapsamı ve sorumluluğa ilişkin tazminat talepleriyle ilgili zamanaşımı süreleri düzenlenmektedir.

Nükleer enerjinin karbon salmadığı için temiz enerji olarak gösterildiği ve kullanımının iklim değişikliğini durdurmayı sağlayacağı iddialarına karşı nükleer karşıtı platformlar nükleer enerjinin bir çözüm değil, yük ve daha büyük bir risk olduğunu ortaya koymaktadır.

İklim krizi sellerle, fırtınalarla, yangınlarla gündelik yaşamımızda kendini hissettirirken ve gidişatın durdurulması, enerji üretim ve yöntemleri dâhil acil çözümler gerektiriyor. İklim değişikliği koşullarında nükleer enerjinin neden çözüm olamayacağına dair sivil toplum örgütleri dünya genelinde çalışmalar yapıyor.

Nükleer enerjiyi iklim değişikliği koşullarında düşünmek önemli çünkü inşa süreci on yıla varan ağır, hantal, maliyetli ve riskli nükleer santral yatırımlarına hâlen bazı ülkelerde devam edilmektedir; bu ülkelerden biri de Türkiye’dir. Hâlihazırda Mersin’de inşasına devam edilen Akkuyu NGS ile şimdilik kâğıt üstünde olsa da şimdiden çöleştirilen alandaki Sinop NGS Projeleri Türkiye’nin gelecek on, belki de yüzyıllarına maddi, manevi maliyetleriyle damgasını vuracaktır.

Son yıllarda nükleer enerji santrallerinin kurulması, bir de iklim değişikliği sorunu karşısında nükleer enerjinin karbonsuz enerji olduğu iddiasıyla gerekçelendirilmek isteniyor ve fosil yakıt kullanımına alternatif olarak gösterilmektedir. Oysa, iklim değişikliğine neden olan faktörler -karbon salma potansiyelinin dışına da taşarken- ve iklim değişikliği şartlarında nükleer enerjinin tercih edilmesinin neden olacağı riskler gözden kaçırılmaktadır. Nükleer konusunda kamuoyunun yeterince bilgilendirilmediği tespitinden hareketle, nükleer enerjinin neden iklim değişikliği şartlarında tercih edilmemesi gerektiğini, nükleer enerjinin iklim krizinin çözümü değil, yükü olduğunu göstermek önem arz etmektedir.

Nükleer enerji karbonsuz değildir, temiz değildir, çok pahalıdır, iklim değişikliğini önlemenin bir aracı değildir. Yeni nükleer reaktörler inşa etmek, zaman kaybı anlamına gelecek karbon azaltımını engelleyecektir. Nükleer enerji iklim değişikliği şartlarında güvenilir değildir; nükleer enerji çok tehlikeli bir teknolojidir. Nükleer reaktörler operasyon sırasında çok miktarda su kullanırlar. Bu gerçeklerle yüzleşilmesi gerekmektedir. İklim nükleerin bulaştırılmasına izin verilmemelidir. Nükleer enerji aciliyet gerektiren karbon azaltımına engeldir. Nükleer enerjiyi içeren karbon azaltma planları 2050 yılına kadar dünya çapında en az 8,2 trilyon dolarlık bir maliyetle bin veya daha fazla nükleer reaktör inşa edilmesini gerektirmektedir. Bu sadece Türkiye’nin değil, dünyanın sorunudur.

Çok geç olmadan, Akkuyu ve Sinop projelerinin geleceğimizi nasıl bir ipotek altına aldığını tüm dünya kamuoyu tarafından anlaşılmasını ümit ediyoruz ve maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

20’nci maddeyi okutuyorum:

Yetkili mahkeme

MADDE 20- (1) Türkiye Cumhuriyeti egemenlik alanında gerçekleşen bir nükleer hadise ile ilgili olarak veya Paris Sözleşmesi ve Türkiye Cumhuriyeti’nin tarafı olduğu 21/9/1988 tarihli Viyana ve Paris Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Ortak Protokol uyarınca Türk mahkemelerinin yargılama yetkisinin söz konusu olduğu hallerde sadece Türkiye Cumhuriyeti mahkemeleri yetkilidir.

(2) Birinci fıkra uyarınca Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinin yetkili olması hâlinde Ankara mahkemeleri kesin yetkilidir.

(3) 18 inci madde uyarınca Komisyonun kurulmaması hâlinde mahkeme, bu Bölüm kapsamında belirlenen sorumluluk sınırını aşmayacak şekilde, 6098 sayılı Kanunun 76 ncı maddesi uyarınca nükleer zarar gören kişilere geçici ödeme yapılmasına karar verebilir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 2 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 20'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler.

20'nci maddeyle, Paris Sözleşmesi kapsamında “münhasır yargılama yetkisi” ilkesi doğrultusunda, hangi hâllerde Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinin yetkili olduğu; Türk Borçlar Kanunu'nun 76'ncı maddesinde yer alan geçici ödeme hükümlerine nükleer zarar tespit komisyonunun kurulmaması hâlinde ve bu bölüm kapsamında belirlenen sorumluluk sınırını aşmama şartları eklenmektedir.

Bu madde, 18'inci ve 19'uncu maddelerle birlikte, aslında nükleer enerjinin muhtemel risklerini, zararlarını ve bu risk ve zararların ortaya çıkması durumunda ulusal ve uluslararası bir hukuki kriz ihtimalini baştan varsaymaktadır.

Nükleer bir zararın ortaya çıkması durumunda zarar görenlerin hangi mahkemelere başvurabileceğinden daha önemli olan, zararın tespiti, boyutları ve nasıl durdurulacağıdır. Nükleer zarar veya sızıntı -konum Akkuyu ve diğer olası yerlerde Türkiye karasuları ile sınırlı kalsa bile- etkilerinin sınır aşırı olabileceği Çernobil ve Fukuşima örneklerinden görülmelidir.

Akkuyu Nükleer Santrali daha inşaat aşamasında iken, iş sağlığı ve güvenliği hükümlerine riayet edilmediği için iş cinayetleri ve kazaları yaşanmıştır. Daha dün ve geçen hafta bu alanda işçilerin ağır yaralandığı kazalar yaşanmıştır. Muhtemel bir nükleer zararın belli bir üst zarar tazmin bedelinin bugünden belirlenmesi ve bunun “avro” olarak nitelendirilmesi belirsizliğe işaret ederken, şimdiden Ankara'daki mahkemelerin zarar durumunda yargılama yetkisini haiz olduğunu belirlemek bir çözüm sunmamaktadır.

Buyasada kavramları içinde olması gerekirken olmayan bir kavram da var, “işleten” tanımlanmamıştır. Hukuki yargılamada çok önemli olan bu kavramın tanımlar içerisinde sunulmaması da bir tesadüf değildir. Nükleer santral işleteni, nükleer kaza sebebiyle ortaya çıkan zarardan sorumluluğun süjesi yani öznesi konumundadır. Nükleer santral işleteni, yetkili kurum tarafından tanınmış ve görevlendirilmiş gerçek veya tüzel kişi olacaktır. AKP iktidarı döneminde veya değişmesi durumunda yeni iktidarlar bu yandaş özneleri koruma yaklaşımı içerisinde olabilirler. Nükleer Düzenleme Kurumunu kuran kanun hükmünde kararnamede de tanımlanmamıştır. O günden bugüne kadar değişen bir şey yok neredeyse. “KHK” adı altında yapılan haksız düzenleme şimdi de “kanun” adı altında yapılmak istenmektedir.

Bu düzenleme aslında riskli durumları 12'nci maddede sıralamıştır: “Nükleer santrali işleten, doğrudan bir silahlı çatışma, hasmane hareketler, iç savaş ya da ayaklanmadan dolayı meydana gelen bir nükleer hadiseden kaynaklanan nükleer zarardan sorumlu olmaz.” denilmektedir. Buradaki düzenleme, nükleer zarardan hukuki sorumluluk durumunu belirsiz hâle getirmektedir. Birçok açıdan çok önemli olan bu durum Türkiye'nin özgün koşulları nedeniyle daha da kritik bir hâl almaktadır.

Bilindiği üzere, Türkiye'de her on yılda bir darbe mekanizmasıyla bu hadiselerden birçoğu da yaşanmıştır. En son 15 Temmuzda, siyasal aktörleri hâlâ netleşmemiş olan, benzer bir girişim yaşandı. TBMM'yi bombalayanların, devletin savaş uçaklarıyla halka ve temsilcilerine ateş edenlerin böyle bir

nükleer tesise de saldırmayacağını güvencesini kimse veremez. Aradan altı yıl geçmesine rağmen 15 Temmuzun asıl sorumluları hâlâ hesap vermemişken, bu şekilde bir riski içeren nükleer bir sabotajın hukuki yargılama yetkisinin hangi ilin mahkemesinde olduğunun çok önemi yoktur.

Ayrıca neden sadece Ankara mahkemeleri yetkili kılınıyor? Zarar hangi ilin çerçevesindeyse, zarar görenler neredeyse o yerin mahkemeleri doğal yetkili olmalıdır. Ancak buradaki amaç hakkaniyeti yerine getirmek değil, yüksek olası bir zarar durumunda yargılamayı geciktirmek, sorumluları kurtarmaktır. İktidar nükleer zarar veya sızıntı olabileceğini varsaymaktadır ve bu durumda işletenleri koruyan bir yaklaşım içerisinde.

Öte yandan, OHAL KHK’leriyle işten atılan sıradan memurlara altı yıldır, hukuk içerisinde bir gerekçe bulamayan AKP adaleti, bu şekilde bir nükleer sorun ve zarar durumunda altmış yılda hukuki bir çözüm bulamaz.

Her ne kadar Paris Anlaşması referans gösterilse de münhasır yargılama yetkisini aşan durumların olabileceği bu nükleer zarar durumlarının, halka, doğaya, çevreye ve gelecek kuşaklara zarar verebilecek nükleer risklerin denetlenmesi mümkün değildir.

Öte yandan “nükleer zarar” tanımının kapsamına manevi zararın girip girmediği konusunda Paris Sözleşmesi’nde de açıklık yoktur. Bununla birlikte, öğretide, yalnızca maddi zararların değil, manevi zararların da tazmin edilebileceği belirtilmektedir. Ancak Türkiye’de AİHM kararları, AYM kararları tanınmaz iken tutup öğretiyi esas alacak bir iktidar yaklaşımını ifade etmemiz yerinde olmayacaktır. Ayrıca, kaybedilen doğayı ya da kaybedilen canları hiçbir şey tazmin edemeyecektir.

Bu nedenle de bu maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nin 20’nci maddesinin (2)’nci fıkrasında yer alan “hâlinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “ihtisas mahkemesi olarak kurulmuş olan” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan

Kadim Durmaz

Tacettin Bayır

Kocaeli

Tokat

İzmir

Ahmet Vehbi Bakırloğlu

Müzeyyen Şevkin

Manisa

Adana

Gerekçe:

Paris Sözleşmesi’ne uygun olarak ihtisas mahkemesi görevli ve yetkili kılınmaktadır.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Bu önergeye itiraz edilemez.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, Tacettin Bey, buyurun.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nin 20’nci maddesinin (1)’inci fıkrasında aslında çok açık bir biçimde “Vienna ve Paris Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Olarak Ortak Protokol uyarınca Türk mahkemelerinin yargılama yetkisinin söz konusu olduğu hallerde Türkiye Cumhuriyeti mahkemeleri yetkilidir.”

denilmektedir. Buna bir itirazımız yok. Hemen arkasından “Birinci fıkra uyarınca Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinin yetkili olması hâlinde Ankara mahkemeleri kesin yetkilidir.” diye bir ifade var. Sanıyorum, burada “Ankara” ifadesini...

(Uğultular)

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Şimdi Başkan dinlemiyor, orası da dinlemiyor; önemli bir şey söylüyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Arkadaşlar, orayı lütfen meşgul etmeyin.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Diyorum ki, (2)’nci fıkra da diyorsunuz ki... Yani (1)’inci fıkra da zaten tarifi koymuşsunuz, gayet güzel, bir itirazımız yok. (2)’nci fıkra da diyorsunuz ki: “Birinci fıkra uyarınca Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinin yetkili olması hâlinde Ankara mahkemeleri kesin yetkilidir.” Sanıyorum burada “Ankara” ifadesini bir yer tespiti olarak söylüyorsunuz. Oysa nükleer meselesi ciddi bir iştir “ihtisas mahkemesi” olmalıdır bu. Yani yer Ankara olabilir ama bu iş...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu konuda bir ihtisas mahkemesi var mı acaba?

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Bence eğer bir ihtisas mahkemesi yoksa da nükleer ciddi bir iştir. Yani herhangi bir çocuk mahkemesinin, boşanma davasına bakan bir mahkemenin nükleer mahkemeye bakması ciddi bir facia doğurur. Eğer böylesine ciddi bir şey yapılıyorsa bunu ne yapıp yapıp bizim -bu işin uzmanlarından oluşmuş bir hâkim heyeti, savcı heyeti neyse bu olmalıdır diye düşünüyorum- mutlaka buraya... Hatta bunu niçin yapmak zorundayız? Aslında siz kendiniz de ifade etmişsiniz “Viyana ve Paris Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Olarak” diyorsunuz. Bu Paris Sözleşmesi’ne uygun olarak zaten ihtisas mahkemesi görevli ve yetkili kılınmaktadır. Yani bu mahkemenin kurulması gerekmektedir diye düşünüyorum. Önerimiz bu yöndedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim.

Oğuzhan Bey, buyurun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Başkanım, ihtisas mahkemesi kurduğumuzda sadece bu radyoaktif olaylara bakacak ve başka bir işi olmayacak ve boş bir mahkeme olacak çoğunlukça iş olmadığı için. Onun için, biz bunu şöyle düşündük: HSK bu konuda bir görevlendirme, yetkilendirme yapacak yani hem radyoaktif kazalara bakması hem de diğer işlere bakması noktasında. Onun için, Adalet Bakanlığıyla görüşerek bu takdiri HSK’nin yetkilendirmesine bırakıyoruz yani diğer mahkemelerde olduğu gibi. Gene bir ihtisas mahkemesi olacak ama ihtisas olduğunda başka işler verilemiyor mahkemeye. Onun için, HSK yetkilendirmesiyle bu işi çözeceğiz.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Hayır, ihtisas mahkemesi olması başka davaya bakmayacağı anlamına gelmez, çevreye de bakabilir. Ama burada “Paris Sözleşmesi’ne uygun olarak” kendi ifadenizde...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Şimdi, Adalet Bakanlığı -bu kanunu yazarken onlarla da görüşmemizde- ihtisas mahkemesi yazdığımızda başka bir yetkiyi HSK’ye de veremiyor yani başka bir şeye bakmasına. Onun için, HSK’yi tek yetkilendirmeye, yetki karnamesiyle bunu aşacaklar.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Yani bence çevre olaylarına da bakabilir yani tarımla ilgili diğer konu... Birçok konuya bakabilir aynı ihtisas mahkemesi. Niye öyle daraltıyorsunuz, anlamadım.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Ya, işte, onları da tek tek yazmak lazım. Yazdığımızda da... Yani bizim bunu HSK’yle beraber çalışıp ortaya koymamız gerekiyor.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Ama Avrupa’da bu böyle yapılıyor, onu yazmışsınız buraya, “Paris” diye yazmışsınız.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Tabii, onu yazdık.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – E, tabii, Paris’te öyle yapılıyor bu, ihtisas mahkemesi bakıyor.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Ya, ihtisas mahkemesini yetkilendirmeyle yapacağız yani ihtisas mahkemesi...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Yani diğer, vesair sözleşmelerin uygulanmasına ilişkin esaslarda da var bu.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Mesela şöyle “Ankara -atıyorum- 13. Ticaret Mahkemesi bu nükleer kazalara bakacak, olaylara bakacak.” diye HSK yetki kararnamesi çıkarırken bu yetkilendirmeyi verecek.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Sayın Başkan, ben ısrar ediyorum, bu konunun ihtisas mahkemelerinin işi olması konusunda uyarıyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Oğuzhan Bey, bu konuyu, lütfen, Genel Kurula kadar çalıştırın, orada bir şey olursa...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Tamam Başkanım, biz hem Adalet Bakanlığıyla hem HSK’yle görüşüp o noktada şey yapalım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam, lütfen.

Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 21:

ALTINCI BÖLÜM

Nükleer Düzenleme Kurumu

Kurum

MADDE 21- (1) Kuruma, düzenleyici faaliyetlerini zafiyete uğratacak, bu faaliyetlerle çelişecek veya faaliyetlerini etkin bir şekilde yürütmesini engelleyecek yükümlülükler verilemez. Kurumun mal ve varlıkları Devlet malı sayılır. Kurumun malları, varlıkları, hak ve alacakları haczedilemez ve rehnedilemez.

(2) Kurumun gelirlerinin giderlerini karşılamaması durumunda fark, genel bütçeden karşılanır. Süresinde ödenmeyen Kurum alacakları 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde belirlenen gecikme zammı oranında hesaplanan faizi ile birlikte genel hükümlere göre takip ve tahsil edilir. Kurumun uygulayacağı işlem ve hizmet bedellerine ilişkin hususlar Kurum tarafından yönetmelikle belirlenir.

(3) Kurum, Kurul kararı ile beş yıla kadar yıllara sâri yüklenmelere ait sözleşmeler yapabilir. Kurumun hesap yılı mali yıldır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge var, okutup oylarınıza sunacağım:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nin 21’inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 21'inci maddesini görüşüyoruz.

Nükleer Düzenleme Kurumuna verilebilecek yükümlülüklerle ilişkin düzenleme yapılarak Kurumun mal ve varlıklarının devlet malı statüsünde olduğu, Kurumun gelirlerinin giderlerini karşılamaması durumunda yapılacaklar belirlenerek, Kurumun işlem ve hizmetlerine ilişkin hususların yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmaktadır.

Bu maddeyle, Nükleer Düzenleme Kurumuna ilişkin 3 fıkra da yine belirsizliklere işaret edilmektedir. (1)'inci fıkra “Kuruma, düzenleyici faaliyetlerini zafiyete uğratacak, bu faaliyetlerle çelişecek veya faaliyetlerini etkin bir şekilde yürütmesini engelleyecek yükümlülükler verilemez.” denilmektedir.

Anayasa Mahkemesi kararıyla hukuk dışı olduğu kararlaştırılan mevcut uygulamada bu sorunlar yaşanıyor olmalı ki böyle bir düzenlemeye yer verilmiş. Düzenlemenin devamında “Kurumun mal ve varlıkları Devlet malı sayılır. Kurumun malları, varlıkları, hak ve alacakları haczedilemez ve rehnedilemez.” denilmektedir.

Düzenlemesinin gerekçesinde bu düzenlemenin hangi gerekçeyle yapıldığı açıklanmamıştır. Ayrıca (2)'nci fıkradaki “Kurumun gelirlerinin giderlerini karşılamaması durumunda fark, genel bütçeden karşılanır. Süresinde ödenmeyen Kurum alacakları 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde belirlenen gecikme zammı oranında hesaplanan faizi ile birlikte genel hükümlere göre takip ve tahsil edilir. Kurumun uygulayacağı işlem ve hizmet bedellerine ilişkin hususlar Kurum tarafından yönetmelikle belirlenir.” düzenlemesinde, ilk cümle, nükleer santrallerin kamu bütçeleri üzerinde -işletmeye başlanıldığında dahi- yük olacağını göstermektedir. Halka açıkça yalan söylenerek bu enerjinin ucuz ve üretken olduğu ifade edilirken kendini dahi maddi olarak çeviremeyen bu santrallerin kamu bütçelerine yük olacağının itirafı bu düzenlemede sunulmuştur.

Diğer maddelerde ifade edilen risk ve zararlar ortaya çıkmasa bile, bu işletmenin zarar edebileceği ve zararın genel kamu bütçesinden ödeneceği yasayla belirlenmeye çalışılıyor.

Kurumun hukuki açıdan statüsünün tanımlanması gereken bu maddede, mali riskler öncelikli görülmüş olacak ki kurumu tanımlamak yerine bu düzenlemelere yer verilmiştir.

Nükleer gibi riskli bir başlığın hiçbir hususunun yönetmeliklerle belirlenmemesi gerektiği, tüm düzenlemelerin kanunlarla, kamuoyu önünde, şeffaf ve bilimsel tartışmalarla yapılması gerektiği bilinmelidir. Bazı hükümlerin yönetmelikle yapılması zaten düşük olan kamuoyu denetimini imkânsız hale getirecektir.

Bu nedenle de maddenin tekliften çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Arkadaşlar, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 22:

Personel

MADDE 22- (1) Kurumda 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesi hükümleri çerçevesinde Nükleer Düzenleme Uzmanı ve Nükleer Düzenleme Uzman Yardımcısı istihdam edilir.

(2) Kurumda istihdam edilecek personelin nitelikleri, göreve alınmaları, eğitimleri ve yetiştirilmelerine ilişkin usul ve esaslar, yönetici kadroları ile 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesine tabi kadrolar dışındaki kadrolara atanacaklar için yapılacak sınava ilişkin hususlar ile Kurum personelinin görevlerini yerine getirirken uyacakları mesleki ve etik ilkeler Kurum tarafından yönetmelikle belirlenir.

(3) Kurumun kadro sayısının yüzde onunu aşmamak üzere ilgili mevzuatta belirtilen süre koşulu dikkate alınmaksızın Kurumun asli görevlerine ilişkin olarak uzmanlığına ihtiyaç duyulan öğretim üyeleri Başkanın talebiyle Kurumda geçici olarak görevlendirilebilir. Bu şekilde görevlendirilenlere 4/1 1/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 38 inci maddesinin dördüncü fıkrasında öngörülen aylık tutarın beş katını aşmamak kaydıyla Cumhurbaşkanınca belirlenen tutarda, diğer kanunlardaki düzenleme ve kısıtlamalara tabi olmaksızın ödeme yapılabilir.

(4) Bu Kanunla verilen görevlerin yürütülmesi için, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümlerine bağlı kalınmaksızın Kurumun görev alanı ile ilgili özel bilgi ve ihtisas gerektiren konularda yerli ve yabancı uzmanlar sözleşmeli personel olarak çalıştırılabilir. Bunlar 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Sözleşmeli personel olarak istihdam edilecek yabancı uzmanlar ile yurt dışında nükleer enerji alanında fiilen en az beş yıl çalışmış yerli uzmanlara verilecek her türlü ödemeler dâhil ücretler, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (b) bendine göre çalıştırılanlar için uygulanmakta olan sözleşme ücreti tavanının on dört katını aşmamak üzere Cumhurbaşkanınca tespit edilir. Çalıştırılabilecek toplam sözleşmeli personel sayısı Kurum kadro sayısının yüzde yirmisini geçemez. Bu şekilde çalıştırılacaklara ilişkin diğer hususlar Cumhurbaşkanınca belirlenir.

(5) Kurul Başkanı ve üyeler ile Kurumda 657 sayılı Kanuna tabi olarak görev yapan Kurum personeline; 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 11 inci maddesi uyarınca belirlenmiş emsali personele mali ve sosyal haklar kapsamında yapılan ödemeler aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenir. Emsali personele yapılan ödemelerden vergi ve diğer yasal kesintilere tabi olmayanlar bu Kanuna göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz. Kurul Başkan ve üyeleri ile Kurum personeli emeklilik hakları bakımından da emsali olarak belirlenen personel ile denk kabul edilir. Kurul Başkan ve üyeliğine atananlar ile Kurumda 657 sayılı Kanuna tabi olarak görev yapan personel 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi hükümlerine tabidir. 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı iken Kurul Başkan ve üyeliklerine atananlardan bu görevleri sona erenlerin bu görevlerde geçen hizmet süreleri kazanılmış hak aylığı derece ve kademelerinin tespitinde dikkate alınır. Bunlardan, 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamına girenlerin bu görevlerde geçen süreleri makam tazminatı ile temsil tazminatı ödenmesi gereken süre olarak değerlendirilir. Kamu kurum ve kuruluşlarında 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı iken, Kurul Başkanı ve üyesi olarak atananların, önceki kurum ve kuruluşları ile ilişkilerinin kesilmesi, kendilerine kıdem tazminatı veya iş sonu tazminatı ödenmesini gerektirmez. Bu durumda olanların kıdem tazminatı veya iş sonu tazminatı ödenmesi gereken hizmet süreleri, Kurul Başkan ve üyesi olarak geçen hizmet süreleri ile birleştirilir ve emeklilik ikramiyesi ödenecek süre olarak değerlendirilir.

(6) Kurul Başkan ve üyeleri 2/10/1981 tarihli ve 2531 sayılı Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşler Hakkında Kanun hükümlerine tabidir.

(7) Kurul Başkan ve üyeleri, görevlerinin devamı süresince görevlerini tam bir dikkat, dürüstlük ve tarafsızlık ile yürüteceklerine, kanun hükümlerine aykırı hareket etmeyeceklerine ve ettirmeyeceklerine dair Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu huzurunda yemin ederler. Yemin için yapılan başvuru Yargıtay tarafından acele işlerden sayılır. Kurul Başkan ve üyeleri, yemin etmedikçe göreve başlamış sayılmazlar.

(8) Kurul Başkan ve üyeleri ile Kurum personelinin görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalar için izin verme yetkisi; Kurul Başkan ve üyeleri için ilişkili Bakana, Kurum personeli için ise Başkana aittir. Kurul Başkan ve üyeleri ile Kurum personelinin görevleri ile ilgili olarak iştirak hâlinde işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalarda Kurum personeli hakkında soruşturma izni verme yetkisi ilişkili Bakana aittir. Kurul Başkan ve üyeleri ile Kurum personelinin, görevden ayrılmış olsalar dahi, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı başlatılan soruşturma ve kovuşturmalar, ilgili üye veya personelin talebi hâlinde, Kurum tarafından görevlendirilecek bir avukat tarafından takip edilir. Söz konusu davalara ilişkin dava giderleri ile Türkiye Barolar Birliğince açıklanan asgari ücret tarifesinde belirlenen avukatlık ücretinin on beş katını aşmamak üzere belirlenen avukatlık ücreti Kurum bütçesinden karşılanır. Kurul Başkan ve üyeleri ile Kurum personelinin, kovuşturma sonucunda mahkûmiyetine karar verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi hâlinde, Kurum bütçesinden karşılanan avukatlık ücreti, ilgili Kurul Başkan ve üyeleri ile Kurum personelinden genel hükümlere göre tahsil olunur.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Başkanım, önergeden önce ben kısa bir uyarı yapmak istiyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hatırlatma mı, uyarı mı?

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Burada bir hatırlatma, evet.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Şimdi, burada, kurumun personeliyle ilgili düzenlemeler söz konusu ama kapatılan bu TAEK'ten geçiş sürecinde farklı alanlara gönderilen yetişmiş personelimiz var, onlarla ilgili Nükleer Düzenleme Kurumunda geçişi göz ardı edilmiş gibi gördüm, bunu da dikkate alırlarsa sevinirim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam, bu konuda bir açıklama alacağız.

Şimdi, arkadaşlar, 1 önerge var, önergeyi okuyalım, o arada arkadaşlar bir baksın; bir açıklama alacağız.

Önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 22'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Muazzez Hanım, buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler Başkan.

Görüşülmekte olan Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 22'nci maddesiyle, kurumda görev yapacak başkan, üyeler, personelin istihdam biçimleri ve özlük hakları, kurum personelinin görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalar için izin verme

yetkisi ve soruşturmaların takibi için kurumun görevlendireceği avukat ile bu avukata ödenecek ücretin nasıl belirleneceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme maddesi yasadaki en uzun ve en anlamlı, ayrıntılı maddedir.

AKP'nin iktidardan gitmeden önce bütün kurumlarda kadrolaşma amacıyla yaptığı çalışmanın bir benzeri bu kurum özgünlüğünde düzenlenmeye çalışılıyor. Nükleer alanında çalışacak kişilerin, uzmanların özlük ve diğer haklarının genel hükümlere bağlı olarak düzenlenebilmesi, tüm risklerine rağmen konuya sıradan bir yaklaşımın olduğunun açık göstergesidir. Kurum personelinin niteliklerinin belirlenmesinin ve seçiminin yönetmelikle ve iktidarın belirleyeceği kriterlerle yapılması yaşanacak riskleri de arttıracaktır. Bütün kamu kurumlarında liyakatten önce “AKP’ye sadakat” yaklaşımını esas alan bu iktidar benzer bir uygulamayı buraya da yansıtmaktadır. Yerli ve yabancı uzmanların seçilme kriterleri ve özlük hakları burada netleştirilmemiştir. Her kurumda yaşanan çok maaşlı ve alanında uzman olmayan kişilerin buralarda görevlendirilmesinin önünde de bir engel olmayacaktır.

Dolayısıyla yeni bir kadrolaşma alanı düzenlenmesi olarak gördüğümüz için 22’nci maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

23’üncü maddeyi okutuyorum:

YEDİNCİ BÖLÜM

NÜTED Nükleer Teknik Destek Anonim Şirketi

NÜTED Nükleer Teknik Destek Anonim Şirketi

MADDE 23- (1) Kurumun görevlerini yerine getirirken ihtiyaç duyacağı her türlü analiz, danışmanlık, gözetim, inceleme, araştırma, muayene, test, kontrol, eğitim ve sertifikalandırma gibi teknik destek hiz-metlerini sağlamak amacıyla, kuruluş ve tescile ilişkin hükümleri hariç olmak üzere 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve özel hukuk hükümlerine tabi, başlangıç sermayesi bir milyon Türk Lirası olan ve Kurum tarafından ödenen, paylarının en az yüzde elli biri Kuruma ait olan, NÜTED Nükleer Teknik Des-tek Anonim Şirketi unvanı altında özel hukuk tüzel kişiliğini haiz bir anonim şirket kurulmuştur.

(2)Kurumun uygun bulması durumunda NÜTED A.Ş., üçüncü kişilere yurt içinde ve yurt dı-şında hizmet verebilir.

(3)NÜTED A.Ş. ‘de 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa tabi personel istihdam edilir. NÜTED A.Ş. ‘nin talebi üzerine ihtisas sahibi kamu kurum ve kuruluşlarından alanında uzman ve yetkin personel, kendilerinin ve kurumlarının muvafakati ile NÜTED A.Ş.’de istihdam edilebilir. Bunların kurumla-ryla olan ilişkileri iş akdinin yapılmasıyla son bulur. Bunlara verilecek ücret ile diğer malî ve sosyal haklar yapılacak iş akdi ile belirlenir. Bu şekilde istihdam edilenler, NÜTED A.Ş. ‘deki görevlerinin sona ermesin-den itibaren altı ay içerisinde başvurmaları üzerine daha önce çalıştıkları kurum veya kuruluşlardaki yönetici kadroları ve görevleri hariç eski kadro veya pozisyonlarına geri dönerler. Bu fıkra uyarınca önceki kurumla-rına dönen kişilerin NÜTED A.Ş. ‘de geçen hizmetleri statülerine göre kazanılmış hak aylık derece ve ka-demelerinde değerlendirilir. Bu durumda, NÜTED A.Ş. ‘deki çalışmalarından dolayı kıdem tazminatları ödenmez ve bu süreler emeklilik ikramiyesinin hesabında dikkate alınır.

(4)NÜTED A.Ş. Kuruma temin edeceği iş ve hizmetlerin yürütülmesi ile ilgili hak, yetki ve yükümlülükleri düzenlemek üzere bir görev sözleşmesi imzalayabilir.

(5)NÜTED A.Ş., sermayesinde kamu payı ne oranda olursa olsun Genel Kadro ve Usulü Hakkında mevzuat, 18/5/1994 tarihli ve 527 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, 657 sayı-lı Kanun, 12 nci maddesi hariç 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Ya-pılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, ceza ve ihalelerden yasaklama hükümleri hariç 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu ve 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu hükümlerine tabi değildir. NÜTED A.Ş. ile Kurum arasında düzenlenecek sözleşmeler damga vergisinden müstesnadır. Kamu kurum ve kuruluşlarına personel alınmasına dair ilgili mevzuat hükümleri NÜTED A.Ş. tarafından istihdam edilecek personel hakkında uygulanmaz. Ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisi denetimine ilişkin 2/4/1987 tarihli ve 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince De-netlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 9 uncu maddesi hükümleri uygulanır.

(6)Kurumun görev ve yetkileri saklı kalmak kaydıyla, bu maddede belirtilen iş ve hizmetlerin yürütülmesi, bunlarla ilgili diğer yönetsel ve ticarî hizmetlerin NÜTED A.Ş. tarafından yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar, yurt içinde ve yurt dışında şirket kurma, kurulu bulunan şirketlere ortak olma veya hisselerini devralma hususları ile ilgili düzenlemeleri yapmaya Cumhurbaşkanını yetkilidir.

BAŞKAN ZİYAALTUNYALDIZ – Maddeyle ilgili 2 adet önerge var, okutup oylamaya sunacağım:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 23'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, Sayın Başkan, bu maddeyle Nükleer Düzenleme Kurumunun görevlerini yerine getirirken ihtiyaç duyacağı her türlü analiz, danışmanlık, gözetim, inceleme, araştırma ve muayene, test, kontrol, eğitim ve sertifikalandırma gibi teknik destek hizmetlerini sağlamak için kuruluş ve tesise ilişkin hükümlerin hariç olmak üzere Türk Ticaret Kanunu ve özel hukuk hükümlerine tabi özel hukuk tüzel kişiliğini haiz bir anonim şirketi kurulması amaçlanmaktadır. Her şeyden önce metinde redaksiyon ihtiyacı bulunmaktadır. Hem kısaltmada NÜTED AŞ hem de açılımın Nükleer Teknik Destek Anonim Şirketiyle birlikte NÜTED Nükleer Teknik Destek Anonim Şirketi kullanımına gerek yoktur. Madde ilk kullanıldığı yerde veyahut kavramlar maddesinde açılımı verilen kısaltma tek başına veya kısaltma olmadan açılım tek başına kullanılabilir. Muhtemelen teklif aceleyle getirildiğinden gerekli redaksiyon da yapılamamış. Nükleer gibi bir konuda bu hazırlıksız tutum ve aceleciliğin olumlu bir işaret olmadığını da bu vesileyle belirtmek isteriz.

“NÜTED AŞ” adı altında kurulan özel şirket aslında Nükleer Düzenleme Kurumunun hizmet satın alarak yerine getirmeye çalıştığı bazı uygulamaları bir şirket üzerinden düzenlemeye çalışıyor ancak bunu yaparken 1 milyon lira sermaye yine kamu bütçesinden verecekler. Öte yandan maliyet bununla da sınırlı kalmayacak gibi gözüküyor. Bu şirket de diğer kamu işletmeleri gibi Cumhurbaşkanlığının denetimine bırakılıyor. Düzenlemenin (6)’ncı fıkrasında, söz konusu şirketin yeni bir şirket kurması, var olan bir şirkete ortak olması, hisselerini satması gibi düzenlemelerde Cumhurbaşkanı yetkili kınıyor. Bilindiği üzere, AKP Cumhurbaşkanı kamuda ne var yoksa Varlık Fonu AŞ kapsamına almış ve kamuoyu denetiminden çıkarmış durumdadır. NÜTED AŞ’nin de akıbeti Varlık Fonu çuvalına girmek olacağını bugünden öngörebiliyoruz. Nükleer enerji tüm riskleriyle ortada iken bu kurumun açılması yetmezmiş gibi bir de ilave şirketin kurulması sadece kamu bütçesinin yükünü arttıracaktır. Hem kurum hem şirket hem de şirketin kuracağı şirketlerin önüne geçmek kamu yararı yararının gereğidir.

Bütün bu gerekçelerle maddenin tekliften çıkartılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas sayılı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nin 23’üncü maddesinin (5)’inci fıkrasında yer alan “ceza ve ihalelerden yasaklama hükümleri hariç 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu,” ibaresinin madde metninden çıkarılıp birinci cümleden sonra gelmek üzere “NÜTED A.Ş. 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununa tabidir” ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan
Kocaeli

Kadim Durmaz
Tokat

Tacettin Bayır
İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Müzeyyen Şevkin
Adana

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayın Başkan...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Müzeyyen Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – NÜTED AŞ’nin sermayesinde kamu payı ne oranda olursa olsun Kamu İhale Kanunu ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu’ndan muaf tutuluyor. Bu, kamu ihale sisteminde haricen açılmış bir diğer gediktir. Kamu İhale Kanunu’nun 66’ncı maddesi şu şekildedir: “Bu Kanun hükümlerine ilişkin değişiklikler, ancak bu Kanuna hüküm eklenmek veya bu Kanunda değişiklik yapılmak suretiyle düzenlenir.” Yani NÜTED kamu ihale mevzuatının dışında tutulacaksa buna ilişkin hükmün aynı zamanda Kamu İhale Kanunu’nda da yer alması gerekmektedir ancak AKP’nin keyfi kanun yapma rejimi bu kanuni ilkeyi onlarca defa ihlal etmiş durumdadır. Mevzuat dışında tutularak denetime tabi olmuyor NÜTED. Son torba kanunlarda sık sık önümüze konulan uygulamalardan birini yine burada da yaşıyoruz. Yeni kanun teklifinde de kamuda yeni bir kara delik açılıyor, kamu kaynaklarının doğru kullanımı, gelecek nesillere güvenli bir şekilde aktarımı için Kamu İhale Kanunu mevzuatını görmezden gelme alışkanlıklarımızdan vazgeçmek zorundayız.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

23'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 23'üncü madde kabul edilmiştir.

24'üncü maddeyi okutuyorum:

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ceza Hükümleri ve İdari Yaptırımlar

Ceza hükümleri

MADDE 24- (1) Bu fıkrafta sayılan fiilleri işleyenlere aşağıdaki cezalar uygulanır:

a) Nükleer tesis, radyasyon tesisi veya radyoaktif atık tesisini geçerli bir lisansa sahip olmaksızın işletenler dört yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beş bin gün adli para cezası ile; radyasyon uygulamalarını geçerli bir lisansa sahip olmaksızın yürütenler bir yıldan dört yıla kadar hapis ve bin gün adli para cezası ile; nükleer tesis, radyasyon tesisi veya radyoaktif atık tesislerine ilişkin Kurumdan izin alınması gereken faaliyetleri geçerli bir izne sahip olmaksızın yürütenler iki yıldan beş yıla kadar hapis ve üç bin gün adli para cezası ile cezalandırılır.

b) Faaliyete ilişkin yükümlülükleri sona ermeden, faaliyetin yürütüldüğü yeri veya tesisi, nükleer maddeyi, radyoaktif kaynağı veya radyoaktif atığı sahihsiz kalacak şekilde terk edenler üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beş bin gün adli para cezası ile cezalandırılır.

c) Nükleer madde, radyoaktif kaynak ve radyoaktif atıkları; cebir, tehdit, hile veyahut hukuka aykırı başka bir davranış ile elde eden kişiler fiil daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç teşkil etmediği takdirde beş yıldan on beş yıla kadar hapis ve on bin gün adli para cezası ile cezalandırılır.

ç) Nükleer madde, radyoaktif kaynak veya radyoaktif atıkların kaybolmasına, çalınmasına veya yetkisiz kişilerin eline geçmesine ihmal göstererek veya dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak neden olan kişiler, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

d) 9 uncu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen istisnalar dışında radyoaktif atıkları veya kullanılmış yakıtları Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisine sokan kişiler beş yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin gün adli para cezası ile cezalandırılır.

e) Nükleer tesislere, radyasyon tesislerine, radyoaktif atık tesislerine ve nükleer madde, radyoaktif kaynak veya radyoaktif atıklara yetkisiz müdahalede bulunan, saldıran, zarar veren veya bunları sabote eden kişiler beş yıldan on beş yıla kadar hapis ve on bin gün adli para cezası ile cezalandırılır.

f) Nükleer tesisler, radyasyon tesisleri, radyoaktif atık tesisleri ile nükleer madde, radyoaktif kaynak veya radyoaktif atıklara ilişkin yazılımlara yetkisiz müdahalede bulunan, saldıran, zarar veren veya bunları sabote eden kişiler üç yıldan on yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

g) Nükleer tesis, radyasyon tesisi veya radyoaktif atık tesisini cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla ele geçiren, zapt eden veya kontrolü altına alan kişiler on iki yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

ğ) Nükleer silah ya da radyolojik silah imal eden, radyoaktif maddeleri bu amaçla bulunduran, kullanan, kullanımını yaygınlaştıran veya bunların ticaretini yapan kişiler yirmi beş yıldan otuz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrafta sayılan fiillerin gerçek veya tüzel kişiyi, uluslararası bir örgütü veya bir devleti bir fiili yapmaya veya yapmaktan kaçınmaya zorlamak amacıyla gerçekleştirilmesi hâlinde verilecek ceza fiilin ağırlığına göre yarısından iki katına kadar artırılır.

(3) Birinci fıkrada sayılan fiillerin bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde verilecek ceza fiilin ağırlığına göre yarısından bir katına kadar artırılır.

(4) Kurum adına denetimle görevli kişilerin görevlerini yapmasını engellemek amacıyla cebir veya tehdit kullanan kişiler fiil daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç teşkil etmediği takdirde 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 265 inci maddesi uyarınca cezalandırılır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge var, okutup oylarınıza sunacağım:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 24'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu
İstanbul

Muazzez Orhan Işık
Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Muazzez Hanım, buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler.

Teklifin 24'ncü maddesiyle, nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin ceza hükümleri getirilerek, ülkemizin taraf olduğu Nükleer Terörizmin Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme ile Nükleer Maddelerin ve Nükleer Tesislerin Fiziksel Korunması Sözleşmesi kapsamında, ulusal mevzuatta suç olarak düzenlenmesi gereken fiiller ile kurum tarafından yetkilendirilen faaliyetlerin yetkisiz olarak yürütülmesi durumlarının suç olduğu ve ilaveten, bu suçların örgüt şeklinde işlenmesi gibi durumlar suçun ağırlaştırıcı unsuru olarak düzenlenmektedir. Söz konusu bu düzenlemeyle, nükleer enerji üretimi nedeniyle açığa çıkabilecek riskler ve sonucu çok ağır olabilecek sonuçlar listelenmiştir. Sadece bu maddeden hareketle bile bu enerjinin ve kurulması amaçlanan kurum ve bağlı yapıların riskleri açığa çıkmaktadır. Bu düzenlemenin icrayla ilgili 27 maddesinin neredeyse 20'si bu niteliktedir.

Bizler nükleer enerjinin doğaya, insana, çevreye ve gelecek kuşaklara verebileceği zararları biliyoruz, ifade ettik. Düzenlemenin ilk maddesinde ifade edilen barışçıl kullanım ilkesinin mümkün olmadığını tarihsel ve güncel örneklerle, yaşanan kazalarla ve var olan büyük riskler nedeniyle biliyoruz. Sadece Hiroşima, Nagazaki gibi katliamlar değil, Çernobil ve Fukuşima vakaları da barışçıl denilen bu enerjinin risklerini göstermiştir. Olası bir deprem, sabotaj, ihmal veya kaza durumunda ülkeyi dinamitlemek anlamına gelen nükleer tesislerin kurulumunun durdurulması zorunludur. Nükleer enerji ihtiyacının ilk tartışıldığı 1950'li, 1960'lı yıllarda alternatif ve az riskli diğer enerji kaynakları tam olarak erişilebilir değildi, bu konuda hem halkların hem de devletlerin son yarım yüzyılda aldığı dersleri görmezden geliyor olabilirsiniz ancak şu anda bile Çernobil'in etrafında devam eden çatışma ve nükleer terörizm riski dünya genelini tehdit eder düzeydedir. Bu maddeye göre, çok uzun nükleer sonuçlar nükleer riskler, nükleer zararlı durumlar listesi var. Nükleer tesis, radyasyon tesisi veya radyoaktif atık tesisi geçerli bir lisansa sahip olmaksızın nükleer enerji işletilmesi riski; radyasyon uygulamalarının geçerli bir lisansa sahip olmaksızın yürütülmesi riski; nükleer tesis radyasyon tesisi veya radyoaktif atık tesislerine ilişkin kurumdan izin alınması gereken faaliyetleri geçerli bir izne sahip olmaksızın yürütülmesi riski; faaliyetlere ilişkin yükümlülükleri sona ermeden faaliyetin yürütüldüğü yeri veya tesisi nükleer maddeyi, radyoaktif kaynağı veya radyoaktif atığı sahihsiz kalacak şekilde terk etme riski; nükleer madde radyoaktif kaynak ve radyoaktif atıkları cebir, tehdit, hile veyahut hukuka aykırı başka bir davranışla elde eden kişilerin varlığı durumu; nükleer madde, radyoaktif kaynak veya radyoaktif atıkların kaybolmasına, çalınmasına veya yetkisiz kişilerin eline geçmesine ihmal göstererek veya dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak neden olma; radyoaktif atıkları veya kullanılmış

yakıtları denetim dışı şekilde ülkeye sokma ve ülkeden çıkarma riski; nükleer tesislere, radyasyon tesislerine, radyoaktif atık tesislerine vesaire nükleer madde, radyoaktif kaynak veya radyoaktif atıklara yetkisiz müdahalede bulunan, saldıran, zarar veren veya bunları sabote etme durumları; nükleer tesisler, radyasyon tesisleri, radyoaktif atık tesisleri ile nükleer madde, radyoaktif kaynak veya radyoaktif atıklara ilişkin yazılımlara yetkisiz müdahalede bulunan, saldıran, zarar veren veya bunları sabote eden durumlar; yine nükleer tesis, radyasyon tesisi veya radyoaktif atık tesisini cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla ele geçiren, zapt eden veya kontrolü altına alan durumlar; nükleer silah ya da radyolojik silah imal eden, radyoaktif maddeleri bu amaçla bulunduran, kullanan, kullanımını yaygınlaştıran veya bunların ticaretini yapan durumlar; bu durumlarda halkın, doğanın, çevrenin ve gelecek kuşakların görebileceği zararın kişilere verilecek hapis cezası veya para cezalarıyla tazmin edilmesi mümkün değildir. Bu cezaların caydırıcılığı olmadığı gibi icra edilmesi durumunda halkın, toplumun, çevrenin gördüğü zararlar da azalmayacaktır. Nükleer enerjinin kullanım alanlarının yaygınlaştırılması bu suçların teşvik edilmesine alan açacaktır. Gerisini okumayayım. Bu nedenlerden kaynaklı, bu maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

25'inci maddeyi okutuyorum:

İdari yaptırımlar

MADDE 25- (I) Bu fıkra da sayılan aykırılıkların tespit edilmesi durumunda Kurum tarafından aşağıdaki idari para cezaları uygulanır:

a) Bir nükleer tesisin geçerli bir lisansa sahip olmaksızın işletilmesi durumunda iki milyon yedi yüz otuz üç bin ila yüz otuz altı milyon altı yüz yirmi üç bin Türk Lirası, radyoaktif atık tesisleri ve radyasyon tesislerinin geçerli bir lisansa sahip olmaksızın işletilmesi durumunda bir milyon üç yüz altmış yedi bin ila on üç milyon altı yüz altmış üç bin Türk Lirası, radyasyon uygulamalarının geçerli bir lisansa sahip olmaksızın yürütülmesi durumunda yirmi sekiz bin ila iki yüz yetmiş dört bin Türk Lirası.

b) İzin alınması gereken faaliyetlerden; tesislere ilişkin olanların izin alınmaksızın yürütülmesi durumunda yüz otuz yedi bin ila altı yüz otuz sekiz bin Türk Lirası, diğerlerinin izin alınmaksızın yürütülmesi durumunda on bin ila kırk beş bin Türk Lirası; yetki belgesi alınması gereken faaliyetlerin yetki belgesi alınmaksızın yürütülmesi hâlinde beş bin ila iki yüz bin Türk Lirası.

c) Nükleer tesislere ilişkin mevzuat veya yetki koşullarına, Kurum kararlarına ve talimatlarına aykırı hareket edildiğinin tespit edilmesi hâlinde, iki yüz yetmiş dört bin ila iki milyon yedi yüz otuz üç bin Türk Lirası, radyoaktif atık tesisleri ve radyasyon tesislerine ilişkin mevzuat veya yetki koşullarına, Kurum kararlarına ve talimatlarına aykırı hareket edildiğinin tespit edilmesi hâlinde yüz otuz yedi bin ila altı yüz otuz sekiz bin Türk Lirası, diğer faaliyetlere ilişkin mevzuat veya yetki koşullarına, Kurum kararlarına ve talimatlarına aykırı hareket edildiğinin tespit edilmesi hâlinde dört bin ila yirmi sekiz bin Türk Lirası.

ç) Yetkilendirme için yapılan başvurularda veya yetkilendirme yapıldıktan sonra, yetkilendirilen kişi tarafından Kuruma gerçeğe aykırı belge sunulması veya yanıltıcı bilgi verilmesi veya yetkilendirme yapılma-sını etkileyecek yetki koşullarındaki değişikliklerin bildirilmemesi hâlinde, ceza hükümleri saklı kalmak kay-dıyla, nükleer tesisler için yetkilendirilen kişiye iki milyon yedi yüz otuz üç bin ila

yüz otuz altı milyon altı yüz yirmi üç bin Türk Lirası, radyoaktif atık tesisleri ve radyasyon tesisleri için bir milyon üç yüz altmış yedi bin ila on üç milyon altı yüz altmış üç bin Türk Lirası, diğer faaliyetler için yirmi sekiz bin ila iki yüz yetmiş dört bin Türk Lirası.

(2) Birinci fıkra uyarınca uygulanan idari para cezalarına ek olarak aykırılıkların giderilmesi için Kurum tarafından ilgili kişiye uygun bir süre verilir. Aykırılıkların verilen süre içinde giderilmemesi hâlinde idari para cezaları, her defasında bir önceki cezanın iki katı tutarında uygulanır. Gerçek dışı belge-nin, yanıltıcı bilginin veya yetki koşullarındaki değişikliğin yetkilendirmeye esas teşkil etmesi ve düzeltilme-sinin mümkün olmadığının tespit edilmesi hâlinde ise idari para cezasına ek olarak yetki askıya alınır, kısıtla-nır veya iptal edilir.

(3) Birinci fıkrada sayılan fiillerin halk veya çevre sağlığına ve güvenliğine tehdit oluşturacak şekilde tahribata yol açtığıının tespit edilmesi hâlinde uygulanacak idari para cezası bir kat artırılır. Kurum, idari para cezasına ek olarak, fiillerin halk ve çevre üzerinde oluşturduğu riskin devamı süresince lisans veya izni kısıtlayabilir, askıya alabilir. Kurum, fiillerin halk ve çevre üzerinde oluşturduğu riskin ağırlığına göre lisansı veya izni iptal edebilir.

(4) 14 üncü maddede belirlenen sigorta yaptırma veya teminat gösterme yükümlülüğünü yeri-ne getirmeyen işletenlere, sorumluluk sınırının binde üçü kadar idari para cezası uygulanır.

(5) 14 üncü maddede yer alan hükümlere aykırı hareket edildiğinin tespit edilmesi hâlinde ilgili nükleer faaliyetin yürütülmesi için gerekli olan lisans ve izinler, sigorta yaptırma veya teminat gösterme veya süresi dolan sigorta poliçesini veya teminatı yenileme yükümlülüğü yerine getirilene kadar Kurum tara-fından askıya alınır. Askıya alınma tarihinden itibaren bir yıl, yetkilendirilen kişi tarafından gerekçelendiril-mesi ve gerekçenin Kurum tarafından uygun bulunması hâlinde 3 yıl, içinde söz konusu yükümlülüğün yeri-ne getirilmemesi hâlinde lisans ve izinler iptal edilir.

(6) Bir yetkilendirmenin iptal edilmesi hâlinde, iptal tarihinden başlamak üzere;

a) Yetki belgesi alınması gereken faaliyetler için üç ay,

b) İzin alınması gereken faaliyetler için altı ay,

c) Lisans alınması gereken faaliyetler için bir yıl, süre ile iptal edilen yetkilendirmeye konu faaliyet için aynı kişi tarafından yeniden yetkilendirme başvurusunda bulunulamaz ve Kurum tara-fından bu kişilere yetki verilmez.

(7) İdari para cezaları, tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir. İdari para cezalarına karşı otuz gün içinde idare mahkemelerinde dava açılabilir. Uygulanan idari para cezalarına karşı yargı yoluna başvurulması ilgili vergi dairesine idari para cezasına ilişkin banka teminat mektubu verilmesi durumu hariç tahsil işlemlerini durdurmaz. Teminat mektubunun miktarı, türü, hangi şartlarda paraya çevrileceği ve diğer hususlar Kurum tarafından belirlenir.

(8) Aykırılığı oluşturan fiilin, işlendiği tarihten itibaren iki yıl içinde aynı kişi tarafından tekrar işlenmesi hâlinde idari para cezası her defasında bir kat artırılarak uygulanır. Bu cezaların verildiği tarihten itibaren iki yıl içinde idari para cezası verilmesini gerektiren aynı fiil tekrar işlenmediği takdirde önceki cezalar tekrarda esas alınmaz.

(9) İdari yaptırım uygulanması, yetkilendirilen kişilerin güvenlik ve emniyet tedbirlerini alma yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

(10)Radyoaktif maddelerin güvenlik ve emniyetinin sağlanamadığının ve bu durumun halkın, çalışanların, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyondan korunmasını tehdit edebileceğinin Kurum tarafından değerlendirilmesi hâlinde alıkoyma, taşıma ve bertaraf da dâhil olmak üzere Kurum, gereken tedbirleri alabilir veya aldırabilir. Kurumun bu kapsamdaki talepleri ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından gecikmeksizin karşılanır. Bu kapsamda oluşan masraflar ilgisinden tahsil edilir.

(11) Bu Kanuna göre idari yaptırımların uygulanması, bu Kanunun diğer hükümlerinin uygulanmasına engel oluşturmaz. Bu Kanuna göre verilen cezalar ve alınan tedbirler diğer kanunlar gereği yapılacak işlemleri engellemez. 24 üncü maddede yer alan cezaların uygulanması idari yaptırımların uygulanmasına engel oluşturmaz.

(12)Bu madde kapsamında uygulanacak idari yaptırımlara ilişkin uygulama esasları; kusurun derecesi, ihlal edilen menfaatin ağırlığı ve ihlal edenin ekonomik durumu gibi hususlar dikkate alınarak Kurum tarafından yönetmelikle belirlenir. Uygulanacak idari yaptırımlar ve idari para cezasının miktarı; tesis ve faaliyetin türü ve özellikleri, radyasyona maruz kalma olasılığı, maruz kalınacak radyasyonun büyüklüğü, zararın varlığı ve büyüklüğü dikkate alınarak dereceli yaklaşımla belirlenir.

(13)İdari yaptırımlar hakkında karar vermek hususunda Kurul yetkilidir. Kurul; idari para cezası, yetkinin kısıtlanması, askıya alınması veya iptali idari yaptırımlarını birlikte ya da ayrı ayrı uygulayabilir.

(14)Bu madde uyarınca uygulanacak idari yaptırımlar hakkında bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyle ilgili 1 adet önerge var, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 25'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, bu maddeyle, nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin Kurum tarafından uygulanacak yetkilendirmenin iptali, kısıtlanması, askıya alınması ve idari para cezaları idari yaptırımlar ile idari para cezalarının belirlenmesinde dereceli yaklaşım esas alınmakta, alt ve üst sınır gösterilmekte, nükleer enerji alanında hukuki sorumluluk yükümlülüğünün ihlali hâlinde nispi idari para cezası öngörülmekte, radyoaktif maddelerin güvenlik ve emniyetinin sağlanamadığının ve bu durumun halkın, çalışanların, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyondan korunmasını tehdit edebileceğinin Kurum tarafından değerlendirilmesi hâlinde alınabilecek tedbirler ve bu tedbir masraflarının nasıl karşılanacağına ilişkin düzenlemeler yapılmaktadır.

Türkiye’de nükleer enerjide var olan riskler çok boyutludur. En temel risklerden biri de Türkiye’nin bu konudaki nitelikli insan gücüne sahip olmayışı ve bu konuda bilim insanlarının görüşlerinin esas alınmamasıdır. Üniversitelerin OHAL KHK’leri ve ihraçlarla içinin boşaltılması, kayyum düzeniyle bilimsellikten uzaklaşılması en temel meselelerde bile üniversitelerden görüş alınmamasına veya akademisyenlerin görüş vermemesine neden olmuştur. “Medya” deseniz zaten durum ortadadır. İktidarın sivil toplumu, meslek odalarını, akademiye dikkate almadan yüzlerce düzenleme yaptığını biliyoruz. Bu

düzenlemede de ne ekolojik ne de toplumsal talepler dikkate alınmamıştır. Ancak siyasal inatlar ve rantçı bakış açılarının görmeyi ihmal ettiği en temel meselelerden biri nükleer güvenlik sorunudur. 1970’li yıllardaki petrol kriziyle birlikte enerji bağımsızlığı kapsamında dünyada nükleer enerjiye büyük umutlar bağlanmış, özellikle gelişmiş ülkelerde nükleer santrallerin sayısı hızla artmıştır. Ancak Çernobil başta olmak üzere birçok vaka bu eğilimi durdurmuştur. Ancak nükleer santrallerin işletme güvenliği ve radyoaktif atık sorununa yönelik temel kaygılar giderilememiş, radyoaktif atıkların uzun süreli depolanması sorununa kalıcı bir çözüm bulunamamış, geçen süre içerisinde nükleer santrallere karşı çevre duyarlılığı artmıştır.

Çevre ve insan sağlığı üzerinde son derece tehlikeli ve uzun süreli etkileri olan nükleer kazaların önlenmesi için işletme güvenliğinin mutlak şekilde sağlanamayacağı bu düzenlemede de belirtilmiştir. Radyoaktif atıkların uzun süreli depolanmasına ilişkin sorunlara hâlâ kalıcı bir çözüm bulunamamış olması, nükleer enerjiye ilişkin ciddi sorunların oluşmasına neden olacaktır.

Bu riskler nedeniyle gelecek dönemlerde nükleer enerji kullanımının toplam enerji içindeki payının azalacağı bir yaklaşım esas alınmaktadır. Birçok ülkede var olan tesisler sorun hâline gelmiştir. Türkiye’nin sınırına 16 kilometre, Kars’a 100, Iğdır’a 30, Erivan’a 32 kilometre yakınlıkta olan Metzamor Nükleer Santrali, günümüzde dünyadaki mevcut santraller içerisinde en güvensiz reaktörler arasında yer almaktadır. Herhangi bir sabotaj veya depremin ne kadar insanı riske attığı açıktır. Aslında nükleer santralin daha yapım sürecinde, Sovyet bilim insanları ve Ermenistan içerisindeki çevreler, santralin fay hattı üzerinde yer alması ve su kaynaklarına sızıntı gerçekleşmesi ihtimali dolayısıyla yapımına karşı çıkmıştır ancak tıpkı Akkuyu’daki riskleri ifade edenler nasıl dikkate alınmıyorsa burada da dikkate alınmadılar. Geline aşamada, on yıl içerisinde nükleer çöplüğe dönen bir yapı ortada ve tehdit olarak durmaktadır.

Kanun teklifinin bu maddesi de bu risklerin olabileceğini reddetmiyor ancak yaptırım düzenleyerek geçiştirmeyi amaçlıyor. Hâlbuki bu riskler gerçekleştikten sonra geri dönüş olmayan yıkım ve kayıplar yaşanmakta ve herhangi bir biçimde tazmin imkânı kalmamaktadır. Bu gerekçelerle maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

26’ncı maddeyi okutuyorum:

DOKUZUNCU BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Çeşitli hükümler

MADDE 26- (1) Bu Kanunun uygulanmasında nükleer santrallerin kurulmasına ve işletilmesine dair işbirliğine ilişkin uluslararası anlaşmalarda yer alan özel hükümler saklıdır.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında 29/6/2004 tarihli ve 5201 sayılı Harp Araç ve Gereçleri ile Silâh, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

(3) Mevzuatta nükleer enerji ve radyasyonun kullanımını içeren faaliyetlerin düzenleyici kontrolü ile ilgili olarak kapatılan Türkiye Atom Enerjisi Kurumuna yapılan atıflar Kuruma yapılmış sayılır.

(4) Mevzuatta mülga 2/7/2018 tarihli ve 702 sayılı Nükleer Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde 2 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanun Teklifi'nin 26'ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu
İstanbul

Muazzez Orhan Işık
Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun Muazzez Hanım.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – 26'ncı maddeyle, ülkemizin taraf olduğu nükleer santrallerin kurulmasına ve işletilmesine ilişkin uluslararası anlaşmalarda yer alan özel hükümlerin, Harp Araç ve Gereçleri ile Silah, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanun hükümlerinin bu kanun hükümlerinin uygulanmasında saklı olacağı, ayrıca nükleer enerji ve radyasyonun kullanımını içeren faaliyetlerin düzenleyici kontrolünün, kapatılan Türkiye Atom Enerjisi Kurumuna yapılan atıfların Kuruma yapılmış sayılacağı düzenlenmektedir.

Bu düzenlemeyle saklı kalan veya referans gösterilen düzenlemeler konunun ne kadar kapsamlı olduğunu da gösteriyor. Ancak bundan tam on bir yıl önce Fukuşima'da depremden daha büyük bir felaket yaşandı ve dünyanın birçok ülkesi bu konuda ders aldı ve ödevlerini yerine getirmeye çalışıyor. Fukuşima felaketinden sonra dünyada nükleer enerjinin zararlı olduğu ve bu zararın kontrol edilemeyeceği en net hâliyle açığa çıktı. Bu felaket yüksek teknoloji merkezi Japonya'da bir zihniyet değişikliğine neden oldu. Bu olay dünya genelinde yansımalar ve etkiler gösterdi. Örneğin, en sert tepkiler Almanya ve İtalya'dan geldi. Felaketten üç ay sonra, 30 Haziran 2011'de Almanya, 2023 yılına kadar nükleer santralleri aşamalı olarak kapatma kararı aldı ve uyguluyor. İtalya'da yapılan referandum sonucunda halkın yüzde 95'i yeni nükleer santrallerin açılmasına "hayır" dedi. Nükleer santraller işleten diğer ülkeler ise güvenlik önlemlerini artırdı. Örneğin, İsviçre ve Finlandiya yeni nükleer santral kurma çalışmalarını geçici olarak durdurdu. Fransa'da ve ABD'de bile nükleer enerji konusunda eskiden beri süregelen eğilim azalırken yeni nükleer santrallerin yapımı hususunda sivil toplumda giderek genişleyen bir direniş ortaya çıktı ve demokratik ülkeler halkın bu eğilimini dikkate alıyor. Bu gelişmelere karşılık, Çin ve Rusya hâlâ nükleer enerji kapasitelerini artırmaya devam ediyor. Türkiye'de ise AKP Hükûmeti sanki Japonya'daki bu nükleer felaket olmamış gibi ilginç bir şekilde Akkuyu ve Sinop girişimlerini başlattı. Fukuşima'da çekirdek erimesinin devam ettiği sıralarda Türkiye'de Rusya tarafından yeni bir nükleer santralin kurulması için imzalar atıldı. Bütün bunlar Türkiye'nin Japonya gibi ciddi deprem riski altında olan bir ülke olmasından dolayı daha da risk içermektedir. Elektrik Mühendisleri Odasına göre, yeni nükleer santralin kurulacağı Akkuyu, deprem riskinin yüksek olduğu bir fay hattının 25 kilometre yakınında bulunuyor. Akkuyu'daki halkın büyüyen tepkisine rağmen Hükûmet bu konudaki endişeleri ne yazık ki yeterince dikkate almamaktadır. Japonya'da 7-8 bandında olan depremlerde bile hasar oranlarının düşük olduğu, Türkiye'de ise 5'ten büyük depremlerde can kayıplarının yaşandığı bilinmektedir. Orman yangınlarına, sellere, su taşkınlarına müdahalede ve tedbir almada geç kalan bir iktidarın nükleer risklerin gerçekleşmesi durumunda yetersiz kalacağı açıkça ifade edilebilir. Geçen yıl Akdeniz Bölgesi boyunca çıkan yangınlarda halkın çaresiz bırakılması, en temel kamu hizmetlerinin

bile günlerce verilememesi Türkiye'nin kriz durumlarında altyapısının ne kadar yetersiz olduğunu göstermektedir. Nükleer sızıntı veya diğer olası risk durumlarında kitlesel kayıpların ihmal, eğitimsizlik ve tedbirsizlik nedeniyle yaşanacağını da bugünden ifade etmek istiyoruz ve bu nükleer cinnetten bir an önce geri adım atılmalıdır.

Sayıdığım nedenlerden dolayı da 26'ncı maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Kanun Teklifi'nin çerçeve 26'ncı maddesinin (2)'nci fıkrasının teklif methinden çıkarılmasını ve sonraki fıkraların buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Fahri Çakır

Ahmet Çolakoğlu

Düzce

Zonguldak

Gerekçe:

(2/4222) esas numaralı Teklifi'nin çerçeve 4'üncü maddesinin (3)'üncü fıkrasına eklenen ibareyle 5201 sayılı Kanun kapsamındaki ithalat, ihracat izinlerine ilişkin hususlarda Kurum ve ilgili bakanlık arasında koordinasyon sağlanacağı öngörülmüş olup belirtilen nedenle aynı amaca matuf ilgili fıkranın teklif metninden çıkarılması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 27'nci maddeyi okutuyorum:

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 27- (I) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Kanunun 59 uncu maddesinin birinci fıkrasına “Anayasa Mahkemesi Basın Müşavirliğine,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Nükleer Düzenleme Kurumunun Başkan Yardımcılıkları ve Daire Başkanlıklarına” ibaresi eklenmiştir.

(2) 9/7/1982 tarihli ve 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun Muafiyetleri ve Bazı Düzenle-meler Yapılması Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 9- Türkiye Cumhuriyeti'nin tarafı olduğu nükleer güç santrallerin kurulması ve işletilmesi projelerine dair işbirliğine ilişkin uluslararası anlaşmaların uygulanmasındaki yetkili kurum görevi çerçevesinde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı personelinden, bu anlaşmalarda öngörülen projelerin uygulanma sürecinin takibi, gözetimi ve koordinasyonu için görevlendirilenler hakkında, 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununun 35 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca görevlendirilen personele uygulanan harcıraha ilişkin hükümler uygulanır.”

(3)4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir:

”bb) Nükleer Düzenleme Kurumunun düzenleme ve denetlemeye ilişkin mal, hizmet ve danışmanlık hizmeti alımları, nükleer santral projeleri kapsamında saha ve fizibilite çalışmaları ile ilgili etüt, hizmet ve danışmanlık hizmeti alımları, Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun yürüttüğü ve desteklediği araştırma ve geliştirme projeleri için gerekli olan mal ve hizmet alımları ile bu projelerle doğrudan bağlantılı olan ve projenin yürütülmesi için zorunluluk arz eden yapım işleri ile Hesaplar Yönetim Kurulunun radyoaktif atık yönetimi özel hesabı ve işletmeden çıkarma özel hesabı ile ilgili danışmanlık hizmet alımları,”

(4)9/11/2007 tarihli ve 5710 sayılı Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (ç) ve (ı) bentleri; 5 inci maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları; 7 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci cümleleri ve geçici 1 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

(5)2/7/2018 tarihli ve 702 sayılı Nükleer Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 27'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu
İstanbul

Muazzez Orhan Işık
Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, iktidarın hukuk dışı ve usul dışı KHK düzenlemelerinin AYM’de iptal edilmesi hukukun olağan bir sonucudur ancak bariz hukuk dışılıkların aylarca, yıllarca sürmesinin bir sonucunu bugün konuşuyoruz. Bu düzenlemeyle, bugüne kadar Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin tüm bütçeleri, personelleri ve uygulamalarının yasal dayanaktan yoksun olduğu ifade ediliyor. Yaklaşık üç dört yıldır faaliyet gösteren bir Kurumun kanununu yeniden görüşmek durumunda kalıyoruz. Öncelikle bu çarpıklığın bu politikaların bir sonucu olduğunu ifade etmemiz gerekiyor yani “Siz yıkın, mahkeme kararı arkadan gelir.” yaklaşımının bir kural hâline geldiğini görüyoruz.

Öte yandan, nükleer enerji dünya genelinde terk edilmeye çalışılırken Türkiye’de cinnet düzeyinde bir ısrarın olduğunu ve bu nükleer cinnetin ekonomik gerekçelere dayanmadığı ifade edilmelidir. Akkuyu başta olmak üzere, kurulması planlanan ve çalışmaları devam eden nükleer santrallerden kamuoyuna yansıyan enerji alım bedelleri ve alım garantilerinin çok pahalı olduğu ve döviz kurlarına endeksli olduğu ifade edilmektedir. Bu kanundaki parasal cezaların ve parasal rakamların da TL üzerinden değil, avro üzerinden değerlendirilmesini kamuoyunun takdirine sunuyoruz.

2010 yılında Rusya’yla yapılan anlaşmaya göre, Akkuyu Nükleer Enerji Santrali kamu mülkiyetinde olan atom enerjisi kuruluşu Rosatom tarafından yapılacak ve işletilecektir. Türkiye inşaa alanını ve gerekli izinleri bedelsiz temin edecek fakat santralin nasıl yapılacağına ve işletileceğine dair tasarım ve radyoaktif atıkların imhası dâhil olmak üzere hemen hiçbir yetkiye sahip olmayacaktır. Santral, devreden çıkarma işleminin sonuna kadar Rosatom’un mülkiyetinde kalacak ve Rosatom’un hissesi asla yüzde 51’in altına düşmeyecek. Dolayısıyla, Akkuyu Nükleer Enerji Santrali egemen bir

devletin sınırları içerisinde olup bir başka devlete ait olan ve o devlet tarafından işletilen ilk ve tek NES olacaktır. Ayrıca, yakıt sadece Rus TVEL firması tarafından temin edilecek, tüm vasıflı eleman kadrosu Rusya'dan gelecektir, geçen on iki yıl bu durumun aynı bu şekilde geliştiğini göstermiştir. Türkiye, Ukrayna krizinde Rusya'nın Avrupa Konseyi üyeliği oylaması sırasında çekimser kalmış; S-400 vakasından 36 askerin Rusya tarafından öldürülmesine, Rusya'ya karşı bir tutum geliştirmemesinde bu nükleer bağımlılık ilişkisinin etkisi vardır. Türkiye ve Rusya'nın ulusal çıkarları iki tek adamın ferasetine, iktidarların bekasına ve çıkarlarına mahkûm kalmış durumdadır ancak nükleer risk bir kişiye, bir iktidara ve hatta bir ülkeye göre değil, genel olarak dünyayı etkileyen bir faktördür. Tüm bu gerekçelerle maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas sayılı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 27'nci maddesinin (3)'üncü fıkrasının madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan
Kocaeli

Kadim Durmaz
Tokat

Tacetin Bayır
İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Müzeyyen Şevkin
Adana

Gerekçe:

Nükleer Düzenleme Kurumunun düzenleme ve denetlemeye ilişkin mal, hizmet ve danışmanlık hizmeti alımları, nükleer santral projeleri kapsamında saha ve fizibilite çalışmalarıyla ilgili etüt, hizmet ve danışmanlık hizmeti alımları, Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun yürüttüğü ve desteklediği araştırma ve geliştirme projeleri için gerekli olan mal ve hizmet alımları ile bu projelerle doğrudan bağlantılı olan ve projenin yürütülmesi için zorunluluk arz eden yapım işleri, Hesaplar Yönetim Kurulunun radyoaktif atık yönetimi özel hesabı ve işletmeden çıkarma özel hesabıyla ilgili danışmanlık hizmet alımlarının Kamu İhale Kanunu hükümlerinden istisna tutulmaması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Bir önceki önerge için sormadık ama... Oğuzhan Bey, katılıyor muydunuz?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam, teşekkürler.

Diğer önergeleri okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin çerçeve 27'nci maddesinin (5)'inci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederim.

Fahri Çakır

Düzce

“(6) 8/3/2011 tarihli ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun 3 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (ç) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı maddenin dördüncü fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“ç) Devraldığı tesisi DSİ’nin onayını almak suretiyle geliştirmek bu tesis ile ilgili yeni projeler yapmak veya yaptırmak, yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanmak üzere sulama tesisinin mütemmim cüzü olacak şekilde projeler geliştirmek, enerji tesisleri kurmak ve işletmek veya diğer kurum ve kuruluşlar tarafından geliştirilen, kurulan yenilenebilir enerji tesislerini devralarak işletmek, sulama birliğinin feshi halinde tesisleri çalışır halde DSİ’ye devretmek.”

“h) Görev sahası dahilinde, işlenmeyen ve tarım yapılmayan gerçek ve tüzel kişilere ait tarım arazilerini DSİ’ce düzenlenecek usul ve esaslar dahilinde, kiralarak tarımsal üretim yapmak veya yaptırmak.”

Gerekçe:

Ülke genelinde 193 sulama birliği toplam 2,3 milyon hektar alanda sulama faaliyetlerini yürütmeye çalışmaktadır. Bu alanın 550 bin hektar kısmı için pompaj tesisleri vasıtasıyla ile sulama yapılabilmektedir. Bu kuruluşların yapıları itibarıyla ticari faaliyetleri kısıtlıdır. Sulama birliklerinin en büyük çıkmazı gelir kaynakları olan çiftçilere verdikleri hizmet nedeniyle almaları gereken hizmet bedellerini tahsil edememeleridir. Bu durum sulama şebekesinin işletme ve bakımından sorumlu olan ve şebekeleri faaliyette tutması gereken bu kuruluşlar için maddi güçlük oluşturmakta, bunun sonucu olarak da sulama şebekeleri zaman içinde bakım, onarımının yapılmaması nedeniyle kullanılamaz hâle gelmekte, sulama birlikleri ödeyemedikleri borçları nedeniyle ticari olarak faaliyet gösteremez hâle gelmektedir. Yerinde istihdam sağlanamamakta, ürün kalitesi ve miktarında azalmalar yaşanmakta, millî servet olan topraklarımız atıl duruma düşmektedir.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Bir açıklama yapsınlar.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – DSİ’den arkadaşlarımız burada. Kendinizi tanıtarak açıklamanızı yapın.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Bir de tarım yapar, tarım neden? Bir açıklarsanız...

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Saygılarımı sunuyorum saygıdeğer Komisyonumuz. Ben İşletme ve Bakım Daire Başkanı olarak Devlet Su İşlerinde görev yapıyorum.

Bizim Devlet Su İşleri tarafından inşası tamamlanan sulama tesislerinin işletme, bakım ve yönetim sorumluluğunu biz sulama birliklerine daha çok devrediyoruz. Şu anda da işletmeye açtığımız tesislerin yüzde 86’sı sulama birliklerine devredilmiş durumda, 2 milyon 384 bin hektar; bunun 550 bin hektarı pompaj sulamadır, enerjiye dayalı olarak çalışması gerekmektedir, ağırlıklı olarak daha çok Şanlıurfa’da. Bizim burada en çok yaşadığımız problem enerji maliyetlerinin karşılanmasıdır. Enerji maliyetlerinin karşılanamaması sebebiyle bazı sulama pompaj tesisleri atıl vaziyete düşmüş durumdadır, yüzde 50 kapasiteyle çalışmaktadır. Bu teklif maddesinin geçmesiyle beraber sulama birlikleri yenilenebilir enerji kaynaklarını kurabilecek, işletebilecek ve buradan elde ettikleri geliri sulama tesisinin işletme bakımında, yönetiminde kullanacaklar. Bunun sonucunda, sulama birliklerinin tek gelir kaynağı çiftçilerden almış oldukları ücretlerdir, “su kullanım hizmet bedeli” diyoruz. Bu, su kullanım hizmet bedellerinde yüzde 50’den fazla bir indirim yapılacak eğer GES tesisini biz yapıp da sulama birliklerine verirsek ya da kendileri yaparlarsa. Bu, çiftçimize de pozitif olarak, ücret indirimi

olarak yansıyacaktır. Şu anda bu büyük bir problem bizim açımızdan, birincisi bu, yenilenebilir enerji kaynaklarının yapılmasıyla ilgili. Bu kanun teklifinde sulama birlikleri tabii, ticari kuruluşlar değil. Dolayısıyla, burada 6172 sayılı Kanun'da sulama birliklerinin bir enerji tesisi kurma, bir gelir elde etme yetkileri yok, bu kanunla beraber bu yapılmış olacak.

İkincisi, atıl vaziyetteki tarım arazilerinin sulama birliklerince işletilmesi olayı da kendi teslim almış oldukları, devralmış oldukları sulama alanlarında işlenmeyen araziler var, çeşitli sebeplerle sulama yapılmayan alanlar var. Yani "sulama oranı" diyoruz biz buna. Türkiye'de yaklaşık şu anda yüzde 68 olarak -2021 yılı rakamları- işletiliyor. Sulama alanlarının, arazilerinin yüzde 32'sinde sulama yapılmıyor, çeşitli sebeplerden dolayı.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Şanlıurfa'da da 2 buçuk milyon dönüm taşlık arazi var, güneş enerjisi kullanılıyor.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Evet, yani güneş enerjisini DSİ'ye ait olan taşınmazlar ve DSİ'nin tasarrufunda olan alanlarda kuracaklar bu alanları.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Yani onu DSİ değil de sulama birliği mi kuracak?

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Efendim, onu hem Devlet Su İşleri kurabilir, gücü varsa sulama birliği kendisi yapabilir veyahüt da başka, kalkınma ajanslarından, diğer yerlerden, vesaire, alıp kurup sulama birliğine devredebilir yani bütün yollar açık bu kanunda, onların hepsine cevaz veriyor zaten.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Anlamak için soruyorum, yanlış anlamayın.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Evet, buyurun, buyurun.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Sulama birliğinin buradaki çıkarı; normalde suyu çıkarmak için elektrik kullanıyordu, artezyenle, vesaireyle. Şimdi güneş enerjisi, GES panelini kullanarak mı çıkaracak?

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Şöyle, onu sisteme verecek, mahsuplaşacak oradan, mahsuplaşma yapacak yani orada ürettiğini verecek, kendi tükettiğini geçmeyecek yani kurulu gücünü geçmeyecek, fazlasını üretemeyecek, ihtiyacı kadar üretecek ama burada eğer bir şekilde tüketimi düşerse, üretim fazlası olursa buradan elde edilen fazla geliri de yine sulamanın diğer bakım onarımında, modernizasyonunda kullanacak, başka bir yerde kullanmayacak bunu. Bu da sınırlı olacak.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Peki, bunu normalde o tarlalarda elektrik olmadığı için mi böyle bir şey ifade ediyorsunuz? Yoksa, elektrik var aslında, pahalı olduğu için...

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Şimdi şu anda mevcut durumda elektrik var, enerji maliyetlerinden dolayı. Enerji maliyetleri yüksek olduğu için sulamada, ondan dolayı bu şekilde bir çözüm önerisi getiriliyor bu kanun teklifiyle beraber. Orada sadece artezyen kuyular değil, aynı zamanda, bizim pompa istasyonlarımız var, böyle, büyük su kaynaklarından pompaj yaptığımız.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Kanalı yapmışsınız, su bırakılmamış, çürüyen kanallar var...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Sayın Daire Başkanım, yalnız, orada bir konuda sizi uyarmak istiyorum.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Buyurun.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Ben şimdi, geçen hafta kendi evimin çatısında 27 tane panelle kendi evimin ihtiyacı olan elektriği üretmek için sözleşme yaptım şirketle. Şirket beni uyardı, şöyle; 6.500 lira ödüyorum aylık şu anda aydınlatmaydı, suydü, ısı pompasıyla ısındığım için. “Dört beş yılda amorti ederiz herhâlde, değil mi?” falan dedik -15 bin dolar gibi bir rakam çıkardılar- bana şunu ifade etti: “Siz elektriği direkt kendiniz tüketmeyeceksiniz, şebekeye vereceksiniz önce.”

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Evet, doğru.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – “Ve şebekeden alacaksınız. 2 sayaç takacağız; bir çıkış, bir giriş.” Şimdi, sulamada da böyle mi yapacaksınız?

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Evet, o sisteme...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – O zaman, burada elektrikten daha ucuz olmayacak GES’ten ürettiğiniz enerji, nasıl olacak o? Orada bir hesap hatası var herhâlde.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Şimdi, şu anda GES’ten elde ettiğimiz gelir o enerji masrafını karşılıyor, o şekilde kurulacak. Yani şu an 605...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Normalde altı yılda orada nasıl karşılıyor anlamadım.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Şimdi, sulama birlikleri neticede dört ay kullanıyor bunu ama şimdi on iki ay kullanacak, o dört ayını kendi ödeyecek, o sekiz ayını da gelir olarak kaydedecek.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Yani on iki ay yaptığı elektrik üretiminin sekiz ayını sisteme verecek, artı haneye geçecek.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Hepsini verecek, on iki ay verecek.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Peki, Değerli Daire Başkanım, Devlet Su İşlerinde sulama birlikleri şu anda sizin yönetiminizde, her ne kadar seçilmiş Meclis üyeleri varmış gibi olsa da, doğru mu?

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Yok, 2018 yılında o değişti. Şu anda sulama birlik başkanları Bakanlığımız tarafından görevlendirilen kişilerden oluşuyor ama diğer çalışanlar kamu görevlisi değil, sulama birliği kamu kurumu da değil. Yönetici Devlet Su İşlerinden veyahut da...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Peki, son beyanlarda dönüm başı 1 lira da kırtasiye masrafı alıyorlar, bundan bilginiz var mı? Devletin ödeneği yok, parası yok diye.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Şimdi, sulama birliklerine herhangi bir kanun gereği bir... Şimdi, bunu herkes bekliyor tabii, bütün bu enerji problemi sürekli gündemde sulamada, bu tabii DSİ sulamalarında. Bu geçtiği zaman büyük bir aşama kaydedilmiş olacak.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, iklim değişikliğiyle alakalı bir komisyon kurulmuştu Veysel Eroğlu Başkanlığında. Şimdi, DSİ geldi, bize, bu sulama birliklerinin 2018 yılındaki değişiklikten sonra ne kadar rantabl olduğu, tahsilatların ne kadar arttığı konusunda çok ciddi tablolar verdi. Yani hatta şu söylendi: Yasal olarak olması imkânsız, sulama kooperatiflerinin de benzer şekilde DSİ’nin uhdesine geçmesi gerektiğinden bahsedildi, hatta komisyon raporunda da yazıldı, yazılmaması gerektiği hâlde. Yani burada batmış, sizin anlattığınız manzaraya göre- tahsilat yapılamıyor, şu olmuyor, bu olmuyor, hizmet verilemiyor. Şimdi sizin burada anlattığınız manzara ile -gerçek budur büyük ihtimalle- Komisyon çalışmalarında DSİ Genel Müdürünün bize anlatmış olduğu bu sulama birlikleri manzarası arasında çok büyük bir fark var. Onu bir kere belirtmek istiyorum.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Bölgesel olabilir mi?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yok ağabey, genel için, bütün rakamları verdi adamlar. Yani işte 2018’den önce yüzde 30’lar, yüzde 40’lardayken yüzde 80’lere, yüzde 90’lara tahsilatların çıktığından bahsediliyor.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – İyileşme var Sayın Milletvekilim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani bir tuhafılık var. Ya sizin vermiş olduğunuz bilgilerde bir eksiklik var...

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Efendim, iyileşme var, o doğru yani.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – O zaman buradakinde biraz sıkıntı var.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Şimdi oradaki olay şu: Şu anda, burada aslında en büyük problem Şanlıurfa’da fazla sayıda pompaj tesisi var. Belki Türkiye’deki o enerji tüketiminin yüzde 50’den fazlası...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani şu yapılabilir, demek istediğim şey şu: Sulama birlikleri yapmış oldukları enerji yatırımıyla çiftçisine bedava su verebilir. Öyle mi?

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – O şimdi sadece şöyle...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Veyahut da bir belediye de bunu yapabilir yani.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Sayın Milletvekilim şöyle: Efendim, sadece enerji gideri değil sulamadaki, işletme bakım giderleri...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tamam neyse, onu boş verelim. Peki, ben şunu merak ediyorum. Ha bir şeyi anlarım, kendi ihtiyacını karşılamak için şeyi anlarım. GES’ten bahsediyorsunuz siz şu anda ama hidrolikten de bahsediyorsunuz. Hidrolikten kastınız ne?

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – O bizim normal hidroelektrik santralleri de, rüzgâr enerji santralleri, kanal üzerine kurulabilecek, kinetik enerjiden üretilebilecek bütün yenilenebilir enerji kaynaklarını kastediyor ama burada asıl hedefte GES var aslında. Yani ağırlıklı GES olarak düşünülüyor bu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Peki “Yenilenebilir enerji tesislerini devralmak” diyor. Hadi mevcut olan su kaynaklarından anlarım da... Ne diyor? “Yenilenebilir enerji tesislerini devralmak, işletmek...” Yani tarımdan biraz daha enerji şirketine doğru mu çıkıyor bu sulama birlikleri?

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Hayır Sayın Milletvekilim. Şimdi, burada bir sınırlama getiriliyor yani onun kendi kurulu bir gücü var, pompanın kurulu gücünden fazla üretemeyecek. Orada aldığını yine sulamada kullanacak, yine çiftçiye dönecek bu tekrar yani su kullanım hizmet bedelinde indirim yapmış olacak o enerji masrafının büyük çoğunluğunu buradan karşıladığı zaman on iki ay ürettiğinde.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Peki, bu görev sahası dâhilinde işlenmeyen ve tarım yapılmayan gerçek ve tüzel kişilere ait tarım arazilerinin DSİ’ce düzenlenecek usul ve esaslar dâhilinde kiralarak tarımsal üretim yapmak veya yaptırmak...

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Onu da açıklayayım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, ben tarımla uğraşan bir insan olarak söyleyeyim size. Eğer siz bu işe giderseniz zarar edersiniz, söyleyeyim ben size yani tarım yapmaya kalkarsanız zarar edersiniz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – İşleri tarım yapmak değil onların, su sağlamak çiftçiye.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Burada niye yazıyor peki?

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Efendim, onun amacını açıklayayım ben müsaade ederseniz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Burada öyle yazıyor, “tarım yapmak” diyor ama.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Şimdi, özellikle doğu bölgelerine doğru gittikçe bizim işletmeye açtığımız tesisler yüzde 100 kullanılmıyor. Mesela, 1.000 hektarı sulamaya açmışsak, 10 bin dekar diyelim, bunun işte 7 bin dekarına ya da 6 bin dekarına vatandaş sulama yapıyor. Boş olan araziler var yani nadasa bırakmış veyahut da başka sebeplerden ekim yapmıyor.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hazine mi onu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Hazine değil, yok.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bir şahıs mı alıyor?

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Şahıs arazileri. Yani sulama birliği yapmak zorunda değil; eğer isterse ekim yapılmayan arazilere de orada ekim yaparak kendi sahasında ama dışında değil, sadece devraldığı sulama şebekesinin olduğu sahada, onun dışına çıkmamak koşuluyla burada tarım yapabilecek, buradan da elde ettiği net geliri yine sulamanın işletme bakım yönetiminde kullanacak, yine o su kullanım hizmet bedelinin düşmesi için kullanacak bunu da. Yani burada amaç, devlet tarafından yapılan tesislerin atıl kalan kısımlarının tekrar ekonomiye kazandırılması sulama birlikleri aracılığıyla; asıl sebep bu.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – O “tarım yapmak”taki kasıt, Hazine arazilerindeki...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Değil ya, “kiralamak” diyor veyahut da “yapmak veya yaptırmak” diyor yani kiralayabilir de demek.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Kiralayan vatandaşın kiralayabilir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Kiralayıp başkasına kiralamak yani öyle bir şey.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Yetki veriyor yani çiftçi ekmiyorsa, örneğin, çiftçi yaşlı kişidir, köyde kimsesi yok, arazisi boş kalıyor, gidip ondan isterse vatandaş “Benim arazimi kirala.” diyebilir yani isterse.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Vallaha Sayın Başkanım, şimdi burada bir kod kanun yapıyoruz şu anda.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Koddan çıktı artık.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Eğer bu girerse çıkar, o yüzden bunu hiç sokmayalım. Çok aciliyeti var mı sizin için bunun?

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Efendim, neredeyse yedi aydır sürekli bizim gündemimizde bu yani.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Vallaha biz de iki haftadır, üç haftadır çalışmadan duruyoruz Mecliste, keşke daha önce gelseydi yapsaydık bunu da.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Bunu da kamuoyu çok bekliyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bence -benim kendi görüşüm bu- burada bir kod kanun var, bir sonraki şeyde bunu geçirelim derim ben. Hatta, esasında bu bizimle de alakalı bir şey değil, Tarım Komisyonuyla alakalı bir şey.

METİN BULUT (Elâzığ) – Benim kendi ilimde yaşadığım bir sıkıntı, biraz da benim teklifimle Tarım Bakanlığı şey yaptı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ama işte Tarım Komisyonunun konusu bu.

METİN BULUT (Elâzığ) – Hakikaten sulama birlikleri artık işlemez hâle geldi. Şöyle: Mayıs ayında artık sulamalar başlayacak, bir an önce bunun çıkıp artık birliklerin bunu şey yapması lazım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bakın, bu, mayıs ayına zaten yetişmez, zaten marttayız.

METİN BULUT (Elâzığ) – Mayıs ayına kadar bir de GES’ler...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Size karşı değiliz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Biz yapalım da yani bundan sonraki bana göre bu kod kanunu bozmamak lazım.

METİN BULUT (Elâzığ) – Ya, bunda bir şey yok ki.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ya, şu olabilir: Yarın Tarım Komisyonunu toplayın, Tarım Komisyonu gelsin, bunu geçirsın, bu kadar basit. Niye biz bunda şey yapıyoruz ki? Tarım Komisyonunu toplansanız bunu Tarım Komisyonu yapamaz mı?

METİN BULUT (Elâzığ) – Tamam da bu, çiftçinin menfaatine olan bir şey.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Biz de aynı şeyi söylüyoruz, ben de çiftçiyim, o problem değil de. Benim demek istediğim şey şu: Burada bir tane kod kanun hazırlamışsınız, yarın Tarım Komisyonu toplanır, tek maddelik bir tane kanun teklifidir bu, bunu geçirir. Bunda problem var mı?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ya, öyle olan bir durum yok biliyorsunuz, tek maddeyle bir şey gelmiyor.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Bugüne kadar gelmedi.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Gelmeyeceğinin şeyi mi var ağabey?

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Vehbi Bey, bunu tek maddeyle geçirirsek içerisine başka şeyler koyarız, sen de geçirmek zorunda kalırsın onu, boş ver.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ya, ben Tarım Komisyonunda değilim ağabey, kim gelecekse o yapsın, ben kendi görüşlerimi söylüyorum.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Ya, biz tek maddelik kanun getirir miyiz, getirirsek 12 taneden aşağı olmaz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – O zaman Yasin Bey’e söz vereyim mi? Belki sorunu çözmüş olabiliriz. Yasin Bey’e bir söz vereyim.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Genel Müdürüm, benim merak ettiğim bir şey var. GES’lerde tarıma elverişli araziler kullanılamaz. Burada, şu anda GES yetkisi alıyorsunuz ama çoğu da muhtemelen tarıma elverişli araziler üzerinde olacak. Devlet Su İşlerine ayrı bir öncelik mi tanınacak? GES’lerde tarıma elverişli arazi kullanılamıyor çünkü.

METİN BULUT (Elâzığ) – Marjinal arazide zaten yapamıyorsunuz.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Mutlaka tarıma elverişli olmayan bir araziye eyvallah, bunda bir sıkıntımız yok.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Ya, artezyenin tepesine koyacağınız 2 tane panel...

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRESİ BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Sayın Başkanım, tabii, bölgeden bölgeye değişebilir ama çoğunlukla baraj, göl alanları olabilir, sulama kanallarının üzeri olabilir. Bir de mesela diyelim ki bir ocak olarak kullanmış zamanında, terk etmiş, atıl vaziyette DSİ'nin mülkiyetinde, tasarrufunda olan araziler var, onlarda tarım alanları yok zaten bize bağlı olan.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Hayır, hayır. Ben, o zaman sizden sabahın bu saatinde bir müjde almak istiyorum. Geçen sene tarımsal sulamadaki elektrik kilovatsaati 93 kuruştı, şimdi 2,6 kuruş civarında. Bu özellikle sondajını kendi imkânlarıyla çıkaran çiftçilere sulamayla ilgili, geçenlerde Denizli'den muhtarlar geldiğinde bir söz mü verdiniz veya müjde mi verdiniz, ne kadar oranda, sulama fiyatlarında onlara bir indirim düşünüyor musunuz Türkiye genelinde? Yoksa sadece bir bölge bazlı o indirim sözünü vermiş değilsinizdir.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRESİ BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Evet, şimdi, Sayın Milletvekilim...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Konunun dışında belki ama.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRESİ BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Benim bildiğim kadarıyla yani o şöyle oldu...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sizinle görüştüklerini söylediler AK PARTİ'si milletvekilleri vasıtasıyla.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRESİ BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Ya, ben olayın içinde değildim ama olayı biliyorum. Şöyle: Orada, bir dere yatağından su alıp sulama yapan vatandaşların olduğu yerde bir indirim yapmışlar. Zaten bizim Bakanlığımızın su kullanım hizmet bedeli tarifeleri var Bakanlıkça onaylanan. Orada, bir indirim yapma yetkisi var, o yetkiyi kullanmışlar yani sahaya dışarıdan...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Türkiye genelinde mi bu? Sondajını kendi imkânlarıyla çıkaran...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Artezyen değil, artezyen farklı bir şey.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRESİ BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Artezyen değil onlar Sayın Milletvekilim.

Bir de orada sulama birliğinin bir tanesinde sadece bir sulamada mesela bir greyder alacakmış sulama birliği, onu bu sene almaktan vazgeçmiş, o maliyetin karşılığında da burada indirim yapmış yüzde 15-20 civarında. Ama bunu tüm Türkiye'de uygulamak şöyle mümkün değil: Şimdi her sulama birliğinin ayrı, kendine ayrı bir bütçesi var yani bir birlikte uygularsınız, diğerinde uygulayamazsınız standart değil yani bu; bunu uygulamak her birlikte mümkün olmaz. Zaten bunlar...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Ya, şu elektriğe gelen zamlar beraber bu sene sulama fiyatlarının çok yüksek olacağı konusunda endişesi var çiftçimizin.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRESİ BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Efendim, ister istemez oluyor tabii. Şimdi, burada, tabii bunu yapmazsa -sulama birliklerinde denk bütçe esastır- yani masraf neyse yaptığı masraf kadar...

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Açıklandı liste. Devlet Su İşleri ocak ayı itibarıyla uygulayacağı fiyatları...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Uygulayacağı fiyat 2,06 kuruştı, olsa olsa şimdi yüzde 18’den yüzde 8’e düştü, bir yüzde 10’luk indirim bugün Cumhurbaşkanlığı tarafından açıklandı.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – KDV’den kaynaklı.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Listelerini açıkladılar.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sulama birliklerine ait şeyi var ya...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sulama fiyatlarını mı diyorsunuz?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Vermiş olduğu, saatle mi veriyorsa nasıl veriyorsa; basınçlı, sistemsel...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Tamam, maksat hasıl oldu.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRESİ BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Sayın milletvekilim, orada yani....

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Arkadaşlar, teşekkürler.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) – Başkanım, bir şey söyleyebilir miyim? Sulama birliklerine sulama kooperatifleri dâhil olabilir mi? Onların da sorunları var gene bu şekilde.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Onlar yapabilir ama onlar zaten, sulama kooperatifleri zaten...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Devam edelim isterseniz şöyle 40’a doğru.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRESİ BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Kooperatif zaten yapabilir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) –Yapabilir onda bir...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Öyle bir önerge gelmedi, herhâlde öyle bir sorun yok.

Arkadaşlar önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Bir sonraki önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nin çerçeve 27’nci maddesinin (6)’ncı fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Fahri Çakır

Ahmet Çolakoğlu

Düzce

Zonguldak

Metin Bulut

Elâzığ

“(7) 8/3/2011 tarihli ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu’nun 10’uncu maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak kurulu gücünü geçmemek üzere yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji elde edebilir ve tüketim fazlası enerjinin satışından elde edilen geliri yine devraldığı tesisin işletme, bakım, onarım ve yönetim giderlerinde kullanılır.”

Gerekçe:

Maddeyle sulama birlikleri tarafından işletilen enerji kaynaklarından elde edilen gelirin yine bu tesislerin işletme, bakım, onarım ve yönetim işlerinde kullanılması için düzenleme getirilmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bu yapmış olduğunuz şey bunu karşılamıyor mu?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 2 ayrı kanunda, biri...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Aynı kanunda, 6772 içinde biri 3'üncü madde, biri 10'uncu madde. Yani şu yapmış olduğumuz şey bunu karşılamıyor mu zaten? Her türlü enerji yatırım yapabilir sulama birlikleri...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Vehbi Bey, 2 ayrı farklı maddede düzenliyorlar dolayısıyla 2 farklı madde.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben de aynı şeyi söylüyorum zaten Başkanım. Şimdi, buna ne gerek vardı diyorum ben de? Zaten burada enerji kaynakları ve sulama tesislerinde yeni projeler geliştirebilir, enerji tesisleri kurabilir, işletir, diğer kurum ve kuruluşlarda geliştirebilir, her şeyi söylemişiz zaten.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Ötekinde belediye giriyor devreye

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Kurulu gücüyle sınırlıyor üstat.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Ama öncekinde il özel idare, belediye yok; ötekinde il özel idareyi, belediyeyi sokmuşsunuz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sokmadık, o da ayrı bir önerge.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin çerçeve 27'nci maddesinin 7'nci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Fahri Çakır

Ahmet Çolakoğlu

Metin Bulut

Düzce

Zonguldak

Elâzığ

“(8) 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan “Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya sulama birliklerine” ibaresi, “Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya DSİ'nin izniyle sulama birlikleri tarafından” ibaresi eklenmiş; (g) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (g) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent ve aynı maddenin yedinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(g) Belediyeler ve bunların bağlı olduğu kuruluşları tarafından bağlantı anlaşmasındaki sözleşme gücünün iki katı, diğer kişiler için bağlantı anlaşmasındaki sözleşme gücü ile sınırlı olmak kaydıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisi.

ğ) Sulama birliklerinin işletme, bakım, onarım ve yönetim sorumluluğuna sahip olduğu taşınmazlar ile sulama birliği ve DSİ'nin mülkiyetinde veya tasarrufu altında bulunan diğer taşınmaz mallar üzerinde DSİ'nin uygun görüşüyle kurulan ve sulama birlikleri tarafından işletilen lisanssız yenilenebilir enerji üretim tesisleri”

“(8) İl özel idareleri tarafından kurulan tüzel kişiler, il özel idaresi tarafından işletilen basınçlı borulu sulama şebekesi veya klasik kanallı şebekeleri ile sadece sulama amacına hizmet eden şebekenin su kaynağı üzerinde teknik imkânın olması ve DSİ tarafından uygun bulunması halinde enerji üretim tesisi kurulabilir. Bu fıkra kapsamındaki tesisler için DSİ ile imzalanması gereken su kullanım hakkı anlaşmalarına ilişkin düzenlemeler üç ay içerisinde yapılır.”

Gerekçe:

Terfili sulamaların enerji giderlerinin karşılanması amacıyla DSİ Genel Müdürlüğü tarafından lisanssız olarak kurulması ve işletilmesi öngörülen yenilenebilir enerji tesislerinin tanımlandığı ilgili maddelere, sulama faaliyetini sahada bil fiil yürüten ve DSİ’nin uygun gördüğü sulama birlikleri de eklenmektedir. Bu sayede, DSİ’nin uygun gördüğü ve bütçe imkânları uygun olan sulama birlikleri DSİ’ye tanınan hak ve yükümlülükler çerçevesinde enerji giderlerinin karşılanması amacıyla yenilenebilir enerji tesisi kurabilecek ve işletebilecek veya DSİ tarafından kurulan yenilenebilir enerji tesisleri sulama birliklerine devredilerek aynı koşullarda işletilebilmesi mümkün hâle gelecektir.

Lisanssız yürütülebilecek faaliyetler arasına sulama birlikleri tarafından işletme, bakım, onarım ve yönetim sorumluluğuna sahip olduğu taşınmazlar üzerinde DSİ’nin uygun görüşüyle kurulacak yenilenebilir enerji üretim tesisleri eklenmektedir.

Yine 6446 sayılı Kanun’a getirilen değişiklikle belediyeler ve bunların bağlı kuruluşlarının tüketim tesislerinin bağlantı anlaşmasındaki sözleşme gücünün iki katına kadar yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisi kurabilmesi amaçlanmaktadır. Böylelikle belediye ve bağlı kuruluşlarına diğer kişilerden farklı olarak bir kat daha fazla üretim tesisi kurabilme imkânı tanınması hedeflenmiştir.

6446 sayılı Kanunla belediyeler tarafından işletilen su isale hatları ile atık su isale hatları üzerindeki hidrolik potansiyelin ilgili belediye tarafından değerlendirilmesi ve bu sayede hem ülke hidrolik potansiyeline katkı sağlanması hem de belediyelere bir gelir sağlanması amacıyla hâlihazırda bir düzenleme bulunmaktadır. Benzer şekilde; il özel idareleri tarafından işletilen sulama şebekeleri üzerindeki atıl hidroelektrik potansiyelin ülke ekonomisine kazandırılması ve dolaylı olarak il özel idarelerine bir gelir sağlanması maksadı ile düzenleme yapılmaktadır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – DSİ’den bir şey almayacak mıyız bu konuda?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – DSİ bunu bilmiyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Kim biliyor peki bunu?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Burada belediye...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Hayır, burada sulama birlikleriyle alakalı ibare de var.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – O zaman DSİ’den bildiği kadarıyla bir izahat alalım.

Buyurun.

DSİ İŞLETME VE BAKIM DAİRE BAŞKANI MEHMET UĞUR YILDIRIM – Belediyeye ben tam bağlantısını şey yapamadım ama...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Belediyeleri bilmez. Nereden bilsin DSİ?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – DSİ bilmiyor, kim biliyor bunu anlamıyorum ki ben.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum arkadaşlar: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen önergeler doğrultusunda madde 27'yi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici madde 1'i okutuyorum:

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Kurum personeli olan 657 sayılı Kanuna tabi personel tüm mali ve sosyal hakları korunarak Kurumun mükteseplerine uygun kadrolarına atanmış sayılır. Kurum personelinden 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 16 ncı maddesi hükmünden yararlananların bu hakları söz konusu kadrolarda bulundukları sürece devam eder.

(2)Bu Kanunda belirtilen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar ilgili mevcut düzenlemelerin uygulanmasına devam olunur. Karara bağlanmamış mevcut yetkilendirme başvuruları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır. Kurum, başvuran kişilere bu Kanuna uyum amacıyla Kurul kararı ile yetki için yeni koşullar getirebilir, bu koşulların sağlanması için üç yıla kadar ek süre tanıyabilir. Uygulanmasına devam olunan mevzuatta Kurumun görev, yetki ve faaliyet alanına ilişkin kapatılan Türkiye Atom Enerjisi Kurumuna yapılan atıflar Kuruma yapılmış sayılır.

(3)Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar yapılmış olan tüm yetkilendirmeler geçerliliğini sürdürür ve yetkilendirilmiş kişilerin yükümlülükleri Kuruma karşı devam eder. Kurum yetkilendirilmiş kişilere bu Kanuna uyum amacıyla Kurul kararı ile ek yükümlülükler getirebilir, bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için üç yıla kadar ek süre tanıyabilir.

(4)Giderlerini karşılayacak düzeyde gelir elde edinceye kadar radyoaktif atık yönetimi özel hesabına, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 5 yıla kadar, Bakanlık bütçesine bu amaçla tahsis edilen ödenekten borç olarak mali kaynak aktarılabilir. Aktarılan bu kaynak, özel hesabın gelirleri giderlerinin %30 fazlasına ulaştığı yılı takip eden yıldan itibaren kanuni faiz uygulanarak, genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere Bakanlık merkez muhasebe birimi hesabına yatırılır.

(5)Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren ilk nükleer santralin tüm ünitelerinin işletmeye alındığı tarihe kadar, Kurumun gelirlerinin giderlerinden fazla olması durumunda, oluşan fark bir sonraki yıl bütçesine aktarılır.

(6)Bu Kanunun 23 üncü maddesinde yer alan hükümlere uyum sağlamak üzere NÜTED A.Ş.'nin mevcut ana sözleşmesinde gerekli değişiklikler yapılarak tadil ve ilan edilir.

(7)NÜTED A.Ş.'ye ilişkin bu Kanun hükümlerine aykırı olmayan mevcut düzenlemelerin ve işlemlerin uygulanmasına yeni düzenleme ve işlemler tesis edilinceye kadar devam olunur.

(8)Bu maddenin yayımlandığı tarih itibarıyla Kurumda istihdam edilmek üzere Kurum adına ve hesabına 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun kapsamında yurt dışına gönderilmeye hak kazanmış olan kişiler ile yurt dışına gönderilmiş olup eğitimlerine devam etmekte olanlardan, gönderildikleri ülkede yüksek lisans öğrenimlerini başarıyla tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere yurda dönenler Nükleer Düzenleme Uzman Yardımcısı kadrolarına, doktora öğrenimlerini başarıyla tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere yurda dönenler ise Nükleer Düzenleme Uzman kadrolarına atanır.

(9)Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla mahrecine iade edilemediği için gümrüklü sahalarında bekletilen radyoaktif madde içeren eşya hakkında 9 uncu maddenin dördüncü fıkrasının (f) bendi hükmü uygulanır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi’nin Geçici 1’inci maddesinin (3)’üncü fıkrasında yer alan “ülkede” ibaresinden sonra gelmek üzere “nükleer enerji alanında” ibaresinin, “kadrolarına,” ibaresinden sonra gelmek üzere “nükleer enerji alanında” ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan

Kadim Durmaz

Tacetin Bayır

Kocaeli

Tokat

İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Müzeyyen Şevkin

Manisa

Adana

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tahsin Bey, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Değerli arkadaşlar, bir kez daha altını çizerek belirtmek istiyorum. Biz, Türkiye’nin, nükleer enerji, teknoloji hakkında bilgi ve birikime sahip olmasını istiyoruz, bu alanda düzenleyici ve denetleyici özerk bir kuruma ihtiyaç bulunduğunu da yine açıkça belirtiyoruz ancak bugün görüştüğümüz teklif Nükleer Düzenleme Kurumunun kuruluşuna dair gerekli düzenlemeleri içermemektedir. Kanun teklifinde, öncelikle, Kurumun özerk yapısını ve personel rejimini belirleyecek, nükleer enerji konusundaki düzenleme ve denetleme yetkilerini tanımlayacak maddeler yönünden eksikler mevcuttur. Kanun hükmünde kararnamede açıkça yer alan kadro cetveline teklifin ekinde yer verilmemiştir; kurumun yapısı, merkezi dahi teklifte yer almamaktadır. Kritik olduğunu düşündüğümüz kurumlar arası koordinasyona dair hüküm teklif metninde yoktur. Kanunilik ilkesi gereğince kanun hükmünün içeriğinin net, açık, anlaşılabilir ve objektif esaslarla kaleme alınması gerekmekte iken söz konusu kanun teklifi bütünüyle muğlak ibarelerden oluşmaktadır.

Teklifte 10 ayrı konuda yönetmelik hazırlanması ve 7 ayrı konuda Cumhurbaşkanına karar verme yetkisi tanımlanmaktadır, bu da kanunun aslında düzenlendiği alanda göstermelik bir yapı oluşturduğunu ve kanunla düzenlenmesi gereken kritik konuların ikincil mevzuata bırakıldığı anlamına gelmektedir.

Teklifin zamanlaması da doğru değildir. Akkuyu’da Rusya’ya yıllarca tanınan hukuksuz ve öngörüsüz imtiyazların, pahalı enerjinin ve çevresel risklerin gölgesinde ve bir de savaş ortamında, bu teklif, düzenleyici etki analizi yapılmaksızın, çevresel etki değerlendirmeleri gerçekleştirilmeksizin, sivil toplum örgütlerinin ve uzmanların görüşleri alınmaksızın Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş olmakla kalmayıp Komisyon görüşmelerinde de kamu kurum ve kuruluşları hariç temsilci davet edilmediğinden katılımcı anlayıştan uzak bir şekilde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, hâlihazırda ihale yapılmış, inşaat başlamışken bu alanda aslında daha önce kurulması gereken düzenleyici ve denetleyici bir kurum oluşturulmakta geç kalınmıştır.

Özetle, biz, bu yönüyle muhalefet şerhimiz olan teklife Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak “hayır” oyu vereceğimizi beyan ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Geçici madde 1'i oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Yürürlük

MADDE 28- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge vardır.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'nin 28'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Muazzez Hanım, buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler Başkanım.

Gecenin bu geç saatinde sabırla bizleri dinleyen bütün arkadaşlara teşekkür ediyoruz. Açıkçası bu saate kadar çalışmayı sizler istediniz çünkü alelacele bir yasayı yine geçirmek istediniz, dolayısıyla biz de muhalefetimizi yapmak zorundaydık.

Nükleer Düzenleme Kurumu NÜTED ve ilgili şirketlerin oluşumuna ilişkin söz konusu yasanın birçok riski açığa çıkaracağı bilinmelidir. Yasanın alelacele komisyonlara getirilmesi toplum önünde ve kamuoyunda tartışılmasını engellemiştir, hatta toplumdaki kaçırılmıştır. Birçok ülkede referandumla alınan nükleer enerji santrali inşaat etme kararlarının burada üç gün içerisinde yürürlüğe girecek şekilde Genel Kurula sevk edilmesi kabul edilemez. Nükleer enerji gibi çok özgün bir alanda Enerji Mühendisleri Odası başta olmak üzere alanında yetkin bilim insanlarının ve ilgili sivil toplum, sendika ve demokratik kitle örgütlerinin görüş, öneri ve eleştirileri alınmamıştır. Bir kez daha ifade etmek istiyorum: Türk Tabipler Birliğinin söz konusu acil durumlar için öngördüğü acil tıp hizmetlerine dair gerekli altyapı ve çalışmalar oluşturulmadan bu kapsamda tesislerin kurulması cinayet niteliğinde olacaktır. Halk ve toplum sağlığını büyük risk altına alan bu saatli bombaların kontrol, denetim ve tedbirlerinin aceleyle getirilmeden yerine getirilmesi için bilim insanlarının önerileri dikkate alınmalıdır.

Bildiğiniz üzere Hiroşima'ya yardım götüren insanlar bile yıllar sonra maruz kaldıkları radyasyon etkisiyle engelli kaldılar ve birçoğu daha sonraki süreçlerde yaşamını yitirdi. Dünyanın birçok yerinde iktidarlar, ulus devletler nükleer, biyolojik ve kimyasal silahları ve maddeleri kitlesel olarak halklara karşı kullanmaktan çekinmediler. Örnekleri, işte, Hiroşima'da yaşandı, Halepçe'de yaşandı. Dolayısıyla bu silahların kullanımıyla yüzlerce insan hayatını kaybetti. Söz konusu enerjilerin yani bu enerjilerin barışçıl amaçlarla kullanımı dolayısıyla mümkün değildir. Özellikle nükleer enerjinin varlığı ve söz konusu tesislerin işleyiş riskleri başka silahların varlığını gereksiz kılacak kadar tehlike içermektedir. Dolayısıyla doğamızı, yaşamımızı doğrudan tehlikeye sokan, telefieri mümkün olmayan, nükleer enerji üretimi ve santrallerine tümden karşı olduğumuzu, bu nedenle de bu yasal düzenlemeye de şerh koyduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Bugün bu saate kadar görüşüyoruz ama siz her zaman olduğu gibi muhalefetin uyarı ve önerilerini de dikkate almadan hızlıca bugün 2 komisyondan geçirdiniz. Bu yasada bizce bir hayır yok çünkü ciddi tehlikeler ve geri dönüşümez zararları içermektedir. Biz bu yasanın çıkmaması için burada yaptığımız gibi Genel Kurulda da bize yetki veren halklarımız adına muhalefetimizi sürdüreceğiz. Hepimize kolay gelsin.

İyi akşamlar.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Şimdi, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

28'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

29'uncu maddeyi okutuyorum:

Yürütme

MADDE 29- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bir adet önerge var, okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4222) esas numaralı Nükleer Düzenleme Kanun Teklifi'nin 29'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ali Kenanoğlu

Muazzez Orhan Işık

İstanbul

Van

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, Sayın Başkan, aslında toplantının sonu, oturumun sonu, biz de son sözlerimizi söyleyelim istedik bu konuyla ilgili olarak. 28 Şubat saat 10.00'da Çevre Komisyonunda başladık, şu an 1 Mart saat 04.39; saat böyle gösteriyor. Şimdi, dolayısıyla Çevre Komisyonundaki oturuma da katılmıştık biz, sadece iki saatlik bir aranın ardından saat 10.00'dan beri bu kanunla ilgili görüşmelerdeyiz. Tabii, özellikle çalışan arkadaşlar, buradaki emekçi arkadaşlar ve bürokrat arkadaşlar açısından şunu ifade edelim yani bu meselenin buraya kadar uzamasının müsebbibi biz değiliz, bunu başlangıçta da ifade ettik. Biz bu kadar oldubittiye getirilmesini doğru bulmadığımızı, Meclisin saygınlığına, komisyonun saygınlığına uygun olmadığını da ifade ettik. O nedenle, bu kanunun bu şekilde yani bu kadar süre varken son dakikaya getirilip sıkıştırılmasının bizim açımızdan kabul edilecek bir durum olmadığını ifade ettik. Kaldı ki saat 23.00 sularında yarına bırakılması konusunda bize önerilen teklifi de kabul etik ama buna rağmen herhâlde olumlu bir şey oluşmadı ve devam edildi yani dolayısıyla buradaki emekçi arkadaşlar açısından da ifade etmek isterim bunu. Dolayısıyla biz sonuçta bu yasanın bu kadar uzun maraton neticesinde son dakikaya kadar getirilip buradan bu şekilde sonuçlanmasını doğru bulmadığımızı da ifade etmek isteriz. Netice itibarıyla önemli bir yasadır ve geniş zaman diliminde konuşulması gerekirdi. Bu da maalesef olmadı ama en azından Komisyon açısından şunu söyleyeyim yani Meclisin Genel Kurulu açısından çok ümitli değilim ama bu Komisyonda bir uyumlu çalışmamız söz konusuydu bu zamana kadar. Komisyon açısından bu tür durumlarda daha hassas davranılmasını, buranın teknik bir Komisyon olduğunu, birçok konuyu teknik müzakerelerle aşabileceğimizi daha önce de pratiklerimizde göstermiştik. Bunun o kaldığı yerden tekrar devam etmesi gerektiğini ifade edelim.

Tabii ki, bu vesileyle son sözler olarak ifade edeyim, biz nükleer enerjiye, nükleer santrale bir bütün olarak karşı çıktığımızı, bunun doğru bir enerji politikası olmadığını, doğru bir politika olmadığını tekrar ifade edelim ve eminim şu anda yine sıkboğaz edileceğiz ve bugün bizden şerhimiz istenecek, anlaşılan o, öyle gözüküyor. Bunun da peşinen doğru olmayacağını ifade etmemiz gerekir çünkü yapılan bütün konuşmaları, tutanakları inceleyip, bunun üzerinde çalışma yapıp buna göre şerhimizi oluşturmamız gerekiyor. Belki bizim söylediklerimiz içerisinde doğru olmayan yani buradaki müzakereler ve tartışmalar neticesinde, bizim iddia ettiklerimizin dışında, bürokratların

söylediklerinden çıkarabileceğimiz sonuçlar vardır; bunları da birlikte tahlil ederek bir şerh yazmamız gerekebilir. Bu anlamıyla bize uygun bir zaman dilimi tanınmasını, şerhimizi yazabilmemiz açısından uygun bir zaman, süre tanınmasını talep ediyorum, bunu da ifade ederek kapatayım.

Teşekkür ederim. Herkese sabrından dolayı da ayrıca teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ali Bey, teşekkürler.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, teklifin kanun tekniğine uygunluğunun sağlanması amacıyla Başkanlığımıza redaksiyon yetkisi verilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca bu konuyla ilgili özel sözcü olarak Milletvekillerimiz Sayın İffet Polat, Sayın Mehmet Erdoğan, Sayın Ahmet Çolakoğlu, Sayın Hacı Özkan'ın seçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, yaklaşık on üç saattir aralıksız yapmış olduğumuz bu çalışmayla nükleerle ilgili temel bir kanunu, kod kanunu, nükleer düzenleme kanununu sizlerin katkısı ve destekleriyle bugün gerçekleştirmiş olduk. Gerçekten tüm Komisyon üyelerimize yürekten teşekkür ediyorum. Zorlu bir süreçti belki, çok uzun saatler, geç saatlere kadar çalıştık. Ancak zaman zaman belki sabrımızı da zorlayan uzun konuşmalar oldu ama bu Komisyon bütün bu çalışma ritüellerini gerçekten kendi anlayışı, çalışma düsturu ve gelenekleriyle bir anlamda yine kendi içerisinde süreci yönetmeyi ve sonuca getirmeyi bildi. Ben tüm arkadaşlarımıza yürekten teşekkür ediyorum. Sayın Bakan Yardımcımız nezdinde Bakanlığımızın tüm bürokratlarına teşekkür ediyorum. Enerji Bakanımıza teşekkür ediyoruz. Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanına ve tüm çalışanlarına teşekkür ediyoruz. Teklif sahibi Oğuzhan Bey kardeşimize teşekkür ediyoruz ve tüm teklif sahibi arkadaşlara teşekkür ediyoruz. Bu arada gerçekten on üç saattir bizlere eşlik eden stenograflarımıza teşekkür ediyoruz. Tüm çalışma imkânını sağlayan tüm çalışma arkadaşlarımıza, bize bu ortamı ve çayımızı, kahvemizi sunan çok değerli arkadaşlarımıza yürekten teşekkür ediyoruz. Tüm kamu kurumunun temsilcilerine teşekkür ediyoruz.

İnşallah ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Genel Kurulda eksik kalan kısımları tamamlarız.

Bugün yani salı günü saat 17.00'ye kadar sizlerden muhalefet şerhlerinizi göndermenizi istirham ediyoruz. Sebebi, çarşamba günü bu kanun teklifinin Genel Kurula gelmesini bekliyoruz ve istiyoruz. Çarşamba günü gelip çarşamba, perşembe Genel Kurul bunu kanunlaştırabilir, aksi hâlde hafta sonu da çalışmak durumunda kalırız, o yüzden de Çarşamba günü gelmesi için bugün 17.00'ye kadar şerhlerinizi bekliyoruz.

Hepinizi sevgiyle, saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Allah'a emanet olun.

Kapanma Saati: 04.48